JOSIP ANTOLOVIĆ

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ OŽUJAK

24032

60.-

S
DUHOVNIM
VELIKANIMA
KROZ
OŽUJAK

(. n) alos

JOSIP ANTOLOVIĆ, DI

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ OŽUJAK

Zagreb, 1977.

Naslovna slika na koricama: Slika sv. Josipa na glavnom oltaru župne crkve u Valpovu, naslikao Caroly Jakobey 1889.
S dopuštenjem redovničkih poglavara
Izdao i odgovara: Josip Antolović, Zagreb, Fratrovac 38
Tisak: IBG — Tiskara »ZAGREB«, Zagreb, Preradovićeva 21

Sad je vrijeme milosno — sad su dani spas
Dani P. petaku su dani spasa

PRVI PETAK — VELIKA DEVETNICA SPASA

Kako nam za duhovne velikane preostaje još točno devet mjeseci, to želimo na početku svakoga mjeseca pružiti građu za razmišljanje onima koji obavljaju prve petke. Taj je oblik pobožnosti Srcu Isusovu u našem narodu, pogotovo na nekim župama, vrlo raširen. Obavljanje prvih petaka najbolji je način kako da se u jedan mjesec duhovno što bolje uvedemo i tako ga što kršćanskije s Isusovim prijateljima provedemo.

U pobožnoj praksi štovanja Srca Isusova, pružanje naknade za ljudske grijehe ima svoje povlašteno mjesto. Ono se čini u prvom redu na samu svetkovinu Srca Isusova, a zatim i na prve petke u mjesecu naknadnom svetom pričešću, moljenjem pomirnice te drugim djelima pobožnosti i pokore. Ta praksa već od vremena sv. Margarete Alacoque dio je nedirljive baštine u štovanju Srca Isusova. U takozvanoj trećoj velikoj objavi Krist je svetici izrazio želju da pristupa svetoj pričesti kad joj to poslušnost dopusti, ali nadasve na prve petke u mjesecu.

Svetica je kasnije u jednom pismu isusovcu ocu Croisetu opisala razlog zašto je Gospodin to od nje tražio. Primajući baš na taj dan svetu pričest trebala je da Gospodinu pruži naknadu za grijehe koji su Ga povrijedili kroz mjesec dana u Presvetom oltarskom sakramentu.

Obavljanje prvih petaka raširilo se neobično brzo još za života same svetice. O. Croiset u knjizi o Srcu Isusovu, objavljenoj brzo nakon smrti sv. Margarete Alacoque, u obavljanju prvih petaka vidi svetkovinu Srca Isusova u malome. Ono što se na blagdan Srca Isusova čini veoma svečano, na prve petke čini se jednostavno i skromno, ali zato ipak duboko, sadržajno i proživljeno. Sam otac Croiset sastavio je i razmatranja za prve petke, kako bi duše ono što su već činile, činile što bolje. Isto želimo i mi danas, pa tome neka posluže i ova naša razmišljanja i misli za prvi petak.

Veliko obećanje — Tolikom proširenju obavljanja prvih petaka sigurno je mnogo pridonijelo i takozvano »Veliko obećanje«. O njemu imamo pouzdanu obavijest iz pisma sv. Margarete Alocoque majci de Saumaise, nekadašnjoj njezinoj poglavarici. Ona piše: »Jednog je petka za vrijeme svete pričesti svojoj nevrijednoj službenici, ako se ne vara, Gospodin izrekao slijedeće riječi: U beskrajnom milosrđu svoga Srca obećajem ti da će njegova svemoguća ljubav svima onima koji se kroz neprekinutih devet prvih petaka budu pričestili podijeliti milost konačne ustrajnosti. Oni neće umrijeti u mojoj nemilosti i da ne prime svoje sakramente, jer će im u tom posljednjem času moje božansko Srce biti sigurno utočište.«

Kako je ovdje riječ o jednoj privatnoj objavi, to je nitko nije dužan vjerovati osim osobe kojoj je dana. Uza sve to nema nikakva pametna razloga da je odbacimo. Njezina je vjerodostojnost vrlo pomno ispitana kako za vrijeme postupka za proglašenje blaženom Margarete Alacoque, tako i kasnije. O njoj su napisane vrlo temeljite i učene ras-

prave iz kojih slijedi da joj se ni s teološkoga ni s povijesnoga stanovišta nema što ozbiljnije prigovoriti. Stvar je, dakle, ispitana sa svih strana, pa i s toga stanovišta zaslužuje povjerenje.

Da bismo tome uistinu i velikom i kršćanskom srcu dragom obećanju dali onu vrijednost koju zaslužuje, neka posluže još neke misli i refleksije! Čitava poruka Srca Isusova u Paray-le-Monialu preko sv. Margarete Alacoque, koja je bila povodom da je pobožnost Srcu Isusovu postala raširena i posvuda u Crkvi prihvaćena, samo je izvanredno očitovanje velike i milosrdne Kristove ljubavi prema ljudima. Ona je ponovno očitovanje i potvrđivanje onoga što se zbilo na posljednjoj večeri, a što je sv. Ivan tako divno izrazio: »Znajući Isus da mu je došao čas kad će otići s ovoga svijeta k Ocu, ljubeći svoje koji su na svijetu, iskaza im do vrhunca ljubav« (13,1). Takva velika ljubav prema ljudima i ne može drugo nego dati i veliku milost. Kakva je ljubav takva je i milost, a takav je i njezin dar.

Neki prigovaraju obavljanju devet prvih petaka da ono dovodi do površnoga religioznog života. Taj prigovor je opravdan samo kod onih koji su u vjerskom životu i praksi i inače prilično površni. Dok kod mnogih dovodi baš do dublje religioznosti. U župama gdje se obavlja velika devetnica spasa, broj pričesti neprestano raste, a i vjerski život uopće biva sve bolji. Mi u Hrvatskoj imamo čitav niz vrlo dobrih župa, a gotovo to su sve od reda one u kojima je prvi petak pravi mali blagdan. Protiv ovoga prigovora govori nam i povijest. Prije dekreta Pija X. o čestoj i svakidašnjoj pričesti početkom ovoga stoljeća baš je praksa prvih petaka najviše pridonijela sakramentalnom i euharistijskom životu.

Dakako da se svi Božji darovi mogu zlorabiti pa tako i ovaj. U doba kad je sam Gospodin objavio sv. Margareti Svoju želju za naknadnom pričešću u prve petke, toj su želji počeli mnogi odgovarati kako s velikom ozbiljnošću tako i s iskrenom pobožnošću. O tome nam svjedoče knjige isusovca o. Croiseta i o. Galliffeta.

Protiv devet prvih petaka neki navode i prigovor da ima ljudi koji su obavili veliku devetnicu spasa, a ipak umrli bez sakramenata. Znam za jedan takav slučaj u svom rodnom selu. Jedna je osoba, koja je obavljala prve petke, umrla naglom smrću. Našli su je ujutro mrtvu i dakako da nije primila sakramente za umiruće. To se može dogoditi, no još ne ruši istinu o velikom obećanju. Ono jamči smrt u Božjoj milosti, a to ne mora uvijek uključiti i primanje sakramenata. Zbog toga se u tekstu sv. Margarete spominje da će primiti »svoje sakramente«. A to znači one sakramente koji su za stanje njihove duše potrebni da uđu u vječni život. Ako su već u milosti, sakramenti im, strogo uzevši, i nisu potrebni. Stvar ne smijemo tumačiti strogo pravno, jer tu prije svega sve ovisi o ljubavi i pouzdanju. Ne radi se samo o jamstvu za vječno blaženstvo — makar da se ni to ne podcjenjuje — već se radi nadasve i o snazi i pomoći koja u dušu, pobožnu Srcu Isusovu, ulijeva pouzdanje u milost sretne smrti. Tko se ozbiljno kroz devet prvih petaka ispovijeda i pričešćuje, taj misli na smrt, na vječnost i pomalo se na nju sprema, na što nas Gospodin u Evanđelju i potiče. A to ne može ostati bez dobrih i spasonosnih posljedica. Priprava na smrt dovodi čovjeka i na sređen kršćanski život.

Neki ozbiljni teolozi u prilog obavljanja prvih petaka navode i ovaj prvi svetopisamski razlog. Izrekao ga je sam Isus u Svom velikom govoru u Kafarnaumu, kad je naviještao Euharistiju. On kaže: »Ja sam živi kruh koji je sišao s neba. Ako tko jede od ovoga kruha, živjet će zauvijek« (Iv 6, 51). Blagovanje Euharistije kroz devet uzastopnih prvih petaka ne može ostati bez učinaka. A glavni je učinak vječni život. Prema tome i Biblija, i teologija, i objave Srca Isusova u Paray-le-Monialu, i tolike preporuke Crkve, i sama praksa, i iskustvo tolikih potvrđuju vrijednost prakse naknadne svete pričesti na prve petke u mjesecu. Ukloniti je iz našega crkvenog života značilo bi silno ga okrnjiti i osiromašiti, na što nitko nema pravo. Prvi petki su stvar u sebi dobra, vjernike valja o njoj što bolje poučiti, a blagodati i plodovi sigurno neće izostati.

Završit ćemo ovo razmišljanje svjedočanstvom pape Ivana XXIII. On kao papa nije objavio nijedan učiteljski dokumenat o Srcu Isusovu. Ali je zato svjedočanstvo njegova vlastitog života očitovano u djelima njegova kratkog i plodnog pontifikata te na stranicama njegova »Dnevnika duše« veoma značajno i pokazateljsko. Neka nam o tom progovori samo ovaj mali isječak iz njegova duhovnog dnevnika:

»Bog se poslužio pobožnošću Presvetom Sakramentu i Presvetom Srcu Isusovu da me očuva od grijeha i da ne dopusti da se odviše udaljim od Njega. Ta pobožnost mora uvijek biti najuspješniji elemenat moga duhovnog programa. Nastojat ću je tako vršiti da me osjećaj i nježnost prema Božanskom Srcu i Presvetom Sakramentu prožme posve-

ma, a isto tako i moje misli, riječi, djela te svaki moj čin.

Da bih uspio u svom apostolatu, neću poznavati drugu odgojnu školu do onu Božanskog Srca Isusova: učite se od mene jer sam krotak i ponizan srcem. I iskustvo mi je potvrdilo apsolutnu dobrotu te metode koja zajamčuje pravi trijumf.

Nadasve i u svemu bit ću zaokupljen da u svom unutarnjem životu i izvanjskom djelovanju izražavam Isusovu sliku, blag i ponizan srcem.

Ako je Srce Isusovo doista vrata života: (kako mi se sviđa misao sv. Augustina koji Srce Isusovo naziva vratima života), onda i u pobožnosti Srcu Isusovu nema ništa pretjeranog. Po svaku cijenu valja onuda proći da bi se ulazilo i izlazilo. I ja želim onuda proći.«

Ivan XXIII. je usvojio prikazanje isusovca oca Lintelo, apostola Euharistije i naknade u Belgiji. Stavio ga je u svoj duhovni dnevnik, a ono glasi: »O Isuse, ono što žudim jest da iz ljubavi prema Tebi budem sve više žrtva, hostija, djevac i mučenik.«

1. ožujka

SVETI ALBIN, BISKUP

Naučeni smo da nas u gotovo svim kalendarima na prvi dan ožujka pozdravi ime Albin, francuski Aubin, a po naški Zoran ili Zorislav. Sveti Albin je bio biskup Angersa u Francuskoj. To je vrlo stara biskupija, osnovana već u IV. stoljeću.

Albin se rodio oko godine 469. u Vannesu, u Bretanji, i to u plemićkoj obitelji. Postao je monah, a godine 504. opat samostana u Tincillacu. Kroz gotovo četvrt stoljeća mudro i sveto vodio je svoju opatiju, pa nije čudo da se glas o njegovim vrlinama raširio daleko i široko. Taj glas je pridonio ne malo da je na želju naroda izabran za biskupa u Angersu, premda se tome vrlo opirao.

Postavši biskup naročito se istaknuo u borbi protiv jednoga prilično raširenog ćudorednog zla. Bile su to incestuozne, to jest rodbinske ženidbe među plemićima. Rodbinske po krvnom srodstvu, a ono je po prirodnom ćudorednom i pozitivnom crkvenom zakonu zapreka za ženidbu.

Sveti Albin kao biskup sudjelovao je na pokrajinskom saboru godine 538. i 541. u Orléansu, dok ga je godine 549. zastupao opat Sapando. Zbog svoga energičnog stava u mnogim pitanjima došao je u sukob s nekim biskupima, a plemićima se tako zamjerio da su mu se prijetili i smrću. Moralna pomoć koju mu je pružio sv. Cezarije dala mu je nove snage za njegov daljnji teški i opasni rad na ćudorednom preporodu tadašnjega društva. Bio je to u onim teškim vremenima tvrd rad, ali zato tim potrebniji, jer je nove narode, koji su tek primali

kršćanstvo, a baštinili stare loše navike, valjalo naučiti na jedan savršeniji život.

Iscrpljen godinama, a još više radom, biskup Albin je umro 1. ožujka 550. u Angersu te ondje i pokopan u crkvi sv. Petra. No već godine 556. posvećena je njemu samome jedna crkva, a u njezinu kriptu preneseni su njegovi posmrtni ostaci.

Kod te nove crkve brzo je podignuta i opatija, a prvi joj je opat bio Albinov prijatelj i pouzdanik Sapando. Već iz djelâ sv. Grgura Turonskoga, važnoga crkvenog povjesničara, saznajemo da je već u njegovo doba, a to je VI. stoljeće, kult sv. Albina, biskupa, bio vrlo raširen. On se iz Francuske proširio u Njemačku, Englesku, pa čak i Poljsku, pa je sveti Albin u srednjem vijeku bio jedan od popularnijih svetaca. Kao borac za čudoređe u ženidbi i obitelji može nam i danas biti uzorom. I danas je ta Božja ustanova i osnovna stanica društva ugrožena mnogim zlima. Potrebni su nam sveci i proroci koji će štititi i čuvati obitelji.

II. vatikanski sabor govoreći o današnjoj obitelji kaže: »Dostojanstvo te ustanove ne sja svagdje istom jasnoćom, jer je potamnjuje mnogoženstvo i pošast rastave, takozvana slobodna ljubav i druge deformacije. Pored toga bračna se ljubav vrlo često oskvrnjuje sebičnošću hedonizmom i nedopuštenim postupcima kojima se sprečava rađanje.

Današnje ekonomske, društveno-psihološke i političke prilike unose osim toga ozbiljni nered u obitelji... Zato koncil izlažući jasnije neka poglavlja crkvene nauke, želi poučiti i ohrabriti kršćane i sve ljude koji nastoje da štite i promiču izvorno dostojanstvo braka i njegovu uzvišenu i svetu vrijednost«

(»Radost i nada« — Pastoralna uredba o Crkvi u suvremenom svijetu, broj 47).

MOLITVA

Bože, svjetlosti vjernika i pastiru duša! Ti si blaženoga Albina, biskupa, u Svojoj Crkvi postavio da riječju pase Tvoje ovce i da im primjerom prednjači. Daj nam po njegovu zagovoru čuvati vjeru koju je naučavao i živjeti životom što nam ga je pokazao! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENI ROGER LE FORT, NADBISKUP

U dobi od 90 godina 1. ožujka 1367. umro je nadbiskup Bourgesa u Francuskoj bl. Roger Le Fort. On se u svojoj nadbiskupiji slavi svake godine 15. ožujka skupa s ostala 22 nadbiskupa Bourgesa. Tada je, naime, spomendan svih svetih nadbiskupa Bourgesa. Opravdano je da svaka biskupija slavi one koji su najviše pridonijeli njezinu duhovnom rastu, a to su njezini sveci i blaženici.

Roger se rodio godine 1277. u dvorcu Ternes, kod Guéreta. Bio je sin Geoffroya Le Fort i nećak kardinala de la Chapelle-Taillefer, nadbiskupa Toulouse. Kako je bio posljednji sin te pokazivao više smisla za školu i knjigu nego za oružje, roditelji su ga prema običaju onoga vremena opredijelili za crkvenu službu, pa čak i karijeru, jer su kao plemići mislili da njihova djeca na to imaju pravo. To po sebi nije bila dobra ni zdrava praksa, ali je u iznimnim

slučajevima, gdje se radilo o pravom duhovnom zvanju, urodila i dobrim plodovima. Roger je na putu prema svećeništvu imao veliku potporu i zaštitu u svom rođaku kardinalu.

Studirao je na Sveučilištu u Orléansu te brzo postao profesorom obaju prava: crkvenoga i civilnoga. Godine 1323. nešto po vlastitim zaslugama, a nešto protekcijom rođaka kardinala, bi postavljen za biskupa u Orléansu. Godine 1328. premješten je na biskupsku stolicu u Limoges, dok napokon nije imenovan nadbiskupom drevne nadbiskupije u Bourgesu.

U tom je gradu i nadbiskupiji naišao na priličan otpor, a kao nadbiskup morao se boriti protiv mnogih poroka, koji su se vrlo uvriježili i kod jednog dijela klera i u narodu. Jedan blaženikov životopisac piše da je sam Bog s neba morao posredovati pa je poslao na grad Bourges strašan požar, koji je sve uništio osim katedrale. Teško je reći da li je to bila izravna Božja kazna, ali nije isključeno, jer je Bog tolikim kaznama znao kažnjavati i Svoj izraelski narod, ne bi li ga dozvao k pameti i obraćenju.

Godine 1345. nadbiskup Roger je dao iskopati posmrtne ostatke sv. Odila, opata iz Clunya, o kome smo pisali 1. siječnja, a koji je bio pokopan u Souvigny-en-Bourbonnais. Godine 1356. Roger je pomogao stanovnicima Bourgesa da se brane protiv napadaja Engleza, koji su opsjedali grad. Nadbiskup je proživljavao sve vedre, ali i žalosne događaje svoga biskupskoga grada. Tako to mora pravi pastir i činiti. Sudbina ovaca i njegova je vlastita sudbina.

U svojoj oporuci Roger je zaželio da po smrti bude pokopan u samostanu koji je sam osnovao, a bio

je to Ternes u njegovu rodnom kraju. No, tu mu želju nisu ispunili, već su ga pokopali u koru njegove katedrale u Bourgesu. U dva navrata, to jest godine 1760. i 1904. išlo se za provjeravanjem njegovih relikvija.

2. ožujka

SVETI SIMPLICIJE, PAPA

Prema piscu glasovite povijesne knjige »Liber pontificalis« Simplicije je bio sin nekog Kastina iz Tivolia. Upravljao je Crkvom od god. 468. do 483. Bilo je to vrlo teško razdoblje. Za njegova pontifikata god. 476. propalo je Zapadno Rimsko Carstvo. U isto vrijeme Crkva je na istoku bila uznemirivana posljedicama monofizitske krive nauke, osobito u sjedištima patrijarhata u Aleksandriji i Antiohiji.

O djelatnosti pape Simplicija znamo, na žalost, vrlo malo. U Rimu je obnovio i posvetio neke crkve, a u glavnim grobljanskim bazilikama postavio je zbor svećenika, koji su naizmjence obavljali bogoslužje. Iz toga se vidi da je u onim vrlo teškim prilikama bio pastoralno vrlo zauzet te činio što se moglo činiti. Tako je i pravo. Bolje je činiti što se može, pa makar i malo, negoli kukati nad teškim prilikama. Kukanje koji put može biti dobra izlika za našu vlastitu nepokretnost.

Recimo nešto i o Simplicijevoj aktivnosti na Istoku! Nakon smrti cara Leona I. godine 474. prigrabio je vlast nametnik Baziliskos. Da bi što više povećao broj svojih pristaša godine 475/76., izdao je naredbu po kojoj su i monofiziti, koji su sve više nadirali iz Egipta i Palestine, zadobili službeno priznanje ili bar snošljivost. Na to je odmah protestirao papa Simplicije tražeći od Baziliskosa da se ogradi od krive nauke monofizitâ. No papin je protest ostao bez učinka. Iz njega se ipak vidi koliko je Papi bilo stalo do pravovjerne nauke. Pastir duša mora bdjeti i nad čistoćom nauke, da se u nju ne

bi uvukla zabluda. Dobri su pastiri uvijek s najvećom revnošću to i činili.

Adon je prvi zapisao sv. Simplicija u svoj Martirologij, i to 2. ožujka. Pod istim je datumom ušao i u Rimski martirologij, premda bi prema kasnijim istraživanjima dan svečeve smrti bio zapravo 10. a ne 2. ožujka. Kako se ipak slavi danas, to smo ga u našu zbirku svetaca za ožujak danas i uvrstili.

PAPA PIJO XII., SLUGA BOŽJI

Iz pijeteta prema velikom Papi danas ćemo učiniti iznimku. Premda je on umro 9. listopada, obradit ćemo ga djelomično već danas na njegov rođendan. Rodio se u Rimu 2. ožujka 1876. kao drugi od 4 sina konzistorijalnog odvjetnika Pacelli Eugenio, budući papa Pijo XII. Nakon više od 200 godina u njemu će se opet jedan rođeni Rimljanin uspeti na papinsko prijestolje. Njegova se obitelj ubrajala u rimske patricijske obitelji, a bila je uvijek usko povezana s Papinskom Državom i kasnije Vatikanom. U obitelji je bila bogata duhovna baština, koja se ljubomorno predavala iz pokoljenja u pokoljenje. Njezin će najkulturniji i najbolji izdanak biti Eugenije.

Dječaka Eugenija Pacellija resila je sjajna i svestrana inteligencija. O njoj svjedoče njegove školske ocjene, koje su gotovo u svim predmetima uvijek bile odlične. Uz veliku nadarenost dečka je resila i iskrena djetinja pobožnost. On je sam odlučio o svom zvanju, i to s promišljenom jasnoćom, u kojoj nije bilo nikakve dvojbe ni nesigurnosti. Njegov

će životni poziv biti svećeništvo, služba Bogu u posvećenom staležu. U njemu će živjeti velikom dosljednošću, koja je jedna od glavnih značajki njegova karaktera.

Baš na svoj rođedan godine 1939. Eugenio kardinal Pacelli nakon vrlo kratkog konklava izabran je za papu. Došao je na najodgovornije mjesto u Crkvi uoči II. svjetskog rata, jednoga od najstrašnijih u ljudskoj povijesti. No ni sa svršetkom rata nisu svršile sve patnje čovječanstva. One su se u mnogim zemljama bolno nastavile.

Pijo XII. u takvom teškom vremenu bio je jedan od rijetkih koji je dosljedno i bez ikakva kompromisa branio dostojanstvo ljudske osobe od nasilnih zahvata modernoga apsolutizma države i diktatorâ svih boja. Time se nekima strašno zamjerio, pa su njegov ugled nastojali klevetama moralno dotući. No nije im pošlo za rukom, jer još uvijek ima mnogo ljudi koji visoko cijene i brane časnu uspomenu Pija XII., koji s pijetetom dolaze na njegov grob i njemu se mole i preporučuju, kako se to čini svecima. Taj veliki Papa to je i zaslužio.

Od njegove prve enciklike »Summi Pontificatus« u listopadu 1939. pa preko njegovih božićnih poruka za vrijeme rata, sve do posljednjih govora u listopadu 1958. neizrecivom se dosljednošću provlači kao nešto temeljno pouka gdje treba tražiti rješenje svih problema ljudskoga suživljenja, odnosa među ljudima, narodima i državama. Suvišno je spomenuti da Papa nije naučavao samo neki općeniti humanizam, već za njega nepovredivost ljudske osobe proizlazi iz činjenice da je čovjek načinjen na Božju sliku, Bogu sličan.

Papa je uvijek branio ljudsko dostojanstvo, ljudsku slobodu, vođen tom slikom o čovjeku. Stoga i kad je svršio rat, nije se izjašnjavao za neki apsolutni pacifizam, »mir po svaku cijenu«, već za mir u pravdi i slobodi za svaki narod, za svaku obitelj i za svakoga čovjeka. Na žalost, i pojam mira postao je dvoznačan. Postoji mir kad netko nekome sjedi na šiji. Takav je mir dobar samo za onoga koji sjedi, ali ne i za one na kojima sjedi. Pijo XII. nije priznavao takav mir.

On se više puta u službi mira živo zauzimao za razoružanje, ali uvijek samo za sveopće razoružanje, koje će se izvršiti pod učinkovitom kontrolom. U protivnom bi slučaju čovječanstvo postalo žrtvom one sile koja bez ikakvih moralnih skrupula ide samo za ostvarenjem svojih političkih ciljeva.

U govoru od 6. prosinca 1953. Papa se energično založio za suživljenje katolika s nekatolicima u istim zajednicama. To će načelo II. vatikanski sabor u Deklaraciji o vjerskoj slobodi samo još proširiti. Glas Pija XII. bio je slušan i izvan Crkve. I njegovom pontifikatu valja pripisati da je moderno papinstvo opet zadobilo sveopći ugled u svijetu. Bez baštine Pija XII. možda bi bilo teško zamisliti Ivana XXIII. i Pavla VI., kakvi su bili. Toga su si ta dva pape bili svjesni. Pavao VI. kao jedan od najbližih suradnika, pa onda i poznavalaca Pija XII., započeo je proces za njegovo proglašenje blaženim. Dijecezanski proces je sretno završen i očekuje se beatifikacija Pija XII.

3. ožujka

SVETA KUNIGUNDA

Bamberg je jedan od najljepših njemačkih gradova. U njemu kao da se vrijeme zaustavilo i sačuvalo nešto od onoga srednjovjekovnog čara. U X. stoljeću bio je samo neznatno naselje na istočnom rubu Franačkoga Carstva. Njegov geografski položaj na ušću rijeke Regnitza u Majnu učinio ga je već za rana važnom raskrsnicom trgovačkih putova. Kad se Njemačko Carstvo stalo širiti prema istoku, uočio je važnost Bamberga bavarski vojvoda Henrik. On je kasnije postao njemački car, a Bamberg mu postade omiljelo obitavalište. Sa svojom ženom Kunigundom on je odlučio povećati i poljepšati taj grad, koji po njima postade naročito slavan. Njihov se lik još i danas nalazi na portalima, zidovima, mostovima Bamberga. Možda je najljepša od tih umjetnina baš ona najstarija na Adamovim vratima bamberške katedrale. Ona prikazuje cara Henrika s njegovim carskim dostojanstvom: s krunom, žezlom i jabukom. Njegov oštar i bistar pogled zrači nešto od mira i snage slavnoga bamberškoga jahača, koji se nalazi u katedrali. Kraj cara stoji njegova vjerna, nedjeljiva životna družica Kuningunda. Ona u svojoj odjeći djeluje upravo djevojački. U desnoj ruci drži model jedne crkve, simbola njezine velike djelatnosti, jer je mnogo pridonijela gradnji crkava.

O mladosti svete carice Kunigunde imamo jako malo pouzdanih podataka. Potjecala je iz grofovske obitelji u Luxemburgu. Godine 1966. sudjelovao sam na 81. njemačkom Katholikentagu u Bambergu. Tada je na svečanostima u svečanoj procesiji vrlo naglašeno zastupao Luxemburg njegov biskup, monsignor Léo Lommel. Time je Bamberg htio počastiti domovinu svoje zaštitnice carice svete Kunigunde. Ona se rodila u brojnoj i dubokoj vjernoj kršćanskoj obitelji. Njezina je želja bila stupiti u samostan i posvetiti se Bogu u djevičanstvu. Pristala je ipak na želju roditelja, koji su je htjeli udati za bavarskoga vojvodu Henrika. Godine 1014. skupa sa svojim mužem Henrikom primila je u Rimu carsku krunu. Kao carica neumorno je pratila svoga muža na svim njegovim putovanjima po prostranom carstvu. No, ona mu nije bila samo neka nijema pratnja već i mudra savjetnica u svim važnim pitanjima i političkim odlukama. Mogla je to biti jer je bila vrlo pametna i visoko izobražena žena, kojoj je car mnogo, dapače sve mogao povjeriti, pa i upravu nad pojedinim dijelovima carevine. Kako je bio često prenatrpan poslovima, u njoj je nalazio najsigurniji oslonac.

Uloga Kunigunde nije se sastojala samo u pomaganju muža cara u njegovim carskim poslovima već još kudikamo više u njegovu usponu prema kršćanskoj savršenosti i svetosti. Ona je čitavim bićem podupirala sve njegove pothvate, fundacije i djela u korist Crkve, a tih nije bilo malo. U jednoj povelji, u kojoj je Henrik potvrdio osnivanje opatije benediktinki u Kaufungenu, piše da su njih dvoje bili jedno u jednom tijelu. Kad je među njima bila tolika bračna ljubav, tim teže ih je pogodio udes što nisu imali vlastitog poroda. Godine 1007. Henrik je još kao bavarski vojvoda osnovao biskupiju u Bambergu. Bio je tada već oženjen, ali bez nade u potomstvo. Zato izjavljuje da će Krista učiniti svojim

baštinikom. Prema tadašnjem vrlo raširenom, no nezakonitom, običaju mogao je zbog neplodnosti otpustiti ženu. On to nije učinio.

Legenda, koja je nastala kasnije, pripovijeda da su oni željeli u braku živjeti u djevičanstvu, no to ne odgovara povijesnoj istini. Istina je ipak da taj bračni par jedno drugome na putu prema Bogu nisu bili zapreka već most, a to je još važnije nego da su živjeli u djevičanstvu.

Nakon smrti svoga muža godine 1024. Kunigunda je stupila u samostan Kaufungen, koji je sama osnovala. Skinula je sa sebe sjajnu carsku odoru, obukla redovničku, da se sva posveti službi Bogu. Kroz 15 godina siromašno i ponizno je živjela u skrovitosti samostana. Umrla je na današnji dan, a godine 1200. papa Inocent III. proglasio je carski par Henrika i Kunigundu svetima. Grad Bamberg još i danas ih vrlo svečano slavi.

BLAŽENI PETAR-RENATO, MUČENIK

Jedna od mnogobrojnih žrtava krvave francuske revoluciej bio je i lazarist Pierre-Renato Rogue. On se rodio 11. lipnja 1758. u Vannesu u Bretanji. Neprijatelji vjere iz mržnje na vjeru pogubili su ga pod giljotinom na današnji dan godine 1796., kad je francuska revolucija bila u punom jeku. Petar je stupio u lazarističko sjemenište u svom rodnom gradu, ondje dovršio teologiju te 21. rujna 1782. bio zaređen za svećenika. Kroz nekoliko je godina izvanrednom revnošću djelovao najprije kao svjetovni svećenik. Želeći provoditi još savršeniji i pravilima

jasno zacrtan život, stupio je godine 1786. u Kongregaciju misija ili lazariste. Propisani je novicijat obavio u kući matici u Parizu te usvojio duhovnost osnivača družbe sv. Vinka Paulskog, s kojom se upoznao već za vrijeme svoga teološkog studija.

Po završetku novicijata poglavari ga poslaše u sjemenište u Vannes za profesora teologije. Ondje je 26. listopada 1788. položio redovničke zavjete. Bilo je to baš uoči francuske revolucije. Za vrijeme revolucije Pierre-Renato je energično odbio da položi zakletvu na ustav, koji mu se činio nepravednim. Tim samim činom bio je stavljen izvan zakona.

Pred prijetnjama revolucije protiv nezakletih svećenika htio je zaštititi svoju subraću pa ih je poslao na sigurnije mjesto dok je sam ostao u Vannesu i ondje potajno vršio svećeničku službu. Kad je na sam Badnjak 1795. nosio popudbinu jednom bolesniku, bio je uhvaćen i zatvoren. Pričestivši se sam svetim prilikama vedro je pošao u zatvor. Znao je da je Isus s njime. U zatvoru je ostao sve do procesa 1. ožujka slijedeće godine. Od revolucijskog sudišta, a na sudu je bila prisutna i njegova starica majka, bio je osuđen na smrt. Kako mu je savjest bila čista, jer je uvijek činio samo dobro, pa i mnogim zatvorenicima, svoju je osudu primio vedro i smireno. Zahvaljivao je Gospodinu što ga je učinio dostojnim mučeničke palme, koja je jedna od najvećih milosti u kršćanskom životu. Poslije podne 3. ožujka 1796. pogubljen je giljotinom te isto veče pokopan na zajedničkom groblju.

Blaženim ga je proglasio 10. svibnja 1934. papa Pijo XI. Sve redovničke obitelji sv. Vinka Paulskoga slave ga na današnji dan.

Trebalo bi da se kod ovog mučenika ne zaustavimo samo na jednostavnim povijesnim podacima, već da nam njegovo mučeništvo bude povod da se nad tom tako čestom pojavom u životu svetaca sve tamo od prvomučenika sv. Stjepana pa do danas bar malo zamislimo. O korisnosti takvog razmišljanja neka nas uvjeri primjer koji slijedi!

Blaženikov suvremenik, već starac sv. Alfonz Liguori, osnivač redemptoristâ i biskup Sant' Agata dei Goti 3. studenoga 1774. povjerio je svome prijatelju Remondininu ovo: »Da se u ovim svojim preostacima života ne bih predao besposlici, započeo sam pisanjem pobožnoga djela o Pobjedama mučenika, skupljajući mučenike iz djelâ najslavnijih pisaca. I već sam dao tiskati tri sveščića.« Unatoč bolježljivosti svetac je hrabro nastavio pisanjem toga djela. Čitava je knjiga izišla u dva dijela godine 1775. te postala za mnoge kršćane veliko ohrabrenje u ispovijedanju i prakticiranju vjere bez straha i ljudskog obzira usred jednoga društva koje je simpatiziralo deiste i materijaliste.

Godine 1846. mladi je Danijel Comboni, kome je bilo 15 godina, listajući »Pobjede mučenika« otkrio vlastito zvanje. Heroizam mučenikâ ga je pogodio, dirnuo, zahvatio i odlučio njegovom budućnošću. On je odlučio posvetiti svoj život misijama u središnjoj Africi, na jednom od najtežih misijskih područja. Postao je pravi misionar te osnovao i dvije misijske družbe, koje nastavljaju njegovo veliko djelo, nadahnuto primjerima i heroizmom mučenikâ. Dobro je upoznati mučenike. Njihov je primjer vrlo glasna i rječita propovijed. Slušajmo je rado i dopustimo da što jače djeluje na nas!

4. ožujka

SVETI KAZIMIR

Kazimir, knez i glavni zaštitnik Litve, rodio se 3. listopada 1458. u kraljevskom dvoru u Krakovu kao treći od 13 sinova Kazimira IV. Jagelovića, poljskoga kralja i velikoga litavskog kneza i Elizabete, kćerke Alberta I. Habsburga. Elizabetu su nazivali »majkom kraljeva«. I s pravom, jer su 4 njezina sina umrla kao okrunjeni kraljevi: Ladislav, kralj Češke i Ugarske, Aleksandar, veliki vojvoda Litve i kralj Poljske, Žigmund, kralj Poljske i veliki vojvoda Litve i napokon sam Kazimir, koji je već kao trinaestogodišnjak bio određen za ugarsko prijestolje, ali se zbog vojnog poraza protiv Matije Korvina morao povući.

Kazimir je primio dobar odgoj od brižnih roditelja, koji su prema svojoj djeci dobro izvršavali roditeljsku dužnost, ali i od drugih vrijednih odgojitelja, osobito kanonika Jana Dlugosza, poznatog povjesničara Poljske. Kanonik odgojitelj i drugi suvremenici svjedoče da je Kazimir bio dječak vedre ćudi i bogat izvanrednim duševnim darovima te da je s lakoćom učio sve predmete. Duboko pobožan, ali u isto vrijeme otvoren prema tadašnjem svijetu, živo se zanimao za sve događaje. Od svoje 17. godine gotovo neprestano je pratio svoga oca na putovanjima po Litvi, odakle je potjecala obitelj Jagelovića. Znao je vrlo vješto zamjenjivati svog oca u raznim državnim poslovima.

Svečevi životopisci, a naročito papinski poslanik biskup Zaharija Ferreri, koji je u Vilni godine 1520. vodio postupak za Kazimirovu kanonizaciju, na te-

melju vjerodostojnih podataka na dugo i široko svjedoče o njegovim vrlinama. Na osobit način ističu Kazimirovu duboku i proživljenu pobožnost prema Isusu u Presvetom Sakramentu i Presvetoj Djevici, savršenu i upravo herojsku čistoću, ljubav prema siromasima i revnost za katoličku vjeru. Sve vrline jedna ljepša od druge, koje se skladno slijevaju u jednu cjelinu i svoga nosioca čine pravim svecem, i to svetošću, koja za svakoga može biti privlačiva.

Zemaljski tijek Kazimirova života bio je prilično kratak. Njegova vrlo nježna tjelesna građa nije bila dosta jaka da se odupre napadu sušice, koja ga je zahvatila. I Kazimirov se život nakon kratkog bolovanja ugasio u dobi od 24 godine dne 4. ožujka 1484., u dvorcu Gardinas u Litvi. Tijelo mu je preneseno u litvansku prijestolnicu Vilnu u jednu kapelu tamošnje katedrale. Godine 1636. posvećena mu je bogato urešena kapela, gdje mu je tijelo našlo konačni počinak. Godine 1953. katedrala u Vilni je pretvorena u muzej i galeriju umjetnosti. Tada su svečeve relikvije prenesene u župsku crkvu sv. Petra i Pavla, u jednom predgrađu istoga grada. Papa Pijo XII. breveom od 11. lipnja 1948. proglasio je Kazimira naročitim zaštitnikom litvanske mladeži. Njegov primjer može svakoga poučiti da u svim okolnostima života svoj pogled neprestano upravljamo prema konačnom cilju.

MOLITVA

Svemogući Bože, Tebi služiti znači kraljevati. Zagovorom svetoga Kazimira daj da i mi Tebi uvijek odano služimo u svetosti i pravednosti! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENA PLACIDA VIEL, DJEVICA

Uvrštavamo ovu blaženicu u našu zbirku duhovnih velikana, jer nam je vremenski bliza i jer svojim primjerom pokazuje kako se valja snalaziti u borbi sa suvremenim problemima redovničkog života.

Eulalija Viktorija Žakelina Viel rodila se 26. rujna 1815. kao osmo dijete jednoga seljaka u Quettehou, u departmanu La Manche u Francuskoj. Baštinila je zdravu seljačku narav, što će joj u kasnijem redovničkom životu i na vrlo odgovornom položaju biti od izvanredne koristi. U ožujku 1833. u dobi od 18 godina stupila je u novoosnovanu Družbu sestara kršćanskih škola od milosrđa, koju je osnovala sv. Marija Magdalena Postel. Svoje ime zamijenila je redovničkim imenom Placida. U istu je Družbu stupila i jedna njezina starija rođakinja po imenu Marija.

God. 1835. položila je jednostavne, a 1838. svečane zavjete. Majka utemeljiteljica Družbe uočila je njezine vrline, pa ju je posebno odgajala i pomalo spremala za svoju nasljednicu. Vršila je razne službe pa tako i vrlo odgovornu službu učiteljice novakinja. Sve je to bila lijepa priprava za njezin uspon na čelo Družbe.

Osnovateljica Majka Postel, umrla je 16. rujna 1846., a 5. rujna na njezino je mjesto izabrana sestra Placida. No njezina starija rođakinja skupa sa samostanskim kapelanom prešla je u opoziciju protiv nove poglavarice. Ljudski se elemenat pokazao opet tako bijednim. Sebe kao stariju smatrala je prikladnijom za vodstvo Družbe. Placida se kao pa-

metna žena nije davala na jalove rasprave o pravu i prednostima, već se radije dala na posao. To je bila najbolja metoda za dobro Družbe, koja se pod njezinim mudrim i aktivnim vodstvom vrlo proširila te zadobila i civilno i crkveno odobrenje. Godine 1857. umrla je njezina opora rođakinja i sada je Placida mogla nesmetano vršiti svoju poglavarsku misiju.

God. 1859. za vrijeme boravka u Rimu zadobila je za svoju Družbu od samog Pija IX. takozvani Dekret pohvale, pa je tim samim njezina redovnička obitelj postala papinskoga prava sa svim povlasticama što iz toga slijede. Za vrijeme Placidine generalne uprave broj se njezinih samostana popeo od 37 na 105, a redovnicâ od 150 na preko tisuću. Bio je to nagao i silan procvat, praćen očitim Božjim blagoslovom. Godine 1870. za vrijeme francusko-pruskog rata Placida je sa svojim redovnicama pokazala izvanrednu revnost i požrtvovnost za žrtve rata primajući i njegujući ranjenike po svojim samostanima. Bila je svjesna da izvanredne prilike traže prilagođenje samostanskog života onim potrebama koje vape za najhitnijim rješenjem. Vjerna duhu utemeljiteljice znala je sačuvati zdravu otvorenost prema svijetu i problemima svoga vremena.

Izmorena mnogim naporima života i službe, iscrpljena nebrojenim putovanjima, zahvaćena zaduhom umrla je 4. ožujka 1877. u dobi od 62 godine. Papa Pijo XII. proglasio ju je 6. prosinca 1951. blaženom.

OTAC ANTE ANTIĆ

U Svetoj godini 1975. u spomen utemeljitelja sv. Vinka i 130. godišnjice dolaska sestara u Zagreb sestre milosrdnice organizirale su u svojoj crkvi karitativni tjedan s razmišljanjima o najvećoj i jedinoj zapovijedi — Ljubi Boga i bližnjega! U sklopu toga tjedna bilo mi je povjereno predavanje »Karitativni likovi hrvatskih blaženika«. Ja sam temu shvatio i strogo i prošireno, pa sam uz hrvatske blaženike spomenuo i nekoliko onih koji još nisu došli na oltar. Kako je predavanje zapravo bila homilija u sklopu mise, jasno je da sam morao biti kratak i sažet i točno se ograničiti na određeni broj osoba. Poslije Euharistije jedna mi je redovnica vrlo zamjerila što nisam spomenuo oca Antića. Odvratio sam joj da sam se zbog ograničenosti vremena morao nužno ograničiti i na nabrajanje osoba. Ona je ostala pri svome tvrdeći da je otac Antić u karitativnom pogledu takva osoba koju se nije smjelo izostaviti. Poštivam mišljenje te redovnice i mogu se u nj uživjeti, jer ga je ona kao takvoga snažno doživjela. Ja sam se u životu samo jednom susreo s ocem Antićem te u svoj dnevnik posve kratko zabilježio ovo: »2. IV. 1964. posjetio sam u Vrbanićevoj ulici u Zagrebu zagrebačkog sveca fra Antu Antića. Poljubio sam mu ruku i zamolio za blagoslov i od srca me je blagoslovio.«

O životu oca Antića želim ovdje dati samo najkraće podatke, a onda se malo dulje zaustaviti na njegovoj kreposti ljubavi prema bližnjemu, da tako nadoknadim što je u karitativnom tjednu nemoguće bilo učiniti. Otac Ante se rodio 16. travnja 1893. u Šepurinama na otoku Prviću kod Šibenika. Stupio

je u franjevački red Provincije Presvetog Otkupitelja te vršio službu magistra klerika, u kojoj je vrlo zauzeto sudjelovao u odgoju redovničkog podmlatka. Djelovao je u Makarskoj i u Zagrebu kao vrlo traženi ispovjednik i duhovni vođa. »Rasipao je oganj kojega je bio pun.« Umro je na današnji dan 1965. te je uz ispraćaj velikog mnoštva naroda pokopan na zagrebačkom Mirogoju. Tijelo mu je 15. prosinca 1970. preneseno u kriptu Majke Božje Lurdske u Zagrebu. Kroz četiri godine nakon smrti izišla su mu već tri životopisa. Napisali su ih: sestra Marija od Presv. Srca, klarisa, o. Ante Katalinić, isusovac i N. Faranetić.

O. Antić je kao redovnik bio puki siromah, ali je ipak preko njegovih ruku prošlo mnogo novca za sirotinju. Davali su mu ga bogatiji vjernici s namjerom da on, koji je bio tako samilosna srca prema svakome, podijeli onima koji su bili potrebni.

O. Antić je znao moljakati za siromahe novac i od svoga kućnog poglavara i od provincijala. Novac bi preko jedne redovnice slao na razne adrese osobno. I tako se njegova dobrotvorna ruka širila na daleko. Dopisivanjem se za potrebne obraćao odvjetnicima i liječnicima, koje je poznavao kao dobre i praktične kršćane, pa je i na taj način mnogima pomogao. Nekima je svojim zauzimanjem uspio pronaći stan, a na taj način i spasiti pokoji ugroženi brak.

Veze oca Antića probijale su i državne granice. Preko njih je jedne slao u inozemstvo na studije, druge opet da nauče strane jezike. Svojim bi štićenicima ondje isposlovao besplatan stan i hranu.

U svom životopisu koji već svojim naslovom »Dobri otac Antić« najbolje o njemu kaže ono bitno, Ante Katalinić piše: » . . . Jednu stvar otac Ante nije mogao podnijeti: da netko prekine studije zbog siromaštva. Takvima bi redovito omogućio nastavak studija.

Izobrazba mladih ljudi, stjecanje kvalifikacija — na to je bio naročito osjetljiv.

— Oče gvardijane, R. bi željela studirati. Zar joj ne biste mogli to omogućiti? Davati redovitu pripomoć?

— A odakle?

— Pa, iz »Kruha sv. Ante«.

— Ali, ona je namještena, ima svoju plaću.

— Radi studija morala bi ostaviti službu.

— Oče Ante, nikako. Iz »Kruha sv. Ante« smijemo dijeliti samo siromasima. Ona nije siromah, kad prima svoju plaću. A studirati pomoću »Kruha sv. Ante«, to ne ide.

Pobrinuo se otac Ante za nju na drugi način.

Koliko god je otac Ante bio svet, koliko god je ljubio bližnjega, isto toliko bio je pun razumijevanja za suvremeni život, isto toliko bio je progresivan.

Čovjek se morao čuditi činjenici da je taj povučeni samostanac bolje poznavao život u svijetu od ljudi koji su živjeli usred toga svijeta.

Morao se čuditi njegovim neprestanim poticajima da se ide u korak sa znanošću, da se stekne što veća izobrazba i što više kvalifikacije.

A najviše ste se morali diviti njegovu upornom nastojanju i uspjesima na tom području.

Nije otac Ante imao nigdje ništa. Puki siromah. A kolikima je omogućio da svrše najviše škole, svih mogućih struka.

Nije se u tom pogledu brinuo samo za mlade ljude koji žive u svijetu. — Ne znam što da radim, — tužila se poglavarica jednog zagrebačkog samostana časnih sestara, — otac Ante bi htio da svaku sestru koja to zaželi pošaljem u inozemstvo na studij, ili na praksu, ili na učenje stranih jezika.

Pa kad bi svakome omogućio da ostvari što je želio, onda bi, kad bi bilo potrebno, još i ovo nadodao:

— Sinko, kćerce, da li ti je teško izmoliti pokoru koju sam ti dao u ispovijedi? Ako ti je teško, ja ću je izmoliti.

Ili ovo:

— Sinko, kćerce, ne boj se, sve će biti dobro. Bojiš se kazna, koje ti je možda Bog namijenio? Ja te kazne uzimam na sebe . . .

Sav je živio za bližnjega.

Otac Ante — sama dobrota —.«

Životopis oca Antića što ga je napisala sestra Marija od Presv. Srca nosi naslov »Duh ljubavi«. Vjerujem da taj naslov nije slučajno odabran. Autorica je htjela izreći u ocu Anti̇ću ono najznačajnije. Životopisci oca Antića, koji su ga dobro osobno poznavali, s njime se susretali i doživljavali ga, jednodušni su u isticanju njegove čovjekoljubivosti. Isto je doživjela i ona redovnica, koju sam spomenuo, pa joj je bilo neshvatljivo kako je moguće govoriti o karitativnoj djelatnosti hrvatskih Božjih ugodnika a ne spomenuti oca Antića. — **Meni je** osobno vrlo drago što je u naše dane u liku oca

Antića zasjao lik tako velike ljubavi prema čovjeku, koji je na svoj izvorni način postao utjelovljenje one velike himne ljubavi apostola narodâ:

»... Ljubav je strpljiva, ljubav je dobrostiva, ljubav ne zavidi, ne hvasta se, ne oholi se. Nije nepristojna, ne traži svoje, ne razdražuje se, zaboravlja i prašta zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini. Sve ispričava, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi. Ljubav nigda ne prestaje. .« (I. Kor 13, 4—8).

5. ožujka

SVETI IVAN JOSIP OD KRIŽA

Stari su životopisci svetaca u doba kad se nešto držalo do plemićkog podrijetla rado isticali nečije odlično podrijetlo. Danas to mnogo ne znači, pa ako ipak tu okolnost spominjemo, činimo to posve iz povijesnih motiva. Neka se i to samo zna. Daleko je vrednije od krvnoga duhovno plemstvo, odličnost jednoga značaja i plemenitost i ljudskost jednoga srca.

Ivan Josip od Križa, u svijetu zvan Karlo Gaetano, bio je sin stare ugledne obitelji Calosinto, a rodio se baš na Veliku Gospu 1654. na otoku Ischiji u Italiji od oca don Josipa i majke donne Laure Gargiulo. Don i donna bili su naslovi koji se davahu plemićima, odličnim ljudima i svećenicima.

Mali je Karlo primio prvu humanističku izobrazbu kod redovnika augustinaca, a među svojim vršnjacima isticao se iskrenom i dubokom pobožnošću. Naročito je bio pobožan prema Kristovoj muci, pa se iz želje da se što više suobliči s Kristom patnikom, znao bičevati sve do krvi. I to je današnjem čovjeku ne samo čudno već i neshvatljivo. No ako je neshvatljivo samo djelo, onda nije nipošto neshvatljiv motiv zbog kojeg se činilo. On je lijep i kršćanina dostojan, jer kršćanin bi morao biti čovjek koji se nastoji sve više suobličiti i solidalizirati s Kristom.

Karlo se već kao petnaestogodišnjak odlučio za redovnički život i to upravo za onaj red koji je već po tradiciji duboko pobožan prema Kristovoj muci i koji je u Crkvu uveo razne pobožnosti muci

Isusovoj u čast. To je franjevački red. Karlo je izabrao strogu granu bosonogih franjevaca, koji potječu od reforme sv. Petra Alkantarskoga. Oni imaju u Napulju samostan Santa Lucia al Monte. U nj je godine 1670. stupio i Karlo obukavši franjevački habit i promijenivši ime u Ivan Josip od Križa. Kao učitelja duhovnog života u novicijatu imao je velikog asketu o. Josipa Roblesa. Pod njegovim prosvijetljenim vodstvom, a još više pod snažnim zahvatom Božje milosti mladi je novak upravo herojski nastojao oko vršenja raznih vrlina.

Položivši dobre temelje redovničkoga života mladi je novak položio zavjete, dao se na studije te je 18. rujna 1677. bio zaređen za svećenika. Kroz više od 15 godina vršio je naizmjence službu učitelja novaka i gvardijana slijedeći stope sv. Franje i sv. Petra Alkantarskoga. Na kapitulu godine 1703. u Grumu izabran je za provincijala. Kao provincijal otvorio je nekoliko kuća u Napulju te mnogo nastojao oko što savršenije redovničke stege.

Sv. Ivan Josip od Križa obasut karizmatičkim darovima postao je duhovni vođa i savjetnik mnogih duša. K njemu su se obraćali i neki sveci, kao na primjer isusovac sv. Franjo de Geronimo, pa čak i sam učeni sv. Alfonz Liguori. Svojim apostolskim radom postao je vrlo popularan pa je pridonio i obraćenju nekih velikih grešnika. Životopisci nabrajaju kod njega ove karizmatičke darove: proricanje budućnosti, ispitivanje srdaca, ukazanja kojima su ga odlikovali Isus i Marija, te mnoga čudesa. Najslavnije čudo bilo je uskrišenje maloga markiza Januarija Spada.

Umro je 5. ožujka 1734. u samostanu Santa Lucia al Monte. Grob mu brzo postade mjestom veli-

ke pobožnosti. Godine 1789. proglašen je blaženim, a Napolitanci već slijedeće godine ubrojiše ga među svoje nebeske zaštitnike kao i stanovnici njegova rodnog otoka Ischije. Papa Grgur XVI. proglasio ga je svecem 26. svibnja 1839. skupa s druga dva napuljska sveca Franjom de Geronimom i Alfonzom Liguorijem.

Ovdje će biti na mjestu spomenuti što Crkva danas misli o karizmatičkim darovima. Ona o njima govori u raznim dokumentima II. vatikanskog sabora. Spomenut ćemo samo mjesto iz Uredbe o Crkvi »Svjetlo narodâ«.

»... Duh Sveti ne samo da po sakramentima i službama Božji Narod posvećuje i vodi i krepostima ga uresuje, nego svoje darove 'dijeleći kako hoće' (I. Kor 12, 11), dijeli među vjernike svakoga staleža također posebne milosti, kojima ih čini sposobnim i spremnima da prime razna djela ili dužnosti korisne za obnovu i veću izgradnju Crkve, prema onomu: 'Svakomu se daje očitovanje Duha na korist' (I. Kor 12, 7). Te karizme, bilo najsjajnije, bilo jednostavnije, i više raširene, budući da su osobito prilagođene potrebama Crkve i korisne, treba primiti sa zahvalom i utjehom. Izvanredne pak darove ne treba lakoumno tražiti, niti se preuzetno smiju od njih očekivati plodovi apostolskih djela; ali sud o njihovoj ispravnosti i urednoj upotrebi spada na one koji upravljaju Crkvom, i na koje osobito spada ne ugasiti Duha, nego sve ispitati i zadržati ono što je dobro« (Broj 12).

6. ožujka

SVETA KOLETA

Koleta Boylet rodila se 13. siječnja 1381. u Corbiu od roditelja koji su bili već poodmakli u dobi te vjerovali da su je dobili po zagovoru dobroga sveca sv. Nikole. Po njemu su je i nazvali Nikoleta, a skraćeno i od milja počeše je zvati Koleta, pa je pod tim imenom ušla i u povijest svetaca. Njezin otac Robert bio je čovjek i duboko pobožan i milostiva srca prema svakomu. U opatiji Corbie vršio je službu majstora tesara. Njezina majka Katarina bila je također odlična kršćanka, koja se svaki tjedan ispovijedala i pričešćivala te bila vrlo pobožna prema Kristovoj muci. Nikakvo onda čudo da je i djevojčica, čim je došla do uporabe razuma, već tamo od četvrte godine počela proživljavati kršćansku vjeru, u prvom redu toplom i srdačnom molitvom. U sedmoj godini postala je već sposobna da razmatra cijeli sat, da prisustvuje moljenju časoslova u samostanu Corbiu, pa i po noći. U devetoj godini upoznala je u čemu se sastoji pravi franjevački duh i potrebu za obnovom toga reda. Sve to bez posebnoga Božjega zahvata i prosvjetljenja ne možemo protumačiti. Tu je nadnarav očito bila na djelu.

Godine 1399. u roku od nekoliko mjeseci Koleta ostade siročetom bez roditelja. Brigu za nju roditelji su pred smrt povjerili benediktinskom opatu Raulu di Roye. Kako još nije bilo jasno kojem će se pozivu Koleta posvetiti, opat ju je povjerio najprije benediktinkama, a zatim klarisama. Koleta kasnije obuče habit te postade franjevačka

trećoredica. Kroz 4 godine uz pristanak opata Roye živjela je kao »rekluza«, tj. zatvorena u maloj ćeliji pokraj župske crkve Naše Gospe u Corbiu.

Zbog nekih ukazanja sv. Franje, koji ju je pozivao da obnovi njegov red, Koleta je izišla iz svoje stroge klauzure. Njezin duhovni savjetnik franjevac Henrik di Baume isposlovao joj je zakonito dopuštenje, sadržano u buli od 1. kolovoza 1406., da može napustiti svoju ćeliju. Bilo je to u doba zapadnog raskola kad je Crkva imala dva pape: jednog u Rimu, drugog u Avignonu. Koleta se odmah dala na put u Nizzu k avignonskom papi Benediktu XIII., nekadašnjem glasovitom učenjaku Petru de Luna, a tada nasljedniku Klementa VII., koga je u dobroj vjeri držala pravim papom. Od njega je zatražila ovlaštenje da bi mogla prigrliti stalež evanđeoskog života, kako je to nekoć sv. Franjo naučio sv. Klaru, te da obnovi franjevački red. Sam Benedikt XIII. primio je njezine svečane zavjete u redu sv. Klare te ju je imenovao generalnom poglavaricom svih onih samostana koje će osnovati i pridobiti za obnovu. Bulom od 16. listopada 1406. dopustio joj je da u svoje samostane prima i redovnice iz drugih redovničkih kuća kao i pobožne žene iz redova franjevačkih trećoredica. Reforma nije išla naprijed baš tako lako. Tek joj je 14. ožujka 1410. nakon više uzaludnih pokušaja uspjelo osnovati svoj prvi samostan u Besançonu. No, sad su stvari naglo krenule na bolje pa se broj reformiranih samostana još za Koletina života popeo na 17. Najveći dio tih samostana bio je u Francuskoj, a tek po koji u Belgiji i Njemačkoj.

Manje je poznata i skromnija obnova koju je Koleta izvršila u prvom franjevačkom redu. Sigurno je da je barem sedam samostana u Francuskoj prihvatilo njezinu reformu.

Koletina reforma klarisâ značajna je po tome što su se redovnice vratile prvotnoj strogosti u siromaštvu kako pojedinačno tako i zajednički, zatim strogom pokorničkom životu i napokon moljenju božanskog časoslova. U ovom posljednjem Koleta je sigurno bila pod utjecajem benediktinaca, kod kojih je provela djetinjstvo i mladost. Danas Koletina obnovljena grana franjevačkog reda broji oko 140 samostana, koji su razdijeljeni ovako: u Evropi 110, u Aziji 5, u Africi 5, u Americi 18 i u Oceaniji 1. Prema tome njezino djelo živi još i danas.

Čitav je Koletin život protkan snažnim božanskim zahvatima. Kroz cijele dane i sedmice znala je biti u neobičnom molitvenom i mističnom zanosu, pak čak i na putovanjima. Odlikovala se karizmom proroštva i čudesa. Pripisuje joj se uskrsnuće preko 100 djece, koja su oživjela da bi mogla biti krštena, a 5 se spominje i u dokumentima kanonizacije. Ne smije nas to čuditi, jer baš je XV. stoljeće bilo silno prožeto mislima na vječnost i vječno spasenje. O tome se može svatko uvjeriti tko pročita odličnu knjigu filozofa povijesti Johana Huizinge »Jesen srednjega vijeka«. Svi ti neobični Božji zahvati u Koletinu životu zajamčeni su nam kao vjerodostojni od pouzdanih svjedoka. A oni neće nikoga začuditi tko spozna da su oni zapravo bili Božji odgovor prema svetičinoj izvanrednoj vjernosti. Ona je bila herojski vjerna Božjim nadahnućima, svemu onome što je Bog od nje tražio, i On ju je za uzvrat upravo obasuo Svojim milosti-

ma i darovima, jer Bog se u velikodušnosti ne da nadmašiti.

Koleta je svoju velikodušnost očitovala u molitvama, pokorama, postu, siromaštvu, djelima pobožnosti. No kod nje je bila razvijena i dimenzija crkvenosti. Bolio ju je raskol u zapadnom kršćanstvu pa je sa svecima, svojim suvremenicima, sv. Vinkom Fererskim i sv. Ivanom Kapistranom radila na njegovu dokončanju.

Umrla je u divnom flamanskom gradu Gentu 6. ožujka 1447. u prisutnosti franjevaca Franje Clareta i Petra di Vaux, koji opisaše njezin neobični život. Svetom ju je proglasio 24. svibnja 1807. papa Pijo VII.

BLAŽENA JANJA PRAŠKA

Život ove slavenske blaženice, kćerke češkoga kralja Pšemisla Otokara I., pada u doba takozvanog visokoga srednjega vijeka. Njegov je vrhunac bilo baš XIII. stoljeće, koje je Crkvi i čovječanstvu dalo velikih duhova, ali i djela koja imaju trajnu vrijednost te koja ne mogu zastarjeti. U tom stoljeću živjela je, dozrela, posvetila se i umrla i naša blaženica. Upoznajmo taj život, koji i nama danas može mnogo toga reći.

Agneza ili Janja rodila se godine 1205. u Pragu u kraljevskoj kući. Majka joj je bila njemačkog podrijetla. Otac joj je bio kralj koji je želio vladati, a zbog toga je i svako sredstvo koje će učvrstiti njegovu vladavinu smatrao dobrim. Da bi postao što neovisniji od moćnoga Njemačkoga Carstva ili Rimskoga Carstva njemačke narodnosti i svoju je vlastitu kćerku smatrao samo figurom na šahovskom polju, koju će po volji okrenuti kako već budu tražili njegovi vladalački probici. Vlast može tako opiti čovjeka da zaboravi i na osnovne etičke vrednote.

Otokar je svoju Janju još kao dijete dao zaručiti s jednim od sinova šleskoga vojvode Henrika. To je za djevojčicu bila prava sreća, jer je tako otišla s praškoga kraljevskoga dvora, koji je tada po nećudorednom životu bio poznat, u Šlesku k pobožnoj Hedvigi, majci svoga zaručnika. Ona je djevojčicu povjerila redovnicama cistercitkinjama u samostan Trebnitz, koji je sama osnovala te koji je bio njezina najmilija zadužbina. Tri godine što ih je Janja provela kod tih visoko izobraženih redovnica bile su presudne za sav njezin kasniji život. One su mu dale čvrst kršćanski pravac. Kad je Janjin zaručnik smrtno stradao u jednom lovu, nju su vratili u Prag.

Jedno je vrijeme boravila u Doksanyju kod redovnica premonstratkinja, dok je njezin otac s njezinom ponovnom udajom stvarao nove sebične planove. Tako ju je obećao baštiniku carskoga prijestolja Fridriha II., budućem caru Henriku VII. Da bi još više upotpunio njezin odgoj i izobrazbu, poslao ju je na kneževski dvor Babenbergâ u Austriju. U međuvremenu za sebičnoga kralja otvoriše se nove mogućnosti. Obudovio je sam car Fridrih II. pa se počeo zanimati za češku princezu, a isto tako i moćni engleski kralj Henrik III. Otokar je odmah otkazao obećanje Henriku VII. i obećao ju je Fridrihu II. No taj put je naišao na odlučan otpor svoje kćeri. Ona je odrasla i razvila se

u snažnu ličnost, koja nije dopuštala da se njome nedostojno trguje, pa trgovao to i njezin vlastiti otac.

Janja je u srcu osjetila drugi poziv, želju da posve pripadne jednom drugom zaručniku — Kristu. Godine 1230. umro je njezin otac Otokar, a ona uz posredovanje samoga pape Grgura IX. bi oslobođena od obećanja dana mimo njezine volje caru Fridrihu II. Postavši slobodna, ona kraljevska kći, kojoj je ovaj svijet mogao sve pružiti, nije ni čas oklijevala bogatu odoru zamijeniti siromašnom redovničkom te se nastaniti u jednoj od najsiromašnijih četvrti »zlatnoga« Praga.

Razmaženo kraljevsko dijete u školi svoje nesuđene svekrve, a velike prijateljice sirotinje sv. Hedvige, upoznalo je koliko ima duhovne i materijalne bijede u kojoj su živjeli oni na rubu tadašnjega društva. Bile su to one nepovlaštene mase malih, siromašnih ljudi, seljaka, nadničara, poluslobodnjaka, prognanika, gubavaca. Radi svih njih šleska je kneginja Hedviga neumorno otvarala bolnice, sirotišta, dobrotvorne ustanove, koje su onima sa dna društva pružale trajnu pomoć.

Iz istih motiva u Asizu su Francesco Bernardone i bogata Klara ostavili palače svojih roditelja, postali Kristovi siromasi, nastanili se u samostanima manje braće i sestara te bosonogi i siromašno obučeni živeći od milostinje dijelili udes onih bijednih u ljudskom društvu. Oni su htjeli dokazati da siromaštvo nije sramota, a još manje prokletstvo, već put kojim se može nasljedovati siromašnoga Krista. Primjer tih svetih zanesenjaka zarazio je mnoge i posvuda se počeo snažno širiti franjevački evanđeoski pokret, želja da se živi prema Isu-

sovu Evanđelju. Taj val zapljusnuo je na obalama Vltave u Pragu i kraljevsku kćerku Janju i ona se dala njime zahvatiti. Iza svega toga stajao je zapravo Isus Krist, koji je Svojoj Crkvi poslao nove proroke, ljude koji će opet u svoj ozbiljnosti shvatiti Njegovu poruku: »Blago siromasima u duhu, jer je njihovo kraljevstvo nebesko!« (Mt 5, 3).

Ubrzo nakon smrti svoga oca Otokara Janja je posredovala kod svoga brata kralja Vjenceslava da za sinove sv. Franje koji dođoše u Prag sagradi crkvu i samostan. Franjevci u blizini siromašne kućice princeze dobiše crkvu sv. Jakoba i samostan, a nad njom preuzeše duhovno vodstvo. Odmah su je povezali sa sv. Klarom, suosnovateljicom ženske grane franjevačkoga reda. Klara je tako zavoljela češku princezu, da ju je nazivala »polovicom svoje duše«. Sačuvana su nam 4 pisma sv. Klare u Prag, koja rječito govore koliko je cijenila blaženu Agnezu. Ona je u Pragu osnovala prvi samostan klarisa, a sama Klara poslala joj je pet redovnica iz Tridenta. To je samostan Presvetoga Spasitelja, u koji je na same Duhove godine 1236. Janja slavodobitno i sva sretna stupila. U njemu je našla ono što je tražila i što je bilo njezino životno zvanje.

Tada redovnički franjevački život nije bio još onako strogo monastički organiziran, što je i bilo dobro, jer je bio više pokretljiv i prikladan za vanjsku aktivnost. I tako se u Pragu uz mušku i žensku franjevačku zajednicu brzo stvorio vijenac bolnica, sirotišta, leprozarija, gostinjaca, a sve na dobro sirotinje. Franjevci i franjevke djelovali su na bogate praške građane i oni počeše otvarati

svoje džepove, stvarati ustanove za one na rubu društva.

Duša je svega toga izvanrednog apostolskog i socijalnog rada bila blažena Janja. Njezin je primjer svijetlio svima i djelovao poput magneta. Od njezine skromne ustanove nastade čitava gradska četvrt s tri crkve, posvećene sv. Franji, sv. Mariji Magdaleni i sv. Barbari. Narod je izvanredno zavolio te crkve, jer su ih opsluživali ponajbolji Franjini sinovi i kćeri. A pokrenule su se i djevojke iz visokih krugova. Tako je najstarija kćerka Otokara II. i još 12 djevojaka stupilo u samostan klarisa u Pragu. Franjevački pokret širio se iz Praga po svoj Češkoj i u Poljsku. Osnovaše se mnogi muški i ženski samostani, jer je zvanja bilo u izobilju.

Iako je bilo pritisaka da se ublaži prvotno strogo pravilo klarisa, Janja nije popustila, već mu je u svoj čistoći ostala vjerna. Kad je dobro organizirala redovnički život, ulogu poglavarice prepustila je drugoj, a sama se izgubila u anonimnosti. Željela je da raste Božje djelo, a ona da se umanjuje, da se za nju što manje zna, da živi u povučenosti i skrovitosti. Umrla je 6. ožujka, ali se ne zna točno godina. Svakako negdje između 1280. i 1283. Njezino je štovanje godine 1874. potvrdio papa Pijo IX. Grob joj je godine 1930. ponovno otkriven u staroj crkvi sv. Jakoba u Pragu, u staroj gradskoj četvrti, koju Nijemci nazivaju još i danas »zum Assisi«, a Česi »Na Františku«.

7. ožujka

SVETA PERPETUA I FELICITA, MUČENICE

U velikom amfiteatru grada Kartage izvršilo se mučeništvo ovih dviju žena i trojice muškaraca: Revokata, Saturnina i Satira. O njima imamo sačuvan vjerodostojan izvještaj, koji je pravi biser u knjizi »Acta martyrum«. Sastavio ga je po svoj prilici Tertulijan, slavni kršćanski pisac prvih vremena. Perpetua je bila žena odlična roda. Otac joj je bio poganin a majka kršćanka. I sama je bila majka jednog djeteta. Felicita joj je bila vjerna sluškinja, koja je svoju gospodaricu pratila i u smrt. U tamnici je rodila kćerku. U porođajnim je mukama uzdisala. Stražar joj je na to rekao:

»Ako već sada toliko kukaš, što ćeš tek raditi kad budeš bačena pred divlje zvijeri?«

Sveta mučenica odgovorila mu je: »Sada trpim sama, tada će u meni biti netko drugi koji će za me trpjeti, jer će se to dogoditi na Njegovu slavu.«

Perpetua je ostavila dijete, starca oca, braću i pošla u smrt. Vjernost Kristu pretpostavila je svemu. Isto tako i njezina služavka Felicita. Obje su bile bačene pred divlju kravu da ih razdere. Izdržale su hrabro to okrutno mučeništvo. Izvještaj o njihovu mučeništvu čitao se svake godine na njihov smrtni dan po svim kršćanskim zajednicama sjeverne Afrike sve do provale Vandala i kasnije Arapa, koji su bogate primorske gradove sjeverne Afrike pretvorili u ruševine. Imena tih dviju svetih mučenica ušla su i u rimski kanon, tzv. prvu

euharistijsku molitvu, i spominjala se stoljećima kod najsvetijeg kršćanskog bogoslužnog čina, da primjer njihove hrabrosti i vjernosti bude poticaj za mnoge.

Mučeništvo sv. Perpetue i Felicite zbilo se 7. ožujka 202. ili 203. godine za vladavine rimskoga cara Septimija Severa, koji je vladao od godine 193. do 211. Podrijetlom je bio Afrikanac. Na početku vladavine pokazao se prema kršćanima osobno sklon. Nakon nekog vremena promijenio je držanje. Povod su bile česte bune Židova, a i to što je na kršćanstvo prelazio sve veći broj onih iz viših slojeva. Zato je godine 201. izdao zakon o zabrani prelaženja na židovstvo po obrezanju, a malo poslije toga zabranio je i pristup kršćanskoj vjeri. Progonstvom se oborio osobito na katekumene, tj. pripravnike na krštenje i novokrštenike. Povjesničar Euzebije zabilježio je o tome dragocjene izvještaje s mnogo pojedinosti, osobito za područje Egipta, gdje je u Aleksandriji poginuo sv. Leonida s mnoštvom katekumena svoga slavnoga sina Origena, koji ih je poučavao u vjeri u glasovitoj katehetskoj školi.

Krist je prorekao da će njegovi sljedbenici trpjeti progonstvo, ali im je obećao i pobjedu. Svaka mučenička smrt, doista, jest i pobjeda, jer je rođendan za nebo, za vječno blaženstvo. Kršćanski mučenici vjerovali su Kristovim riječima i nadali se Njegovim obećanjima. Ta vjera i nada davale su im onu snagu kojoj su se divili i sami njihovi mučitelji. Njihov primjer udivljenja je vrijedan i za nas i zato nam ih Crkva i danas stavlja pred oči.

Svete mučenice Perpetua i Felicita s ostalim mučenicima daju nam divan primjer bratske i sestrinske ljubavi u Kristu, kojoj su ostale vjerne sve do smrti. Takvo je držanje u mladoj Crkvi prvih stoljeća bila općenita pojava. Prvi kršćani su ostvarivali onu Isusovu: »Svi ste braća« (Mt 23, 8). Sam Isus nakon uskrsnuća s posebnim je naglaskom Svoje učenike nazvao braćom, jer je Magdaleni rekao: »Idi k braći mojoj!« (Iv 20, 17). Kršćani su stoga već od početka svoje zajednice počeli shvaćati kao bratstva u jednom posve novom smislu, u kojima su jednakopravne bile i sestre. Oni su jedni druge priznavali za braću i sestre i kao takvi se među sobom i ljubili. To je za mentalitet tadašnjega vremena bilo nešto nečuveno i neviđeno, pa su kršćani i po tom za društvo bili silna novost. A time su malo-pomalo pridonosili obnovi ljudskoga društva te stvaranju novih ljudskijih odnosa među ljudima.

O svetoj Perpetui i Feliciti postoji vrlo bogata ikonografija. Mozaici nadbiskupske kapele sv. Andrije u San Apolinare Nouvo u Raveni te kod nas u Poreču prikazuju nam najstarije slike tih slavnih dviju afričkih mučenica. Potresna i uzbudljiva povijest njihova mučeništva, bogata pobožnošću i ljubavlju nadahnjivala je mnoge umjetnike, od majstora mozaika u Raveni i Poreču pa sve do našega stoljeća. Lik je svete Perpetue u ikonografiji jače istaknut, što je s obzirom na okolnost da je rodila u zatvoru posve razumljivo. Obično je prikazuju s palmom i divljom kravom, kojoj je bila izložena u areni.

MOLITVA

Bože, Tvojim se darom naša snaga u slabosti usavršuje. Takvu pobjednu jakost Ti si dao i blaženoj Perpetui i Feliciti. Neka nam one isprose trajnu milost pobjede! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETA TEREZIJA MARGARETA OD PRESV. SRCA ISUSOVA

U povijesti pobožnosti Srcu Isusovu ima svoje zapaženo mjesto karmelićanka Terezija Margareta od Presv. Srca Isusova, u svijetu zvana Ana Marija Redi. Ta je odabrana duša na ovom svijetu živjela samo 22 godine, a sva je bila upravljena prema Srcu Isusovu. U postupku za proglašenje blaženom njezin je ispovjednik o njoj izjavio ovo: »Blaženica je promatrala Srce Isusovo kao središte ljubavi iz kojeg nas je Riječ ljubila od vijeka... Njezina se pobožnost tome Srcu sastojala u neprestanom uzvraćanju ljubavlju za tu ljubav. Željela je da bude zvana i za to je ponizno molila, 'od Srca Isusova', kako bi to Srce ljubila svom dušom.« Tim je riječima sažet sav njezin skroviti život, koji nije bio ništa izvanredno, osim izvanredne ljubavi prema Srcu Isusovu. Ona je bila kao neka »Mala Terezija« XVIII. stoljeća.

Ana Marija rodila se 15. srpnja 1747. u Arezzu od plemenite obitelji Redi. Već od malena zadojena je dahom duboke neusiljene pobožnosti. Već u šestoj godini postavlja pitanje: »Recite mi tko je taj

Bog?« — Na to i mnoga druga pitanja odgovarale su joj njezine odgojiteljice benediktinke u samostanu sv. Apolonije u Firenzi. One su joj dale i profinjeni liturgijski odgoj. Život se djevojčice neprestano produbljivao u euharistijskoj, marijanskoj pobožnosti a nadasve u pobožnosti Srcu Isusovu. Kod toga ju je pomagao i odgajao i njezin nadasve pobožni otac Ignacije, koji je bio i otac njezine duše. Vrativši se iz samostana u obitelj brzo je očitovala želju da stupi u Karmel. Kako se radilo o pravom zvanju, a ne samo o nekom prolaznom raspoloženju, ona ga je i ostvarila pa je 1. rujna 1764. stupila u samostan sv. Terezije u Firenzi, gdje je 11. ožujka 1765. obukla karmelski škapular te svoje ime promijenila u Terezija Margareta od Presv. Srca Isusova.

Negdje nakon godine 1765. kad je stupila u samostan, poklonio joj je otac, koji ju je silno ljubio, životopis Margarete Marije Alacoque, napisao ga biskup Languet na francuskom, a brzo preveden na talijanski. Čitanje tog životopisa zapalilo je srce Terezije Margarete te i ona sva uroni u žarku pobožnost i ljubav prema Srcu Isusovu. O tome svjedoče njezine duhovne bilješke.

U njima nalazimo izrečene ove žarke želje: »Da, moj Bože, Ti dobro znaš da nemam druge želje osim da budem žrtva Tvog Presvetog Srca, posve žrtvovana kao žrtva paljenica u ognju Tvoje svete ljubavi... Tvoje će Srce, o moj Bože, biti oltar na kojem ću se posve žrtvovati, a Ti ćeš biti svećenik koji će prinositi tu žrtvu u vatri Tvoje svete ljubavi. Budući da me Ti nadahnjuješ da postanem sveta, Tebi u svemu slična, onda, koliko samo budem mogla, želim Te nasljedovati u onim kreposti-

ma koje su se tako sviđale Tvome ljubljenom Srcu, a to su poniznost i poslušnost.« Život ove ponizne i jednostavne duše snažan je dokaz da u Boga možemo više zaroniti ljubavlju nego razumom. Tako su prije mislili i mnogi veliki sveci.

Terezija Margareta proživjela je u Karmelu niti punih 6 godina, ali te su godine bile ispunjene velikim milostima kontemplativnog života u kojem je sve dublje i dublje prodirala u smisao Ivanovih riječi: »Bog je ljubav« (I. Iv 4, 16). Zanimljivo je da je ulazeći u njihov smisao sve više shvaćala kako iz ljubavi prema Bogu i, jer je Bog ljubav, mora ljubiti i svoje bližnje.

Kako je u samostanu vršila jedino službu bolničarke, nastojala je biti mala sluškinja ne samo svojih bolesnica već sviju sestara, uvijek spremna na svaku uslugu, ljubazna sa svima, obavljajući sa smiješkom na usnama i najteže poslove, skrivajući brižno umor i poteškoće. U školi Srca Isusova naučila je da i sama mora imati veliko srce, a to znači veliku ljubav prema svima. Živjela je malo, ali je ljubila mnogo i zato kad je 7. ožujka 1770. peritonitis ili upala potrbušnice dokrajčila njezin zemaljski život, ona je pred svoga Gospodina stupila s mnoštvom zasluga. On je htio da njezin lik zasvijetli još mnogima i zato ju je stavio na svijećnjak »da svijetli svima u kući«, da ljudi »vide njezina djela ljubavi te slave Oca nebeskoga« (Mt 5, 15—16). Papa Pijo XI. proglasio ju je 9. lipnja 1929. blaženom, a 13. ožujka 1934. svetom. Umjetnica A. Piatolli naslikala je njezin lik, koji se danas čuva u generalnoj kući u Rimu. Taj lik svima govori da je od svih putova koji vode k Bogu najljepši put ljubavi, jer Bog sam je najveća ljubav. Sveta Terezija Margareta od Presv. Srca shvatila je i svojim životom ozbiljno prihvatila Isusove riječi: »Ako je tko žedan, neka dođe k meni; i neka pije tko vjeruje u me. Kako veli Pismo: 'Iz njegove će nutrine poteći potoci žive vode.' To reče za Duha kojega su imali primiti oni koji vjeruju u njega« (Iv 7, 38—39).

Njezin duhovni vođa o. Ildefonso od sv. Alozija Gonzage svjedoči o njoj: »Rekla mi je da je Božja ljubav kojom sam Bog sebe od vijeka ljubi Duh Sveti, a tko je u ljubavi taj je u Bogu i Bog u njemu pa tako na neki način živi samim Božjim životom.« Te spoznaje i duhovna iskustva hranile su u njoj i njezinu silnu pobožnost prema nestvorenoj Božjoj ljubavi, prema Duhu Svetom. Njemu se utjecala s pouzdanjem i sigurnošću moleći Ga da u njezinu srcu nikad ne bude dokon, već da ga što više ražari ljubavlju. I Duh Sveti je uslišio njezine molitve pa je u njoj rađao velike apostolske želje, koje su je tjerale na molitvu i žrtvu za dobro Crkve i duša. I tako ona stroga kontemplativka postade ipak i velika misionarka vršeći tako na najbolji način svoj karmelićanski poziv, jer karmelićanke ne žive, ne mole i ne žrtvuju se u Karmelu zbog sebe, već zbog Krista, Crkve i duša. Njihov život, iako sakriven u Bogu, oplođuje napore onih koji rade u izravnom apostolatu. A na sudnjem će danu njihov prilog izgradnji Božjeg kraljevstva zasjati isto tako kao i najvećih misionarâ.

8. ožujka

SVETI IVAN OD BOGA, REDOVNIK

Život ovoga sveca bijaše prava pustolovina. Rodio se 8. ožujka 1495. u Monté-mor o Novo, kod Evore u Portugalu. Već kao dječak od 8 godina pobjegao je od kuće u susjednu Španjolsku, gdje se zaposlio kao pastir goveda kod nekoga posjednika imanja u Oropesi. Njegov lutalački duh nije se mogao dugo zadržati na tom poslu, gdje mu uostalom i nije bilo loše. Pošao je u vojnike i jašeći na konju proputovao je Francusku i dopro čak do Ugarske. Zbog jedne svađe umalo da nije završio na vješalima. I tada ga je prošla volja za vojništvom. Neki nutarnji glas govorio mu je: »Idi kući!«

Vratio se u svoje rodno selo, ali majke više nije našao. Ona je umrla od žalosti za njim, a otac je otišao k franjevcima u Lisabon, gdje je i on umro. Ivan nije htio ostati u rodnom selu, gdje ga je sve podsjećalo na roditelje, od kojih je još kao dijete naprosto pobjegao, i tako ih prije vremena otpravio u grob. Zato je htio ispaštati i iskupiti se djelima milosrđa prema bližnjemu.

Na blagdan sv. Sebastijana godine 1539. slušao je u Granadi potresnu propovijed sv. Ivana iz Avile, njemu se povjerio, a Providnost će ga voditi do osnutka reda Milosrdne braće za dvorbu bolesnika. Povod je za to dao požar u jednoj bolnici u Granadi. Dok je mnoštvo bespomoćno gledalo kako je na kocki život preko stotine bolesnika, Ivan je hrabro jurnuo u plamen i dim te na vlastitim leđima iznosio one nepomične, i tako ih spasio od sigurne

smrti u ognju. Tim, uistinu, herojskim činom postao je heroj dana te zadobio opće divljenje svih građana. Sada je uvidio da je došao njegov čas. Za bolesnike koji su ostali bez krova nad glavom, bez opskrbe, bez njege, valjalo se pobrinuti što prije. I tako je Ivan osnovao svoju prvu bolnicu s 42 kreveta, koju će slijediti druge. Oko njega su se počeli skupljati oni koji su bili spremni dvoriti i njegovati bolesnike. Ivan se gotovo 12 godina neumorno žrtvovao za drage bolesnike, u kojima je gledao Krista koji pati, baš kao što to u naše vrijeme gleda glasovita Majka Terezija u Indiji.

Svoj život žrtve za dobro bolesnika završio je opet jednim herojskim činom. Godine 1550. u veljači je hvatao drva koja su nosile bujice vode sa snježnih visina Sierra Nevade. Na taj način htio je priskrbiti nešto drva za svoje bolesnike. U te ledene bujice nesretnim slučajem upao je jedan dječak. Ivan je skočio u valove da ga spasi. Nije ga uspio spasiti i sam se smrtno prehladio, obolio od groznice, koja ga je dovela do smrti. Bilo je to 8. ožujka, baš na njegov rođendan, godine 1550. kad se rodio za nebo. Svetac je umro klečeći pred raspelom. Njegovom smrću njegovo djelo nije propalo. Ono se razvilo uz izdašnu pomoć i potporu Pedra Guerrero, nadbiskupa iz Granade. Braća od bolesnika ili Milosrdna braća osnovala su i nekoliko drugih bolnica. Papa Pijo V. dao im je godine 1572. poseban habit, redovničko odijelo, te odredio da žive prema pravilu sv. Augustina. Konačne konstitucije potvrđene su im godine 1686. Već 1648. red je brojio samo u Španjolskoj oko 80 bolnica. Kasnije su došli i u Zagreb, gdje su dugo godina vodili

bolnicu. Red djeluje i danas, ali zbog nestašice zvanja dakako uz velike poteškoće.

I sv. Ivan od Boga ubraja se među one kršćanske velikane koji su se odlikovali naročitom ljubavlju prema bratu čovjeku, patniku. Krist nam je rekao da ćemo uvijek imati siromaha. Mi možemo dodati: i bolesnika. I jednima i drugima možemo činiti dobro. Pa ako smo u životu bili i grešni, djelima ljubavi prema bližnjemu možemo se na osobit način ipak posvetiti.

Iako Ivan od Boga nije stvorio neku zasebnu duhovnost, a niti je mnogo pisao — sačuvano je samo 6 njegovih prilično dugih pisama — ipak je imao svoj vrlo originalan način duhovnog života. Njegove su značajke: strogost i radost u isto vrijeme, kontemplacija i akcija u djelima milosrđa, ljubav i uronjenost u Boga, koja se okreće prema čovjeku patniku. Te značajke je svetac prenio na svoje učenike i ustanove.

Papa Pijo XI. prigodom 400. obljetnice utemeljenja reda Milosrdne braće ovako je okarakterizirao sv. Ivana od Boga: »Oštrim okom svoje vjere prodro je do dna tajne koja se krije u bolesnima, slabima, ucviljenima. Tješeći ih danju i noću prisutnošću, riječima, lijekovima, bio je uvjeren da djela milosrdne ljubavi čini prema Spasiteljevim patničkim udovima.«

A papa Pijo XII. prigodom 400. godine svečeve smrti ovako je pisao o njemu: »Bio je najsjajniji primjer izvanredne pokore i prezira samoga sebe, promatranja božanskih stvari, krajnjeg siromaštva i savršene poslušnosti, bio je najčistije zrcalo ljubavi za dobro duša i bolesnih tjelesa.«

Veliko socijalno svečevo djelovanje za najpotrebnije i najzapuštenije slojeve ljudi izviralo je iz njegova životnog načela: »Više vrijedi jedna duša nego sve blago ovoga svijeta!«

Spomenimo još i ovo! Nad svečevom rodnom kućom podignuta je crkva i bolnica. Soba u kojoj je umro u Granadi pretvorena je u kapelicu. Crkvu u Granadi, posvećenu njemu u čast, u kojoj se čuvaju njegove relikvije, proglasio je godine 1916. Benedikt XV. manjom bazilikom.

MOLITVA

Bože, Ti si svetom Ivanu dao duh milosrđa. Daj da i mi vršimo djela ljubavi i pridružimo se Tvojim izabranicima u nebeskom kraljevstvu! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

KARDINAL BENJAMIN DE ARRIBA Y CASTRO

U dubokoj starosti 8. ožujka 1973. umro je španjolski kardinal Benjamin de Arriba y Castro. U jednom pismu sam je opisao povijest svoga svećeničkog zvanja. Ona je posve obična i novi je dokaz da se duhovna zvanja rađaju u pravim kršćanskim obiteljima. Kršćansko ozračje jedne obitelji najbolji je uvjet rađanja i razvijanja svećeničkog i redovničkog poziva. To ne mora biti uvijek, može biti i iznimaka, ali one samo potvrđuju pravilo.

Kardinal tvrdi da je ušao u sjemenište zato što ga je pripremila za taj odlučan životni korak nje-

gova dobra majka. Na razvoj zvanja utjecao je i ujak svećenik, koji je umro kao kakav svetac, i o kome mu je majka često put govorila s najvećim poštovanjem. Kardinalova majka bila je vrlo dobro poučena u vjeri. Zato je imala i veliko razumijevanje za prave kršćanske vrednote, zato je znala cijeniti i svećeničko zvanje.

Stup obitelji nije samo majka već i otac. Kardinal je imao sreću da mu je i otac bio duboko religiozan. Kardinal ga naziva kršćaninom »staroga kova«, koji se u molitvi nije stidio baciti na koljena i pred Gospodinom moliti raširenih ruku. U kući, koja je bila zemljoradnička, uvijek se poslije večere zajednički molilo, i to bi sam otac predmolio krunicu. Tu molitvu ne bi nikad ispuštali. Takvo molitveno i posve kršćansko obiteljsko ozračje povoljno je utjecalo na duhovni odgoj djece, pa se jedna kćerka posvetila redovničkom pozivu, a jedan sin svećeničkom.

Kardinal je studirao teologiju u Rimu te je ondje u dobi od 26 godina bio zaređen za svećenika, i to od kardinala Merry del Vala, državnog tajnika svetog Pija X. Vrativši se u domovinu, nakon plodne svećeničke djelatnosti postao je najprije biskup u Mondoñedu, a zatim u Oviedu, dok nije 22. siječnja 1949. došao na čelo nadbiskupije Tarragone. Papa Pijo XII. imenovao ga je godine 1953. kardinalom. Njegovo je biskupsko geslo bilo: »Traham eos in vinculis caritatis« — Privući ću ih vezama ljubavi. Njime je htio istaknuti program svoga pastirskog života, koji je u tome da ljubavlju sve privuče Kristu. A to je i najsavršenija i najbolja metoda dušobrižništva i apostolata uopće.

Naša ljubav prema bližnjemu zna mnogo puta biti stavljena i na kušnju, jer ima i dosadnih ljudi. Svladati takvu kušnju, ostati uvijek prema svima strpljiv i ljubazan, znak je prave kršćanske ljubavi koja ne može biti bez žrtve.

9. ožujka

SVETA FRANCISKA RIMSKA, REDOVNICA

Sveta Franciska Rimska rodila se godine 1384. u Rimu, 7 godina poslije avignonskog sužanjstva papâ, zbog kojega je vječni grad mnogo stradao i opustio, a razdvajale su ga i vječite borbe između dviju plemićkih obitelji, Colonna i Orsini. Proživjela je i jedno od najtežih razdoblja u povijesti Crkve, takozvani zapadni raskol, kad je kršćanstvo imalo čak tri pape i bilo podijeljeno. Ona je ljubila svoj rodni grad, živjela i žrtvovala se za nj. Još kao djevojčica u pratnji svoje pobožne majke Jacobelle de Roffredeschi često je obilazila sedam najglavnijih rimskih crkava, klečala na grobovima svetih mučenika, a u predvorjima dijelila milostinju brojnim siromasima.

Imala je zvanje za redovnicu, ali se ipak morala udati za plemića Lorenza Ponziani, jer je tako tražio njezin otac Paolo de Bussi. Rodila mu je šestero djece, kojima je bila dobra i uzorna majka, ali ne samo njima već i rimskoj sirotinji. Kraj svega našla je uvijek vremena da se povuče u ćeliju koju je uredila u potkrovlju i ondje se posveti molitvi — razgovoru s Bogom.

Poslije smrti svoga muža i djece pridružila se bratovštini takozvanih Oblata u Tor de Specchi u Rimu, koju je godine 1433. sama osnovala uz suradnju drugih rimskih odličnih dama posvećujući se sva brizi za siromahe i bolesnike. Umrla je godine 1444. Grad Rim štuje ju i danas kao svoju

veliku zaštitnicu. Od godine 1925. uz sv. Kristofora i sv. Iliju zazivaju je kao zaštitnicu automobilistâ.

Život svete Franciske Rimske satkan je od viđenja, objava i duhovnih zanosa. Resile su je naročito ove kreposti: poniznost, poslušnost, ljubav, strpljivost, duh vjere. Živo je osjećala prisutnost i zaštitu svoga svetoga Anđela čuvara. Provodila je strogo pokornički život. Jela je samo povrće, nosila kostrijet, išla od kuće do kuće te prosila milostinju za siromahe. Mnogo je molila, a osobito za grešnike. Njezine je duhovne borbe i viđenja opisao njezin ispovjednik, svećenik Giovanni Mattiotti, župnik bazilike Santa Maria in Trastevere.

MOLITVA

Bože, Ti si nam u svetoj Franciski dao rijedak primjer bračnog i samostanskog života. Daj da Ti služimo u svim životnim prilikama, da u Te gledamo i za Tobom idemo! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI CEZARIJE IZ NAZIANZA

Ako je obiteljsko ozračje za razvoj kršćanina a pogotovo sveca od neprocjenjive važnosti, onda nam to potvrđuje obitelj svetog Cezarija, koja je bila neobična svetačka obitelj, obdarena izuzetnim likovima i kršćanskim vrlinama. Cezarijev otac Grgur, majka Monna, brat Grgur, slavni teolog i crkveni otac, štuju se kao sveci.

Cezarije se rodio godine 330. u Nazianzu. Odrastavši pošao je iz svog rodnog grada u Aleksandri-

ju da se ondje posveti proučavanju geometrije, zvjezdoznanstva i medicine. Medicina ga je naročito privlačila. Vrativši se u domovinu s velikim je uspjehom vršio liječničku službu. Glas je o njemu dopro i do carskoga dvora, pa ga car Konstancije pozva u Carigrad. Tamo je postao dvorski liječnik. U toj službi ga je potvrdio čak i car Julijan Apostata, mrzitelj kršćanstva, unatoč tomu što je Cezarije čvrsto pristajao uz kršćansku vjeru.

Car Jovijan imenovao je Cezarija upraviteljem pokrajine Bitinije u Maloj Aziji, gdje je prigodom jednoga strašnog potresa gotovo čudesno umakao smrti. Taj ga je događaj tako uzbudio da je odlučio ostaviti javnu službu te se isključivo posvetiti spremanju za vječnost i spasenju svoje duše. Kako je još uvijek bio katekumen, dao se odmah krstiti te je provodio pokornički život sve do svoje prerane smrti godine 369.

Vrlo je lijepa njegova oporuka. Sve svoje prilično bogatstvo ostavio je siromasima, i to je najljepše što je mogao učiniti. Pogrebni govor svome bratu Cezariju izrekao je Grgur Nazijanski, slavni govornik. Evo nešto iz govora svetoga Grgura Nazijanskoga, biskupa, u pohvalu brata Cezarija!

»... Što je čovjek da ga se spominješ? Kakvo je ovo novo otajstvo oko mene? Malen sam i velik, ponizan i uzvišen, smrtan i besmrtan, zemaljski i nebeski. Treba da zajedno s Kristom budem ukopan, da zajedno s Kristom uskrsnem, da zajedno s Kristom budem subaštinik, da postanem sin Božji, pače i sâm Bog.

To nam označuje ono veliko otajstvo. To nam svjedoči Bog koji radi nas uze čovještvo i postade siromašnim da podigne palo tijelo i vrati cijelost

slici, obnovi čovjeka da svi postanemo jedno u Kristu, koji je savršeno nama postao sve u svima i sve što je On sam; da više ne budemo muško i žensko, barbar i Skit, sluga i slobodnjak — a to su oznake i razlike tjelesne — već da u sebi nosimo jedino obilježje Božje od koga smo i za koga smo stvoreni. Sâm nas je Bog oblikovao i dao nam biljeg da se zapravo jedino po Njemu prepoznajemo.

O da zaista i budemo što se nadamo prema velikoj dobrohotnosti darežljivog Boga koji malo traži, onima koji Ga iskrena srca ljube sada i u budućem životu daje najveće stvari. Radi naše ljubavi prema Njemu i nade, sve snosimo i podnosimo; za sve zahvaljujući, preporučujući Njemu svoje duše i duše onih koji, kao na zajedničkom putu, prije dođoše pripravniji u obitavalište.

O Gospodaru i Stvoritelju svega, a posebno roda ljudskoga! O Bože ljudi, Oče i upravitelju! O suče života i smrti! O čuvaru i dobročinitelju naših duša! O Ti što sve činiš kako najbolje znaš prema Svojoj mudrosti i s visine upravljajući te u pravo vrijeme Riječju vješto mijenjaš, molimo Te sada za Cezarija, prvine našega rastanka.

I nas u prikladno vrijeme primi; naš život u tijelu tako dugo usmjeruj, koliko to bude korisno. Isto tako primi nas koji smo iz straha prema Tebi pripravni ali ne uznemireni da Ti u posljednji dan ne okrenemo leđa i da ne bismo bez svoje volje bili odavle otkinuti i otrgnuti kao što su obično oni koji su privrženi svijetu i puti, već da spremno i veselo idemo u susret onom blaženom i dugovječnom životu koji je u Kristu Gospodinu Isusu našemu, kome neka je slava u vijeke vjekova! Amen!«

SVETA KATARINA BOLONJSKA

Naš ljudski način izražavanja u trajnoj je opasnosti od otrcanih, kliširanih, ustaljenih fraza. Ta je opasnost naročito velika kod pisanja životopisa svetaca. Najveća je pak kad netko želi opisati sve svece koji se slave čitavog jednog mjeseca ili čak cijele godine. Istina je da je svaki svetac svoj, izvoran, ali također i to da svi sveci kao uostalom i svi ljudi imaju mnogo sličnosti. Neke se crte neprestano ponavljaju, samo su nijanse boja kod svakoga drukčije. Uočiti ih, originalno prikazati, nije uvijek laka stvar, stoga i životopisac svetaca, kao uostalom i svaki pisac sa svojim junacima uvijek ima muke. Čitatelj, kritičar, lako uoči nedostatke, klišeje, a ne zna kako ih je teško izbjeći. Prikazujući život sv. Katarine Bolonjske, koja je bila dijete svog vremena, XV. stoljeća, i tip talijanskog sveca, u opasnosti smo da upadnemo u ponavljanje, a to bismo po svaku cijenu htjeli izbjeći. Htjeli bismo je prikazati u njezinoj izvornosti, u onome što i za suvremenog čitatelja može biti zanimljivo, vrijedno, pa čak i poučno. A što bi to bilo?

Svakako ne njezino patricijsko podrijetlo, jer se 8. rujna 1413. rodila u Bologni kao kćerka Benvenute Mammolini i Ivana Vigri, ferarskog patricija i pravnika u službi ferarskog vojvode od Este. Kao djevojčica od 9 godina došla je s ocem na ferarski dvor te ondje bila »mala dama« vojvotkinje Margarete. To za nas danas nije zanimljivo, jer odiše posve drukčijim društvenim poretkom i nama stranim mentalitetom.

No za nas može biti zanimljivo da je ta buduća svetica bila izvanredna djevojčica po izvanredno

elegantnom ponašanju, izvanrednom načinu izražavanja, po nekoj otmjenosti koja nije odbojna, jer je prirodna i jer odaje pravu skromnost. Kod nje nam i danas može imponirati bogatstvo duševnih darova, smisao za književnost i umjetnost, za ljepotu. Svaki čovjek koji želi da se njegova ljudskost što više razvije i usavrši, osjeća i potrebu za ljepotom i traži je gdje je može naći. Profinjen smisao za ljepotu čak je velika čovjekova naravna savršenost, pa prema tome i prednost. Katarina ga je imala u izobilju, pa koje onda čudo da je voljela pjesništvo, glazbu, slikarstvo i da je u tome znala i zdravo uživati. Kasnije će kao redovnica i kroz umjetnost izražavati svoje religiozne osjećaje.

Povijest je svakog duhovnog zvanja pripovijest za sebe. Kažemo da je zvanje milost, i to stoji, no kako ona konkretno izgleda to je kod svakog čovjeka drukčije. Bog, djelitelj milosti, da nekoga dovede u duhovni stalež, može se poslužiti najrazličitijim događajima i okolnostima. Kod Katarine Bolonjske poslužio se smrću njezina oca i drugom udajom njezine majke. Ta dva događaja utjecala su na nju tako snažno da je odlučila posve se posvetiti Bogu, pa je radi toga godine 1427. napustila kneževski dvor te se povukla k Luciji Mascheroni, koja je tada vodila neku pobožnu redovničku ustanovu. Kod nje je ostala 5 godina. Bile su to godine teških nutarnjih kriza, napasti, suhoća, poteškoća svake vrste. Gospodin ju je na taj način htio prokušati i spremiti na ono što ju je čekalo.

Godine 1431. Katarina je stupila u samostan Corpus Domini u Ferrari, osnovan početkom XV. stoljeća, a koji je nedugo prije prihvatio pravila

klarisa. Tu je pred samim biskupom Ivanom Tavelli položila redovničke zavjete. Taj je samostan u gradu bio na glasu, jer su u njemu boravile mnoge plemkinje i to u potpunom siromaštvu i strogoj pokori. Mi koji danas živimo u jednom potrošačkom društvu donekle bi se mogli uživjeti u to, kad bi danas one najbogatije djevojke ostavljale svijet te stupale među redovnice da žive u krajnjem siromaštvu. Svima njima je kao plemkinjama tadašnji društveni poredak mogao mnogo pružiti, ali one su se svega toga odrekle te prihvatile drugi način života. Dakako da je to bila svojevrsna senzacija, o kojoj se mnogo govorilo, i stoga je popularnost samostana Corpus Domini posve razumljiva.

Katarina, nekadašnja »dama« ferrarske vojvotkinje vršila je sada u samostanu službu pekarice, vratarice, te obavljala i druge priproste poslove. Od gospodskoga, dokonoga života prebacila se na život rada, kojim su živjeli toliki mali radni ljudi. Položivši tako dobre temelje poniznosti postala je sposobna da preuzme i službu učiteljice novakinja. Ona je novakinjama bila, doista, učiteljica koja je znala poučavati i koja im je iz svoga vlastitog duhovnog iskustva i nutarnjeg bogatstva imala što reći.

Govorila im je da u raj vode dvoje »stepenice«. Prve se sastoje od kreposti, duha redovničke klauzure, prihvaćanja Božje volje, šutnje, čednosti, uglađenosti, marljivosti, jednostavnosti, ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Druge pak od poniženja, a ono se konkretno sastoji u tome da se o sebi malo govori, da se ne podaje lako na smijeh, da se obdržavaju pravila bez ikakva mrmljanja, da se do sebe mnogo ne drži i da se sebe smatra beskorisnim, da se drugima uvijek bude na raspolaganju, da se nikada ne čini vlastita volja.

Tako jasna nauka budila je kod novakinja oduševljenje, tim više što je učiteljica sama sve to nastojala svojski izvršavati. Ona sama nikad nije bila besposlena, već je dobro upotrebljavala svaki čas vremena predući, šivajući, slikajući, svirajući, pa čak i sastavljajući stihove. Izvanredna i nutarnja i izvanjska aktivnost. Katarina je s naročitom ljubavlju birala niže poslove: pranje suđa, rublja... U njezinim očima zapravo ništa i nije bilo nisko, jer je znala da se velik dio takvih malih, priprostih poslova obavljao i u svetoj nazaretskoj obitelji i da su oni posvećeni radom najsvetijih osoba što su ikada na ovoj zemlji boravile.

Dobar glas se na daleko širi. Pa tako i gradski oci u Bologni dočuše za izvanrednu djelatnost njihove sugrađanke u Ferrari. I tako dođe poslanstvo da se slična redovnička ustanova otvori i u Bologni. Za tu je misiju bila određena Katarina, koja bi imenovana opaticom sa zadatkom da u Bologni osnuje novu ustanovu svoga reda. U srpnju godine 1456. građanske i crkvene vlasti s najvećim su počastima primile 18 klarisa s Katarinom na čelu. Katarinu je pratila i njezina majka, udovica po drugi put. Redovnice su se nastanile u novom samostanu sa starim imenom Corpus Domini. Kasnije uz samostan bi podignuta i crkva.

Katarina je samo uz prekid od tri godine sve do smrti bila poglavarica te redovničke zajednice. Svojom snažnom ličnošću davala je pečat svemu. U samostanu je vladala potpuna siromaština, stroga klauzura, duh međusobne ljubavi i poniznosti.

Nastojalo se živjeti što savršenije prema duhu Evanđelja.

Katarina je umrla 9. ožujka 1463. Ljudi je odmah poslije smrti počeše častiti kao sveticu. Crkvu u kojoj je sahranjena nazvaše »crkvom svetice«. Klement XI. proglasio ju je 22. svibnja 1712. svetom.

Katarina, vješta peru, ostavila je iza sebe nekoliko pisanih djela u prozi i u stihovima. Pisala je latinskim i talijanskim jezikom. Evo njezinih djela: »Potrebno oružje za duhovne bojeve«, izdano g. 1478. poslije svetičine smrti. Djelo se veoma proširilo po Italiji i izvan nje. »Brevijar« — pisan latinski i talijanski. U njemu je zabilježila svoje osjećaje, misli, strelovite molitvice, a načinila je i nekoliko minijatura Kristova i Bogorodičina lica. »Rosarium metricum de mysteriis Passionis Christi Domini et de vita Mariae virginis«. To je pjesma od 5610 heksametara, u kojoj u franjevačkom duhu izriče svoje osjećaje pobožnosti prema tajnama Isusove muke i životu Bogorodice.

Prema duhovnoj nauci sv. Katarine Bolonjske nakon skrušene i valjane ispovijedi valja se oboružati sedmerostrukim duhovnim oružjem: marljivošću, nepouzdavanjem u samoga sebe, pouzdanjem u Boga, sjećanjem na Kristovu muku, mišlju na vlastitu smrt, mišlju na slavu u raju te napokon proučavanjem Svetoga pisma. U ovom posljednjem naročito je suvremena. Savršenost se, kako ona kaže, može postići duhom molitve, čestom pričešću i pobožnošću prema presvetoj Djevici. Eto, to je duhovna nauka te neobične svetice. Mislimo da u njoj ima bar nešto i za naše vrijeme i za nas.

SVETI DOMINIK SAVIO

Jedan je od najmlađih svetaca Crkve Dominik Savio. Umro je ne navršivši ni punih 15 godina. On je naljepši cvijet Don Boscova odgoja. Rodio se 2. travnja 1842. u Rivi kod Chieria u Piemontu. Isti dan je po krštenju nanovo rođen iz vode i Duha Svetoga za Božje dijete. Krsna nevinost bit će glavna značajka njegova života. Jer je bio čist, zato mu je i pogled uvijek bio tako bistar. Iz njegovih se očiju zrcalila nevinost.

Osnovnu je školu polazio najprije u Castelnuovo, zatim u Mondoniu. Na sam Uskrs 8. travnja 1849. primio je prvu pričest. Bio je to stvarno najljepši dan njegova života, okupan uskrsnom radošću. Mislimo da njegovo raspoloženje najbolje možemo izreći ovim stihovima uskrsnoga himna:

»Na gozbu Kralja Jaganjca
U bijelom ruhu idimo . . .
U svojoj divnoj ljubavi
On pit nam daje svetu Krv,
Ta ljubav tijelo njegovo
Ko svećenik prikazuje . . .
Naš vazam odsad Isus je,
Vazmèno naše Janje On,
I čistim ljudskim dušama
Neokaljani, čisti kruh . . .«

Na presretni dan svoje prve pričesti Dominik Savio zapisao je nekoliko uspomena i nutarnjih doživljaja, koje je kasnije brižno čuvao u jednom molitveniku i često ih čitao.

Prvi Dominikov životopisac Don Bosco piše: »Te sam uspomene imao u rukama pa ih ovdje — u životopisu — donosim u svoj njihovoj jednostavnosti: 'Ovo su uspomene koje iznosim ja Dominik Savio g. 1849. kad mi je bilo 7 godina:

1. Ispovijedat ću se vrlo često i primiti svetu pričest kad god mi to ispovjednik dopusti.
2. Želim svetkovati blagdane.
3. Moji će prijatelji biti Isus i Marija.
4. Umrijeti, ali ne sagriješiti'.«

Dominik Savio imao je blagu, prijaznu, umiljatu i uvijek vedro raspoloženu narav. Zato je bio ugodan u društvu i razgovoru. Njegov učitelj iz osnovne škole svjedoči o njemu da je bio izvanredan đak, uvijek prvi u razredu.

Kad je Dominikov župnik Don Cugliero došao u Torino k Don Boscu, ovako je predstavio svoga mladog župljanina: »Tu u vašoj kući možete imati jednakih mladića, ali teško nekoga koji bi ga nadvisio talentom i krepošću. Pokušajte s njim pa ćete u njemu naći svetog Alojzija!«

Susret samoga Dominika Savia s Don Boscom zbio se kod rodne kuće svetog odgojitelja u Becchiu dne 2. listopada 1854. Nešto kasnije Dominik je ušao u oratorij Don Bosca Valdocco u Torinu. Don Bosco svjedoči kako je Dominik doživio proglašenje dogme o Bezgrešnom Začeću 8. prosinca 1854. »U predvečerje toga dana nakon svršenih obreda u crkvi Dominik je po savjetu ispovjednika pošao pred Gospin oltar, obnovio svoje odluke što ih je učinio na dan prve pričesti, a zatim rekao: 'Marijo, darujem ti svoje srce, učini da uvijek bude tvoje i Isusovo, vi uvijek budite moji prijatelji i dajte da prije umrem nego upadnem u nesreću samo jednog

jedinog grijeha!' Uzevši tako Mariju kao potporu svoje pobožnosti njegovo je vladanje bilo tako pobudno i kreposno, da to nikad ne mogu zaboraviti.«

Godine 1855. Dominik je slušao jednu Don Boscovu propovijed o svetosti. Ona ga nije više puštala na miru. Bio je sav obuzet mišlju da mora postati svetac i to što prije, jer neće imati mnogo vremena na raspolaganju. »I od tada, — kako piše Eugenio Valentini — pa sve do smrti bio je primjeran u svemu. Isticao se izvanrednom pobožnošću, koju je pratila duhovna radost, žar za spasenjem njegovih sudrugova te izvanredni karizmatički darovi.« Devet mjeseci pred smrt osnovao je društvance Bezgrešne i sastavio mu pravila, koja odaju visoku duhovnost i neobičnu duhovnu zrelost u nježnoj dobi od samih 14 godina.

Dominik Savio umro je 9. ožujka 1857. Prvi životopis napisao mu je sam Don Bosco. Do godine 1908., kad je pokrenut postupak za beatifikaciju, taj je životopis doživio deset izdanja. Koncem listopada 1914. Dominikovo je tijelo bilo preneseno u baziliku Marije pomoćnice u Torinu. Pijo XI. g. 1933. proglasio ga je časnim Božjim slugom, a Pijo XII. najprije blaženim pa onda i svetim. Bilo je to 12. lipnja marijanske godine 1954., kad se slavila 100. obljetnica od proglašenja dogme Bezgrešnog Začeća.

Mladi Dominik Savio davno prije II. vatikanskog sabora ostvario je opći poziv na svetost u Crkvi. Taj nam poziv u naše dane sveti Sabor ovako naglašava: »Svi su vjernici, bilo kojeg staleža i stepena, pozvani na potpuni kršćanski život i na savršenu ljubav. Po toj se svetosti i u zemaljskom

društvu promiče humaniji način života. Da postignu tu savršenost, neka vjernici upotrebljavaju sile primljene po mjeri po kojoj ih je Krist darovao, da — slijedeći njegov primjer i postavši slični njegovoj slici, u svemu slušajući Očevu volju — svom se dušom posvete slavi Božjoj i službi bližnjemu. Tako će svetost Božjega Naroda dati obilate plodove, kako u povijesti Crkve tako izvrsno dokazuju životi tolikih svetaca« (»Svjetlo narodâ«, broj 40).

10. ožujka

ČETRDESET MUČENIKA

O četrdeset svetih vjernika mučenika u Sebasti, koji su kao vojnici služili u slavnoj XII. legiji, zvanoj »Legio fulminata Melitensis«, sačuvani su nam slavni govori, koje su na njihov blagdan držali veliki crkveni govrnici IV. stoljeća, među njima i sv. Bazilije Veliki. Ti govori, iako u pojedinostima nemaju stopostotnu vrijednost, ipak su vjerodostojno svjedočanstvo za hrabrost svetih mučenika, koji su se radije posmrzavali u vodi negoli odrekli svoje vjere. Već sama činjenica da su o njima najpohvalnije govorili i pisali uz spomenutog sv. Bazilija, sv. Grgur Nisenski (dva govora), sv. Gaudencije iz Brescie (jedan govor), sv. Efrem Sirski (dva govora), sv. Grgur Turonski, Sozomen, znak je da je to mučeništvo udivljenjem ispunilo mnoge.

Iz pisanih povijesnih izvorâ može se prilično točno ustanoviti potresan događaj mučeničkog svjedočenja četrdesetorice mučenika. Za vrijeme progonstva cara Licinija pohvatano je 40 kršćanskih vojnika te stavljeno pred izbor: ili umrijeti ili se odreći vjere. Svi odabraše prvo iako se radilo o vrlo okrutnoj smrti da umru u vodi koja se ledila. Dok su se nalazili još u zatvoru, napisali su oporuku, u kojoj traže da po smrti budu zajedno sahranjeni u Sareimu kod Zele, selo danas poistovječeno sa selom Kyrklar u Maloj Aziji, a koje znači upravo broj 40. Stoga su zamolili i vjernike da ne bi iz motiva pobožnosti razvukli njihove relikvije. Odredili su također da najmlađi između njih, sluga Eunoik,

ako bude pošteđen od smrti i zadobije slobodu, postane čuvarom njihova groba. Na koncu oporuke nakon kratkih opomena braći u vjeri, pozdrava roditeljima i prijateljima svi se potpisaše svojim imenima.

Mučeništvo se zbilo 9. ožujka 320. u dvorištu gimnazija uz kupalište grada Sebaste u Maloj Armeniji, danas Siwas u Turskoj. Uz ledeno kupalište pripremljeno je i toplo, da primami po kojega koji će biti slab u mukama. Našao se jedan slabić pa je prešao u vruću vodu, ali je uslijed nagle promjene temperature odmah poginuo. Na njegovo je mjesto stupio među mučenike sam čuvar skinuvši odjeću i priznavši se kršćaninom. Kad svi izginuše, tijela im iznesoše van grada, spališe i pepeo pobacaše u rijeku. Progonitelji su se bojali i mrtvih, pa su željeli uništiti svaki spomen na njih. Vjernici, željni svetačkih relikvija, uspjeli su ipak barem nešto spasiti. Iako su ovi sveti mučenici mučeni 9. ožujka, od vremena pape Inocenta X. njihov se blagdan u zapadnoj Crkvi slavi na današnji dan.

»Crkva je u tijek godine unijela spomene mučenika i drugih svetaca koje je mnogovrsna Božja milost uzvisila do savršenstva, pa su već postigli vječno spasenje te u nebu pjevaju savršenu hvalu Bogu i nas zagovaraju. O rođendanima svetaca Crkva navješćuje vazmeno otajstvo u svecima koji su zajedno s Kristom trpjeli te su s Njime suproslavljeni, a vjernicima predlaže njihove primjere, koji po Kristu sve privlače k Ocu, i njihovim zaslugama moli i postizava Božja dobročinstva« (Konstitucija o svetoj liturgiji, broj 104.)

DOBRA KRALJICA JELENA

Od blagdana Male Gospe 1975. pa do istoga blagdana 1976. hrvatski su katolici proslavili svoju prvu Marijansku godinu. Povod je za to bilo 1000 godina od gradnje prve Gospine crkve kod nas. Dala ju je sagraditi dobra i pobožna hrvatska kraljica Jelena, koja je prema mišljenju nekih umrla 8. listopada 975. a pokopana u svojoj zadužbini u crkvi Gospe od Otoka u Solinu 10. ožujka 976. Ta je crkva bila duga 23, a široka 10 metara. Njezine je zatrpane temelje otkrio godine 1898. naš neumorni arheolog, svećenik Don Frane Bulić. Među njima je pronašao i ostatke kraljičine kamene grobnice s izlomljenim natpisom, koji je kasnije u potpunosti odgonetnuo. Taj natpis glasi:

»U ovom grobu počiva Jelena slavna, koja je bila žena kralja Mihajla i majka Stjepana kralja te upravljala kraljevstvom. 8. mjeseca listopada preminu u miru. Ovdje bi pokopana godine utjelovljenja Gospodnjega 976. cikla ... epakte XVII ... konkurente VI ... I ona, koja je za života bila majka kraljevstva, posta zaštitnicom siročadi i udovica. I ovdje pogledavši, čovječe, reci: Bože, smiluj joj se duši!«

Koliko je to bio značajan događaj za cijeli hrvatski narod, naime, otkriće Jelenina groba i natpisa, svjedoči neposredni očevidac velikog Don Franina otkrića, budući svećenik i povjesničar Don Lovre Katić. On piše:

»Na žarkom kolovoškom suncu kopali su radnici. A djeca, čuvši od don Frane da je tu pokopana neka kraljica, željno su očekivala čudesa i upravo sme-

tala radnicima zalazeći u rov. Među djecom bio sam i ja. Te godine spremao sam se u prvi razred gimnazije. Dne 28. kolovoza oko 11 sati nađena su prva slova slavnog natpisa kraljice Jelene. Vrlo dobro se sjećam kako je don Frane držao onaj ulomak kamena na kojem su se sačuvala prva tri slova i razdragan tumačio da je to ime hrvatske kraljice. Zvona su veselo zabrujala, 'slaveći' po našem dalmatinskom običaju i najavljujući da se nešto osobito dogodilo. Obaviještena o sretnom nalazu Akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu izvjesila je hrvatsku zastavu, jer je Bulićev uspjeh smatrala narodnim blagdanom . . .«

Dobrotu kraljice Jelene najbolje ocrtava natpis na njezinu grobu. Zato je njezin lik svakom Hrvatu katoliku naročito drag. On nas uči onim vrlinama koje su pristupačne svima, a koje su za kršćanina naročito značajne. To su one kojima se vrše tjelesna i duhovna djela milosrđa. Jelena je bila kroz 30 godina udovica. Vrijeme svoga udovištva provodila je čineći dobro onima koji su bili potrebni.

Jelena je bila pobožna prema Mariji. O tome svjedoči njezina crkva. U školi najdivnije Majke naučila je da i sama bude dobra majka i to ne samo svojoj rođenoj djeci već i čitavom hrvatskom kraljevstvu. Ta divna kraljica majka sagradivši prvu Gospinu crkvu kod nas tim je djelom zapalila plamen one marijanske pobožnosti, koji je tako snažno zahvatio hrvatsku narodnu dušu, da se nije ugasio sve do danas.

Naš je pjesnik Matoš pjevao: »Dok je srca, bit će i Kroacije!« Mi bismo taj stih malo promijenili: »Dok je Marije, bit će i Hrvatske!« Mi smo je primili s kršćanstvom, a Jelena nam je svojom crkvom Mariju dala u baštinu. Ta je baština živa i danas. O njoj svjedoče sve kasnije Gospine crkve, a pogotovo naša marijanska svetišta: Marija Bistrica, Solin, Trsat, Sinj, Remete, Škrpjel, Rama, Olovo, Kondžilo, Aljmaš, Voćin, Tekije itd. O njoj svjedoče naša neprekidna hodočašća i u domovini i u pečalbi.

Neka to potvrdi i ova zgodica! Neka mlada Švicarka 18. listopada 1975. našla se u vlaku u istom kupeu s našim ljudima. Oni je upitaše njemačkim jezikom kamo putuje, a ona im odgovori: »Idem u Einsiedeln, jer danas Hrvati imaju svoje hodočašće.« Nije znala da su njezini suputnici baš Hrvati. Nastavila je: »Volim taj narod i njegovu pobožnost, već četvrti put sudjelujem na njihovu hodočašću.« Kad joj naši ljudi otkriše da su Hrvati te da i oni idu na hodočašće u Einsiedeln, ona im zapjeva zvonkim glasom i tečnim hrvatskim jezikom: »Rajska Djevo, kraljice Hrvata!« Sutradan su je vidjeli kako pobožno pjeva s našim hodočasnicima.

Dobra majko Jeleno, hvala ti što si na hrvatskom tlu sagradila prvo svetište Majke Marije! Našem je narodu, koji je u svojoj povijesti mnogo prepatio, više nego išta potrebna majka. Zato je on tako i duboko pobožan prema Mariji. Osjetio je u Njoj majku i svom Je dušom prigrlio. A lik dobre i pobožne kraljice Jelene za svakog Hrvata vjernika uvijek će imati veliko povijesno, vjersko, rodoljubno i humano značenje.

11. ožujka

BLAŽENI DOMINIK CAM, MUČENIK

Kršćanstvo je u Indokini zaliveno potocima mučeničke krvi bilo domaćih bilo stranih misionara. Jedan je od njih i blaženi Dominik Cam, koji se rodio u Câm-Chuongu, u pokrajini Bac-Ninh. Već kao dječak primljen je u »Božju kuću«. Tako su nazivali misijsku postaju. Dominik je osjetio Božji poziv za svećeništvom te je sretno završio teološke nauke i bio zaređen za svećenika. Prigrlio je i pravilo III. reda sv. Dominika. Kao svećenik na udivljenje sviju s velikom je revnošću obavljao pastirsku službu. Bio je prava slika dobroga i zauzetog pastira. To se pokazalo naročito kad je buknulo progonstvo protiv kršćana.

Dominik se u početku progonstva najprije sakrio, ali je brzo uvidio da mu u sigurnu skrovištu nije mjesto. Njega kao pastira trebaju duše. Zato je počeo obilaziti kršćane, dijeliti sakramente, dizati u vjeri. Njegova se prisutnost i djelatnost brzo uočila pa ga je mandarin kao predstavnik mjesne vlasti dao zatvoriti u Ha-Langu. Odatle je odveden u Hung-yên, glavni grad pokrajine. Dominik je pred sucima otvoreno priznao da je katolički svećenik te izjavio da je spreman prije podnijeti bilo kakvu vrstu muka negoli pogaziti križ, što su kao znak otpada od vjere tražiti njegovi neprijatelji. Mučenik je čamio u zatvoru nekoliko mjeseci zatvoren u neki kavez. I tu je nastavio svojim plodonosnim apostolatom, jer su mu dolazili brojni posjetnici. Napokon je bio osuđen na smrt te na dašnji dan godine 1859. i pogubljen. Bila je to teška smrt. Krvnici su mu tri put pokušali odrubiti glavu. Kad to nisu uspjeli, naprosto su je pilom otpilili. Bog je svoga mučenika u groznim mukama okrijepio i on je izdržao. Crkva ga je 25. travnja 1951. uvrstila u broj blaženika. Završimo prikaz o ovom blaženom mučeniku iz daleke Indokine s nekoliko misli iz Dekreta II. vatikanskog sabora o misijskoj djelatnosti Crkve.

»... Misija se Crkve ispunjava djelovanjem kojim ona postaje činjenično potpuno prisutna svim ljudima i narodima — pokoravajući se Kristovoj naredbi i potaknuta milošću i ljubavlju Duha Svetoga — da ih primjerom života i propovijedanjem, sakramentima i ostalim sredstvima milosti privede k vjeri, slobodi i Kristovu miru, da im se tako otvori slobodan i siguran put do punog udioništva u Kristovu misteriju.

Ova misija nastavlja i kroz tijek povijesti razvija misiju samoga Krista koji je poslan da naviješta Evanđelje siromasima. Stoga Crkva treba da, poticana Duhom Kristovim, korača istim putem kojim je koračao sam Krist, naime putem siromaštva, posluha, služenja i žrtvovanja samoga sebe sve do smrti, iz koje je po svome uskrsnuću izašao kao pobjednik. Tako su u nadi hodali svi apostoli koji su mnogim iskušenjima i mukama dopunjali ono što nedostaje Kristovim mukama, za Tijelo njegovo koje je Crkva. Krv kršćana bijaše često također sjeme« (broj 5).

HEINRICH HAHN

»Jao meni ako ne propovijedam Radosne Vijesti! Ako na vlastitu pobudu to činim, imam pravo na nagradu« (I. Kor 9, 16—17).

Nisu za misije najviše učinili uvijek samo oni koji su pošli na misijsku frontu da ondje izravno rade na evangelizaciji narodâ, već i oni u pozadini, koji su budili misijsku svijest, za misionare organizirali duhovnu i materijalnu pomoć, osnivali razna misijska društva. Jedan je takav kršćanski misijski velikan bio i njemački liječnik Dr. Heinrich Hahn, koji se 29. kolovoza 1800. rodio u gradu Aachenu. Ondje u ulici Pontstrasse 2 pokazuju još i danas njegovu rodnu kuću. Jedan od njegovih životopisaca, i sam svjetovnjak i zauzeti kršćanin, Gisbert Kranz piše o njemu: »Heinrich Hahn je prije svega bio pravednik u biblijskom smislu, koji je učinio neizmjerno mnogo dobra te čija je uspomena još i danas gotovo stoljeće nakon smrti vrlo živa.«

Heinrichov otac je bio mali trgovac i duboko pobožan čovjek. Njegova pobožnost snažno će utjecati i na sina i biti presudna u njegovu životu. Njome će i on sav biti prožet.

Školski put budućeg liječnika, socijalnog radnika, političara i apostola započeo je u rodnom gradu, nastavio se u carskom liceju u Bonnu u smeđoj uniformi te pod vojničkom stegom, da se nakon pada Napoleonove vladavine dovrši na kraljevskom Atheneumu u Bruxellesu. A tada počinje njegova specijalizacija, usmjerena u životno zanimanje. U tu svrhu godine 1818. upisao se na Sveučilište u Gentu na Medicinski fakultet. Ne navršivši još ni 22 godine života bio je promaknut u doktora medicine, kirurgije i ginekologije. Da bi kao liječnik mogao služiti u svom rodnom gradu, koji je u međuvremenu potpao pod Prusiju, morao je poći najprije u Berlin, godinu dana biti vojni liječnik i ponovno položiti ispite iz medicine. On je to vrlo uspješno i učinio, a zbog svog će medicinskog znanja među svojim kolegama liječnicima uvijek uživati velik ugled. Kraj sve svoje učenosti Dr. Heinrich Hahn bit će u prvom redu čovjek prakse. To mu je nametala njegova izvanredno razvijena osjetljivost za čovjeka patnika, osobito onoga iz maloga puka, kome je želio služiti.

Od godine 1824. pa sve do pred smrt godine 1882. Dr. Hahn je djelovao kao liječnik opće prakse u carskom Aachenu. Kako je bio stručnjak za liječenje kupanjem, to su mu dolazili brojni pacijenti i iz inozemstva, a među njima je bilo i vrlo odličnih ličnosti. No Dr. Hahn kao duboko uvjeren kršćanin nastojao je da bude na raspolaganju naročito sirotinji. Nju je liječio badava, Bogu za ljubav. A kako je u ljubavi bio velikodušan, za siromahe mu ništa nije bilo ni previše ni preteško. Tako, kad je godine 1832. u Aachenu buknula kolera, dobri Dr. Hahn svake je noći tri do četiri puta obilazio siromašne bolesnike. Kroz 43 godine služio je kao liječnik jedne ubožnice, koja je znala brojiti 245 staraca i 270 djece. On je bio pravi otac te ustanove brinući se za sve.

Svoje misli o zvanju liječnika iznio je u neobjavljenom spisu »Kršćanska ljubav«, u kojem piše: »Kršćanski liječnik pristupa bolesničkom krevetu prožet mišlju da je njegovo zvanje poziv kršćanske ljubavi. Motiv njegova rada nije interes za novcem niti za čašću, već dobro bolesnika. On ne poznaje

nikakve razlike između bogata i siromašna, učena i neuka, dobra i zla. Kao što sunce prosipa tople i životvorne zrake na sve ljude bez razlike, tako prodiru i njegove blage i spasonosne zrake jednako u kolibe siromaha i palače bogataša, čineći posvuda dobro, tješeći, bodreći, poučavajući, gdje god je to moguće, pomažući. Kad se pak radi o bolesniku katoličke vjere, liječnik će sve učiniti da bolesnik ne umre bez sakramenata.« — Kako divna načela!

Liječnik Hahn je bio i uzoran muž i otac obitelji. U brak je ušao kad mu je bilo 28 godina. Sa svojom je ženom rodio i odgojio 10 djece, 9 kćeri i 1 sina. Svima im je bio roditelj kakvog su samo mogli poželjeti. Dao im je religiozni i ljudski odgoj na zamjernoj visini. Iz njega je uvijek zračila vedrina, dobro raspoloženje, spremnost na šalu i smijeh. A sve to je obiteljsko ognjište ispunjalo neobičnom toplinom i prisnošću. Kad bi se nalazio na putovanjima, djeci bi pisao sad na njemačkom, sad na francuskom jeziku. Pisma su bila ispunjena vedrim stihovima, ali i ozbiljnim razmišljanjima.

Uz tako brojnu obitelj i još brojnije pacijente Dr. Hahn je našao vremena da se bavi i politikom. Činio je to isključivo iz socijalnih motiva, jer je na taj način htio pomoći proletarijatu, koji se naglim razvojem industrije sve više rađao. Kao političaru radnici su mu bili posebna briga. Zalagao se za njihova prava, za primjerenu plaću, uvjete rada, socijalno osiguranje, za slobodne škole u kojima će se besplanto školovati radnička djeca. On je znao što učini najmanjem čovjeku to će biti učinjeno samome Kristu. Zato se toliko zanimao za radosti i za jade radnikâ. Zato se i borio da manje trpe, da im bude lakše, da budu slobodniji i sretniji.

Djelatnost Dr. Hahna, iako je bila svestrana, još se nije iscrpla. On će učiniti još jedno veliko djelo i to za misije. Na njegovu inicijativu osnovana je godine 1837. u Aachenu Bratovština sv. Franje Ksaverskoga. To je bilo društvo koje je po primjeru Društva za širenje vjere, osnovanog u Lyonu od Pauline Jaricot, htjelo pomagati rad misionara. Četiri desetljeća djelovao je u njemu Dr. Hahn kao tajnik i član. Njemu treba zahvaliti da se Bratovština sv. Franje Ksavera pretvorila u Udruženje, koje se proširilo i izvan granica Njemačke. On sam je putovao u München, Beč, Prag i Poznanj, da to misijsko djelo preporuči tamošnjim biskupima, a i da moli pomoć za misije.

Povjesničari misija kažu da je Udruženje sv. Franje Ksavera imalo naročitu zaslugu u tome što je po Njemačkoj ujedinilo i bolje organiziralo razna misijska društva, a time su ona postala daleko aktivnija i plodnija. Duša svega toga rada bio je neumorni Dr. Hahn. Ipak nikad nije htio biti predsjednikom toga udruženja već samo tajnikom. Htio je ostati u pozadini i raditi, a drugima dati da djelo reprezentiraju.

Katolički laik Heinrich Hahn bio je daleko jače nego mnogi svećenici prožet mišlju o važnosti misijskog apostolata i o dužnosti da taj rad svatko pomaže. Iako na svojim putovanjima nije prekoračio međe srednje Evrope, njegovo je srce bilo tako veliko da je obuhvatilo čitav svijet. »On koji u čitavom svom životu nikad nije osobno vidio ni jednu jedinu misijsku postaju, srcem je bio vezan sa svima. O tome svjedoči ne samo 40 godina njegova rada u Udruženju Ksaver, već i brojni spisi, što ih je napisao o zadacima i nadama misija te njegovo

djelo u 5 svezaka Povijest misija, koje obuhvaća prvu povijest misija. U katoličkoj Njemačkoj XIX. stoljeća nitko nije uložio toliko truda, vremena i sila za proširenje misijske misli kao ahenski liječnik Dr. Heinrich Hahn« — piše o njemu Gisbert Kranz.

Nemoguće je izbrojiti sva dobra djela toga, uistinu neobičnoga i kod nas tako malo poznatoga čovjeka. On je bio aktivan u mnogim katoličkim ustanovama, neumorno je širio vjerski tisak. Bio je duboko uvjeren da dobre knjige mogu izvanredno pomoći duhovnoj i ćudorednoj izgradnji kršćanskoga puka. Kad su ga njegovi prijatelji molili da se štedi, da si priušti odmora, odgovorio je: »Odmaranje ostavljam za drugi svijet.« Bog je blagoslovio njegovo veliko apostolsko srce, jer se dvije njegove kćeri posvetiše redovničkom staležu u jednoj družbi Presv. Srca Isusova. Ne čudimo se tome blagoslovu, jer taj je odlični kršćanin sve svoje sposobnosti, vrijeme, sile, posvetio Bogu, ali služeći ljudima i proširenju Kristova kraljevstva na zemlji. Za sebe nije ništa pridržao. On je putovao samo kad je trebalo ići poslom. Iako je duhovno bio povezan s najvećim kršćanskim svetištima, ipak nikad nije bio u Rimu, a kamoli u Jeruzalemu. Mogao si je sve to priuštiti, no on je živio samo za druge.

Jedino što je našao vremena za sebe bilo je vrijeme molitve. Odatle je crpio snagu za svoju neizrecivu djelatnost. Njegov najmiliji predmet razmatranja bila je 13. glava iz prve Pavlove poslanice Korinćanima. To je onaj glasoviti tekst o ljubavi, Pavlova himna ljubavi. Liječnik Dr. Heinrich Hahn svojim je životom i radom tu himnu pretvorio u najdivniju stvarnost. Ona nas ispunja najvećim udivljenjem.

12. ožujka

ČASNI DIONIZIJE, KARTUZIJANAC

Taj je ponizni i šutljivi redovnik po svojim brojnim i učenim spisima postao vrlo rječit. Rodio se godine 1402. ili 1403. u Rijkelu, kod Saint-Tronda, u današnjoj Belgiji, u uglednoj obitelji Van Leeuwen. Humanističke je nauke svršio u obližnjim gradovima Saint-Trond i Zwolle. Već je od rane mladosti osjetio snažan zov za samoćom i tišinom pa je zamolio najprije da ga prime u kartuziju Zelem, a potom Roermond. Kako je još bio premlad, jer nije navršio propisanih 20 godina, redovnički su ga poglavari oba samostana odbili. Dionizije pođe tada u Köln da se ondje još više usavrši u svetim i profanim znanostima. Osjećao je i silnu glad za znanjem. Želio je što više toga spoznati. Godine 1924. zadobio je na Sveučilištu u Kölnu naslov »magister artium«, to je kao neki doktorat iz filozofije. Njegovo se upisano ime u spisima kölnskog Sveučilišta čuva u sveučilišnom arhivu još i danas. Vrativši se u Nizozemsku u Roermond bio je primljen u kartuziju. U tom je samostanu za mladog, nadarenog kartuzijanca bilo odlično ozračje za lijep kontemplativan život.

Glavni posao uz molitveni i ručni rad mladog, inteligentnog redovnika bilo je pisanje. A on je bio vješt peru. Napisao je mnogo vrijednih stranica. Od godine 1434. do 1457. pisao je komentar Biblije. To je djelo od 14 svezaka, dok sva njegova djela iznose 42 sveska. Čitava biblioteka! Njegov je rad cijenio učeni kardinal Nikola Cusanus, pa ga je uzeo i za svoga savjetnika. Kasnije Dionizije bude ime-

novan prokuratorom svoga reda. Vršeći tu službu punu odgovornosti dolazio je u dodir s mnogim crkvenim i svjetovnim dostojanstvenicima. Bio je zadužen da osnuje novu kartuziju u Hertogen-Boschu, što je izveo uz vrlo mnogo poteškoća. Kroz dvije godine morao je kao poglavar i voditi taj samostan. Više nije mogao izdržati pa je zamolio da ga vrate u njegov omiljeli Roermond. Lišen tako svih odgovornosti i dužnosti posljednje je dane života provodio u strogoj šutnji, molitvi i kontemplaciji. Umro je na današnji dan godine 1471. nakon teške i duge bolesti. Kartuzijanski red se njime ponosi kao jednim od svojih najboljih sinova. U svojim velikim i bogatim bibliotekama s ponosom pokazuju zbirku njegovih djela, a i brojne njegove slike rese dvorane za kapitul mnogih kartuzijanskih samostana.

Pisao je biblijska, filozofska, asketska i mistična djela. Sačuvana su i četiri sveska njegovih govora. Njegova djela svjedoče o njegovu velikom poznavanju grčkih, latinskih i arapskih filozofa. Vrlo je cijenio svete Oce te velike skolastičke učitelje, a nadasve asketsku i mističnu teologiju. On nije bio originalan mislilac, već je marno pabirčio po tuđim djelima, a sakupljenu je nauku nastojao staviti u službu djelovanja. I na taj je način na svoje i kasnija vremena izvršio velik utjecaj.

U duhovnoj je nauci bio vrlo oštrouman i osoban, dakle i originalan. Njegovo gotovo enciklopedijski svestrano poznavanje tolikih pisaca i njihovih djela, njegovo iskustvo u dodiru s dušama i njegovo vlastito iskustvo u želji za što višim stupnjem duhovnog života dali su mu zasluženi naslov »doctor exstaticus« — zanosni naučitelj. I doista neka njegova djela odišu silnim zanosom koji je vlastit velikim misticima.

U knjizi »Život Dionizija, kartuzijanca« — rukopis se čuva u biblioteci u Trieru — životopisac ga naziva »sjajnim zbog njegove velike svetosti i uzvišenim zbog kontemplacije«. Zato su ga odmah nakon smrti počeli štovati kao sveca. Godine 1554. Roermond je zadesio požar, a uslijedili su i neredi zbog nedaća reformacije. U tim se nepogodama zameo čak i trag Dionizijevu grobu. Godine 1609. biskup iz Roermonda našao je ipak njegove relikvije pa je tako pokrenut postupak za beatifikaciju. Taj je biskup rano umro pa nije vidio plodove svoga nastojanja. Velika enciklopedija svetaca Dionizija spominje samo kao časnog Božjeg slugu, dok ga neki martirologiji slave kao blaženika.

BLAŽENI JERONIM GHIRARDUCCI

»Blago mirotvorcima jer će se zvati sinovi Božji!« (Mt 5, 9)

»U ovim našim godinama, gdje ljude pritišću preteške nevolje i tjeskobe zbog ratova koji još bjesne ili nam prijete, čitava je ljudska obitelj došla do odsudnog časa u razvoju svoje zrelosti. Dok se malo-pomalo prikuplja te posvuda postaje svjesnija svog jedinstva, čovječanska obitelj ne može ostvariti svoj zadatak, to jest izgraditi čovječniji svijet za sve ljude na čitavoj zemlji, ako se svi unutarnjom obnovom ne obrate k istini mira. Zato poruka Evanđelja, u skladu s višim težnjama i idealima čovje-

čanstva, u naše vrijem blista novim sjajem kad proglašuje blaženima stvaraoce mira, 'jer će se zvati sinovima Božjim'.

Stoga Koncil, pošto je osvijetlio pravi i uzvišeni pojam mira i osudio nečovječnost rata, želi kršćanima upraviti žarki poziv da uz pomoć Krista, tvorca mira, surađuju sa svim ljudima da se među njima učvrsti mir u pravdi i ljubavi, i da se pripremi što je za mir potrebno« (Uredba o Crkvi u suvremenom svijetu, broj 77).

Nakon navedene nauke II. vatikanskog sabora o mirotvorstvu bit će nam razumljivije zašto se želimo upoznati s likom blaženog Jeronima Ghirarduccia iz Recanatija u Italiji. Njegova je karizma bilo mirotvorstvo. Zato je njegov primjer i danas suvremen i snažan poticaj za nastojanje oko pravednog mira među ljudima.

Blaženi je Jeronim pripadao redu augustinaca, a živio je u samostanu u Recanatiju, gdje je 12. ožujka 1335. umro na glasu svetosti. Iz jedne samostanske kronike doznajemo da se godine 1386. vrlo svečano slavio njegov blagdan uz veliko sudjelovanje Božjeg naroda. Gradski statuti Recanatija iz g. 1405. spominju da su gradski oci vrlo svečano slavili svog blaženika. Zašto je to bilo?

Usmena predaja pripovijeda da je blaženik smirio kavgu, kakvih je tada bilo vrlo mnogo, između gradova Fermija i Ascolija. U svojoj posredničkoj mirovnoj misiji čudesno je na svome plaštu preplovio preko nabujale rijeke Chienti. To je djelo ostalo živo u svijesti kršćanskoga puka pa ga je i nakon smrti slavio. Uslijed razmirica između gradova bilo je mnogo nedaća, mnogi su bili zavijeni u crninu, i zato je narod pamtio svakoga onoga koji se borio za mir.

Blaženi je Augustin pokopan u crkvi sv. Augustina u Recanatiju, a njegov je grob postao slavan i po brojnim posjetnicima, a i po uslišanjima. Blaženikov je lik postao trajan simbol sloge i mira među ljudima. Njegovo mirotvorno nastojanje djeluje i nakon smrti, jer se mnogi po njegovu zagovoru okaniše mržnje i oprostiše svojim dušmanima. Svake godine na njegov blagdan u Recanatiju se izabire 7 muževa i 7 žena, koji će se baviti apostolatom mirenja zavađenih. Doista, lijep i kršćanski apostolat!

Zbog svega toga štovanja i utjecaja blaženog Jeronima papa Pijo VII. dekretom od godine 1804. dopustio je biskupiji Recanati i augustinskom redu vlastitu misu i časoslov njemu u čast. Godine 1652. blaženikovo je tijelo preneseno pod glavni oltar crkve sv. Augustina, postavljeno u novu urnu, gdje se i danas mnogo štuje.

BLAŽENI JOSIP TCHANG-TA-PONG, MUČENIK

Iako se kršćanstvo u nekim zemljama nalazi u manjini, tu je ipak prisutno. Misionari iz stranih zemalja i domaći obraćenici širili su posvuda vjeru, a mnogi je zališe i krvlju. To vrijedi i za najveću zemlju svijeta, za Kinu. Ondje se kršćanstvo teško probijalo, ali je ipak činjenica da Crkva postoji i u Kini, i to već više stoljeća, i da je imala odlič-

nih članova. Upoznajmo jednoga kineskoga sina, koji je slava kineske Crkve! To je blaženi Josip Tchang-Ta-Pong.

Josip se rodio godine 1754. u Tutsungu, u pokrajini Kweicho, od poganskih roditelja. Iz želje za što savršenijim duhovnim životom i iz gladi za živim Bogom prešao je iz budizma u taoizam, dok se napokon nije upoznao s kršćanstvom, prihvatio ga i u njemu se smirio. I on je jedan od onih za koje vrijedi Tertulijanova tvrdnja da je ljudska duša po naravi kršćanska, a to znači da kršćanstvo daje odgovor na ona najvažnija pitanja koja zanimaju, a koji put i muče svakog ozbiljnog čovjeka. To su pitanja o smislu života, o smrti, o prekogrobnom životu.

Josip nije odmah prihvatio kršćanstvo, već ga je najprije dobro proučio. I to je posve opravdano, jer prihvaćanje vjere i služba Bogu moraju biti u skladu s ljudskim razumom. Josip je marno čitao kršćanske spise, o pročitanom razmišljao te o problemima vjere razgovarao kako s kršćanima tako i s misionarom. Jedan je od njegovih osobnih problema bio dvoženstvo, ali on ga je hrabro riješio. Upoznao je razloge zašto je kršćanstvo za jednoženstvo i prihvatio ih. Prije krštenja morao je svladati i protivljenje svojih roditelja, a to je također sretno nadvladao.

Roditelji su mu bili vrlo bogati i kako se morao udaljiti od svoje braće, baštinio je ipak jednu kuću, koju je stavio na raspolaganje misionarima i pripravnicima na krštenje. On je svoje prihvaćanje kršćanske vjere popratio i dobrim djelima, želio je pripomoći njezinu što boljem širenju. Tako je po-

stao vatreni apostol, a Gospodin je nagradio njegov neumoran rad, jer mu je prihvatila kršćanstvo i žena i sin Antun.

Josip se mnogo brinuo i za siromahe, osobito ako su bili bolesni. I to je bila jedna vrlo lijepa crta njegova značaja, koji je skroz-naskroz postajao potpuno kršćanski. Otvorio je i vodio i jednu školu u glavnom gradu pokrajine Kweiyangu. U njoj je mnogo učinio za pouku i odgoj mladeži. Taj lijepi i svestrani apostolski rad bio je ugrožen progonstvom, koje buknu godine 1811. Josip tada pobježe u Szechwam. Njegov biskup, monsignor Dufresse, želio je da se vrati u Kweiyang. Josip ga je poslušao, makar da je to bilo vrlo opasno. On je bio junak koji je za svoju vjeru spreman staviti na kocku sve bez pridržaja.

Progonitelji su najprije uhvatili Josipova sina Antuna, koji nije hito odati sklonište svoga oca. Radije je pošao u progonstvo gdje je i umro. Bio je doštojan sin svoga oca, junak kao i on. Blaženog je Josipa izdao progoniteljima jedan njegov rođak i oni ga predvedoše na sud. Obećavali su mu časti, novac i sve moguće, samo ako se odrekne vjere. Ali, hrabri je priznavalac vjere bio čvrst i nepodmitljiv. Kad nisu pomogla obećanja, progonitelji se utekoše prijetnjama. No i to je bilo uzalud. Mučenik je za svoje uvjerenje bio spreman na svaku žrtvu, uključivši i žrtvu života.

Kad je išao na stratište, plakao je. Neki ga je kršćanin bodrio da bude hrabar, a mučenik mu je odvratio da plače ne zbog nedostatka hrabrosti, već zbog sreće što za svoju vjeru ide u smrt. Bio je duboko svjestan da je mučenička smrt najveća milost njegova života i to ga je ganulo do suza. Obje-

sili su ga na vješala u obliku križa i konopima zadavili, pa je tako poginuo na križu kao i njegov Božanski učitelj i uzor Isus Krist. Posve se Njemu suobličio u životu i smrti, pa je postao dionikom i Njegova uskrsnuća.

Dan mučeničke smrti blaženoga Josipa bio je 12. ožujka 1815. Blaženim ga je proglasio 2. svibnja 1909. papa Pijo X. Njegov divni lik svijetla je točka kineske Crkve. On je svojom izvanrednom apostolskom revnošću i postojanošću u vjeri primjer i nadahnuće za sve kršćane u Kini, ali i za svakoga koji se upozna s njegovim životom i slavnim završetkom. Njegovo svjedočenje glasna je propovijed i danas.

13. ožujka

SVETI NICEFOR, CARIGRADSKI PATRIJARH

Život sv. Nicefora opisao nam je njegov suvremenik, poznati Ignacije Slatkopojac, đakon i sakristan crkve sv. Sofije u Carigradu, a kasnije metropolit u Niceji. Nicefor se rodio u Carigradu za vrijeme vladavine kipoborca cara Konstantina V. Kopronima, koji carevaše od godine 740. do 775. Kako je umro kao sedamdesetogodišnjak nakon 13 ili 14 godina progonstva, koje započe u ožujku g. 815., to kao godinu njegova rođenja možemo uzeti 758. ili 759. Niceforovi roditelji bijahu odličnici u gradu, a uz to vrlo pobožni. Imali su više djece. Njegov otac Teodor bio je carski tajnik, no u vrijeme kipoborstva ostao je vjeran štovanju svetih slika. Zbog toga je bio uhvaćen, išiban te prognan u tvrđavu Pimolissa u Pontu. Pozvan natrag u Carigrad bio je uzalud napastovan da pristane uz kipoborce. Zato je opet mučen te prognan u Niceju, u Bitiniji. Ondje nakon 6 ili 7 godina progonstva umre oko godine 767., vjeran svojim načelima.

Niceforova majka Eudoksija dijelila je sudbinu svoga muža, a koliko je mogla, brinula se za djecu, njihov odgoj i izobrazbu. Kasnije je prigrlila monastički život, a umrla je nakon uzdignuća svoga sina na patrijaršijsku čast. I tako je budući carigradski patrijarh i borac za vjerske svetinje već od roditelja baštinio čvrsta načela i sjajan primjer vjernosti i dosljednosti.

Nakon Konstantina, a za vladavine njegova nasljednika cara Leona IV. (775—780) Nicefor je iza-

bran za carskog tajnika. Kao šefa svoga ureda imao je Tarazija, koji će mu biti prethodnik na patrijaršijskoj stolici. U svojstvu carskoga tajnika, a ne navršivši još ni 30 godina, Nicefor je sudjelovao na II. nicejskom saboru, koji je odobrio štovanje svetih slika. Poslije toga je napisao pjesmu protiv kipoborstva.

Zabrinut za spasenje duše te privučen pustinjačkim mirom i željom za razmatranjem Nicefor je napustio dvorski život te se povukao u samoću s onu stranu Bospora. Tamo je osnovao samostan sv. Teodora. Uz strogi asketski život vrijeme je provodio u daljnjem nastojanju oko duhovne i klasične izobrazbe.

Da bi ga spremio za patrijaršijsku stolicu, car Nicefor I., vjerojatno na Tarazijevu preporuku, pozvao ga je u Carigrad te mu povjerio upravu nad najvećom ubožnicom. U toj su službi i prije njega bili i drugi carigradski patrijarsi. Nakon smrti patrijarha Tarazija 18. veljače 806. u toj visokoj i odgovornoj službi naslijedio ga je Nicefor. To je bila careva volja, a njegov se izabranik opirao izboru svim silama, no uzalud. I tako je 12. travnja 806. na sam uskrsni blagdan u Svetoj Sofiji posvećen za biskupa. Posvetu su obavili Nikola iz Cezareje Kapadocijske i Toma iz Soluna. Niceforov je patrijarhat bio vrlo buran. Razni sukobi s biskupima, monasima i s dvorom učinili su teškima njegove dane. Dospio je i u progonstvo. Uzrok je tome bila njegova obrana štovanja svetih slika. I oko njega su se u progonstvu okupljali svi branitelji svetih slika.

Razbolivši se na smrt sveti je Nicefor nakon 14 godina izgnanstva umro. Bilo je to u samostanu sv.

Teodora. Posljednje su mu riječi bile: »Blagoslovljen Bog koji nas nije dao za plijen njihovim zubima, već nas je spasio raskidavši mreže!« U samostanu sv. Teodora je i sahranjen. Njegov životopisac Ignacije uspoređuje ga sa svecima Starog i Novog zavjeta, a sveti i učeni Teodor Studita, iako je bio u sukobu s njime, uzdiže ga kao »veliko sunce pravovjerja« i »Kristova priznavaoca«.

Godine 843. došlo je do konačnog trijumfa štovatelja svetih slika. To je bila kanonizacija svih onih koji su zbog njih trpjeli, pa tako i Nicefora. Godine 847. svečano su prenesene njegove relikvije u Carigrad. Najprije su bile izložene u crkvi Svete Sofije, a zatim na današnji dan, na obljetnicu njegova progonstva, svečano sahranjene u crkvi Svetih apostola. U latinskoj Crkvi njegov se blagdan slavi 13. ožujka.

Uz sv. Teofana Konfesora sv. Nicefor je glavni bizantski povjesničar VII. i VIII. stoljeća, a uz sv. Teodora Studita najveći je polemičar u razdoblju ikonoklazma ili borbe oko svetih slika. U svojim djelima, osobito u izagnanstvu, u skladu s istočnom predajom Nicefor brani rimski primat te opravdanost štovanja svetih slika. Iz svih njegovih pisanih djela očituje se biskup, pastir, odgovoran i zabrinut za dobro povjerenog si stada, kome želi sačuvati čistu i pravu vjeru. Stoga je opravdano što o njemu netko zapisa da je bio »duhovna palma i plodna maslina, zasađen u domu Gospodnjem«.

Kako je sv. Nicefor bio u žarištu borbe oko svetih slika, bit će dobro da navedemo što nam o tome u naše dane kaže II. vatikanski sabor: »Neka se i dalje zadrži praksa izlaganja svetih slika u crkvama, da ih vjernici časte; ali neka to bude u umje-

renom broju i prikladnim redom, kako ne bi kod kršćanskog puka izazvale čuđenje ili popuštale manje ispravnoj pobožnosti« (Uredba o bogoslužju, broj 125).

SVETA EUFRAZIJA, PUSTINJAKINJA

Eufrazija je bila senatorska kći, a u rodbinskim vezama s carem Teodozijem. Još u nježnoj dobi izgubila je oca Antigona, čovjeka plemenita srca, uzorne čistoće i velike ljubavi prema siromasima i potrebnima. Majka Eufrazija po muževoj smrti preporučila je kćerku Eufraziju carevoj brizi, a on ju je kao petogodišnju djevojčicu odredio za buduću ženu nekom mladiću iz senatorskoga roda. Carica je pak preporučila mladoj majci da se ponovno uda za kojega odličnika. Taj se caričin savjet nije svidio caru, čak ga je i vrlo ražalostio. Majka Eufrazija kao vrlo pametna žena nije htjela postati uzrokom neslaganja carskoga para pa se s kćerkom uklonila iz prijestolnice te pošla u Egipat, gdje je imala velike posjede; ujedno je željela obići razne velike samostane, crkve i svetišta svetih mučenika.

U jednom od ženskih samostana u Donjoj Tebaidi, gdje je preko 100 djevica provodilo život u vrlo strogoj pokori i žarkoj molitvi, djevojčica je Eufrazija dobila u ruke jednu Kristovu sliku, pobožno je poljubila i Kristu Gospodinu posvetila svoj život. Mala je tu posvetu posve ozbiljno shvatila pa je kraj svega protivljenja majke a i samostanske glavarice htjela zastalno ostati u samostanu i ondje provoditi život kao i redovnice. Redovnice popustiše njezinoj volji, prihvatiše je u svoju zajednicu, a ona ubrzo svojom jednostavnošću, pokorom i molitvom osvoji srca sviju i ispuni ih udivljenjem.

Majka je Eufrazija u Egiptu brzo umrla ostavivši kćerci veliko bogatstvo. Ona ipak i dalje ostade u samostanu, a mladom senatoru, kome su je bez njezine privole htjeli dati za ženu, poruči da kao zaručnica pripada Kristu i da Mu želi ostati vjerna. Svoje veliko bogatstvo velikodušno podijeli crkvama, siromasima, a dio dade za oslobađanje robova i podmirenje dugova nekih dužnika. Radila je, dakle, posve prema Kristovu savjetu, koji savjetuje onima što žele postati savršenima da prodadu sve što imaju i podijele siromasima.

Kako je Eufrazija rasla, rasle su i njezine pokore i vrline, osobito bezuvjetna poslušnost prema poglavarici, đakonisi Teoduli. Bog ju je zbog te velikodušnosti nadario darom čudesa, pa je ozdravila mnoge bolesnike i opsjednute od đavla. Istrošena postom, molitvom i fizičkim radom umrla je u dobi od 30 godina, oplakana od svih svojih susestara.

Rukopis životopisa ove svetice čuva se u Nacionalnoj biblioteci u Firenzi. Stručnjaci ga smatraju pravim biserom stare hagiografije te jednim od najljepših dokumenata bizantske literature iz svršetka V. i početka VI. stoljeća. Vrijednost mu je u jednostavnosti i što je daleko od svake romantike i preuveličavanja činjenica, a što je tada bila silno raširena pojava. Giovanni Lucchesi u »Biblioteci svetaca« piše: »Iz tog dokumenta Eufrazija proizilazi kao svetica koja je najbliža pojmu svetosti ka-

kav ima moderan čovjek.« Zato nam je ona, iako vremenski daleka, duhovno vrlo bliza.

Dok promatramo život te drage, jednostavne, a tako velikodušne svetice, kojoj je Bog bio sve, upravimo Gospodinu ovu molitvu:

»Gospodine, daj nam oči da vidimo i srce da ljubimo!

Ako Te molimo za oči, onda te žarko prosimo, daj nam Svoje oči, da gledamo svijet, ljude i njihovu povijest i svoju povijest onako kako Ti to gledaš!

Daj da prema Tvojim mislima pronalazimo dan za danom, sat za satom! Daj da sve više postajemo ono za što si nas stvorio!

Daj nam Svoj pogled, stavi nas na Svoju stranu, učini nas poučljivima prema Svojoj riječi, da se čitav naš život prosvijetli i preobrazi!«

U toj molitvi, koju je u naše dane sastavio kardinal Leon-Josip Suenens, gledamo sadržano sve ono što je u svom životu vođena Božjim svjetlom ostvarila sveta Eufrazija. Na ostvarenje toga poziva Bog sve kršćane. Svima je u krstu dao milost koja treba da se neprestano razvija dok ne dospije do punine u Kristu.

14. ožujka

SVETA MATILDA

Matilda se rodila 100 godina nakon pokrštenja njezinih pređa. Bilo je to oko godine 895. u Engeru u Saskoj. Roditelji su je kao dijete predali jednoj ženskoj redovničkoj ustanovi na odgoj. Ondje je njezina baka bila čak opatica. Nije čudo da je ona svoju unuku nastojala što brižnije odgajati. Životopisci hvale Matildu kao vrlo sposobnu ženu, koja je bila vješta mnogim umijećima, a naučila je odlično i latinski jezik. Ističu i njezinu tjelesnu ljepotu i ljupkost. Glas je o njoj prohujao čitavim krajem, pa jednog dana vojvodski sin Henrik dođe da vidi i upozna tu mladu damu. Ona mu se vrlo svidjela pa je od bake opatice zaprosi za ženu te sa sobom odvede u Wallhausen, u svoj dvor.

Matilda je imala zvanje za brak i obitelj. Zavoljela je svoga muža, rodila mu petero djece, a uz njega je postala ne samo vojvotkinja, već i kraljica i majka čitave saske zemlje. U braku je s mužem živjela vrlo uzorno i skladno. Kad bi kralj bio na vojni, ona je upravljala zemljom, a imala je prema svakomu vrlo podatljivu ruku. Skupa s mužem sagradila je brojne crkve i utemeljila nove samostane.

Kako je Matilda jako voljela svoga muža, njegova smrt silno ju je ražalostila. Utjehu je tražila u vjeri, a jednoga je svećenika zadužila da stalno služi svete mise za njezina pokojnika. Matilda je imala troje muške djece. Najmlađi sin Bruno posvetio se duhovnom staležu. Henrik, drugi po rođenju, bio je majci naročito drag. Blage i vedre

naravi bijaše prava slika svoga oca i zato bi ga Matilda najradije vidjela kao nasljednika na prijestolju. No otac je na samrti odredio da ga naslijedi najstariji sin Oton, koji je stvarno i bio najsposobniji. Matilda je poštivala kraljevu volju a Otona izabraše za kralja i zemaljski knezovi. Kasnije, on, Oton I. Veliki, postade i rimski car.

Matilda je bila dobra savjetnica svoga sina vladara, a još bolja majka siromaha, hodočasnika, kojima je iskazivala gostoprimstvo. Sinovi su smatrali da je ona i previše darežljiva, što ju je zaboljelo, ali je sve strpljivo podnosila. Kasnije i oni uvidješe da su bili nepravedni prema majci pa je zamoliše za oproštenje, i ona im od srca oprosti.

Matildu je zadesila još jedna teška bol. Godine 955. umro joj je najdraži sin Henrik. Otada je otklonila od sebe sav kraljevski sjaj te živjela posve povučenim udovičkim životom. Bila je ipak uvijek spremna da služi kad zatreba i svome sinu kralju i kraljevstvu. Tako joj je kralj nakon sjajne pobjede nad Madžarima na Leškom polju kod Augsburga povjerio da organizira vjersku i crkvenu proslavu te pobjede, što je ona i učinila. Kad je Oton godine 962. pošao u Rim po carsku krunu, povjerio je majci svoga sina šestogodišnjeg prestolonasljednika Otona, i ona je uz Brunu, nadbiskupa Kölna, i Wilhelma od Mainza u carevoj odsutnosti preuzela svu odgovornost za carstvo.

Godine 967. Matilda je osjetila da joj se bliži kraj. Dala se prenijeti u svoju zadužbinu Quedlinburg, gdje je umro i bio pokopan i njezin muž, koji je ondje čekao. Njezin unuk Wilhelm, nadbiskup Mainza, podijelio joj je posljednje sakramente. Na putu kući sam je nenadano umro 12 dana prije svoje bake. Ona je preminula 14. ožujka 968. Službeno nije proglašena svetom, ali je Nijemci štuju i ljube kao svoju prvu svetu kraljicu.

Monika Kornstedt piše o njoj: »Matilda je bila uzorna žena, a kao vladarica isticala se nadprosječnom inteligencijom, izvanrednom brigom za siromahe i postojanom molitvom.«

Povijesna knjiga »Rerum gestarum Saxonicarum libri tres«, sastavljena odmah nakon kraljičine smrti, naziva je u više navrata »SVETOM« i »neobične svetosti« ženom. Godine 975. sastavljen je prvi njezin životopis, koji je veliča kao idealnu kršćansku vladaricu. Svetičin se blagdan slavi na današnji dan u biskupijama: Paderborn, Fulda i München. U bečkoj katedrali nalazi se jedan njezin kip, koji potječe iz XV. stoljeća. Mnoge je slike prikazuju u njezinoj karitativnoj djelatnosti.

BLAŽENI JAKOV IZ VITERBA

Blaženik se rodio oko godine 1255. u Viterbu, a pouzdanih vijesti o njegovim mladenačkim godinama ne posjedujemo. Znamo samo to da je godine 1272. prihvatio redovnički život među pustinjacima sv. Augustina. Bilo je to u samostanu Presv. Trojstva u njegovu rodnom gradu. Godine 1275. poslali su ga na studij teologije u Pariz, gdje mu je bio profesorom glasoviti Egidije Rimski. Vrativši se godine 1281. u domovinu vršio je razne službe u upravi rimske provincije svoga reda, a čini se da je jedno vrijeme kao profesor i predavao.

Kasnije se opet vratio u Pariz na daljnje doškolovanje. Na prijedlog svoga slavnog profesora Egidija Rimskoga, koji ga je vrlo cijenio, izabran je za generalnog poglavara svoga reda.

Vrativši se opet u Italiju godine 1300. predavao je na visokom učilištu u Napulju sve dok ga 3. rujna 1302. Bonifacije VIII. nije postavio za nadbiskupa u Beneventu, a nekoliko mjeseci kasnije u Napulju. Novi je nadbiskup svojom revnošću brzo osvojio srca sviju. Kralj Karlo II. Anžuvinac velikodušno mu je pomagao pri gradnji nove katedrale.

Prvi avignonski papa Klement V. povjerio mu je godine 1306. postupak za proglašenje svetim pape Celestina V., koji je iz pustinje došao na papinsko prijestolje, a zatim se odrekao te visoke časti. Nadbiskup je to vrlo ozbiljno shvatio pa je marno prikupljao svjedočanstva, a sam je obišao mjesta života svetoga pustinjaka. U tome radu negdje godine 1308. zatekla ga je smrt. Uspomena na nj brzo se pretvorila u štovanje kao sveca. Crkva je priznala njegovo štovanje kao blaženika tek 14. lipnja 1911. Blagdan mu se slavi danas.

Jakova iz Viterba smatraju jednim od većih teologa iz razdoblja skolastike. Dobio je naslov »doctor speculativus«. U teologiji je ispočetka bio protivnik sistema sv. Tome Akvinca, ali je kasnije promijenio stav. Ipak za razliku od sljedbenikâ svetog Tome on teologiju smatra afektivnom znanošću, koja se više temelji na volji i srcu nego na razumu. On daje prednost volji nad razumom. Napisao je brojna teološka djela, ali ona ostadoše neobjelodanjena sve do danas.

Od njegovih djela spomenimo barem ova: »O kršćanskoj vladavini«, »Suma o razlici među grijesima«, »Govori o raznim stvarima«, »Konkordancije Davidovih psalama«, »O ispovijedi«, »O biskupskoj službi«. Jedino je njegovo objelodanjeno djelo »O kršćanskoj vladavini«, što ga je napisao godine 1302. a povodom spora između pape Bonifacija VIII. i francuskog kralja Filipa IV. Lijepog. Djelo se smatra prvom sistematskom raspravom o Crkvi. Objelodanjeno je, i to dva put, tek u našem stoljeću. Dijelove ostalih njegovih rasprava objavljivali su ponajbolji stručnjaci za srednji vijek našega stoljeća, kao što su Martin Grabmann, H. X. Arquillière, J. Benes, X. D. Ambrasi, N. Moccia.

Iako je razdoblje takozvane visoke skolastike imalo vrlo svijetlih zvijezda, među njih se mirne duše može uvrstiti i blaženi Jakov iz Viterba.

15. ožujka

SVETI KLEMENT MARIJA HOFBAUER

Pišući životopis sv. Klementa Hofbauera ne bojimo se opasnosti da ćemo pretjerati. On je stvarno bio velik čovjek, vrlo revan svećenik, prvi njemački redemptorist, prijatelj umjetnika romantizma, apostol Varšave i Beča, a nadasve čovjek Crkve, koji je u doba racionalizma i prosvjetiteljstva kao rijetko tko znao sačuvati osjećanje s Crkvom. To nije bilo lako u doba jozefinizma kad je država išla za reformom Crkve, ali ne radi nje, već radi svojih interesa, da je što više njima podredi. Tada je bio nanovo organiziran studij teologije, reorganizirane župe i biskupije, poboljšana doduše vanjska uprava, ali su teologija i dušobrižništvo bili odviše prožeti racionalizmom. Ideja o rastavi Crkve i države, koja odgovara idealu »slobodna Crkva u slobodnoj državi« bila je jozefinizmu posve strana. Taj je politički sistem težio baš za suprotnim, za što tješnjom spregom Crkve s državom, za nekom državnom crkvom, koja nije ništa drugo već nanovo oživjeli cezaropapizam. U takvom sistemu živio je i djelovao sv. Klement Hofbauer, ali kao svećenik izvanredno istančana osjećanja s Crkvom. Njegov osobni prijatelj Johann Pilat, brat privatnog tajnika tada svemožnog austrijskog ministra Metternicha, svjedoči o njemu: »On je nastojao duboko u naša srca utisnuti najveću ljubav i poštovanje prema Crkvi, Kristovu namjesniku i svakom crkvenom autoritetu. To je poštovanje bilo tada posve srušeno. Već samim druženjem s Hofbauerom postajao si posve rimokatolik, jer on je sav bio sa

svetom Katoličkom Crkvom i sam gajio najdublje poštovanje prema Svetom Ocu.« Upoznajmo toga velikoga čovjeka Crkve, od njega možemo mnogo naučiti, on nam može biti uzor kako se ljubi majka Crkva.

U mjestancu Tasvicu, kod Znojma u južnoj Moravskoj na blagdan sv. Stjepana, prvomučenika, u potpunoj božićnoj radosti rodio se naš junak godine 1751. Isti dan je kršten, a dobio je ime Ivan Evanđelist. Kasnije će to ime promijeniti u Klement, a iz privatne pobožnosti prema Majci Božjoj dodat će mu još i Marija. Otac mu je bio Čeh s prezimenom Dvoržak, a mati Njemica. On će svoje slavensko prezime Dvoržak promijeniti u Hofbauer. Mješavina slavenske i germanske krvi učinit će ga izvanrednim ljudskim likom. »Njegovo snažno tijelo s punim, okruglim licem bilo je u suprotnosti sa sitnim očima, blagim glasom i finim, živahnim rukama. U njegovoj je nutrini pored žilave energije živjelo srce s tako silnom osjetljivošću da ga je duševna potresenost danima prikivala uz bolesnički krevet. Ta mješavina slavenske i njemačke krvi, seljačko-seoska atmosfera, u kojoj je proveo 20 godina života, a nadasve utjecaj njegove pobožne majke — otac je rano umro — oblikovali su skupa s Božjom milošću onog neumornog radnika i nemirnog planera, onog dobrog, društvenog čovjeka, koji sa svojom priprostom vjerom nije išao u okvire prosvjetiteljstva, ali koji je baš zbog svega toga duše privlačio. Njegova nenamještenost, njegovo zdravo a katkada nespretno biće i njegov neuništivi humor krčili su mu put posvuda« (O. Weiss). Klement Hofbauer nije ipak bio rođeni svetac, već se za svetost morao boriti sve do posljednjeg tre-

nutka svoga života. Kraj sve svoje dobroćudnosti znao je i planuti. O toj svojoj slabosti jednoć je duhovito rekao: »Da, to je, na žalost, moja pogreška, ali zahvaljujem Bogu što je imam. Kad je ne bih imao, bio bih u napasti da iz poštovanja prema samome sebi poljubim svoju ruku.«

Klement je od malena gajio potajnu želju za svećeništvom. Bila je doista potajna, jer se zbog siromaštva u obitelji nije usudio s njom na javu. Tko bi mu priskrbio novac za školovanje? Zato je dečko morao poći drugim putem: na zanat. U obližnjem gradiću Znojmu izučio je pekarski zanat. Sačuvan je dokumenat koji nosi nadnevak 31. ožujka 1767., a svjedoči o izučenom pekarskom zanatu. Tek kad mu je bila 21 godina, mogao je ipak započeti studij. Bilo je to u samostanu premonstratenza Klosterbruck u Znojmu. Ondje je bio sluga samostanskog opata i đak gimnazije kroz 5 godina (1772—77). Svršivši sretno gimnaziju put mu je prema sveučilištu zbog nedostatka novca bio ipak zatvoren, a on je još uvijek tako žarko želio postati misnik. No, valjalo se pomiriti sa stvarnošću te napustiti misao o daljnjem školovanju. Zato se povukao kao pustinjak u Mühlfraun sve do jeseni godine 1779., a poslije toga je od godine 1780. do 84. u Beču pohađao Katehetsku školu svete Ane. I tada je našao odlične dobrotvorke u bogatim sestrama von Maul, koje su ga pomogle i omogućile mu upis i polaženje predavanja na Sveučilištu. U tom je razdoblju svake godine hodočastio u Rim te se više puta zadržao u Quintiliolu kod Tivolia, tamo gdje se danas nalazi kapucinski samostan. Sve do starosti je sačuvao čeznutljivu uspomenu na to

mjesto samoće, gdje se nesmetano mogao predavati razmišljanju i molitvi.

U Beču ga nisu oduševljavali jozefinistički profesori teologije, koji su pred slušatelje iznosili kojekakve nauke. Zato je tražio priliku da pođe u Rim, ondje stupi u koji svećenički red i tako napokon dođe do oltara. Došavši s prijateljem Tadejom Hüblom u Rim primljen je u družbu redemptorista. Još je bio živ njezin osnivač slavni sv. Alfonz Liguori. Klement je obukao redemptoristički habit 24. listopada 1784. te poslije vječnih zavjeta 19. ožujka 1785. bio napokon zaređen za svećenika i tako je došao do cilja svojih dugogodišnjih želja i nastojanja. Nekoliko je mjeseci proveo u kući naukâ Frosinone, a zatim je poslan s onu stranu Alpa s velikom ovlastima, da ondje osniva kuće i ustanove svoje družbe.

Godine 1787. Klement je osnovao u Varšavi prvu kuću svoga reda izvan Italije. A zatim su uslijedile druge kuće po Poljskoj, južnoj Njemačkoj, Švicarskoj i Rumunjskoj. Svetac je svima njima upravljao kao generalni vikar, u stvari zamjenik vrhovnog poglavara redemptoristâ. U glavnom gradu Poljske u Varšavi Klement je živio i plodonosno djelovao od 1787. do 1808. godine. Središte je toga djelovanja bila crkva sv. Benona. U njoj je broj pričesti od 2.000 na godinu porastao na 100.000, a već samo to očit je barometar izvanrednog pastoralnog rada. U tom radu Klementa Hofbauera resilo je nepokolebivo pouzdanje u Boga, neobičan religiozni zanos i žar, velika otvorenost prema ljudima i njihovim potrebama te aktivnost koja nije poznavala ni umora ni zastoja. Svetac se za duše trošio bez mjere i milosrđa.

Hofbauer je u Varšavi osnovao školu za siromašne đake, u kojoj se moglo školovati do 350 dječaka i mladića. Za nadarenije je ustanovljena latinska škola, a doskora bit će otvorena i škola za djevojčice. Neumorni Klement Hofbauer za uzdržavanje tih ustanova nije se stidio ni prosjačiti. Jednom je kod skupljanja milostinje doživio da mu je netko pljunuo u lice. On je ostao miran rekao: »To je bilo za mene, a sada mi dajte još nešto i za moju siromašnu djecu!« I gle, onaj koji ga je čas prije tako bezočno povrijedio, posramljen otvori novčarku i udijeli mu bogatu milostinju. Na svojim pohodima kroz grad svetac je nailazio na siročad bez roditelja, prepuštenu na milost i nemilost. On bi ih skupljao, svojim rukama oprao i za njih se dalje pobrinuo.

U crkvi sv. Benona započeo je novim tipom dušobrižništva, takozvanim »neprestanim misijama«. Svake nedjelje i blagdana bogoslužje bi započinjalo već u 5 sati ujutro. I kod svih bi se misa izrekla ozbiljna i potresna misijska propovijed. Propovijedalo se na misama i u radne dane. Plodovi nisu izostali. Brojni laici udružili su se u bratovštinu, a svrha joj je bila borba protiv poroka i nečudorednosti.

Taj tako veliki rad je Klement u lipnju 1808. na nalog cara Napoleona morao prekinuti. Njegov je samostan brojio tada 40 redovnika. 25. svibnja 1808. car je pisao maršalu Davoustu: »Čini se da ti redovnici pripadaju onoj kategoriji koju sam istjerao iz Francuske i Italije. Ja ne samo da sam zapovjedio ukinuće te kongregacije, već sam dao nalog da se svaki njezin član pošalje natrag u svoj rodni

kraj i da se zatvore njihove kuće.« I doista 17. lipnja 1808. varšavski su redemptoristi bili pozatvarani u vojni zatvor u Küstrinu, u Brandenburgu, a zatim nkoliko sedmica kasnije vraćeni svaki u svoj rodni kraj. Kad čujemo za takve i slične nemile događaje u kojima silnici vrše samovolju, pitamo se zašto ih Bog dopušta? — Na to mučno pitanje ne možemo odgovoriti, no vjerujemo da i takva pripuštenja od Boga idu u plan Njegove Providnosti te imaju svoje opravdanje. Čini se da je u ovom slučaju Božja Providnost trebala Klementa Hofbauera u Beču, gdje će nakon Napoleonova pada biti središte evropske politike.

Klement se s klerikom Martinom Stark iz Badena povukao u Beč i ondje nastanio, i to će biti posljednja postaja njegova rada, po trajanju ne tako duga, ali po važnosti možda najveća. Njegova snažna ličnost brzo posta u tom gradu ishodište velike vjerske obnove života. Brižno nadgledan od svjetovnih vlasti vršio je najprije dušobrižničku službu u talijanskoj crkvi, zvanoj »Minoritenkirche«, dok ga godine 1813. nadbiskup Hobenwart nije postavio upraviteljem crkve sv. Uršule i ispovjednikom tamošnjih redovnica. Glavno mjesto njegove djelatnosti bila je ispovjedaonica i propovjedaonica. Kod njega su se ispovijedale ne samo redovnice već i nebrojeni priprosti kao i vrlo učeni ljudi, studenti i profesori.

»Na propovjedaonici je Hofbauer imao svoju vlastitu metodu. On je bio sve drugo samo ne rođeni govornik. Njegov je način izražavanja bio prilično nespretan. Katkad bi se znao prekinuti i reći: 'Što se toga tiče pada mi još nešto na pamet.' A ipak je sav Beč hrlio k njegovoj propovjedaonici.

Čak su ga nazivali uskrsnulim Abrahamov od svete Klare — glasovitim bečkim propovjednikom. U tim su propovijedima ljudi pronalazili ono što su uzalud tražili u učenim propovijedima prosvjetiteljskih župnika. U središtu je njegovih riječi stajalo Evanđelje, stajao Krist i život milosti. Njegovi su suvremenici osjećali da su te propovijedi proizašle iz razmatranja i molitve i u njegovim se riječima doživljavao čovjek čvrste vjere, koji bi govorio: 'Ne mogu shvatiti kako čovjek može živjeti bez vjere!' Uz tu djelatnost Hofbauer se bavio brigom za bolesnike i kućnim posjetima — novi oblik dušobrižništva koji je on uveo« (O. Weiss).

Oko jednostavnog svećenika poče se u Beču brzo okupljati elita uglednih i sposobnih ljudi, obraćenika, pjesnika, umjetnika. Spomenimo one najglasovitije! To su profesori: Ackermann, Zängerle, kasnije biskup u Seckau, Ziegler, kasnije biskup u Linzu; romantički pisci: Zacharias Werner, koji se dao da ga on vodi kao dijete i za koga su bila samo tri velika čovjeka: Napoleon, Goethe i Hofbauer; zatim teoretičar njemačkog romantizma Friedrich Schlegel i njegova žena Doroteja Mendelssohn, Adam Müller, oni su bili obraćenici s protestantizma, i slavni pjesnik Josef von Eichendorf. Sam Klement Hofbauer primio je u Katoličku Crkvu Fridricha Schlossera iz Frankfurta s njegovom ženom Sofijom Fay, zatim slikare Fridricha von Klinkowström te Ivana i Filipa Veit, sinove Doroteje Mendelssohn te četiri sestre von Mengershausen.

Svetac je utjecao i na mnoge studente da su prigrlili duhovni stalež. Među njima je najpoznatiji kasniji bečki nadbiskup i kardinal Rauscher, a

u redemptoriste uđoše Fridrih von Held, Eduard von Unkrechtsberg, Franz Springer i Franz Kosmaček. Apostol Beča bio je rado viđen gost u kući grofa Széchenyja, baruna von Penklera i Ivana von Pilata. Preko njega je vjerojatno barem neizravno utjecao i na glasoviti Bečki kongres godine 1815., na kojem se krojila sudbina Evrope. Uz te ličnosti bio je i u kontaktu s bavarskim prestolonasljednikom, s kardinalom Consalviem, državnim tajnikom pape Pija VII., koji će biti potresen svečevom smrću. Svoje osjećaje i misli o njemu iznio je u pismu barunu von Buholtzu.

Sv. Klement je umro u Beču 15. ožujka 1820. Nad njegovom je smrću proplakao cijeli grad. Tijelo mu je 16. ožujka preneseno u katedralu Sv. Stjepana, a kraj njega su u šutnji, molitvi, ganuću i pobožnosti prodefilirale mase Bečana. Godine 1862. svečevo je tijelo s bečkoga groblja Maria-Enzersdorf preneseno u crkvu Maria Stiegen, koju je car Franjo Josip poklonio redemptoristima. Blaženim ga je proglasio 29. siječnja 1888. papa Leon XIII., a svetim 20. svibnja 1909. papa Pijo X. Kasnije je proglašen drugotnim zaštitnikom grada Beča i zaštitnikom pekarâ.

Sv. Klement Hofbauer kao i toliki drugi sveci gajio je i naročitu pobožnost prema Majci Božjoj. On je u srcu nosio toliko poštovanje i ljubav prema Gospi da je silno trpio kad bi je netko jednostavno nazivao Marija. Želio je da se to ime uvijek izgovara s najvećom pobožnošću. Njemu su bili najdraži ovi naslovi blažene Gospe: Bezgrešna, Žalosna Gospa, Gospa od Navještenja, od Dobrog savjeta, od Ružarija.

Svetac je rado molio i širio molitvu krunice. Tu je molitvu nazivao svojom »bibliotekom«, jer je u njoj nalazio preobilje građe za najdublja razmišljanja. Uza se je uvijek nosio krunicu, a mladima koje je duhovno vodio, obično bi je poklonio kao najdraži dar. On je bio duboko uvjeren u važnost pobožnosti prema Majci Božjoj. Zato je i govorio »da nitko ne ulazi u nebo bez Marije.« Svetac je bio revan hodočasnik u Gospina svetišta, a umro je baš u podne kad su zvona zvala na Anđeoski pozdrav.

Kad čitamo u naše dane pobudnicu Pavla VI. o štovanju Majke Božje i životopis sv. Klementa Hofbauera, onda vidimo kako je on sve što se tamo preporučuje u svom životu najdivnije ostvario. A Gospa je svojim zagovorom pratila njegov apostolski rad i on je bio tako plodonosan.

Marijansku pobožnost Crkva nam i danas preporučuje. Sveti Otac Pavao VI. u spomenutom dokumentu piše: »Razvitak pobožnosti prema Djevici Mariji koji mi želimo jedan je od elemenata koji kvalificiraju autentičnu pobožnost Crkve. Ta se pobožnost uklapa u središte jedinstvenog kulta koji se s pravom naziva kršćanskim, jer on od Krista vuče svoje podrijetlo i svoju djelotvornost, u Kristu nalazi svoj puni izražaj, te po Kristu, u Duhu, vodi k Ocu. Pobožnost prema Mariji po unutarnjoj nuždi u bogoštovnoj praksi odražava otkupiteljski plan Božji: sasvim posebnom mjestu što ga Marija drži u tom planu odgovara i sasvim posebno štovanje prema Njoj; isto tako, svaki autentičan razvitak kršćanskog kulta nužno sa sobom nosi odgovarajući porast štovanja prema Majci Gospodinovoj.«

Svoje razmišljanje o divnom svetačkom liku sv. Klementa Marije Hofbauera završimo s jednom njegovom vrlo lijepom i poučnom misli: »Na smrtnom ćemo času vidjeti sve što smo mislili, govorili i radili, kao i to što smo trebali misliti, govoriti i raditi da smo iskoristili Božje milosti: Vidjet ćemo kako su djelovale na druge naše riječi i djela; a i kod dobrih će se djela strogo suditi dobra nakana.«

SVETA LUJZA DE MARILLAC

U svijetu svetaca ima toliko ljudskoga, pa i ljudskih slabosti i posljedica ljudskih grijeha. Tako je Lujza de Marillac, buduća suutemeljiteljica Kćeri milosrđa sv. Vinka Paulskoga ili milosrdnica, nezakonito dijete svoga oca Luja Marillac, gospodara od Ferrièresa i parlamentarnog savjetnika. Otac joj je dao svoje plemićko prezime, a Bog ju je obdario izvanrednim umnim sposobnostima te neobičnom tjelesnom ljepotom. No, kako je bila nezakonita, u krugu obitelji morala je u sjenu. Prednost su imala zakonita djeca. O Lujzinu djetinjstvu ne znamo gotovo ništa. Kad je postala veća, poslali su je u Poissy k sestrama dominikankama u kraljevski samostan sv. Ljudevita. Ondje je primila odgoj i izobrazbu, ali joj je nedostajalo toplo majčinsko srce i dah obiteljskog ognjišta. Bila je svojevrsno siroče, iako joj od materijalnih dobara nije ništa nedostajalo. Kasnije će je zadesiti i materijalna oskudica. I tako je Bog buduću majku sirota malo-pomalo ali sigurno spremao za njezinu buduću životnu zadaću. Kod jedne siromašne

učiteljice naučila je kuhati, vesti i slikati, a sve će joj to kasnije vrlo dobro doći.

Kad je kao djevojka shvatila svoje nezakonito podrijetlo, zahvatio ju je ipak osjećaj manje vrijednosti, od čega je mnogo trpjela. Kako ju je privlačio kontemplativan život, željela je što prije pobjeći iz svijeta pa je čak učinila i zavjet da će postati redovnica. Zamolila je da je prime među kapucinke u ulici Saint-Honoré. No Honoré od Champignuya, kapucinski provincijal, smatrao je da njezino zdravlje ne odgovara tako strogom načinu života i rekao joj da Gospodin ima s njom druge planove.

Lujza se pomirila s mudrim provincijalovim savjetom pa je svoj život upravila prema braku. Iako nezakonita, nosila je ipak plemićko prezime de Marillac i stoga su šanse za udaju bile dobre. Roditelji: otac i pomajka udadoše je 5. veljače 1613. za Antuna Le Gras, stitonošu i tajnika Marije Medici. Lujza je zavoljela svoga muža i već im se 19. listopada 1613. rodio sin, kome nadjenuše ime Mihael. Uzljubila ga je srcem majke, no kasnije ju zahvatiše duševne muke što je stupila u brak. Godine 1622. nadošle su financijske poteškoće, a onda joj se razbolio muž i Lujza je sva zbunjena mislila da je prokleta od Boga što nije stupila u samostan. Proživljavala je teške unutarnje muke, a jedinu je utjehu nalazila u pomaganju siromaha.

Jedno je vrijeme pomišljala na rastavu braka, ali ju je od toga odvratio rođak. Duševne muke su postajale sve veće i dovele ju do toga da je počela sumnjati u Božju opstojnost i besmrtnost duše. Bila je to strašna duševna tama. U toj nevolji pomogli su joj mnogo česti razgovori sa sv. Franjom Saleškim, koga je godine 1618. upoznala u Parizu, a predala se i mudrom duhovnom vodstvu svoga rođaka Ivana Camusa, belejskoga biskupa. On joj je dopustio da u slučaju muževljeve smrti smije položiti zavjet vječnog udovištva.

U svemu tome Bog je bio na djelu. On ju je 4. lipnja 1623. na Duhove za vrijeme svete mise u crkvi s. Nicolas de Champs sam prosvijetlio. Lujza je to prosvjetljenje smatrala izvanrednom milošću, koju je sigurno zadobila po zagovoru Franje Saleškoga, kreposnoga ženevskog biskupa, a koji je pred kratko vrijeme umro. O tome je kasnije pripovijedala ovo: »Bila sam upozorena da moram ostati sa svojim mužem, a da će jednom doći vrijeme kad ću smjeti položiti zavjete siromaštva, čistoće i poslušnosti skupa s osobama koje će isto učiniti. Vidjela sam se u nekom mjestu gdje bi trebala pomagati bližnje, ali nisam shvatila kako to može biti, jer sam jedino promatrala sestre kako izlaze i ulaze.« Viđenje je doista bilo neobično, jer su sve tadašnje redovnice bile vezane uz strogu klauzuru, a ona ih je gledala kako idu u svijet.

Odlučan čas za Lujzu de Marillac kucnuo je kad se srela sa svećenikom Vinkom Paulskim. Bilo je to koncem godine 1624. Razgovarajući s njime zadobila je pouzdanje u samu sebe i pomalo je shvatila što Bog od nje očekuje. Taj je susret bio od velikog značenja i za ljudsko društvo, jer je bio početak jednog izvanredno neobičnog socijalnog djela, koje će se razmahati i pomoći nebrojenima. Calvet o njemu kaže: »Započela je revolucija ljubavi posredstvom žena, koje su samostanskom životu težnje za savršenošću pridodale izvanjsku djelatnost.«

Antun Le Gras, Lujzin muž, umro je 21. prosinca 1625. a tri godine kasnije sin joj je Mihael stupio u sjemenište. Lujza je obnovila svoju posvetu Gospodinu položivši zavjet udovištva. I sada je bila posve slobodna da se posveti najljepšem od svih djela, djelu kršćanske samaritanske ljubavi.

Vinko Paulski, koji je na mnogim mjestima osnovao razne karitativne ustanove, povjerio je Lujzi da ih pohađa i nadgleda. I tako se ona, premda i sama slaba zdravlja, dala na put i djelo obilazeći »službenice siromaha«, poučavajući ih, tješeći, bodreći, organizirajući njihov rad. Na taj način postade duša svih karitativnih ustanova sv. Vinka Paulskoga.

Godine 1633. Vinko joj je povjerio novo, još važnije djelo, a to su bile njegove duhovne kćeri milosrdnice, koje su od godine 1629. radile skupa s gospođama u gradskim karitativnim ustanovama. Lujza je u svoju kuću primila prve djevojke koje su došle da bi služile siromasima i postala im brižna i zauzeta učiteljica, odgojiteljica i pomoćnica. Iako je radila i s gospođama koje su radile u »Caritasu«, glavna su joj briga bile ipak Kćeri milosrđa ili milosrdnice, kojima je postala doživotna poglavarica. Njih je skupa sa sv. Vinkom poučavala kako se valja brinuti za bolesnike, siromahe, starce, nahočad i svakoga onoga koji je bio potreban milosrdne samaritanske ljubavi.

Lujza je postala najbolja Vinkova suradnica pa se mnoga velika djela toga karitativnoga genija bez nje ne dadu ni zamisliti. Dalekovidnim i modernim pogledom Vinko je želio da njegove milosrdnice ne budu smatrane redovnicama samo u jednom smislu, onom strogo samostanskom koji je tada bio

općenit. On je bio za redovništvo, ali posve novog tipa. Lujza ga je u ostvarenju takvoga tipa redovništva posve shvatila i s njim mudro i ponizno surađivala.

Sveti Vinko je svojim milosrdnicama o njihovu redovništvu ovako progovorio, i te su riječi njihov duhovni program: »Vi imate kao samostan jedino kuće bolesnika i onu kuću u kojoj prebiva poglavarica. Vaša je ćelija iznajmljena soba, kapelica župska crkva, kloštar gradske ulice, klauzura poslušnost. Vaša je rešetka strah Božji, a koprena čednost.« Kakve proročke riječi i kakva revolucija u ženskom redovništvu! Doista, spasonosna revolucija, koja će otrti more suza, ublažiti toliko boli, unijeti u očajna i zapuštena srca toliko nade, u tamu toliko svjetla. Sveti Vinko Paulski i sv. Lujza de Marillac željeli su čak da se njihove redovnice nose kao dobre djevojke u pariskim predgrađima. Sama je Lujza nastavila i dalje nositi tamni veo kao što su to činile plemićke udovice njezinoga kraja.

Na Blagovijest, na dan kad se slavi uspomena na utjelovljenje Božjega Sina i kad se Marija nazvala Božjom službenicom, Lujza je s četiri svoje družice položila vječne zavjete siromaštva, čistoće, poslušnosti i služenja siromasima. No zajednica je kasnije polagala samo privatne zavjete i to na godinu dana. Lujza i Vinko pomalo su izrađivali pravila za novu ustanovu. Sestrama su držali brojne pouke i konferencije. Vinkove su kasnije tiskane, a Lujzine ostadoše neobjavljene i samo privatna i skrovita svojina sestara milosrdnica.

Godine 1647. Vinko Paulski pisao je o Lujzi de Marillac ovo: »Promatram je već 10 godina kao na-

ravno mrtvu: videći je rekao bih kao da je izašla iz groba. Njezino je tijelo tako slabo, a lice blijedo. No, samo Bog zna kakvu posjeduje snagu duha. Bez čestih tjelesnih slabosti od kojih trpi i poštovanja koje gaji prema poslušnosti išla bi uvijek s jednog kraja na drugi da obađe svoje kćeri, s njima radi, iako više nema života osim onoga koji prima od milosti.«

Svetica je kraj sve svoje slabosti i bolježljivosti upravo herojskom izdržljivošću ustrajala na fronti karitativne djelatnosti sve do godine 1660. Ljubljena i poštovana od sviju umrla je iste godine na današnji dan i tako pretekla sv. Vinka, koji će umrijeti samo nekoliko mjeseci kasnije. Oni su umrli, ali njihovo djelo živi i danas, živi i blagotvorno djeluje po svim meridijanima i paralelama našega globusa. Posljednja preporuka sv. Lujze njezinim kćerima bila je ova: »Imajte veliku brigu u službi bolesnika!«

Benedikt XV. proglasio je 9. svibnja 1920. Lujzu de Marillac blaženom, a papa Pijo XI. 11. ožujka 1934. svetom. Dobri papa Ivan XXIII. proglasio ju je 10. veljače 1960. zaštitnicom socijalnih radnika. Njezine relikvije počivaju u kapeli kuće matice Kćeri milosrđa u Parizu.

Lujzina se duhovnost temeljila na razmatranju kreposti utjelovljene Božje Riječi. To razmatranje ima svrhu da vrline Božjega Sina pretoči u život onoga koji o njima razmišlja. Svetica ih je nastojala u svom životu što više ostvarivati, a naročito vrlinu milosrđa i ljubavi. Ona je bila živo blaženstvo: »Blago milosrdnima jer će postići milosrđe!« (Mt 5, 7).

PETNAESTI U MJESECU — DAN MOLITVE ZA PROSLAVU PETRA BARBARIĆA

»Vi ste izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod određen za Božju svojinu, da razglasite slavna djela onoga koji vas iz tame pozva u svoje divno svjetlo« (I. Petr 2, 9). Riječi Petrove poslanice upravljene su i nama. U njihovu svjetlu radeći oko beatifikacije Petra Barbarića želimo razglašivati slavna Božja djela što ih je djelitelj svakoga dobra izveo u njegovoj izabranoj duši. Ta su djela pobilježena koliko su ih mogli pomno promotriti njegovi životopisci, a onda prvi vice-postulator njegove kauze, koji je morao sve spremiti da se za Petra povede dijecezanski informativni postupak za proglašenje blaženim. On je to po savjesti učinio, a u jednom dosada neobjavljenom pismu ocu provincijalu Hrvatske pokrajine Družbe Isusove navodi razloge zbog kojih je Petar Barbarić vrijedan da se poradi oko njegove beatifikacije. Evo odlomka iz tog pisma od 15. VIII. 1938.

»Moje je skromno mnijenje da moramo svakako što prije početi s procesom. Mislim da je život našeg Petra bio doista svet i uzoran, i da ga Bog hoće baš u sadašnja vremena da postavi kao uzor za mladež, koja žalibože sve više otpada od vjere. Njegova beatifikacija i kanonizacija bila bi od najveće koristi za mladež, za Hrvatsku i za našu Provinciju...

Ako se sada ne povede proces, nakon nekoliko godina neće više to biti moguće, jer će izumrijeti

svjedoci, a novog dokaznog materijala jedva da ćemo moći gdje pronaći; dakle ili sada ili po svoj prilici nikada više!...

Dao Bog da ovaj pothvat bude okrunjen uspjehom!« (Alojzije Curinaldi)

Pothvat, na žalost, nije još dokončan. Učinjeno je doduše mnogo, ali ne sve. Zato nam se truditi da Petra što bolje upoznamo, osobito ono što je Božja milost, koja je u njemu bila tako djelotvorna, od njega učinila. Snagom te milosti Petar je upoznao što znači kršćansko odabranje, zvanje, poslanje i trudio se svim silama da ga svojim životom što više opravda. Zato je njegov kršćanski život postao jedno veliko svjedočenje. Njegova je vjera bila, doista, osobno uvjerenje što je prožimalo čitavo njegovo biće. I time baš može i današnjim mladima biti uzor kako se životno pristaje uz Boga i kako se iz vjere i po vjeri živi i svjedoči.

Vjera mora biti utjelovljena u životu i djelima. Ono što netko vjeruje mora u njemu biti zamjetljivo, živo, tako da to i drugi primijete. Kad vjernik govori, iz njega mora zračiti vjera. Radeći oko beatifikacije Petra Barbarića nastojimo otkriti u njemu dio Božjeg kraljevstva koje je i po njemu došlo među nas u čistoći njegova srca, dobroti značaja, radosti duše. To pak opravdava sav trud koji se ulaže u taj dugotrajni posao. Mi se molimo za uspjeh toga posla sve dotle dok ne bude sretno dovršen!

MOLITVA

Gospodine Isuse, udostoj se proslaviti Svog vjernog slugu Petra i daj da po njegovu uzoru sve više

ljubimo Tvoje presveto Srce i Tebi u čistoći tijela i duše vjerno služimo!

Nebeska Kraljice i Majko naša Marijo, izmoli Svojim svemogućim zagovorom u Boga da Tvoje odabrano dijete bude uskoro uzvišeno na čast oltara! Amen!

16. ožujka

SVETI HILARIJE I TACIJAN, MUČENICI

Iako o ovim mučenicima imamo posve malo povijesnih podataka, uvrštavamo ih ipak u našu zbirku, jer su to mučenici iz Akvileje, vjerskog središta kamo su hodočastili stari Hrvati da počaste tamošnje mučenike. Tako je išao kao hodočasnik u Akvileju i otac hrvatske narodne dinastije knez Trpimir (845—864). Povjesničar Marko Perojević misli da su akvilejski patrijarsi osnovali biskupiju u Ninu, a taj su grad već početkom IX. stoljeća učinili središtem misionarenja franačkih misionara koje su slali među Hrvate. Profesor Srećko Dragošević smatra sigurnim da je udio franačkih svećenika u oblikovanju i učvršćivanju mladoga hrvatskog katolicizma bio velik i da su mu oni dali izraziti zapadni karakter i orijentaciju. Prema tome kao hrvatski katolici dugujemo zahvalnost i svemu onome što smo primili iz Akvileje. Tu su Crkvu natopili mučeničkom krvlju mnogi mučenici.

Rimski martirologij 16. ožujka spominje da su akvilejski biskup Hilarije i njegov đakon Tacijan godine 284. podnijeli mučeničku smrt za vrijeme cara Numerijana. Jeronimski martirologij također govori o tim mučenicima, a njegovo se svjedočanstvo može smatrati vjerodostojnim. Ljetopis patrijarhâ u Grado-u pripovijeda kako se akvilejski patrijarh u VI. stoljeću prigodom provale Langobarda preselio u Grado noseći sa sobom tjelesa mučenika Hilarija i Tacijana. To je pak znak da su u Akvileji bili

u velikoj časti. Jedna latinska pjesma iz IX. stoljeća, sastavljena u venetskom kraju, pjeva: »Helarus sacer deinde Tatianus socius« — Sveti Hilarije, zatim Tacijan sudrug.

Štovanje je tih svetih mučenika prošireno po sjeveroistočnoj Italiji, a i u Slovenskom primorju i u Istri. Ono ima svoje opravdanje, jer mučenici su uvijek živa i trajna opomena na vjernost. Slaveni rado daju djeci ime svetog Hilarija, a ono u narodnom jeziku glasi: Ratko, Radoslav, Radovan.

SVETI HERIBERT, NADBISKUP

U životu sv. Heriberta valja razlikovati dva razdoblja: političko i pastoralno. U prvom je bio kancelar i najutjecajniji savjetnik mladoga cara Otona III. Sin Otona II. i bizantske princeze Teofane mladi je monarh sanjao o jednom sveopćem carstvu. Uzorom mu je bio car Karlo Veliki, obnovitelj Zapadnog Rimskog Carstva. Oton III. želio je vladati takvim jednim carstvom, koje će biti obilježeno kršćanskim načelima. Uzore je vladavine tražio i u rimskoj starini pa je želio da carska palača na Aventinu u Rimu bude središte njegova carstva. Koliko je u tim carevim planovima imao udjela i njegov kancelar i savjetnik Heribert, sačuvani nam izvori ne govore ništa. Jedno je ipak sigurno, a to je da je carev kancelar imao vrlo živo uvjerenje o životnom poslanju svoga cara, inače ga ovaj ne bi držao u svojoj blizini kao svoga prvog suradnika.

Heribert se rodio oko godine 970. u Wormsu kao sin grofa Huge i Titvide, koja je također potjecala

iz boljarske obitelji. Tada su jedine škole bile uz katedralne crkve i samostane. Drugih nije bilo. I stoga tko se htio izobraziti bio je ovisan od Crkve. Heribert je jedno vrijeme polazio školu kraj slavne katedrale u Wormsu, a zatim u opatiji Gorze. Bio je vrlo nadaren pa je već kao mladić postao prepošt u Wormsu, a godine 994. kancelar cara Otona III. za Italiju i godine 998. za Njemačku. Svećeničko je ređenje primio godine 995. Već je u tim godinama na carskom dvoru i u upravi Heribert zadobio vodeće mjesto, stalno bio uz cara te ga pratio na svim njegovim putovanjima. Podijeljen mu je i počasni naslov »logotet«, koji se davao samo najpouzdanijim carskim savjetnicima. Naslov potječe s bizantskog dvora, u koji se ugledao i zapadnorimski car.

Odmah nakon svećeničkog ređenja Heribertu je ponuđena biskupska stolica u Würzburgu, ali on ju je ustupio u korist svoga brata Henrika. Izvori ne navode razloge za tu odluku, ali se može zaključiti da je Heribert držao više do svoga utjecaja na carskom dvoru nego da bude na čelu jedne relativno neznatne biskupije. Bog se može poslužiti i takvim motivima da svoga slugu postavi ondje gdje će moći više učiniti. Vjerujemo da je tako bilo u ovom slučaju.

Kad je Heribert bio na vrhuncu svoje svjetovne i političke moći, ponuđena mu je nadbiskupija u Kölnu. Bilo je to god. 997. pred završetak prvog tisućljeća kad se s carem nalazio na njegovu drugom putovanju u Rim. Za nadbiskupa ga je izabrao prvostolni kaptol u Kölnu. On je taj put prihvatio ponudu i izbor te napustio carski dvorski tabor i usred zime otputovao u Köln. Na sam Božić primio

je biskupsko posvećenje, a nadbiskupski palij dao mu je već u Rimu slavni učeni papa Silvestar II.

Tada je započelo drugo razdoblje Heribertova života — ono pastoralno. Iako je jedno vrijeme i dalje ostao kancelar, njegova je glavna briga bila ipak njegova nadbiskupija. Godine 1000. nalazio se u carevoj pratnji kad je Oton III. posjetio Aachen. Dvije godine kasnije car ga je opet pozvao u Italiju. On je otputovao te u siječnju pravovremeno stigao u Paterno, da ondje izvrši posljednju carevu volju i bude uz njega na smrtnom času. Po carevoj smrti s carskim znamenjima i njegovim tijelom dao se na povratak u Njemačku. Car je pokopan u Aachenu baš na sam Uskrs. Heribertu se tada dogodila nezgoda. Bio je zatočen od kandidata na carsko prijestolje Henrika Bavarskoga, kasnije cara Henrika II. Uzrok je bilo takozvano sveto koplje, najznačajnije carsko znamenje — što ga je dao grofu Ezzu. Pušten je na slobodu tek kad je obećao da će tu dragocjenost dati novo izabranom caru Henriku. Heribert se tada odrekao kancelarske službe, a živio je u nemilosti novoga cara sve do pod kraj života. Tada je došlo do izmirenja. No i za vrijeme zategnutih odnosa pratio je cara Henrika godine 1004. na njegovu putu u Rim te godine 1007. podupirao osnivanje biskupije u Bambergu. To je znak da nije bio uskogrudan, već da je unatoč neslaganjima znao surađivati.

Slobodan od kancelarskih briga i poslova, Heribert se sav svojski posvetio svojoj nadbiskupiji. Obišao ju je apostolskim pohodima više puta, a svuda je promicao pobožnost, ponajviše vlastitim primjerom. Isticao se izvanredno duhom molitve, pokore i ljubavi prema siromasima. Pripisuju mu se

i razna čudesa, od kojih je najpoznatije ono da je grad Köln spasio od gladi izmolivši poljima i usjevima potrebnu kišu. Spominju se i neka ozdravljenja bolesnika. Podigao je i benediktinsku opatiju u Deutzu kod Kölna. Ona je zapravo zadužbina pokojnoga cara Otona III., koju je Heribert kao izvršilac njegove oporuke najsavjesnije izveo.

Za vrijeme apostolskog pohoda u Neuss teško se razbolio od groznice. Primivši pobožno svete sakramente ukrcan je na lađu te prevezen u Köln, gdje je 16. ožujka 1021. blago u Gospodinu preminuo. Na vlastitu želju izraženu u oporuci prenesen je u Meutz i ondje u opatijskoj crkvi sahranjen. Na njegovu grobu dogodila su se mnoga uslišanja i prava čudesa. Bilo je to u doba vjere kad se s većim pouzdanjem znalo moliti, pa je Bog molitve radije i uslišavao. Papa Grgur IX. proglasio je godine 1227. Heriberta svetim. Na njegovu sarkofagu u bogatim reljefima prikazan je sav njegov život.

17. ožujka

SVETI PATRIK, BISKUP

Irska se naziva otokom svetaca. Ipak nijedan od irskih svetaca osim sv. Patrika, apostola Irske, nije ušao u opći kalendar Crkve. Tek je najnoviji obnovljeni kalendar opće Crkve, u kojem se više poštivalo načelo da u njemu budu što više zastupane sve zemlje i narodi, uz sv. Patrika uvrstio i sv. Kolumbana, opata, koji se slavi 23. studenoga, a potjecao je iz Irske. Iako je sv. Patrik najpopularniji svetac u Irskoj, on po rođenju i krvi nije bio Irac već Britanac, ali se svojim radom tako sljubio s Irskom da je postao njezin najviše slavljeni svetac. Irci ga svojim starim keltskim jezikom zovu Padraig.

Magonus Sucatus Patricius rodio se negdje oko godine 385. od kršćanskih roditelja u Britaniji, koja je tada stajala pod rimskom vlašću i dobrim dijelom bila romanizirana. Njegov otac Calpurnius, sin đakona Potita, bio je dekurion ili gradski savjetnik Tabernije, mjesta u Britaniji, koje se danas ne može identificirati, a pored grada posjedovao je »villulam« — poljsko dobro. Dragocjene podatke o svom životu ostavio nam je sam Patricije u spisu zvanom »Ispovijest«. U njemu nam kaže da je njegov otac bio i svećenik. Vjerojatno je to postao u starosti. Tada zakon o svećeničkom celibatu na Zapadu nije bio tako strog kao kasnije. Mladi je Patrik provodio lagodan život tadašnjih povlaštenih društvenih slojeva. Nije mario ni za studij ni za kršćansku krepost, ne znajući čak, da se poslužimo njegovim riječima, ni za »Boga živoga«. Priznavajući svoj »ru-

sticitet«, tj. nedostatak literarne izobrazbe i produbljene retorike, a što se tada mnogo cijenilo, te »posvjetovnjačenost« svoje mladosti naziva se kao »Patrik najprostiji grešnik i niži od svih vjernika«. Ali uz to naglašava i milost svoga obraćenja, božanski poziv na apostolat te svoju savršenu poslušnost Duhu, kao i uspjeh svoje misije u Irskoj. Bio je ipak s apostolom Pavlom svjestan da je sve to bilo po milosti. I doista, Božji se prst u njegovu životnom hodu dade posve jasno nazrijevati.

Kad je Patriku bilo 16 godina, jednog se dana nalazio na očevom imanju i tada ga s tisućama drugih žrtava ugrabiše irski gusari te odvedoše u Irsku i prodadoše kao roba. Na ljudsku ne bi si mogao zamisliti veće tragedije. Ali na Božju, to je bilo pripuštanje Njegove Providnosti da zelenom otoku spremi apostola. Ljudska povijest, kako je to genijalno obrazložio veliki Augustin, nije samo slijepo nizanje bezveznih događaja, već je u njoj prisutan Bog Svojom Providnošću, Svojim planom o spasenju. Životi svetaca to najbolje pokazuju, jer njih je Gospodin pratio, odgajao, vodio krivudavim i često nerazumljivim putovima, ali koji su ipak vodili prema jednom točno smišljenom i određenom cilju.

Patrikov gospodar odredio ga je za pastira ovaca. Nalazeći se uz stado u samotnim brdima i šumama Patrik je našao Boga i to je bilo sudbonosno otkriće čitava njegovog života. U samoći i tišini najlakše se nalazi Bog, a kad se nađe, onda duša stupa s Njime u tajanstveni slatki dijalog, koji prate utjehe i prosvjetljenja. Tako je to bilo i kod Patrika. On se predao životu pokore i molitve. Bog ga je na taj način polako spremao za njegov životni

poziv. Nakon 6 godina ropstva jedne je noći posve jasno čuo glas koji mu je naviještao skoro oslobođenje i koji ga je slao na obalu prema lađi. Bila je to lađa koja ga je natrag dovela u dragu domovinu. Ne doduše izravno i odmah, već zaobilaznim putem. Pouzdavajući se u tajanstveni glas, Patrik je napustio svoga gospodara, na morskoj obali doista pronašao lađu te zamolio kapetana da se smije ukrcati. To je bilo negdje u proljeću godine 407. Nakon tri dana vožnje iskrcaše se negdje u sjevernoj Galiji, koja je tada bila opustošena što od Vandala što od vojnika nametnika Konstantina III. Za Patrika je taj bijeg bila prava odisejada puna nimalo zanimljivih dogodovština. On i njegovi suputnici morali su putovati kroz 28 dana, a ponestalo im je hrane i živeža. Na Patrika kao nekoć na Jonu navališe njegovi poganski plačidrugovi neka se moli svome Bogu i neka ih spasi od gladi. On ih je poslušao, pomolio se i brzo se namjeriše na krdo svinja. Bili su spašeni.

Nije nam poznato kada i gdje se Patrik oprostio od svojih sudrugova niti kako se vratio u domovinu, ali znamo ipak da se sretno vratio svojoj kući i obitelji. No, njegov životni roman time još nije gotov, još ga čeka glavna radnja. Patrik je jedne noći kao nekoć i sv. Pavao u Troadi usnio neobičan san. U njemu je vidio kako ga Irci, koji su u većini bili pogani, zovu k sebi da ih pouči u kršćanskoj vjeri. Patrik je o snu ozbiljno razmišljao, molio se i došao do uvjerenja da ga sam Bog zove natrag u Irsku da mu povjeri jednu veliku apostolsku misiju. Za nju se valjalo ozbiljno pripremiti, a Patrik je to i učinio.

Otputovao je u Galiju gdje se u gradu Auxerreu pod vodstvom tamošnjeg biskupa sv. Germana studijem spremio za svećeništvo. Bio je najprije zaređen za đakona. U duši je stalno nosio želju za Irskom. Ona ga nije napuštala. Njegovi pretpostavljeni stavljali su ipak u pitanje da li je prikladan za takvu zadaću. Po njihovu sudu još je uvijek bio malo naobražen.

Godine 431. sam papa Celestin I. posvetio je za biskupa i misionara Irske đakona Paladija poslavši ga »Ircima koji vjeruju u Krista«. Očito da se radilo o osnivanju biskupije na jugoistoku Irske, gdje je već bilo kršćanskih zajednica. Već je tada za tu misiju bio kandidiran Patrik, ali je odbijen jer je neki njegov prijatelj otkrio jedan njegov grijeh iz mladosti što mu ga je u tjeskobi savjesti nekoć povjerio. Slijedeće noći Patrik je imao viđenje u kojem je ohrabren neka se tim odbijanjem ne plaši, on će ipak biti apostol Irske. To ga je još više utvrdilo u njegovu pozivu.

Vjeran je Bog i Svoje obećanje Patriku ispuni. Napokon je on bio posvećen za biskupa u Irskoj, vrlo vjerojatno kao Paladijev nasljednik. Patrik je dobro poznavao ne samo irski jezik već i društvenu i političku strukturu otoka. Irska je tada bila podijeljena u velik broj plemena, koja sačinjavahu nezavisne države, zvane »tuatha«. Patrik se obraćao pojedinim vladarima za dopuštenje da smije na njihovu području nesmetano evangelizirati. Znao se poslužiti i darovima koje bi dijelio i kraljevim savjetnicima. Sredstva za to vjerojatno su mu dolazila od crkve matice njegove misije, a nešto je dobio i od svoje baštine. Postojano je odbijao sve darove

od svojih vjernika da bi tako izbjegao svaki prigovor zbog lakomosti ili čak simonije.

Patrik se u naviještanju obraćao najprije kraljevima i odličnicima, a njihov prijelaz na kršćanstvo slijedio je onda i priprosti puk. Još je jedno veliko djelo Patricije učinio u Irskoj. Uveo je monaštvo, kakvo je vidio da cvate u Galiji. Ti će irski monasi kasnije odigrati veliku ulogu ne samo u Irskoj već i po Evropi; postat će vjerovjesnici novih evropskih naroda. U svojim spisima Patrik spominje velik broj monaha. Bila je to prava eksplozija duhovnih zvanja. I muški i ženske jednako se Bogu posvećivahu u dragovoljnom djevičanstvu. Među njima je bilo onih koji su potjecali iz najviših društvenih krugova, ali i robova. I sve su to većinom bili mladi, koji su bili daleko više otvoreni prema kršćanskim idealima nego njihovi roditelji. Patrikovo naviještanje i rad imali su silan uspjeh. Kršćanstvo je dopiralo i onamo gdje ga prije njega nije bilo.

No bilo je i otpora prema kršćanstvu, osobito od druida, starih keltskih poganskih svećenika. Sam Patrik pripovijeda o čestim progonstvima i klevetama kojima je bio izložen, pa čak i od prepada koji su stavljali u opasnost i sam njegov život. Tako je jedanput sa svojim suradnicima bio zatvoren kroz 15 dana i pušten tek na intervenciju nekih vrlo utjecajnih prijatelja. Patrik je mislio i na mučeništvo, a bio je na nj ne samo spreman, već ga je i želio, no Bog je drukčije odredio.

U organiziranju Crkve Patrik je slijedio uzore na evropskom kontinentu prilagođavajući se ipak mjesnim prilikama, koje su bile posve dukčije od onih

u Evropi, gdje je sve bilo organizirano po rimskom ukusu. Patrik je osnivao biskupije, koje su se vjerojatno poklapale s područjem pojedinih plemena. Biskupi su imali potpunu vlast u svojim biskupijama, a rezidirali su u selima, jer gradova nije bilo. Oko biskupijskih sjedišta uz katedralne crkve organizirani su i kaptoli. Uveden je red pokore stare Crkve, a obred u bogoslužje vjerojatno galski.

Na početku misionarenja Irske misionari su dolazili iz Galije i Britanije, ali se Patrik, koliko je samo mogao, trudio da odgoji domaći kler. Svoje biskupsko sjedište Patrik je osnovao u Armaghu u Ulsteru, a tamo i danas stoluje irski kardinal primas. Patrik je najviše djelovao na sjeveru i sjeveroistoku Irske. Apostol Irske osjećao se uvijek »rimskim«, iako je za ljubav Kristovu živio među onima koji su mu bili tuđi po mentalitetu, ali ipak i dragi srcu. Živo je želio da još jednom vidi svoju domovinu Britaniju i svoju duhovnu kolijevku Galiju, ali mu Božji duh nije dopuštao da napusti Njegovu Crkvu, koju je njegovim radom osnovao »u zemlji njegova ropstva«. Umro je u Irskoj kod grada Downa godine 461., ali se točan datum smrti ne zna.

U svojoj Ispovijesti sv. Patrik zahvaljuje Bogu što je mnoge narode duhovno preporodio. Evo toga lijepog teksta:

»Neprestano zahvaljujem Bogu što me je sačuvao vjernim u napastima. Zato danas mogu pouzdano prikazati Kristu, svome Gospodinu, kao žrtvu svoju dušu, živu hostiju. On me sačuvao u svim mojim tjeskobama. Mogu uskliknuti: Gospodine tko sam ja i na što si me pozvao kad si me obasuo tolikom rječitošću? Stoga neprestano slavim i uzvisujem Tvoje ime gdje se god nađem, ne samo u

sreći nego i u nevolji. Što god mi se desilo, bilo dobro bilo zlo, jednako moram prihvatiti i Bogu stalno zahvaljivati. On mi je pokazao kako ću u Njega nepokolebljivo vjerovati, a On me je i uslišao. U svojim posljednjim danima ni sâm nisam svjestan kako sam se prihvatio ovoga pobožnog i divnog pothvata. Kao da sam nasljedovao one propovjednike o kojima je Gospodin nekoć govorio da će naviještati Njegovu Veselu vijest i da će Mu biti svjedoci pred svim narodima.

Odakle meni ta mudrost, kad je prije nisam imao, kad nisam znao ni brojiti dane, niti sam dublje poznavao Boga? Po tom sam daru ostavio domovinu i roditelje i došao Ircima propovijedati Evanđelje. Tu sam od nevjernika pretrpio mnoge nevolje da okušam gorčinu izgnanstva. Bio sam strašno i mnogo progonjen, čak bačen u okove. I tako sam dao svoju slobodu u korist bližnjega.

Ako sam dostojan, evo sam spreman da rado i bez otezanja i život svoj predam za Boga. Ako Gospodin dopusti, želim život svoj istrošiti za Nj sve do smrti. Mnogo sam dužan Bogu, koji mi je udijelio toliku milost da sam mnoge narode preporodio i utvrdio za Boga. I svagdje sam redio svećenike za tek pokršteni narod. Gospodin ih je birao s kraja svijeta, kako je nekoć obećao preko proroka: K tebi će doći narodi s kraja zemlje, i reći će: Kako su naši očevi gradili kumire od kojih nema koristi. I opet: Postavio sam te za svjetlost narodima da budeš spas svima do kraja zemlje. Tu želim dočekati obećanje onoga koji nikada ne vara, kako u Evanđelju obećaje: Doći se od istoka i zapada i sjest će s Abrahamom, Izakom i Jakovom. Vjerujemo da će tu zbilja doći vjernici iz čitavog svijeta.«

MOLITVA

Bože, Tvojim je promislom sveti Patrik navijestio Evanđelje narodima Irske. Daj nam njegovim zaslugama i zagovorom da se kršćanskim imenom dičimo i uvijek ljudima naviještamo Tvoja čudesna djela! Po Kristu gospodinu našem! Amen!

MOLITVA SVETOG PATRIKA,
APOSTOLA IRSKE

Krist je u meni.
Krist je preda mnom,
Krist je iza mene,
Krist je iznad mene,
Krist je ispod mene,
Krist mi je s desna,
Krist mi je s lijeva,
Krist je u srcu svakog čovjeka koji misli na me,
Krist je u svakom čovjeku koji me gleda,
Krist je u svakom uhu koje me čuje.

SVETI JOSIP IZ ARIMATEJE

Evo jednog biblijskog sveca! Drag nam je, jer je iskazao posljednju počast našem Gospodinu pobrinuvši se za Njegov dostojan pogreb. Potjecao je iz Arimateje, najvjerojatnije iz starog Ramathaina, odakle je potjecao i Samuel, najveći između izraelskih sudaca. Bio je imućan Isusov učenik, ali iz straha pred Židovima više potajan, ne usuđujući se javno očitovati vjeru u Isusa. No kad je Isus bio nepravedno osuđen i ubijen, Josip iz Arimateje hrabro nastupa na scenu. Sveti Luka to ovako opisuje:

»Uto neki čovjek imenom Josip, vijećnik, rodom iz judejskoga grada Arimateje, dobar i pravedan čovjek — on ne bijaše odobrio odluke i djela drugih — koji je očekivao kraljevstvo Božje, dođe k Pilatu i zatraži tijelo Isusovo. Zatim ga skinu, zavi ga u platno i položi u grob, izduben u pećini, gdje još nitko nije bio položen« (23, 50—53).

Oko Josipa iz Arimateje na temelju apokrifnih evanđelja razvile su se kasnije mnoge legende. Slavni povjesničar kardinal Baronio stavio ga je u Rimski martirologij na dan 17. ožujka. Povod je bilo štovanje kanonika vatikanske bazilike, koji su baš na današnji dan častili relikvije ruke sv. Josipa iz Arimateje. U Baronijevo doba najstariji dokumenat o toj ruci potjecao je iz godine 1454. Dakle, ne baš iz neke daleke prošlosti.

O Josipu iz Arimateje postoji i vrlo bogata ikonografija, što je posve razumljivo kad je bio sudionik Gospodinova pogreba. Ovjekovječili su ga majstori kao Michelangelo, Tiziano. U bogatom muzeju stare umjetnosti u Bruxellesu nalazi se jedna pala iz XV. stoljeća, koja se pripisuje majstoru Afflighenu, a prikazuje kako se nakon dovršenog pogreba Josip iz Arimateje i Nikodem udaljuju od Isusova groba noseći sa sobom čavle i trnovu krunu. Ta oruđa muke kao i koplje, pehar, ručnik često su uz Josipa Arimatejskoga, koga kao svoga zaštitnika slave grobari. Na većini slika Josip je iz Arimateje prikazan kao zreo i vremešan čovjek, s dostojanstvenom bradom i bogatim odijelom. Nakon Tridentskog sabora, koji je crkvenom slikarstvu naredio strogost, Josip iz Arimateje prikazuje se samo s anđelima.

SVETI GABRIEL LALEMANT, MUČENIK

Osmorica francuskih isusovaca djelovali su u XVII. stoljeću kao misionari u veoma teškoj misiji među Huronima na području današnje Kanade i SAD. Svoj su naporan i požrtvovan rad zalili mučeničkom krvlju. Crkva ih sve zajedno u općem kalendaru slavi 19. listopada. Jedan je od tih svetih kanadskih mučenika, sveti Gabriel Lalemant, poginuo je za vjeru na današnji dan godine 1649. Bio je to njegov rođendan za nebo. Upoznajmo se danas s tim lijepim misionarskim likom!

Gabriel se rodio u Parizu 10. listopada 1610. kao sin vrlo ugledne građanske obitelji. Iako je bio vrlo nježne i krhke tjelesne građe, u njemu se krio vatren duh sposoban za najveće žrtve. Osjetivši poziv da Isusa slijedi iz bližega u 20. godini života stupio je u Družbu Isusovu. Želio je što prije kao misionar poći u Novu Francusku, kako su tada zvali Kanadu. Da to nije bila samo neka prolazna želja, već vrlo ozbiljna stvar, vidi se po tome što je po dopuštenju poglavara položio poseban zavjet da će sve svoje sile pa i život istrošiti u službi siromašnih kanadskih urođenika — Indijanaca.

Nauke je završio u domovini, bio zaređen za svećenika te je jedno vrijeme poučavao na isusovačkim kolegijima u Moulinsu i Bourgesu. Godine 1646. uslišane su napokon njegove molbe za misijama te je 20. rujna iste godine stigao napokon u Québec. Njegov stric, o. Jeronim Lalemant, koji je tada bio poglavar čitave huronske misije, poznavajući nježnu i osjetljivu narav svoga sinovca zadržao ga je

u gradu Québecu i tek ga je u srpnju 1648. pustio kao pratioca slavnoga i iskusnoga misionara oca Ivana de Brêbeufa u Selo sv. Ignacija na područje Hurona. Na toj misiji bio mu je neposredan poglavar o. Raguenau. On piše o njemu: »Otkad je došao ovamo u Huroniju, s takvim se žarom dao na učenje vrlo teškog huronskog jezika i u njemu postigao tako velik uspjeh, da nismo posumnjali kako se Bog baš njime u ovim krajevima želi poslužiti za promicanje Svoje slave.«

Misija oca Lalemanta bila je ipak vrlo kratkog vijeka. 16. ožujka 1649. provališe u Huroniju divlji Irokezi te su satima i satima okrutno i zvjerski mučili najprije o. de Brêbeufa, a zatim još strašnije oca Lalemanta. Njegovo je mučeništvo započelo u 6 sati navečer a produžilo se cijelu noć sve do 9 sati sutradan. Bio je izložen i podvrgnut svim mogućim mukama što ih je samo znala izmisliti okrutnost divljaka, njegovih mučitelja. U strašnim bolima i mukama siromašni je i nježni o. Lalemant često podizao oči prema nebu moleći Boga za jakost i ustrajnost. Nije mu bilo lako. Krvnici su mu naprosto čupali meso, a u rane stavljali živu žeravicu nemilo ga paleći. Oko 9 sati ujutro divljak već umoran od promatranja svoje žrtve sjekirom mu je razmrskao glavu i tako dokrajčio njegove neopisive muke. Zatim mu je otvorio grudi, iščupao srce, proguțao ga srčući krv u želji da na njega prijeđe mučenikova duševna snaga.

O. Raguenau opisao nam je mučeništvo Gabriela Lalemanta, u kojem su opisu sačuvane i neke njegove misli. Pisma oca Lalemanta njegovoj sestri karmelićanki na žalost su se izgubila. Misijski papa Pijo XI. proglasio je godine 1925. ove kanadske mu-

čenike blaženima, a 5 godina kasnije svetima. Oni nam daju divan primjer zalaganja za misije, koje ide sve do žrtvovanja vlastitog života.

MOLITVA

Bože, Ti si sjeme vjere posijao u sjeverne krajeve Amerike propovijedanjem i krvlju svetog Gabriela i njegovih drugova. Daj da njihovim zagovorom svuda po svijetu trajno cvate i plodi se usjev kršćanstva! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENI IVAN SARKANDER, MUČENIK

Nastupom Martina Luthera protiv Katoličke Crkve odcijepio se od nje priličan broj kršćana. U drugoj polovini XVI. stoljeća, zahvaljujući obnovi po Tridentskom saboru, val se odcjepljivanja pomalo zaustavio. Crkva se iznutra obnovila, ojačala, postala jedinstvenija, dok je u taboru reformatora dolazilo do sve većeg razjedinjavanja i dijeljenja u razne sekte. Rijetko je kada u povijesti bila tako napeta i tako neekumenska situacija kao u desetljećima prije tridesetogodišnjeg rata. Taj strašni rat je i onako nepovoljnu klimu između katolika i protestanata učinio još gorom. Žrtva je takve strašno zaoštrene situacije na početku tridesetogodišnjeg rata, točno godine 1620., bio svećenik Ivan Sarkander, koji je na današnji dan u Olomoucu u Moravskoj podnio strašno mučeništvo. I on je jedna žrtva ispovjedne tajne. Da je odao ono što je u ispovijedi

čuo, prištedio bi si muke, ali on je dobro znao što je njegova dužnost: radije sve pretrpjeti i umrijeti, negoli prelomiti pečat ispovjedne tajne.

Ivan Sarkander rodio se 20. prosinca 1576. u Skoczowu, u Šleskoj, koja je od godine 1291. pripadala kraljevini Češkoj. Njegova je majka Helena Gurecki iz Kornice pripadala odličnoj viteškoj obitelji, a otac Juraj Marija bijaše skromnog podrijetla, bez naslova »plemeniti«. Nakon smrti svoga drugog muža godine 1589. Helena se sa svoja 4 sina i jednom kćerkom preselila u Pribor, gradić koji je pripadao biskupu u Olomoucu. Ondje već življaše Matej Vlčnovsky, sin joj iz prvoga braka.

Ivan je u Priboru polazio župsku školu, a godine 1593. prešao na isusovački kolegij u Olomouc, gdje je skupa sa svojim bratom Nikolom nastavio više nauke. Godine 1597. pripušten je studiju filozofije, no dvije godine kasnije škola je u Olomoucu zbog kuge morala prestati s radom. Ivan je nastavio filozofske nauke kod isusovaca u Pragu, kamo je stigao 13. svibnja 1600., a mogao se upisati na studije tek 20. listopada.

Završivši sretno studij logike i fizike godine 1602. zadobio je akademski stupanj bakalaureata iz filozofije, a godinu dana kasnije stupanj magistra. Upisao se 6. rujna 1604. na Teološki fakultet u Grazu. Dvije godine kasnije prekinuo je nauke te se 3. rujna 1606. u Valašske Mezirci, gdje je od godine 1604. njegov stariji brat Nikola bio župnik, zaručio s Anom Platska, djevojkom iz odlične luteranske obitelji. Taj korak nam izgleda upravo neshvatljiv, jer se radilo o braku s inovjerkom. Nije jasno da li je do braka stvarno i došlo, ali činjenica da je te

iste godine kupio kuću u Brnu, a u Klobouky vinograd govori nam da se ozbiljno bavio mišlju na obiteljski život.

Pretpostavlja se da je smrt zaručnice promijenila njegove namjere. Dana 21. prosinca 1607. pred olomučkim arhiđakonom položio je ispit iz teologije a već slijedeći dan primio je takozvane niže redove. Podijelio mu ih je u kapeli dvorca Kromeriž kardinal Dietrichstein. Naredne godine 19. ožujka olomučki pomoćni biskup Civalli podijelio mu je red đakonata, a 22. ožujka zaređen je napokon u Brnu u crkvi sv. Petra za svećenika. Put je prema svećeništvu bio doduše malo krivudav, ali on će svoje svećeništvo dostojno nositi i proslaviti mučeničkom palmom.

Kao svećenik djelovao je na sedam postaja. Posljednja je bila Holeškov kod Olomouca. Tu je župu dobio na molbu Ladislava Popela od Lobkovica, vatrenog katolika, koji je za svoje sjedište želio revnog svećenika. Već su isusovci Hološev željeli učiniti središtem za pokatoličenje te župe, pa su u nju postavljali svoje najsposobnije članove i u njoj su otvorili kuću svoje treće probacije. Imenovanje Sarkandera za župnika, za što se založio ne samo Lobkovic već i sam kardinal, bilo je jamstvo da će nastojanja uspjeti.

No brzo su uslijedila teška vremena: početak tridesetogodišnjeg rata, koji je zapravo bio rat između katolika i protestanata. Godine 1618. u Češkoj su se pobunili plemići, velikim dijelom protestanti, protiv Austrijske Carevine, a njih je slijedio jedan dio plemstva i u Moravskoj. Ladislav Popel od Lobkovica, kao vrlo angažiran katolik, lišen je

službe te zatvoren u Brnu. I isusovci su bili prisiljeni da napuste Holešov 17. svibnja 1619. U mjestu je ostao jedino župnik Sarkander, koji brzo postade predmetom mržnje protestantske većine. On je jedno vrijeme bio ispovjednik namjesnika Lobkovica. To će ga stajati glave.

Na savjet župljana i uz dopuštenje dekana iz Kromeriža Sarkander je kroz jedno vrijeme napustio svoju župu. Otputio se u Krakov k jednom Lobkovicevom dvorjaninu, dok je u Hološevu ostavio kapelana. Iz Krakova je pošao na hodočašće Majci Božjoj u Čenstohovu. Ondje se u pobožnosti zadržao mjesec dana. Zatim se uputio u Rvbnik blizu Ratibora na imanje obitelji Lobkovic. Tu ga je zateklo pismo Ladislava Popela Lobkovica da se vrati u Holešov. U odgovoru na to pismo piše da se udaljio iz Holešova ne iz straha, jer svaki pastir mora biti spreman za svoje ovce i na žrtvu života, već zato što je smatrao da će im njegova odsutnost koristiti, bit će manje progonjeni. On je čak spreman odreći se i časti župnika u Holešovu u korist kapelana Samuela Tučeka, samo ako se to smatra shodnim. On ne traži svoje vlastite interese već dobro stada. Lobkovic nije prihvatio taj prijedlog pa se Ivan Sarkander hrabro vratio u Holešov. Njegov put u Poljsku bio je uzrokom njegova na ljudsku govoreći tragičnog svršetka. Sumnjičavi protestanti mislili su da je pošao onamo s političkom motivacijom spremajući zavjeru. Fanatici i nametnici su uvijek sumnjičavi, jer bolesno strepe za svoju vlast.

Tridesetgodišnji rat bio je u punom jeku pustošeći Evropu. Konjica poljskoga kralja Sigismunda II. prešla je u Šlesku i Moravsku hiteći u pomoć austrijskom caru. Za sobom je ostavljala pustoš. Kad

su se odredi Kozaka približavali Holešovu, Sarkander im je u dogovoru s kapelanom Tučekom pošao ususret s euharistijskom procesijom noseći Sveto Otajstvo. Kako je to bila poljska, dakle, katolička vojska, u kojoj je bilo i Kozaka, Holešov je pošteđen. Štoviše, Poljaci su skakali s konja, padali na koljena da se poklone Presvetom Sakramentu. Taj je događaj moravskim plemićima ulio još veću sumnju da je Sarkander u dosluhu s Poljacima.

Novi vrhovni moravski sudac Vjenceslav Bitovsky dao je pozatvarati sve svećenike svoga područja, dok se Sarkander napustivši opet Holešov skrio u dvorcu Tovačovu, a odatle je pošao u obližnje šume. No bio je uhvaćen te u okovima kao tobožnji izdajnik domovine doveden u Olomouc. Kod preslušavanja ga je Beneš Pražma ovako nagovorio: »Zar nisi ništa znao o tome što se sprema? Nije li ti to u ispovijedi povjerio tvoj gospodar?« Mislio je na Lobkovica. Sarkander je mirno, dostojanstveno ali i odlučno odgovorio, da mu u ispovijedi ništa nije bilo povjereno, a kad bi nešto iz ispovijedi znao, radije bi dopustio da ga rastrgaju na komade nego da oda ispovjednu tajnu.

Ivan je 14. veljače 1620. stavljen na muke. Tri sata su ga strahovito mučili i rastezali na mučilu. Mučenik je tiho stenjao te od vremena do vremena molio: »O Gospodine, izbavi dušu moju od usana prijevarnih, od zlobna jezika!« (Ps 120, 2) Zatim: »Na usta mi, Gospodine, stražu postavi, i stražare na vrata usana mojih! Ne daj da mi se srce zlu prikloni, da bezbožno počinim djela opaka; i u društvu zlotvora da ne blagujem poslastica njihovih!« (Ps 141, 3—4). I napokon: »Pogledaj, usliši, Bože moj! Prosvijetli mi oči da ne zaspim na smrt, nek ne

kaže dušmanin: 'Nadjačah njega!' Nek ne kliču protivnici ako posrnem. Ja se u Tvoju dobrotu uzdam, nek mi se srce raduje spasenju Tvome! Pjevat ću Bogu koji mi čini dobro, pjevat ću imenu Svevišnjega!« (Ps 13, 4—6).

Kad su brojni gledaoci promatrajući mučenikove muke izrazili sućut, pa čak i negodovanje, prekidoše s mučenjem. Ali 17. veljače mučenik je ponovo stavljen na muke, te optužen zbog toga što je u Holešov opet htio vratiti katoličku vjeru. On je odgovorio da je to smatrao svojom dužnošću i zbog toga se smatra posve nevinim. Tada mu muke pooštriše. Sarkander je po treći put stavljen na mučila 18. veljače. Opet je izjavio da iz ispovijedi ni po koju cijenu neće ništa odati. »Možete me zbog toga mučiti još većim mukama, možete me mučilima i vatrom posve izmrcvariti, da, u komade raskidati i u pepeo preobratiti, za ću to ipak radosno više voljeti, s Božjom milošću, sve te muke postojano podnijeti, nego da samo jedan trenutak svetogrdno povrijedim ispovjedni pečat.«

Mučenik ispovjedne tajne ostade bez svijesti. Mislili su da je umro. No on je opet došao k sebi te je ponovno bio bačen u zatvor. Sada mu mnogi katolici i nekatolici pritekoše u pomoć. Željeli su mu olakšati, ali to je u stvari bilo samo bolno produljivanje života u strašno osakaćenu tijelu. U tako jadnom stanju mučenik je u mislima neprestano boravio kod raspetog Spasitelja. Pokazivao je neobičnu vedrinu duha. Upravo nešto nevjerojatno! Umro je nakon mjesec dana u društvu subraće katolika, koji su nad njim molili riječi psalma: »Vrati se, dušo moja, u svoj pokoj, jer Bog je dobrotvor

tvoj: On mi život od smrti izbavi, oči moje od suza, noge od pada. Hodit ću pred licem Gospodnjim u zemlji živih« (Ps 116, 7—9).

Ovaj hrabri mučenik ispovjedne tajne 11. rujna 1859. godine proglašen je blaženim. Veći dio njegovih relikvija prenesen je tada u katedralu sv. Vjenceslava u Olomouc. Mučenikov je grob postao stjecištem brojnih hodočasnika. Među njima je bio godine 1683. i poljski kralj Jan Sobieski kad je išao na Beč da ga spasi od opsade Turaka. Godine 1712. izišao je mučenikov životopis pod naslovom »Dragulj Moravske«. Nakon kanonizacije sv. Ivana Nepomuka, također mučenika ispovjedne tajne, mnoge slike prikazuju oba Ivana: Nepomuka i Sarkandera. Prvoga u kanoničkoj odori, a drugoga s roketom i svećeničkim štolom. I jedan i drugi branili su ne samo nepovredivost ispovjedne tajne, već i neotuđiva prava Crkve.

18. ožujka

SVETI ĆIRIL JERUZALEMSKI, BISKUP I CRKVENI NAUČITELJ

Ovaj je sveti biskup i crkveni otac veoma poznat kao vrstan kateheta. On je svojim slavnim katehezama dao sjaj književnoj vrsti kateheza, naviještanju preko sustavne pouke. Kroz svoje 24 kateheze, u kojima je razvio i protumačio vjerske istine, prema tome i nauku o tri kršćanska takozvana incijacijska sakramenta: o krstu, potvrdi i Euharistiji, dao nam je vrlo vrijedan uvid u svoje doba, tj. u IV. stoljeće, osobito u vjerske i liturgijske prilike u Jeruzalemu. Ćiril je bio čovjek koji je znao govoriti jasno i neposredno, pa je bio razumljiv i ljudima bez naobrazbe. Zavrijedio je da ga bolje upoznamo, a današnji bi teolozi i katehete mogli od njega mnogo naučiti. Kad bi naučili bar potrebnu jasnoću u izlaganju kršćanskih istina, više bi pomogli današnjem čovjeku, nego što to čine, možda u najboljoj namjeri, kad mu je izlažu jednim tuđim, nerazumljivim, odviše znanstvenim i apstraktnim, premalo životnim jezikom.

Ćiril se rodio u Jeruzalemu oko godine 315. Roditelji su mu bili kršćani pa su i svoje dijete poučili i odgojili u kršćanskom duhu. Uveden je u monaški život u poznavanje Svetog pisma i raznih crkvenih pisaca. Zaređen je za đakona i svećenika u doba oštrih teoloških raspravljanja, političkih i unutarcrkvenih sukoba. Godine 348. postao je jeruzalemskim biskupom. Jedno je vrijeme vrlo plodno i nesmetano djelovao, ali se kasnije upustio u raspru

s Akacijem iz Cezareje, koji je bio napola arijanac, a smetalo ga je da je I. nicejski sabor u svome 7. kanonu dao počasni primat jeruzalemskom biskupu. Radilo se o posve ljudskom prestižu, želji za vlastitim ugledom. Zato je oklevetao Ćirila podvalivši mu vjerske zablude te da je prodao neki dragocjeni crkveni palij. I Ćiril je prognan u Tarz. Ondje je svojim propovijedima zadobio naklonost kršćanskog puka i biskupa. Oni su u njemu upoznali pravovjernog biskupa i čovjeka bez mane koji je nevin otjeran u progonstvo. Od 38 godina svoga biskupstva Ćiril je 16 proveo u izgnanstvu. I. carigradski opći sabor g. 381. priznao mu je pravovjernost i zakonitost biskupovanja na jeruzalemskoj biskupskoj stolici. Ćiril je sve svoje muke podnio uspravna značaja ne klanjajući se ikome osim istini o kojoj mu je svjedočila i Crkva, ali i njegova savjest.

Ćiril je u svojim propovijedima i spisima ispovijedao pravovjernu nauku o Presvetom Trojstvu i o Kristu. »Ispovijeda jedinstvo božanske naravi i bori se protiv marcionita i sabelijevaca. Propovijeda vječno rođenje Sina od Oca i Njegovu istobitnost s Njime u božanstvu, u kraljevstvu, u volji, u djelima. Brani božanstvo Duha Svetoga tvrdeći da izlazi od Oca po Sinu. Podržava osobno jedinstvo u Kristu i bogomajčinstvo u Mariji« (Constantino Vona).

Sveti Ćiril prikazuje kršćanski duhovni život kao neprestani svjesni čin solidarnosti s Kristom, Bogočovjekom. Odlučno naučava Kristovu stvarnu prisutnost u Euharistiji te zajedništvo i pritjelovljenje Kristu. Današnjim bi teolozima sv. Ćiril mogao biti uzor i u tome što svoju misao crpi ne samo iz izvora Svetog pisma veći i iz apostolske predaje.

Ćiril je umro godine 387. Već od davnina štuje ga kao sveca i istočna i zapadna Crkva. Papa Leon XIII. proglasio ga je g. 1893. i crkvenim naučiteljem.

Sveti je Ćiril propovijedao pripravnicima na krštenje u bazilici, koju je na Kalvariji dao sagraditi car Konstantin. To je bilo mjesto naročito prikladno za razmišljanje o Kristovoj muci. Evo nešto od toga duhovnog blaga, koje nas u korizmene dane može veoma obogatiti.

»Krist se utjelovio i bio raspet. Zadesila Ga je sudbina ljudskih bića osuđenih na smrt, ali ne za iste prestupke. Nipošto Ga nije privela k smrti želja za novcem, jer je riječju i primjerom naučavao odricanje. Nije bio osuđen ni zbog lošega morala. Ta sam je bez oklijevanja rekao: 'Tko pogleda ženu s namjerom da je poželi, već je sagriješio preljubom'. I nije bio postavljen pred zakon zato što bi u navali srdžbe zlo postupao s bližnjim, jer kad su Ga bili po obrazu, On je to dragovoljno podnosio. Nije bio osuđen ni zbog kršenja Zakona, jer je došao nadopuniti Zakon. I nije osramotio nijednoga između proroka, jer svi su oni naviještali njegov dolazak. Nikome nije oteo njegovu zaradu, ta liječio je a da nije tražio ništa za uzvrat. Pa da li je uopće koja Njegova riječ ili djelo ili možda samo misao vrijedna prijekora? Kaže sv. Petar: 'Nikada nije učinio grijeha, nikada izrekao laž.' ... Posve je dragovoljno pošao u smrt.

Divite se Gospodinu pred sucima! Dopustio je da Ga surovo dovedu čak s vojnicima. Pilat sjedi na sudačkoj stolici. Onaj koji sjedi s desne Ocu kao optuženik stoji pred carskim namjesnikom. Narod, kojega je oslobodio iz egipatske zemlje te koji je i kasnije bio toliko put spašen, viče i vapije: 'Smrt

— smrt! Raspni ga!' — O zašto tako Izraelci i Židovi? Zar zato što vam je ozdravljao slijepe? Zar zato što vam je na noge postavljao hrome? Ili za druga dobra djela koja vam je učinio?«

Iz Kateheza sv. Ćirila: »Veselite se nebesa, i neka klikće zemlja, zbog onih koji se imaju poškropiti hisopom i očistiti se duhovnim hisopom, snagom Onoga kome su za vrijeme muke dali piti pomoću hisopa i trske. I neka se raduju nebeske sile! Neka se priprave duše koje se imaju sjediniti s duhovnim Zaručnikom! Jer glas onoga koji viče u pustinji opominje: Pripravite put Gospodnji!

O sinci pravde, poslušajte Ivana koji potiče i govori: Ispravite put Gospodnji! Uklonite sve zapreke i prepreke, da pravim putem možete ići u život vječni. Puni žive vjere očistite svoje duše kao posude i pripravite ih za primanje Duha Svetoga! Počnite pokorom prati svoje haljine da budete čisti, kad vas Zaručnik pozove u svoje odaje.

Zaručnik, naime, zove svakoga bez razlike, jer je velikodušan i vrlo milostiv. Jaki glas njegovih glasnika sve okuplja, a onda odjeljuje one koji ulaze na svadbu. A svadba znamenuje krštenje.

Neka se ne dogodi da itko od onih koji su se odazvali čuje ovu riječ: Prijatelju, kako si ovamo ušao bez svadbene odjeće?

O kad bi svima vama bilo dano čuti: Dobro, slugo dobri i vjerni! Bio si vjeran u malim stvarima, postavit ću te nad mnogima. Uđi u veselje svoga Gospodara!

Dosada ste se nalazili pred vratima. Želim da svi budete mogli reći: Uveo me kralj u svoje odaje. Nek se veseli duša moja u Gospodinu! Zaodjenuo

me odjećom spasenja i haljinom veselja. Postavio mi je na glavu vijenac kao zaručnik, i uresio me čistim zlatom kao zaručnicu.

Neka nitko od svih vas nema na duši bilo kakvu ljagu, nabor ili nešto slično! Ne kažem vam, prije nego stečete milost. Ta kako bih, kad ste tek pozvani na oproštenje grijeha? Nego vam velim da savjest na sebi ne bi imala ništa za osudu, kada se milost bude davala, pa da tako sudjeluje kod učinka milosti.

Braćo, doista je to velika stvar, i pristupite k njoj s posebnom pažnjom! Neka se svaki od vas pojavi pred Bogom, uz kojega su bezbrojne čete anđelâ. Duh će Sveti zapečatiti vaše duše, vi ćete biti izabrani u vojsku velikoga kralja! Stoga budite pripravni i opremljeni! Ne oblačite najbjelje haljine, nego imajte pobožnost čiste savjesti!«

MOLITVA

Bože, Ti si svoju Crkvu po svetom Ćirilu, biskupu, čudesno vodio da dublje prodre u otajstva spasenja. Daj nam njegovim zagovorom tako upoznati Tvoga Sina da imamo život u izobilju. Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI SALVATOR D'HORTA

»Uzvisi neznatne« (Lk 1, 52). Te riječi Marijina hvalospjeva s punim pravom možemo primijeniti na skromnoga franjevačkog brata pomoćnika Salvatora. On je bio utjelovljena skromnost. Potjecao je iz skromne obitelji, a rodio se u Santa Coloma de Far-

nés, u biskupiji Gerona u Španjolskoj jednoga nama nepoznata dana godine Gospodnje 1520. O njegovim roditeljima znamo samo da su nosili prezime Grionesos te da su radili u nekoj ubožnici dvoreći bolesnike i siromahe. Kasnije su preuzeli i upravu nad tim domom kršćanske ljubavi i milosrđa.

Salvator je ostao rano siroče bez roditelja pa je pošao u svijet trbuhom za kruhom. U Barceloni je izučio postolarski zanat te radom svojih ruku uzdržavao sebe i mlađu od sebe sestru Blaženku. Kad mu se sestra udala za nekog Antuna Travera, Salvator je bio slobodan pa je mogao poći za onom zvijezdom koja ga je zvala u samostan. Napustio je Barcelonu te pošao u glasovitu benediktinsku opatiju Montserrat. Benediktinci su ga vrlo lijepo primili nadajući se da će postati njihov brat. No Salvatorovo će se redovničko zvanje tek onda ostvariti kad bude susreo krajnje siromašne i ponizne franjevce. Osjetio je da ga Bog zove među njih. Njegovo je zvanje siromaštvo i skromnost. I tako je 3. svibnja 1541. stupio u franjevački samostan u Barceloni. Mladi je i revni redovnik u samostanu vrlo brzo postao ugledan, ali ne po znanju i časti već po svakoj vrsti kreposti. One su bile njegov ures.

Položivši u svibnju 1542. redovničke zavjete premješten je u Tortosu, gdje je u samostanu obavljao ponajteže poslove i to uvijek s najvećom požrtvovnošću. Ljudski elemenat u samostanu nije shvatio njegovu svetost i neobične čudesne darove pa je ponizni brat morao mnogo trpjeti i od subraće i od poglavara. Premještali su ga iz samostana u samostan. Posljednja je postaja njegova životnog križnog puta bio samostan sv. Marije u Cagliariu, na otoku Sardiniji. Tu je našao mir i razumijevanje.

Pogođen teškom bolisti umro je u Cagliariu 18. ožujka 1567. Čitav je grad bio potresen smrću skromnoga brata. Njegov grob u crkvi sv. Rozalije postade slavan. Božji ga narod poče štovati kao sveca. Sam španjolski kralj Filip II. zauzeo se za njegovu beatifikaciju. A svetim ga je proglasio 17. travnja 1938. papa Pijo XI. Bila je to zadnja Papina kanonizacija. Brzo nakon nje je umro. Ponizni franjevački brat svijetli i našem nemirnom stoljeću kao primjer skromnosti, strpljivosti, ljubavi prema siromasima. To su bile njegove glavne vrline, kojima je omilio Bogu i ljudima. Svi ga doduše nisu shvaćali, ali je to nerazumijevanje bila građa od koje je uz Božju milost izgradio svoj svetački lik. Tvrd je to bio materijal, ali baš zato zgrada njegove svetosti stoji čvrsto kao kuća izgrađena na kamenu.

LEO DUPONT, BOŽJI SLUGA

Velikog apostola laika, sudskog vijećnika u Toursu u Francuskoj vjerni puk jednostavno naziva »sveti čovjek iz Toursa«. Taj je grad u davna vremena svojim životom, čudesima i grobom proslavio njegov najslavniji biskup, najpopularniji svetac u Francuskoj sv. Martin. U prošlom stoljeću proslavio ga je svjetovnjak Leo Dupont, koji se rodio 24. siječnja 1797. u Martiniqueu na Antillima u krilu vrlo imućne obitelji. Dečko se već od malena odlikovao iskrenošću, otvorenošću i prostodušnošću,

vrlinama koje su svakome drage. Otac mu je bio bogat, pa mu je mogao omogućiti studij prava u Parizu. Svršivši sretno nauke vratio se na Martinique te u državnoj upravi započeo sjajnu karijeru.

Kanio je sklopiti ženidbu, ali, kad mu je umrla zaručnica, pomišljao je na svećeništvo. Njegov mu je ispovjednik savjetovao da ne ide u svećenike. Valjda se bojao da ne bi pošao pod časovitim raspoloženjem. Leon se vratio u Francusku i nastanio se u gradu Toursu. Jedna sveta karmelićanka, sestra Marija od sv. Petra, postala mu je nadahniteljica za jedan duboko kršćanski život, protkan pobožnošću i apostolskim djelima.

Dupont je u Toursu utemeljio noćno klanjanje Presvetom Sakramentu, osnovao molitveno udruženje koje će moliti u naknadu za grijehe psovke, hule, proklinjanja, oskvrnuća nedjelje i blagdana. Širio je štovanje Kristova lica. Tim u muci popljuvanim i okrvavljenim licem želio je grešnike ganuti na obraćenje i pokoru. U svojoj je kući imao sliku Spasiteljeva lica, pred kojom je dan-noć gorjela uljana svjetiljka. Među svijet se širio glas da je ulje iz te svjetiljke ljekovito, pa u Dupontovu kuću navališe prava hodočašća.

Dupont je pun udivljenja pomagao rad Malih sestara siromaha, zatim je sudjelovao kod rekonstrukcije bazilike sv. Martina, a osnovao je i »Garderobu siromaha« za pomoć potrebnima. Život mu je, dakle, bio sav ispunjen apostolskim i karitativnim djelima. Gdjegod se činilo nešto dobra, on je bio prvi na djelu.

Pred konac života bio je uzet, i u toj je bolesti mnogo molio pa je i molitvom bio i aktivan i apostol. Umro je na glasu svetosti 18. ožujka 1876. Oratorij Svetoga lica pretvoren je u javnu kapelu, a u njoj je osnovana i bratovština koju je potvrdio sam papa Leon XIII. Pokrenut je apostolski postupak za proglašenje Leona Duponta blaženim 21. lipnja 1939. Sveta kongregacija za kauze svetaca izdala je 22. lipnja 1968. dekret o valjanosti informativnog procesa u biskupiji Tours.

»Sveti čovjek iz Toursa« imao je silan utjecaj na svoje vrijeme. O tome uz drugo svjedoči njegova obilna korespondencija. Ljudi su ga silno voljeli jer je bio veoma prijazan, skroman i uslužan. On je imao istančanu savjest o obvezama prema Bogu, zato je toliko i poticao na djela zadovoljštine prema Gospodinu, uvriježenom ljudskim grijesima. Kao čovjek velike vjere u razgovorima je lako svraćao govor na vjerske teme, a to je za mnoge bilo spasonosno. Običavao je ponavljati: »Treba govoriti o Bogu ili šutjeti!«

Leo Dupont je već prije 100 godina nastojao ostvarivati ono što II. vatikanski sabor preporučuje u Dekretu o apostolatu laika: »Budući da se u ovo naše vrijeme rađaju nova pitanja i šire teške zablude koje nastoje potpuno izvrnuti religiju, moralni red i samo ljudsko društvo, ovaj Sveti Sabor zdušno stavlja laicima na srce da svatko prema svom talentu i naobrazbi zauzetije izvrši u duhu Crkve svoj dio u razradi, obrani i pravilnoj primjeni kršćanskih načela na probleme današnjega vremena« (broj 6).

O. VENDELIN VOŠNJAK

U katalog hrvatskih Božjih ugodnika ubraja se i otac Vendelin Vošnjak, franjevac, član Hrvatske franjevačke provincije sa sjedištem u Zagrebu i njezin prvi provincijal te organizator. Po rodu je bio Slovenac, no njegovi su davni pređi došli u Sloveniju iz Bosne, o čemu svjedoči i njegovo slovenizirano prezime Vošnjak, što dolazi od Bošnjak. Kako je gotovo čitav redovnički život proveo u Hrvatskoj, naši ga franjevci s pravom smatraju svojim.

O. Vendelin se rodio 13. XI. 1861. u Konovu, u mariborskoj biskupiji. Bio je čovjek izvanrednih sposobnosti, a još više kreposna života. Više je puta vršio službu provincijala, vizitatora, gvardijana. Mnogo je pridonio u prelomno doba franjevačkoga reda razvoju svoje provincije, a uživao je i veliko povjerenje uprave u Rimu. Revnovao je za opsluživanje pravila svoga reda u duhu odredaba pape Leona XIII.

Umro je u Zagrebu na današnji dan uoči Josipova godine 1933. Tijelo mu je bilo pokopano najprije u franjevačkoj grobnici na Mirogoju, a zatim 18. III. 1970. ekshumirano te preneseno u samostansku kapelu na Kaptolu. I tako centar staroga Zagreba s tri svoje crkve: katedralom, župskom crkvom sv. Marije i samostanskom sv. Franje čuva posmrtne ostatke tri duhovna velikana koja su zabljesnula u našoj novijoj crkvenoj povijesti. To su: kardinal Stepinac, biskup Lang i otac Vendelin Vošnjak. Za dvojicu od njih pokrenut je i informativni biskupijski postupak za proglašenje blaženima, a njihovi su grobovi mjesta kamo dolaze pobožni vjernici na molitvu i razmišljanje. Njihov život, doista, nadahnjuje, jer sva su se trojica ozbiljno trudila i nastojala oko ostvarivanja kršćanske svetosti. Oni svjedoče da je i na našem tlu svetost moguća. Ona nije nikakva povlastica samo jednog naroda, već je opća kao i Crkva.

19. ožujka

SVETI JOSIP, ZARUČNIK B.D. MARIJE I ZAŠTITNIK CRKVE

Središnja je svetkovina u ožujku blagdan sv. Josipa, Djevičina zaručnika, Isusova poočima i zaštitnika svete Crkve. Štoviše i čitav je ožujak posvećen sv. Josipu kao njegov mjesec, kad na njega mislimo više no obično. Sv. Josip je dostojan tolike časti, jer u ekonomiji spasenja poslije Isusa i Marije on ima najpovlaštenije mjesto.

»Jakov rodi Josipa, muža Marije, koja rodi Isusa koji se zove Krist« (Mt 1, 16). U toj suhoj, gotovo protokolarnoj rečenici, kojom sv. Matej završava rodoslovlje Isusova ljudskog podrijetla, sadržano je ono najvažnije što predaja kaže o Josipu iz Nazareta. To je da je i on bio »sin Davidov«, anđeo ga tako i naziva, i da je u njegovim žilama kolala krv kralja Davida, iz čijeg je roda imao poteći i Mesija. On sam bit će tome Mesiji iza Marije najbliži. Pred zakonom će biti njegov pravni iako ne i naravni otac. Apokrifna evanđelja pričaju o njemu nevjerojatne stvari, koje nemaju ništa zajedničko s trijeznošću kojom ga opisuju vjerodostojna Evanđelja. Prema njima Josip je bio pravedan muž, čovjek dobra srca, primjernog pouzdanja u Boga, čovjek vjere i poslušnosti, vjeran i onda kad je poslušnost tražila od njega velike žrtve, zaručnik i muž čista srca koji s poštovanjem živi s Marijom Djevicom kao brižan čuvar, skrbnik i otac najsvetije obitelji. Zbog svega toga zaslužuje sve ono poštovanje kojim su ga osobito kasnija i najnovija stoljeća obasipala.

Stvarnu veličinu sv. Josipa uz Evanđelja otkrili su i sveti Oci i kasnije teolozi i duhovni pisci. Daleko bi nas odvelo kad bismo spomenuli sva svjedočanstva, zato ćemo se ograničiti na ona najvrednija i najznačajnija.

Sv. Jeronim protiv izmišljotina apokrifa a i nekih poganskih pisaca uz Marijino brani i Josipovo djevičanstvo. Njega slijedi u tome i sv. Augustin te uzvisuje jedinstveno Josipovo očinstvo braneći kako vezu pravoga braka tako i međusobno Marijino i Josipovo djevičanstvo.

Walafrid Strabon, opat samostana Reichenau na Bodenskom jezeru u IX. stoljeću, pišući o tome kako su pastiri našli Mariju, Josipa i dijete, zaključuje: »I posredstvom tih troje svijet je bio spašen.«

Remigije iz Antuna oko godine 900. opisuje sv. Josipa kao intimnog suradnika u djelu našega otkupljenja te uzdiže njegovu izvanrednu poslušnost. Od velikih skolastičkih teologa mnogo su toga rekli o sv. Josipu sv. Bernard i sv. Toma Akvinski. Prvi ga uspoređuje s Josipom Egipatskim, a drugi tvrdi kako je između Marije i Josipa postojala prava ženidbena veza, ali se nisu služili bračnim pravima. Zatim sv. Toma naučava kako je sveti Josip kroz čitav život održavao savršeno djevičanstvo, i napokon kako je Marijin i Josipov zavjet djevičanstva prije ženidbe bio uvjetan, a poslije apsolutan.

Razvoju teologije o sv. Josipu mnogo je pridonijela franjevačka škola. Tako sv. Bonaventura veliča sv. Josipa kao savršen uzor pobožnosti prema Isusu i Mariji. Sv. Bernardin Sijenski u jednom govoru čak govori o tjelesnom uskrsnuću sv. Josipa i njegovu uznesenju na nebo.

Veliki štovatelj sv. Josipa u srednjem vijeku bio je i slavni kancelar pariskoga Sveučilišta Ivan Gerson. On je sastavio o njemu veliku latinsku pjesmu od 4800 stihova uzvisujući njegove kreposti i dostojanstvo. Održao je i svoj veliki govor pred ocima na saboru u Konstanzu, 8. rujna 1416., u kojem traži da bi Sabor službeno zazivao pomoć i zagovor sv. Josipa te da bi uspostavio njegov blagdan, a sve zato da bi se postiglo jedinstvo Crkve. Bilo je to u jednom od najkritičnijih trenutaka crkvene povijesti kad je valjalo ukloniti takozvani zapadni raskol, kad je Crkva imala tri pape i zapadno kršćanstvo bilo razjedinjeno. I Gerson drži da je sv. Josip bio posvećen već u majčinu krilu, da je bio slobodan od požude te da je uskrsnuo skupa s našim Gospodinom i da je uznesen na nebo.

»Ljubav prema Bogu ne sastoji se u suzama i slatkim osjećajima, već u tome da mu služimo u pravednosti, u muževnoj odvažnosti i u poniznosti.« Riječi su to sv. Terezije Avilske, prve žene naučiteljice Crkve, koja je umrla 4. X. 1582. Ona je bila neumorna osnivateljica novih samostana i obnoviteljica karmelskoga reda. Kad je general reda pohodio samostan sv. Josipa u Avili, koji je uz naročito papino odobrenje svetica osnovala, te u kojem je 5 godina s nekoliko sestara provodila život prema prvotnoj strogosti reda žrtvujući se za obraćenje grešnika i nevjernika, bio je tako oduševljen primjernim životom sestara, da je potaknuo sv. Tereziju »da prema strogom pravilu osnuje toliko samostana koliko ima kose na glavi.« Tu pobožnu želju Terezija doduše nije mogla ispuniti, makar da je mogla reći »da joj je Bog dao odvažnost koja nadilazi jednu ženu.« No ipak za njezina

života uz njezinu pobudu i sudjelovanje osnovano je ništa manje nego 17 ženskih i 15 muških samostana Obnovljenoga karmelskoga reda.

Od 17 ženskih samostana svetica je 12 posvetila sv. Josipu. Ali i u svim drugima slika sv. Josipa morala je biti obvezatno nad ulaznim vratima.

Kod gradnje samostana sv. Josipa u Avili svetica je upala jednom u veliku nevolju, jer joj je nedostajalo novca da plati radnike. I kamogod se obratila za pomoć, nije pronašla nikakvih sredstava da bi se izvukla iz neugodne prilike. Tada joj se ukazao sv. Josip i ponudio za blagajnika. Dao joj je riječ da joj neće ponestati novca i neka samo nastavi s radom. Ona je poslušala makar u novčaniku nije imala ni prebijene pare. Njezin blagajnik sv. Josip brzo joj je pribavio toliko novca, i to na tako čudesan način, da se upućeni u tu činjenicu nisu mogli dosta načuditi. To opisuje sama svetica u 33. poglavlju svoje autobiografije.

Veliki isusovački teolog Franjo Suarez, umro 1617., načinio je pravu revoluciju u teologiji sv. Josipa uvrstivši ga u red hipostatskog sjedinjenja, u kojem se nalaze još jedino Isus i Marija. Dakako da sv. Josip ne pripada tome redu isto onako kao Isus, a niti kao Marija, ali ipak pripada.

Sv. Franjo Saleški izabrao je sv. Josipa za zaštitnika reda od Marijina Pohođenja koji je osnovao, a po svome djelu o Božjoj ljubavi silno je utjecao na razvoj pobožnosti prema svetom Josipu.

Među velike štovatelje sv. Josipa smijemo uvrstiti i svetog Vinka Paulskog, Bossueta, koji je o njemu izrekao nekoliko glasovitih panegirika, isusovca Patrignania, papu Benedikta XIV., sv. Alfonza Liguorija, najvećeg apostola Engleske kardinala Vaughana, biblicistu Knabenbauera i Langrangea.

Osnivač Družbe sv. Sulpicija, koja se bavi odgojem klera, Jean Jacques Olier, koji je godine 1657. umro na glasu svetosti napisavši prije toga vrlo nadahnutih duhovnih tekstova, sastavio je ovu pohvalnu molitvu:

»Blagosloven nebeski Otac, koji je izabrao sv. Josipa za tako uzvišeno dostojanstvo!

Blagosloven Sin Božji, koji je ljubio sv. Josipa kao svog oca!

Blagosloven Duh Sveti, koji je posvetio sv. Josipa na tako odličan način!«

Papa Klement XI. (1700—1721) bio je vatren štovatelj sv. Josipa. On je autor časoslova sv. Josipa, podigao je blagdan sv. Josipa na stupanj povlaštenih blagdana višeg reda te dopustio zavjetnu misu u čast sv. Josipa za sretnu smrt. Uvijek je gajio želju da bi smio umrijeti na blagdan sv. Josipa. Ta mu se želja čudesno ispunila na svečev blagdan godine 1721.

Glasoviti engleski oratorijanac William Faber, poznat po čitavom katoličkom svijetu svojim asketskim djelima, bio je određen godine 1854. da izrekne svečanu propovijed prigodom posvete novoizgrađene crkve oratorijanaca u Londonu. Ujutro na blagdan sv. Josipa bio je zahvaćen veoma jakom groznicom i teškom glavoboljom te se osjećao posve nesposobnim za predviđenu propovijed. Nakon što su se za njega pomolili, učinili su zavjet da će u slučaju brzog ozdravljenja u novoj crkvi postaviti

kip sv. Josipa. I zbilja, malo prije nego je kucnuo sat određen za propovijed, o. Faber potpuno zdrav napustio je bolesničku postelju i s takvom lakoćom izrekao propovijed da se nije moglo ni slutiti da je još isto jutro bio teško bolestan. Taj događaj opisuje Bowden u životopisu oca Fabera.

Životopisac o. Petita, također isusovac, o. Haggeney navodi mnogo primjera kako je njegov redovnički subrat, koji je umro na glasu svetosti, veoma štovao sv. Josipa i njemu se u raznim prilikama i neprilikama života s velikim pouzdanjem preporučivao.

Kad je 20. rujna 1870. Garibaldi osvojio Rim, a Talijani ga učinili svojim glavnim gradom, papa Pijo IX. proglasio je sv. Josipa zaštitnikom Crkve. Učinio je to u času kad je talijanska država, a osobito slobodni zidari, bila neprijateljski raspoložena prema papinstvu. Papina gesta navela je o. Petita na misao da izda ponovno knjižicu o sv. Josipu, koju je u XVII. stoljeću napisao o. Turrian. Tome je žrtvovao dosta vremena svoga noćnog počinka, ali je za uzvrat u jednoj velikoj nevolji osjetio veliku zaštitu sv. Josipa. Godine 1872. o. Petit je bio rektor u Drongenu. Njegovu redovničku zajednicu zahvatila je pošast tifusa. U roku od nekoliko dana bolest je zahvatila 45 isusovaca, petorici su čak podijelili i svetu popudbinu.

Tada je o. Petit učinio ovaj zavjet u čast Isusovu hranitelju: »Ako mi izmoliš da ne umre nitko od mojih podložnika, svake godine dok budem rektor ili duhovnik u ovoj kući, pred čitavom zajednicom održat ću jedan govor u tvoju čast.« Zavjet je bio uslišan, jer nitko nije umro, a nakon 3 sedmice

pošasti je nestalo. O. Petit je izvršio i svoje obećanje pa je kroz 36 godina slavio sv. Josipa.

Kad su zaprijetile poteškoće u karitativnoj ustanovi »Gospođe od brda Kalvarije«, pohodio ih je o. Petit, sakupio u kapelicu, ohrabrio ih te potaknuo na pouzdanje u Božju Providnost. Rekao im je kako su baš te poteškoće siguran znak da mogu računati na Božji blagoslov. Čitavu je tu ustanovu stavio pod osobitu zaštitu sv. Josipa te pozvao sve članice da se devetnicom obrate svom novom zaštitniku. I to je bilo sve što je učinio u tom beznadnom položaju. Nama to danas izgleda možda neobično, no ljudi koji imaju više vjere negoli mi u takvim zgodama baš tako postupaju.

O. Petit duhovno posve smiren vratio se u Drongen, gdje je održao tečaj osmodnevnih duhovnih vježbi. Kad ih je završio, rekao je: »A sada moram vidjeti da li nas je sv. Josip uslišio?« I počeo je otvarati svoju poštu. Sam nije napisao ni jedno jedino pismo kojim bi molio neku pomoć, ali mu je stigla hrpa pisama. Otvorio je prvo a u njemu svota od 5.000 franaka za ustanovu »Brda Kalvarije«. Drugo pismo sadržavalo je svotu od 10.000 franaka. Netko mu je pak donio vijest da jedna dama daruje 40.000 franaka za novu kapelicu. Osim toga i više udovica javilo se da stupe u ustanovu »Gospođa od brda Kalvarije«. I sve su to povijesno zajamčeni podaci. A od svega toga ne dijele nas duga stoljeća, koja su mogla nadodavanjem i uljepšavanjem stvoriti legendu. Ne, tu nema legende, već to je čista stvarnost.

Voditeljica jednoga apostolskog djela, zvanog »Radna dvorana Srca Isusova« htjela je nadogra-

diti novu zgradu. Ali za to je bilo potrebno 10.000 franaka. Utemeljiteljica djela zdvajala je, ali o. Petit ne. On joj je rekao: »Novac će već doći. Molit ćemo se dragom sv. Josipu; on je tako dobar i moćan.« Rečeno, učinjeno! On je molio i novac je došao. Brzo je mogao napisati utemeljiteljici: »Prvi dan mjeseca koji mu je posvećen molio sam i vapio svome dragom sv. Josipu. Čudo je već ostvareno: našlo se 10.000 franaka. Možete doći i uzeti ih.«

Kao Isus i Marija tako je i o. Petit uključio sv. Josipa u svoje srce. Kad su ga jedanput upitali koju od te tri osobe najviše štuje, odgovorio je: »Ja ih nikad ne rastavljam!«

U Drongenu je o. Petit uvijek služio sv. misu na oltaru sv. Josipa. Svoje godišnje duhovne vježbe po mogućnosti obavljao bi prije svetkovine sv. Josipa. Kip sv. Josipa u hodniku krila treće probacije u Drongenu vjerojatno je postavio o. Petit. Prolazeći kraj toga kipa kad nikoga nije bilo u blizini, običavao bi mu poljubiti nogu. Kad bi ga morile novčane brige, molio bi devetnice sv. Josipu. Njemu u čast osnovao je udruženje srijede, dan sv. Josipa. Smatrao je svojom dužnošću da objavljuje uslišanja zadobivena po zagovoru sv. Josipa. Godine 1885. pisao je jednoj sestri: »Molim vas budite dobri pa jednu stvar koja mi naročito leži na srcu preporučite svetom Josipu! Meni je potrebno čudo!«

Bez zagovora sv. Josipa mnoga bi velika karitativna djela o. Petita, sigurno, propala. I tako je njemu sv. Josip bio vodič i zagovornik u apostolatu, a činjenica je također da ga štovanje sv. Josipa nije udaljivalo od središta, od Krista, jer je o. Petit provodio itekakav duhovni život u Kristu Isusu.

Spomenimo nešto i iz naših strana!

U Protokolu Hrvatskog sabora za 9. i 10. VI. 1687. nalazi se na latinskom jeziku ovaj tekst: »Sveti Josip, Krista Spasitelja vjerni hranitelj, Djevice Bogorodice djevičanski zaručnik, za posebnog zaštitnika Kraljevine Hrvatske u Državnom saboru godine 1687. od redova i staleža jednoglasno je odabran.«

Štovanju sv. Josipa u gornjoj Hrvatskoj u XVII. stoljeću najviše su pridonijeli isusovci, osobito preko Sjemeništa sv. Josipa za siromašne đake, na Griču u Zagrebu.

U svom pismu od 16. I. 1940. hrvatsko-slavonski metropolit i zagrebački nadbiskup, kasnije kardinal Dr. Alojzije Stepinac obavještava vjernike: »Udovoljavajući mnogim molbama katoličkih vjernika da se blagdan sv. Josipa podigne na zapovjedni blagdan za sve biskupije Kraljevine Jugoslavije, katolički biskupi Kraljevine Jugoslavije obratili su se na Svetu Stolicu ... Sv. Stolica je reskriptom Svete Kongregacije Koncila od 20. studenog 1939. uvažila molbu.«

Naša Biskupska konferencija na svom proljetnom zasjedanju 1972 .... »stala je na stanovište da je odluka Hrvatskog Sabora iz 1687. g., kojom se sv. Josip proglašuje nebeskim zaštitnikom Hrvatskog Kraljevstva, i sada na snazi, jer Sabor nije imao u vidu apstraktno Hrv. Kraljevstvo, nego hrvatski narod, koji nadživljuje sve peripetije oko svoga suvereniteta. To je proglašenje na prijedlog zagrebačkog biskupa Martina Borkovića bilo pravovaljano sa svjetovne i crkvene strane, i kasnije nije nikada osporeno.«

4. rujna 1926., bila je prva subota u mjesecu, umro je u Austriji isusovac o. Antun Puntigam. On je učinio velikih djela, bio vrstan odgojitelj mladeži, prvi životopisac Petra Barbarića, odličan vođa duhovnih vježbi, tražen ispovjednik i osnivač Euharistijskog saveza narodâ. Taj isusovac, veoma zaslužan i za naš narod, bio je izvanredno velik štovatelj sv. Josipa. Uz Srce Isusovo, blaženu Gospu, štovao je iskreno i pouzdano Kristova poočima i Djevičina zaručnika. Od sv. Josipa primio je pak mnogo izvanrednih milosti i dokaza pažnje.

Na više od jedne stranice ispisao je čitav niz pothvata i poslova koje je preporučio sv. Josipu. To je pisao samo na lijevoj polovici stranice, dok je desnu ostavio praznu da unese kad njegove molbe budu uslišane. Na koncu života priznao je o. Puntigam da mu sv. Josip nije ostavio neispunjenu ni jednu jedinu molbu. Ta je uslišanja bilježio u svoju teku, koju je nazivao »St Josefsbüchlein« — Knjižica sv. Josipa.

Dva najodličnija Puntigamova gojenca u Travničkom sjemeništu bila su Božji sluga Petar Barbarić i pjesnik naših najraširenijih i najviše pjevanih pučkih pobožnih pjesama »Do nebesa nek se ori« i »Zdravo Djevo, svih milosti puna« isusovac o. Petar Perica. Obojica su također bila veliki štovatelji sv. Josipa.

Među svecima Petar Barbarić je osobito štovao sv. Josipa. Stoga se k njemu utjecao u svakoj duševnoj i tjelesnoj potrebi. Zazivao ga je kao zaštitnika duhovnog života, a preporučivao mu je i svoje đačke školske brige. Nije bilo dana da mu se ne bi pomolio. To je naročito revno činio u ožujku, u mjesecu svetog Josipa i spremajući se za njegov

blagdan. Zadnje godine svoga života molio je svake srijede u čast sv. Josipa 7 Očenaša za sretnu smrt. Petar je mnogo naučio o moćnom zagovoru sv. Josipa od svoga odgojitelja oca Puntigama.

U pismenoj ostavštini Puntigamova gojenca i Barbarićeva suškolarca Petra Perice našla se također mala bilježnica, upravo minijaturna, zvana »Josipovka«, u koju je i on bilježio svoje preporuke sv. Josipu.

To je znak da je primjer pobožnosti sv. Josipu oca Puntigama snažno djelovao i na travničke gojence, pa su ga u tome nasljedovali. Petar Barbarić bio je najodličniji među njima.

Slavi sv. Josipa u zadnjih 100 godina mnogo su pridonijeli dokumenti crkvenog učiteljstva, osobito Pija IX., koji je 8. prosinca 1870. sv. Josipa proglasio zaštitnikom svete Crkve, a dekretom »Inclytum Patriarcham« od 7. srpnja 1871. preslavnog patrijarhu smatra vrijednim štovanja što nadvisuje sve ostale svece te da je on zbog svoga staleža primio od Boga izvanredne milosti.

Krasnih su misli o sv. Josipu izrekli Leon XIII., Benedikt XV., Pijo XI. i Pijo XII. Ovaj posljednji uveo je i blagdan sv. Josipa, radnika, koji se slavi 1. svibnja. Ivan XXIII. apostolskim pismom od 19. ožujka 1961. proglasio je sv. Josipa zaštitnikom II. vatikanskog sabora. Sabor je uveo ime sv. Josipa u I. kanon, a zato je zaslužan mostarski biskup Petar Čule, koji se za to svojim uvjerljivim govorom na Saboru bio živo založio, a papa Ivan XXIII. odmah uvažio njegovo zalaganje.

Od mnogobrojnih svetišta i crkava sv. Josipa spomenimo barem neke. U Francuskoj je isusovac o. Petar Coton, veliki štovatelj sv. Josipa, umro baš

na njegov blagdan godine 1626., svojim utjecajem pripomogao da su isusovci u Lyonu podigli veliko svetište sv. Josipu. U Parizu su reformirani cisterciti, zvani Feuillantes, posvetili svoju crkvu sv. Josipu, a u njoj je godine 1657. Bossuet izrekao svoj panegirik Isusovu poočimu. U Bruxellesu se nalazi glasovito svetište sv. Josipa, podignuto od otaca redemptorista. U Louvainu sam posjetio svetište sv. Josipa, koje su godine 1860. podigli misionari presvetih Srdaca Isusa i Marije. U tom svetištu nalazi se grob apostola gubavaca o. Damiana De Veustera.

Najveće svetište sv. Josipa nalazi se u Kanadi. To je bazilika u Montrealu, koja je sagrađena zalaganjem i vjerom brata Andréa Bassette, umro 1937., iz Kongregacije sv. Križa.

Uz ta svetišta i brojne su crkve posvećene sv. Josipu. Dosta je samo kao primjer spomenuti da je koncem XVIII. stoljeća samo karmelićanski red brojio više od 150 crkava sv. Josipa.

Na hrvatskom jezičnom području vrijedne su spomena ove crkve sv. Josipa: u Zagrebu na Trešnjevci, sagrađena zalaganjem i brigom kardinala Stepinca, u Sarajevu na Marindvoru i Zenici, podignute brigom nadbiskupa Šarića, te najnovija crkva na Dubovcu u Karlovcu, koju je uz mnoge žrtve, ali nepokolebivim pouzdanjem sagradio župnik monsignor Marijan Radanović, a posvetio kardinal Franjo Šeper, pročelnik Kongregacije za nauk vjere.

I mnogi crkveni redovi i družbe i muški i ženske natječu se u štovanju i zazivanju sv. Josipa. Zazivaju ga kao zaštitnika duhovnoga života, ali i kao velikog pomoćnika u vremenitim potrebama. Postoje i brojne bratovštine sv. Josipa te razna

glasila koja šire njegovu slavu. Kod nas su u Zagrebu sestre milosrdnice dugo godina sve do 1945. izdavale Glasnik sv. Josipa.

Sve to i još mnogo drugo ovdje nespomenuto i nenabrojeno uz brojne knjige o sv. Josipu svjedoči kako je taj mili svetac drag kršćanskom srcu. Drag nam je jer je od svih smrtnika bio najbliži Isusu i Mariji, drag nam je zbog svoje vjernosti i tihog služenja otajstvu spasenja. Crkva osobito u novije vrijeme ima veliko pouzdanje u njega te mu se utječe u raznim velikim potrebama. Očito je da je sam Bog htio proslaviti svoga poniznog, tihog i poslušnog slugu. On je dostojno ispunio svoje životno poslanje i kao takav zaslužuje i naše povjerenje i udivljenje.

MOLITVA

Svemogući Bože, Ti si vjernoj skrbi blaženoga Josipa povjerio početak našeg spasenja; daj, po njegovu zagovoru, da Crkva otajstva tog spasenja sveudilj vjerno čuva i k punini privodi! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

JOSIP ANCHIETA, ČASNI SLUGA BOŽJI

U želji da pred naše čitatelje iznesemo što veći broj duhovnih velikana, osobito onih o kojima kod nas nije pisano ili samo vrlo malo, želimo prikazati i lik časnoga Božjeg sluge Josipa Anchieta, isusovca, misionara i apostola Brazila, te najveće i naj-

brojnije katoličke zemlje. Za njezino je kršćanstvo zaslužan i ovaj sin Kanarskih otoka, koji se ondje rodio 19. ožujka 1534. Bila je to godina kad su na blagdan Velike Gospe prvi isusovci sakupljeni oko sv. Ignacija položili u Parizu na Montmartreu svoje prve zavjete.

Josip Anchieta je stupio u Družbu Isusovu u Coimbri, u Portugalu 1. svibnja 1551. Prije toga je polazio tečaj logike na Sveučilištu u istom gradu. Zanimljivo je da su ga zbog slaba zdravlja dvije godine kasnije poslali na oporavak čak u daleki Brazil, ali Josip je ondje ostao i postao neumoran misionar te prostrane zemlje.

Iskrcavši se 8. srpnja 1553. u lučkom gradu Bahia, nekadašnjem središtu Brazila, već je godine 1554. s ocem provincijalom, glasovitim misionarom i organizatorom brazilskih misija Manuelom de Nobrega sudjelovao u osnivanju nove misije i otvorenju kolegija Družbe Isusove u Piratiningi. Kolegij je otvoren 25. siječnja na blagdan obraćenja sv. Pavla, a po njemu je i grad dobio i sve do dana današnjega sačuvao ime sv. Pavla. To je São Paulo. Taj velegrad ubraja Josipa Anchieta među svoje osnivače. On je u njemu bio učitelj gramatike, kako za sinove Portugalaca doseljenika tako i za urođenike. Da bi što bolje mogao djelovati među ovima potonjima, naučio je i njihov jezik, zvan »tupi-guarani«. Taj je jezik tako dobro naučio da je na njemu napisao vrijednih djela, koja kod stručnjaka jezikoslovaca još i danas uživaju velik ugled.

Napustivši rad u školi o. Anchieta je postao neposredan suradnik Nobrege, pa je tako skupa s njime godine 1563. sudjelovao u pregovorima između

Portugalaca i okrutnih domorodaca Tamoyosa, koji su uznemirivali naseobinu sv. Vinka. Njih su protiv Portugalaca potpomagali francuski hugenoti. Anchieta je bio vrlo hrabar mirotvorac pa je za vrijeme pregovora, koji su se odugovlačili u nedogled, bio kao talac među ljudožderima Iperoig, najrašireni-jim plemenom Tomoyosa. Dakako da je bio u stalnoj smrtnoj opasnosti i to od najokrutnije smrti.

Tek godine 1566. Josip Anchieta je zaređen za svećenika, a slijedeće godine pratio je Nobregu na osnivanje jedne ustanove u gradu Rio de Janeiro. Kroz 10 godina vršio je službu superiora, tj. poglavara misije sv. Vinka, a na brizi su mu bili pripadnici plemena Tapuyas ili Miramoviz. Kako je sve povjerene poslove i službe vršio vrlo vješto, to je od godine 1578. do 86. preuzeo kao provincijal i vodstvo Brazilske provincije. Kad mu je prošao mandat službe, pošao je u Retiribu i sav se posvetio obraćenju urođenika. Tražio ih je neumorno po prašumama te ih učio da od nomadskog života pređu u nova naselja i ondje se za stalno nastane. U Retiribi je 9. lipnja 1597. na glasu svetosti umro. Taj je grad kasnije brazilska vlada po njemu prozvala Anchieta.

Iako je Crkva dosada službeno priznala samo herojski stupanj kreposti Josipa Anchiete, Božji narod u Brazilu slavi ga kao svoga narodnog sveca. Slavi ga zbog njegovih kreposti, njegove požrtvovnosti, čudesa, osobito vlasti nad prirodnim silama, divljim zvijerima i raznim bolestima. Brazilski kulturni krugovi slave ga kao oca i tvorca brazilske književnosti. I njemu se stvarno duguje prva gramatika jezika »tupi«. Ona na portugalskom je-

ziku nosi naslov: »Gramatička vještina jezika koji se najviše upotrebljava na brazilskoj obali«. Doživjela je više izdanja: I. u Coimbri 1595., II. u Leipzigu 1858., III. u istom gradu 1874. te napokon novije izdanje godine 1933. u Rio de Janeiro. Sastavio je i »Kršćanski nauk i vjerske tajne na način dijaloga a na službu i dobrobit indijanskih katekumena«. Pisao je propovijedi, pjesme, napjeve, drame vjerskog sadržaja i to na portugalskom, latinskom, tupi i guarani jeziku.

Kad se kao talac nalazio kod Iperoiga, na pijesku je napisao veliku pjesmu o Majci Božjoj u 2893 distiha na latinskom jeziku, naučio je napamet te kasnije na slobodi stavio na papir. Pjesma je izišla u 4 izdanja. Na isti je način sastavio i pjesmu u 2947 heksametara, a posvećenu guverneru Brazila Mendi Saau. Ta je pjesma otkrivena u Rio de Janeiro tek 1958. godine.

Uz ta literarna i nabožna djela imamo od njega i brojna pisma te izvještaje koji daju dragocjene podatke o najstarijoj brazilskoj povijesti. Štovatelje Srca Isusova radovat će podatak da je o. Josip Anchieta u Guarapary, biskupija Espiritu Santo, sagradio crkvu i posvetio je Srcu Isusovu. Bilo je to 100 godina prije poznatih objava Srca Isusova u Paray-le-Monialu. Ta crkva ima na pročelju staru sliku koja prikazuje kalež a nad njim Presveto Srce, nad kojim se diže križ. Unutar crkve u luku nad korom nalazi se druga slika Srca Isusova, koja prikazuje u rani na boku umjesto sulice križ, a time je puna najdivnije znakovitosti izričući otajstvo našega spasenja.

O. Josip Anchieta utjelovio je u sebi najodličnije osobine isusovca: misijski duh, pobožnost Srcu

Isusovu i Majci Božjoj, spisateljski rad. Sv. Ivan Eudes već je u XVII. stoljeću zapisao: »Preko 300 isusovačkih pisaca posvetilo je svoje pero pohvalama Majci Božjoj.« Jedan je od njih i o. Anchieta. No on je i vatreni štovatelj Srca Isusova pa je već godine 1562. sastavio molitvu u distisima, u kojoj izriče želju da bi kroz ranu na boku ušao u Srce Isusovo, u kojem želi živjeti. Bio je, dakle, sav Isusov i Marijin, a iz tih je izvora crpio neiscrpivu snagu za svoj izvanredni apostolat.

PAPA KLEMENT XI.

Usuđujemo se i njega uvrstiti među duhovne velikane, iako je u njegovu pontifikatu bilo i sjenâ. One su samo znak da je jedino Bog apsolutno i posvema savršen i velik. Ljudi, osim vrlo rijetkih iznimaka, uz svoje svjetlo imaju i svoju sjenu. Ne bojimo se to priznati, jer to je istina. Klementa XI. ozbiljni povjesničari ubrajaju među najvrednije pape unatoč tomu što je svojim neodlučnim držanjem i nekim nerazboritim potezima naškodio ugledu papinstva. To su njegove sjene. A svjetlo su njegove velike zasluge za obranu Evrope pa i naših krajeva od Turaka, zasluge za znanosti i umjetnost. Trajan su spomen njegove pastirske brige, apostolske iskrenosti, religioznosti, neumorne djelatnosti, njegovi brojni nagovori, propovijedi i apostolska pisma.

Klement XI. bio je na čelu Crkve od godine 1700. do 1721. Kad je postao papa, bila mu je 51 godina, a već je za pontifikata trojice svojih predšas-

nika bio jedan od najuglednijih i najutjecajnijih kardinala. Za nas je Hrvate značajno što je Klement XI. nakon završetka rata za španjolsku baštinu, u koji je bio upleten i što je opterećivalo njegov pontifikat, trudio se svim silama da otkloni tursku opasnost, jer su Turci u ljetu godine 1715. poduzeli opet niz napada da bi natrag osvojili bar neka od izgubljenih područja. S veoma izdašnom Papinom pomoći mogao se opet započeti rat protiv Turaka, u kojem je austrijski vojskovođa princ Eugen Savojski kod Petrovaradina 5. kolovoza 1716. pobijedio tursku vojsku. Ta se pobjeda pripisivala zagovoru Majke Božje, a naš je narod godine 1966. na Tekijama svečano proslavio 250. obljetnicu te značajne bitke i pobjede kršćanske vojske. Da je ona bila značajna, vidi se po tome što je dvije godine kasnije pao u kršćanske ruke i Beograd, strateški vrlo važna točka. No, na žalost, nije dugo bio u kršćanskim rukama. Opet je pao pod Turke.

Klement XI. trudio se i oko promicanja misijskoga rada Crkve, iako u tome nije bio baš najsretnije ruke. Osnivao je i promicao misijske zavode, u kojima su se odgajali i školovali budući misionari, a to je dalo snažan zamah misijskom radu Crkve. No s druge strane uredbom »Ex illo die« od 19. ožujka 1715. dokrajčio je raspravu o obredima. A to je po širenje vjere u Kini bilo od nesagledivih posljedica. Tom se odredbom ukinulo vrlo važno načelo o prilagođivanju pojedinim kulturama. Ono je tek u našem stoljeću zadobilo opet svoje građansko pravo, pogotovo na II. vatikanskom saboru.

Već smo spomenuli da je Klement XI. bio veliki štovatelj sv. Josipa i da je umro baš na njegov blagdan.

20. ožujka

BLAŽENI MAURICIJE CSÁK

Taj je blaženik madžarske narodnosti. Rodio se oko godine 1270. u Ugodu, u zapadnoj Ugarskoj, u vrlo bogatoj i po krvi plemenitoj obitelji. Oko godine 1301. oženio se s Katarinom, kćerkom palatina Amadeja Aba. Po toj se ženidbi vidi da je bio vrlo ugledan u kraljevstvu kad je mogao dobiti za ženu kćerku samoga palatina, najvećeg državnog dostojanstvenika u Madžarskoj, koji je zapravo bio kraljev zamjenik. No, taj je brak bio kratka vijeka. Već nakon tri godine bračni se drugovi dogovoriše i suglasiše da će poći u dva dominikanska samostana — muški i ženski, koja su se nalazila na otoku sv. Margarete kod Budima.

Palatin je Aba svoga zeta ipak izvukao iz samostana te ga na silu htio učiniti upraviteljem svojih velikih dobara, no to je bilo uzalud. Zato ga je u Budimu dao zatvoriti. Nakon šest mjeseci Mauricije se oslobodio zatvora te opet pošao k dominikancima. Ovi, poučeni prijašnjim iskustvom te iz straha pred njegovim roditeljima, poslaše ga u svoj samostan daleko u Bolognu. Tamo je uz grob osnivača reda sv. Dominika primio solidnu redovničku formaciju i tek kad je bio zaređen za svećenika, vratio se u svoju domovinu Ugarsku.

U redu je proživio 30 godina razvijajući veliku djelatnost po raznim samostanima u Ugarskoj. Umro je u samostanu u Győru 20. ožujka 1336. te je ondje i pokopan. Smatra se blaženikom Crkve od godine 1494. Životopis mu je napisao Ambrosius Taegius i usvrstio ga među svece mjeseca ožujka.

Djelo je godine 1668. izišlo u Antwerpenu. U sakristiji glasovite crkve Santa Maria Novella u Firenzi nalazi se iz XIV. stoljeća vrlo vrijedna slika koja prikazuje blaženog Mauricija u središtu među dominikanskim svecima. Ona je dokaz i znak koliki je ugled u dominikanskom redu taj madžarski blaženik uživao. To je tim vrednije što red nije oskudijevao duhovnim velikanima, pa i zvijezdama prvog reda, kao što su sv. Albert Veliki i sv. Toma Akvinski.

BLAŽENI HIPOLIT GALANTINI

Svetost je u Crkvi karizma, izvanredna milost, a svaki svetac ima svoju karizmu. Blaženi Hipolit Galantini, osnivač Kongregacije kršćanskog nauka, imao je karizmu kojom je promicao poučavanje u vjeri. O važnosti i vrijednosti toga suvišno je trošiti riječi, jer je očevidno, a blaženik zaslužuje, svakako, da ga upoznamo.

On se rodio 12. listopada 1565. u Firenzi od oca Filipa i majke Marije Ginevra Zufoli. Bog ga je Svojom milošću zahvatio već od malena. Još kao dijete Hipolit je vrlo rado zalazio u crkvu da se ondje sabere, da moli i sluša propovijedi. Iz njih je vrlo mnogo pamtio pa bi sakupljao svoje male prijatelje te im propovijedao. I tako je već od malena počela njegova sklonost prema poučavanju u vjeri.

Kad je poodrastao, pomagao je ocu u tkalačkom zanatu. Mislio je i na redovnički stalež, no namisao nije ostvario. Ali je zato već kao dvanaestogodišnjak počeo skupljati svoje vršnjake i poučavati ih u istinama i tajnama naše vjere. U tom je apostolatu pokazao toliku uspješnost i vještinu da ga je sam firentinski nadbiskup Aleksandar Medici, kasniji papa Leon XI., postavio za učitelja kršćanskog nauka u crkvi svete Lucije u Pratu.

U želji da postigne što veće savršenstvo, Hipolit se opet bavio mišlju da stupi u redovnike, i to u kapucine. No, kako baš nije bio najboljeg zdravlja, kapucini ga nisu primili. Hipolit se pomirio sa svojim udesom, s nesmanjenim žarom nastavio katehizirati, a i svome ocu u poslu pomagati. Tako je bio kao neki mali sv. Pavao. Tkalačkim zanatom zarađivao je kruh da nikome ne bude na teret, a u slobodno je vrijeme poučavao u vjeri.

Neki pobožni imućniji građani vidjevši njegov plodonosni apostolat sagradili su mu oratorij, tako da ima svoju prostoriju u kojoj će nesmetano djelovati. Oko toga oratorija nastala je između godine 1602. i 1604. njegova Kongregacija sv. Franje za kršćanski nauk. Glas se o njoj raširio nadaleko, pa su se slične ustanove počele otvarati i u drugim gradovima. Sam blaženik je u tu svrhu putovao u Luccu, Volterru, Pistoiu i Modenu.

Dr. Niccolò Del Re, jedan od direktora u Vatikanskoj biblioteci, proučavajući apostolski rad Hipolita Galantini, zapisao je: »Bio je pravi sin puka. Stoga se posve dao na apostolat vjerske pouke na dobrobit skromnijih slojeva svoga grada i stoga nije pretjerano ustvrditi da je na praktičnom polju apostolata bio jedan od najkreposnijih i najherojskijih boraca što ih je laikat dao za vrijeme katoličke obnove. Njegovoj su Kongregaciji, dok je još

bio živ, pripadale i ličnosti visokog ranga u društvu te se nisu stidjele surađivati sa siromašnim radnikom u katehiziranju puka.«

Hipolit Galantini i danas može poslužiti kao uzor laičkog i katehističkog apostolata. No, on je uzor i kako se trpi. Kroz 14 dugih godina mučile su ga bolesti i zadavale mu mnogo boli, ali on je sve podnio strpljivo i u duhu žrtve. Znao je da apostolat zaliven patnjama donosi više roda. Umro je 20. ožujka 1619. u Firenzi na veliku žalost pa čak i zaprepaštenje Božjega naroda. Grob mu je odmah postao meta i sastajalište brojnih molitelja, koji su mu se utjecali kao svecu.

Pismena je ostavština bl. Hipolita prilično skromna. Sadrži ustanove i pravila njegove Kongregacije što ih je on sam kazivao u pero, zatim nekoliko duhovnih spisa iz kojih kraj svega nedostatka u stilu i načinu izražavanja odsijeva duboka pobožnost Božjega čovjeka i revnost velikog apostola. Njega je papa Benedikt XIV. proglasio godine 1756. časnim Božjim slugom, a Leon XII. 19. lipnja 1825. blaženim.

21. ožujka

SVETI SERAPION THMUJSKI, BISKUP

O ovom u krugovima učenjaka inače poznatom svecu, prije njegova biskupovanja u Thmuisu (od 340. do 356.) zna se samo to da se sa svojim prijateljem Amounom povukao u pustinju te postao jednim od najslavnijih učenika sv. Antuna, pustinjaka. Zato je u povijesti Crkve uvijek uživao veliku popularnost.

Sv. Jeronim u svom poznatom djelu »O slavnim muževima« posvetio mu je jedno poglavlje. Daje mu naslov »skolastik«. Hvali njegovu veliku inteligenciju i slavi njegovo prijateljstvo sa sv. Antunom, opatom. Spominje i njegovu spisateljsku djelatnost. Od njegovih spisa nabraja raspravu »Protiv Manihejaca«, »O naslovima psalama« te njegove poslanice.

Serapion Thmujski bio je skupa sa sv. Atanazijem veliki pobornik Nicejskog vjerovanja, dakle, borac za istinu o Kristovu božanstvu. Zbog toga povjesničar Sozomen ubraja Serapiona među slavne ličnosti njegova vremena, a izvješćuje i o tome kako je na čelu delegacije od pet egipatskih biskupa pošao u Carigrad caru Konstansu II. da posreduje u obranu velikog pobornika nicejske vjeroipovijesti sv. Atanazija, koji je bio nepravedno proganjan.

U novije doba ime je Serapiona Thmujskoga povezano s istraživanjima o povijesti bogoslužja, otkako je koncem prošlog stoljeća na gori Athosu pronađen tzv. Serapionov Eulogij, vrlo važan dokume-

nat za proučavanje egipatske liturgije IV. stoljeća. Nije dokazano da taj dokumenat u pronađenoj redakciji potječe od Serapiona, no nije isključeno da izvornik, koji se izgubio, od njega stvarno i potječe.

BLAŽENA KLEMENCIJA OD HOHENBURGA

Prema Tritemijevu Ljetopisu Klemencija je bila kćerka grofa Adolfa od Hohenburga. On ju je obećao za ženu grofu Kraftu od Sponheima. Do stvarnih zaruka došlo je godine 1149. No kako je Klemencija svoje djevičanstvo posvetila Gospodinu, zamolila je zaručnika da bi smjela stupiti među redovnice. On joj je to, iako teška srca, dopustio pa je stupila u samostan benediktinki Oehren kod Triera, gdje ostade sve do smrti. Bila je primjerene dobrote, uvijek svima na pobudu. Umrla je na glasu svetosti 21. ožujka 1176. I njezin je zaručnik Kraft kasnije postao monah benediktinac u opatiji Sponheim, postavši čak i opatom. On je umro 5. svibnja 1174. Učeni bolandisti osporavaju ipak Klemencijinu pripadnost benediktinskom redu.

TOMA OD LANCASTERA

Skupa s Rikardom Scrope Toma od Lancastera jedan je od najpoznatijih engleskih srednjovjekovnih svetaca, koji ipak nikad nije bio kanoniziran, a ne postoji nikakva dokumentacija da se o njemu ikad vodio kakav postupak.

Toma se rodio oko godine 1277., bio je nećak kralja Eduarda I. Za vladavine Eduarda II. smatran je najvećim velikašem Engleske. Uživao je velike posjede grofovije Lancaster, Leicester i Derby, a po ženidbi s Aleksijom da Lacy dobio je u baštinu još i dobra grofovije Lincoln i Salisbury. Kao najmoćniji velikaš zemlje bio je usko povezan s engleskim primasom nadbiskupom Robertom Winchelsey i to u opoziciji protiv kralja Eduarda II., koji je zlorabio prava dana »Velikom poveljom sloboština«. Kad je umro nadbiskup Winchelsey, Toma je odmah predložio papi Ivanu XXII. u Avignonu, svome velikom prijatelju, da ga proglasi svetim.

Tomin stav otpora prema kraljevoj samovolji postade još veći kad se on upleo u njegove bračne peripetije. Tada je na sjeveru zemlje organizirao otpor protiv kralju, a u isto vrijeme odbijao navale škotskog junaka Roberta Bruce. Papa Ivan XXII. u mnogim je pismima opominjao Tomu da se s kraljem pomiri i ne zaoštrava situaciju. No Toma je ustrajao na svom putu, čak je i protiv kralja počeo paktirati i sa Škotima. Kralj to više nije mogao podnositi pa mu je spremio zasjedu te ga 14. ožujka 1322. uhvatio u Pontefractu, u grofoviji Yorkshire. Sedmicu dana kasnije dao ga je kao izdajicu objesiti.

Kako su mučenici najopasniji poslije smrti, tako je to bilo i u ovom slučaju. Narod je smatrao da se Toma borio za pravednu stvar pa ga je poslije smrti na kraljevo zaprepaštenje počeo štovati kao pravog sveca. Počela su masovna hodočašća na Tomin grob u Pontefract i u katedralu sv. Pavla u Londonu, gdje mu je bila podignuta spomen-ploča. Počelo

se govoriti i o čudesima, no ona nisu dokazana. Tomu Lancastera počeše smatrati drugim Tomom Becketom, simbolom otpora protiv tiranije. To je bilo osobito u slijedeće 4 godine poslije Tomine smrti kad je kralj Eduard II. postao još samovoljniji i okrutniji. Poslije kraljeva ubojstva naslijedio ga je sin Eduard III. Taj, vidjevši toliku pobožnost narodnih masa prema Tomi od Lancastera, imenuje komisiju da ispita njegovu svetost. Čak je i u tri navrata pisao papi Ivanu XXII. u Avignon neka ga proglasi svetim. Dao je da se sabire i novac, kako bi se u Pontefractu na brežuljku gdje je Toma pogubljen podigla kapela. Do ostvarenja toga plana je i došlo pa su se hodočašća nastavila i tamo sve do reformacije u Engleskoj, koja je takve stvari odbacivala.

Toma od Lancastera bi se u nekom smislu mogao usporediti s našim Petrom Zrinjskim i Krstom Frankopanom. Narod takve junake štuje i čuva im uspomenu. Kod Tome od Lancastera kult je bio tako velik da su ga naprosto smatrali i zvali svecem, te mu se utjecali u zagovor. Službena Crkva to štovanje nije nikada potvrdila i tako je Toma ostao nekanonizirani svetac.

SIMBOL PROLJEĆA

Danas počinje proljeće, a početak novog godišnjeg doba budi u nama uvijek nadu u bolje uvjete ljudskoga života u budućnosti.

Prihvatimo slutnju koju nam pruža promjena godišnjih doba pa je primijenimo na našu duhovnu

stvarnost! Svetkovina je Uskrsa blizu i traži od svakoga od nas odgovarajuću pripravu, radosnu i žarku svijest velike tajne, koja sačinjava središte Božjega nacrta naše vjere i našega spasenja.

»Već ide dan, tvoj slavni dan,
I s nova svud će cvasti cvijet«

— pjeva korizmeni himan, koji u molitvi i pouzdanju ide ususret vazmenoj radosti. Neka očekivanje toga obećanja ne bude za nas uzalud!

Danas također u starom smo kalendaru slavili sv. Benedikta (blagdan mu je prenesen na 11. srpnja). A uspomena toga sveca koji je predvodio nadahnuće i oblikovanje naše kršćanske kulture doziva nam u pamet sažetu formulu velikog monaha, koja je danas više nego ikad živa i mudra: »Ora et labora«, moli i radi! Čini nam se da ona u sebi stvarno nosi tajnu i energiju stalnog preporoda kako za dobrobit duša tako i narodâ. Ne zaboravimo da sv. Benedikt nije bio bez razloga proglašen zaštitnikom Evrope. Mi ga i dalje moramo zazivati za savjest, za sreću i mir našega kontinenta pa i čitavoga svijeta usvojivši lozinku, koju nam je ostavio taj ozbiljni i simpatični učitelj: moliti i raditi!

Nije li Djevica Marija u odličnom smislu prethodila njegov primjer? —

To je bio kratak nagovor što ga je Sveti Otac Pavao VI. izrekao s prozora svoje radne sobe na današnji dan 1976. vjernicima sabranim na Trgu sv. Petra prije nego je s njima izmolio uobičajeni Anđeo Gospodnji. Uvrstili smo tu kratku ali značajnu papinu poruku u ovu našu zbirku, jer se po duhu i sadržaju u nju odlično uklapa. Sveci su je svi od

reda ozbiljno ostvarivali, jer se njihov život sastojao od neprestane molitve i ozbiljnog rada. Na to nas poziva Kristov namjesnik i danas. Korizma je osobito prikladno vrijeme za molitvu i naporan rad.

22. ožujka

SVETI NIKOLA OWEN, MUČENIK

Od desetorice engleskih mučenika što ih je 25. listopada 1970. Pavao VI. proglasio svetima, jedan je brat pomoćnik Družbe Isusove, a to je sv. Nikola Owen. Njegov se blagdan, dok je još bio blaženik, u nekim biskupijama slavio na današnji dan, dok ga Družba Isusova skupa s Eduardom Campionom, Robertom Southwellom, ostalom sedmoricom svetih i šesnaestoricom blaženih mučenika slavi 1. prosinca. Mi ćemo tu lijepu dušu izdvojiti od ostalih, da je što bolje upoznamo, i to baš na današnji dan.

O Nikoli Owenu prije njegova ulaska u Družbu Isusovu godine 1580. ne znamo gotovo ništa, čak niti gdje se rodio ni što je radio. U Družbu je ušao kao brat pomoćnik, i to u ono vrlo teško doba, kad je u Engleskoj biti isusovac značilo biti spreman na najokrutnije mučeništvo. Bio je malena stasa, pa su ga zvali Little John — mali Ivan, ali se u tome slabašnom tijelu krio jak duh, pravi svetac, spreman uvijek na mučeništvo. Nikola Owen bio je čovjek duboke duhovnosti, pobožan i nevin. Uz to je bio izvanredan graditelj pa je u kućama katoličkih velikaša gradio skloništa za svećenike, da bi oni mogli u njegovoj domovini, gdje je katolička vjera stavljena izvan zakona, što sigurnije djelovati i biti na službu onima vjernima koji su odbacivali Anglikansku crkvu. Zbog izvanredno teških prilika Nikola nije mogao živjeti u zajednici, jer je to bilo opasno, već sam. Dušu je hranio molitvom,

razmatranjem, svakidašnjom pričešću i tako je po milosti dorastao svim kušnjama koje su ga čekale.

Čas kušnje nastupio je za brata Nikolu Owena prvi put godine 1594. kad je bio izdan i zatvoren. No, tada su katolici platili za njega oveću svotu novca i on se opet domogao slobode te nastavio svoju djelatnost. Drugi put je uhvaćen godine 1606. skupa sa svojim provincijalom o. Henrikom Garnetom. Povod za to bila je tzv. barutna zavjera, za koju su vlasti okrivile i isusovce, premda im se to nije moglo dokazati. Nikola je uhićen dok se nalazio u dvorcu Hindlip, u grofoviji Worcester. Zatvoren je najprije u zatvor Marshalsea, a zatim je prevezen u zloglasni londonski Tower, u kojem su čamili mnogi nedužni katolici, žrtve državnog nasilja. Lord Robert Cecil, kojemu je bila dobro poznata bratova aktivnost, dao ga je podvrgnuti najsvirepijim mukama. Htio je od njega doznati što više imena svećenika, koji su potajno u Engleskoj djelovali, a kojima je upravo brat gradio skloništa.

Brat je u mukama ostao postojan. Ništa ga nije moglo slomiti: ni prijetnje, ni obećanja, ni muke. Šutio je kao zaliven. U strašnim je mukama 2. ožujka 1606. i izdahnuo. Ne mogavši ga slomiti oklevetali su ga da je počinio samoubojstvo, ne bi li tako osramotili njegovu časnu i svetu uspomenu. Mržnja je uvijek slijepa te ne bira sredstva. Protivnik mora biti zgažen te tjelesno i moralno dotučen. No, na sreću, istina se uvijek sazna pa junaštvo Kristovih svjedoka dođe na vidjelo.

Nakon svestranog i pomnog istraživanja dokazana je mučenička smrt Nikole Owena, pa ga je Pijo XI. na Božić 1929. proglasio blaženim, a u naše je dane proglašen i svetim. Prigodom njegove i

ostalih engleskih mučenika kanonizacije papa Pavao VI. u prigodnoj je homiliji rekao ovo: »Današnja Crkva i svijet osjećaju veliku potrebu za muževima i ženama u svakom staležu života, koji će biti slični ovim svetim mučenicima. Samo osobe takvoga kova, takve svetosti, moći će preobraziti naš izmučeni svijet dajući mu onaj mir, onu pravu duhovnost i kršćansko usmjerenje, koje sve tako žarko želimo.« To je poruka Nikole Owena i njegove subraće, mučenika, našem vremenu. Zato ih je Crkva baš danas stavila visoko na svijećnjak da nam svijetle.

PAVAO KOLARIĆ

Hrvatsko je ime kreposnim životom proslavio pitomac Njemačko-ugarskog zavoda u Rimu Pavao Kolarić. Taj zavod u jezgri osnovan još od sv. Ignacija Loyolskog odgojio je i našem narodu velikih imena. Spomenut ćemo one najpoznatije: Martin Borković, pavlin i slavni zagrebački biskup, Nikola Krajačević (Sartorius), hrvatski književnik, blaženi Marko Križevčanin, mučenik, Toma Kovačević, zagrebački kanonik i povjesničar, koji je sudjelovao na izrađivanju velebnog djela »Illiricum Sacrum« te sam napisao »Historija franjevačkih i pavlinskih samostana u Hrvatskoj«, Josip Galjuf, zagrebački biskup, Juraj Žerjavić, narodni dobrotvor, Josip Stadler, prvi vrhbosanski nadbiskup, svete uspomen biskup Lang te kardinali Alojzije Stepinac i Franjo Šeper.

Prigodom 400. obljetnice zavoda Germanicum et Hungaricum 10. listopada 1973. tu slavnu ustanovu počastio je svojim posjetom papa Pavao VI. U prigodnom je govoru naglasio duhovni značaj svećeničke službe, a zatim nastavio: »Ako statistike imaju bar neku vrijednost, vrijednost koja nešto kaže, kako da onda ne spomenemo da je između mnogih tisuća ovoga zavoda bio jedan papa — Grgur XV., više od 30 kardinala, mnogobrojni nadbiskupi i biskupi, ličnosti velikog dometa kao što su crkveni povjesničar kardinal Josip Hergenröther, teolog Matija Scheeben, oplakivani kardinal Stepinac. I kako bismo mogli zaboraviti da je 50 pitomaca ovoga zavoda podnijelo mučeništvo za stvar vjere, među njima blaženi Marko Križevčanin i Robert Johnson.« Nama Hrvatima može laskati da su u tom slavnom nizu spomenuta naša dva sina.

Jedan od slavnih hrvatskih germaničara bio je i Pavao Kolarić, koji je umro na glasu svetosti baš na današnji dan godine 1862. Kardinal Andrija Steinhuber, povjesničar Germanicuma, u svojoj vrlo vrijednoj povijesti toga zavoda zapisao je o našem Kolariću ovo: »Bio je biser zavoda; nevinošću i svetošću života uzor svim svojim drugovima.«

Pavao Kolarić se rodio 25. siječnja 1837. u Bjelovaru. Gimnaziju je polazio u Zagrebu, a zatim stupio u sjemenište. Godine 1855. održavale su se u Zagrebu velike pučke misije. Propovijedao ih je glasoviti pučki misionar Sicilijanac o. Vinko Basile. Kolarić je bio potresen njegovim propovijedima te odlučio provoditi svetiji život. U tu je svrhu u roku od nekoliko dana tri put obavio veliku ispovijed. Htio je da ona bude što temeljitija i zato ju je ponovio, a ona je bila kod njega početak jednog dubljeg duhovnog života. Kardinal Haulik poslao je revnog i sposobnog bogoslova Kolarića na studije u Rim u Germanicum. Kolarić je stupio u zavod 27. listopada 1857.

U zavodu se dao na ozbiljan studij filozofije i teologije, a još više na temeljit duhovni život. Za vrijeme godišnjih duhovnih vježbi doživljavao je snažne poticaje da se sav preda B o g u. U drugoj je godini teologije teško obolio od sušice. I tada se pokazala u punini sva ljepota njegove plemenite duše. On je bolest primio kao dar iz Božje ruke i prihvatio je kao sredstvo posvećenja. Svi u kući divili su se njegovoj duhovnoj hrabrosti i moralnoj veličini. Sam papa Pijo IX. dopustio mu je da na času smrti smije položiti redovničke zavjete Družbe Isusove.

Talijanski isusovac Petar Ragazzini već godinu dana nakon Kolarićeve smrti izdao mu je životopis na talijanskom jeziku, koji je dvije godine kasnije izašao i u njemačkom prijevodu. Hrvatski uzor-mladić, sluga Božji Petar Barbarić, preveo je vrlo velik dio toga životopisa i na hrvatski jezik, ali je njegov prijevod ostao u njegovoj pismenoj ostavštini. Sadrži 4 sveščića, četvrtine školske zadaćnice te seže samo do 71. strane tiskanog životopisa. Nedostaje mu svršetak 8. poglavlja i cijelo 9. i 10. poglavlje.

Pater Vanino o tome piše ovo: »Barbarićev je prijevod vjeran, ali nešto ukočen. U njemu ne diše narodna duša. Odveć se osjeća napor duha, koji se ne može oteti načinu mišljenja drugog naroda. Ipak nam je prijevod drag, jer je plod apostolskog žara plemenite duše. Čitao se više puta javno travničkim seminarcima.

Petar se nadao da će Crkva danas sutra Kolarića uzdići na oltar, pa nam se nameće misao nije li ga i ta nada ponukala da se dade na prevođenje njegova životopisa, ne bi li kako pobudio zanimanje Hrvata za svetog im zemljaka. Žalio je što ga u nas tako slabo poznavahu.

Njemu samome plemeniti je lik mladoga junaka jednako lebdio pred očima, poticao ga na težnju za savršenim krepostima. Kolarić mu je bio kao kažiput kod najodlučnijeg koraka njegova života — kod izbora savršenijega staleža, a svijetlio mu je kad mu se primicala sjena smrti. Petrova je smrt bila posve nalik na Kolarićevu, kao što naliči lijepi sunčani zapad jedan drugomu.«

AUGUST KLEMENS VON GALEN

»Ja ljubim očiju žarkih bljes,
za kojim krije se jaki grom,
kad rikne, plesat će đavli ples
u paklu — u srcu silničkom:
orao duh
kroz to se bljeskanje zrca,
tirjanin — slijepac gluh —
dršće od gorućeg srca . . .
Ja ljubim prsa ko čvrsti nad,
u kojima smionost jasna vri,
nit laska podla ih smekša kad,
nit koja nevolja polomi . . .«
(Milan Pavelić).

Dok čitamo te stihove svećenika pjesnika, na pamet nam dolazi »lav od Münstera«, kardinal von Galen, na čijem grobu stoji natpis: »Ni hvalama ni prijetnjama!« On je u teško doba nacizma, kad je u Njemačkoj vladala tiranija, pokazao neviđeno junaštvo. Nasilja nad nevinima tadašnjih vlastodržaca snažno je žigosao s propovjedaonice govoreći: »Viči istino, viči!« On se nije bojao raskrinkati silnike. To je bilo zato jer je bio junak, a njegovo

je junaštvo bilo junaštvo duha. Ono je jače od svakog oružja, i od laskanja i potkupljivanja kao i od prijetnja.

Klement Augustin von Galen rodio se 16. ožujka 1878. u mjestu Dinklage. Kao biskup Münstera u »Trećem Reichu« i u poslijeratnom teškom vremenu nije se dao odvratiti od svoje lozinke »ni hvalama ni prijetnjama«. Papa Pavao VI. u osobnom pismu münsterskom biskupu Henriku Tenhumbergu prigodom 30. obljetnice smrti kardinala von Galena — kardinal je umro na današnji dan 1946. — naglasio je da je »taj hrabri pastir jasno i neustrašivo istupao za Božji zakon i ljudska prava, pa je uspomena na njega poticaj i obaveza i za naše vrijeme«.

Biskup von Galen pokazao se hrabrim i dobrim pastirom svoje biskupije, a osim toga kao borac za slobodu Crkve i osnovna ljudska prava. Njegove propovijedi iz doba Hitlera i za nas su značajne, »jer mi katolički kršćani moramo se posebno boriti za pravo na život nerođene djece, koje je ugroženo ne samo ovdje u Njemačkoj nego i u drugim pa i katoličkim zemljama« — izjavio je biskup Tenhumberg. Sve to dokazuje da su junaci uvijek suvremeni, da su suputnici i pokazatelji svakom vremenu te da u očima čestitih ljudi ne mogu nikada zastarjeti.

U Münsteru je otvorena izložba o životu i djelu kardinala von Galena, da se sačuva na nj trajna uspomena, a već prije, tj. 15. srpnja 1960. pokrenut je za njega redoviti postupak za proglašenje blaženim. Možemo samo željeti da što prije završi s uspjehom, jer takvi duhovi, kao što je bio kardinal von Galen, uvijek su opomena kukavicama, prijekor puzavcima, ohrabrenje junacima.

23. ožujka

SVETI TURIBIJE MONGROVEJSKI

Učeni je papa Benedikt XIV. usporedio sv. Turibija, biskupa, s Karlom Boromejskim nazvavši ga obnoviteljem dušobrižništva i još više — neumornim vjesnikom ljubavi. On se rodio 18. studenoga 1538. u španjolskom seocu Villaqeida. Studirao je ponajprije u Valladolidu, zatim u Salamanki i napokon u kolegiju San Salvador u Oviedu. Akademski stupanj licencijata iz prava postigao je ipak na Sveučilištu u Santiago di Compostella godine 1568. ne mogavši dalje do doktorata, jer je u prosincu 1573. bio imenovan inkvizitorom u Granadi. U toj službi došao je u dodir s muslimanima, a upoznao je i napore brojnih misionara koji su se trudili da bi nekršćane pridobili za kršćanstvo. On sam još je bio laik, no svoju je službu obavljao vrlo ozbiljno, odgovorno i obazrivo. Životopisci hvale njegovu pobožnost, askezu, osjećaj za pravednost te ljubav prema siromasima — sve same vrline vrlo potrebne budućem pastiru duša.

Tridentski sabor je jasnom dogmatskom, pametnom pastoralnom naukom, sigurnim i čvrstim normama Crkvu u Evropi uputio snažno na putove obnove. Duša toga, zaista, velikoga obnoviteljskoga rada bio je milanski nadbiskup Karlo Boromejski. Taj čovjek nevjerojatne radne sposobnosti postao je svjetlo i uzor mnogim tadašnjim i kasnijim duhovnim pastirima. Val tridentske obnove tek ne dugo prije otkrivenu Ameriku zahvatio je kasnije. Tako je sveobuhvatno evangeliziranje Meksika bilo praktički završeno već godine 1572., dakle, niti 9 godina

nakon završetka Tridentskog sabora. No istom je u XIX. stoljeću za vrijeme revnog nadbiskupa Pedra Moya de Contreras duh Tridenta u toj zemlji uhvatio dublje korijenje.

Političko i duhovno središte tadašnje Južne Amerike bila je Lima u Peruu, u kojoj je 14. svibnja 1541. osnovana biskupija. Od 11. veljače 1546. nadbiskup Lime bio je odgovoran za ogromno područje koje se protezalo od Paname do Rio de la Plata. Njemu su kasnije kao metropolitu bile podvrgnute ove biskupije: Cuzco, Cartagena, Quito, Popayan, Asunción, Caracas, Bogotá, Santiago, Concepcion, Cordoba, Trujillo Arequipa. Taj silni prostor od sjevera do juga bio je dugačak 5.000 km, a površina mu je obuhvatila 6 milijuna km².

Španjolski kralj Filip II., koji se za svoje kolonije brinuo ne samo iz političkih motiva, smatrao je svojom dužnošću da ondje zasadi Kristov križ. Zato je vrlo brzo uvidio da se u Peruu u tom pogledu mora nešto dogoditi. I oko mu je zapelo za mladog licencijata iz prava Turibija Mongrovejskog, koji je u Granadi bio predsjednik vijeća inkvizicije. Ne zaboravimo da je ta ustanova u Španjolskoj bila u državnim rukama. Kralj je želio da taj mladi, savjesni, pobožni pravnik, premda još laik, postane ništa manje nego nadbiskup u Limi. Turibije, koji nije studirao teologiju, a niti poznavao prilike u Americi, iz osjećaja odgovornosti odbio je tu ponudu, koju bi manje odgovorni objeručke prihvatili.

No 21. ožujka 1579. kralj je imao već u rukama dokumenat o Turibijevu imenovanju za nadbiskupa u Limi. Kandidat je morao prihvatiti pa je primio sve svete redove zajedno, a za biskupa je posvećen

u katedrali u Sevilli u kolovozu 1580. Malo poslije toga otputovao je u Ameriku, ali je onamo stigao tek u proljeće slijedeće godine. Putovalo se onda vrlo sporo.

Došavši u svoju nadbiskupiju novi se nadbiskup dao sav na posao. Trudio se da obnovi palu crkvenu disciplinu i u tom je pogledu bio neumoljiv te nije popuštao nikomu. Borio se i protiv raznih nepravdi stavljajući se uvijek na stranu potlačenih i obespravljenih. Moćnici su ga zbog toga progonili, no on se nije dao smesti pa mu je pošlo za rukom iskorijeniti bar one najteže zloporabe. Uz taj socijalni rad podizao je mnoge crkve, redovničke kuće, bolnice, godine 1591. osnovao je i prvo sjemenište u novom svijetu. Neprestano je studirao, učio jezike i narječja Indijanaca, da bi im mogao naviještati Evanđelje izravno, bez tumača. Time je mnogo pridonio većem broju obraćenja.

U drugom razdoblju svoga biskupovanja Turibije je prema preporukama Tridentskog sabora sazvao tri pokrajinska sabora. Osobito je značajan onaj iz godine 1583. koji je zacrtao program za pastoralni rad za svu Južnu Ameriku. Turibije je održao i 13 biskupijskih sinoda, a četiri puta je osobno izvršio pastirski pohod kroz svu svoju prostranu nadbiskupiju. U pismu iz godine 1594. pisao je kralju Filipu II. da je prevalio 15.000 km te krizmao preko 60.000 vjernika. Drugi pastirski pohod biskupije trajao mu je šest, treći četiri godine, a s četvrtog se više nije živ ni vratio. Umro je među Indijancima u jednoj maloj, siromašnoj crkvi.

Najodličnija crta na liku sv. Turibija bila je njegova bezgranična ljubav prema Indijancima. Kao biskup morao se mnogo boriti protiv nekih

redovnika, koji su ljubomorno bdjeli nad nekim svojim povlasticama, ali je nastojao i nedisciplinirane svjetovne svećenike pozvati na red kao i španjolske doseljenike, koji su se odavali raznim porocima.

U kaptolskom arhivu u Limi čuva se knjiga »Libro de las visitas«, neke vrste putni dnevnik Turibijevih pastirskih putovanja. Iz njega doznajemo kako je taj neusporedivi pastir duša imao dalekovidne planove, kako je bio pun ljubavi prema Indijancima, koje voljaše kao otac djecu. Indijanci su ga na putovanjima htjeli nositi u nosiljci, no on to nije dopustio, već je putovao pješke, da ne bi nikome bio na teret. Jašio je i na mazgi, a kad je to bilo nemoguće, uzeo bi putnički štap i verao se i pješačio. Za put po brdima imao je specijalnu obuću. Bio je pravi pastir duša, koji je išao u potragu za svojim ovcama. On nije išao ni za kakvim materijalnim dobitkom, već za dušama. Za njih je žrtvovao sve. Bilo je i onih koji ga nisu razumjeli, koji su ga pred kraljem u Madridu optuživali da previše dugo izbiva izvan Lime, no Turibije nije trošio vrijeme u jalove debate, već je radio i dalje sve ono što mu je nalagala njegova pastirska svijest i odgovornost.

Povjesničar E. Düssel spominje i ovo: »Svećenici-redovnici bez izričitog dopuštenja nisu smjeli preuzeti nijed~u župu. Oni su se ipak pozivali na jednu Bulu Pija V., koja im dopušta da mogu djelovati kao župnici. I tako je došlo do žestokog sukoba. Konačno se Turibije obratio na Kuriju. 19. veljače 1586. kardinal Caraffa je dokinuo odredbu Pija V. te misijskom biskupu omogućio da u toj stvari može postupati po vlastitoj uviđavnosti. To

pravo je kasnije potvrdio papa Grgur XIV. Na taj je način nadbiskup mogao naložiti redovnicima da napuste sigurne župe te idu dalje na misijsku frontu. Isusovci su u tom prednjačili pa su tako Turibiju bili velik potporanj.«

Turibije je dao izraditi katekizme na tri jezika: španjolskom i dva urođenička. Svoju je nadbiskupiju podijelio na 240 župa ili »doctrinas« ili redukcija. Njima su upravljali 122 svećenika-redovnika i 118 biskupijskih svećenika.

Vrli pastir sv. Turibije Mongrovejski nalazio se na pastirskom putovanju. Upravo je došao u dolinu Pascasmayo, kad mu nenadano pozli. Osjećao se vrlo slabo pa su ga prenijeli u kuću indijanskog katehista u Santiago de Miraflores. Posljednja mu je želja bila da još jedanput pođe u malu indijansku kapelicu i ondje primi svetu pričest. Zamolio je i priora augustinaca, koji su ondje imali samostan, da mu zasvira na harfu. I dok je otac Jeronim pjevao psalam 116. »Ja vjerujem i kada kažem« i psalam 31. »U tvoje ruke duh svoj predajem« — Turibije zadnji put još baci pogled na Propetoga i izdahnu. Bilo je to baš na Veliki četvrtak 23. ožujka 1606. Ono malo osobnih stvari, što je uza se imao, podijelio je pred smrt među svoje pratioce, što ih je tako nježno ljubio. Slijedeće godine prenijeli su mu tijelo u Limu. Toga velikog apostola Latinske Amerike blaženi papa Inocent XI. proglasio je 24. lipnja 1679. blaženim, a Benedikt XIII. 10. prosinca 1726. svetim. Cijela ga Crkva po općem kalendaru slavi na današnji dan. To on, doista, i zaslužuje!

MOLITVA

Bože, Ti si svoju Crkvu umnožio apostolskom revnošću svetog Turibija, biskupa. Daj da Tebi posvećeni narod sve većma raste u vjeri i svetosti! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI JOSIP ORIOL

Katalonija je zemlja koja je Crkvi i čovječanstvu dala velikana. Jedan je od njih, bez sumnje, sv. Josip Oriol, koji se rodio 23. studenoga 1650. u Barceloni. Kao dječačić bio je povjeren na odgoj zajednici Santa Maria del Mar. Toliko je već tada bio pobožan da su ga i sudrugovi i odgojitelji nazivali »el santet« — malim svecem. Godine 1664. Josip se upisao na Sveučilište u Barceloni, gdje je 1. kolovoza 1674. promoviran za doktora teologije. No još više od teološkog znanja resila ga je već tada karizma, dar čudesa. To se po prvi put očitovalo kad je stavio ruke na žeravicu a da se pri tom nije opekao. Time je htio pobiti klevetu kojom je muž njegove stare hraniteljice Katarine Bruguera okrivio svoju ženu da ju je našao u nečasnom poslu.

Josip je 29. lipnja 1677. slavio svoju prvu misu u župskoj crkvi u Canet del Mar, u biskupiji Gerona. Za nju se pripremao preko godine dana. Vrativši se u svoj rodni grad postade odgojitelj u kući Tome Gasneri. Tu je službu vršio 10 godina, a u isto je vrijeme djelovao kao svećenik u župskoj crkvi oratorija sv. Filipa Neri.

Godine 1686. smrt mu je ugrabila dragu majku. Da nađe utjehe ožalošćenom srcu, odlučio je poći

na hodočašće u Rim i to pješke. U Rimu se zadržao godinu dana pohađajući vrlo često oratorij duhovnih sinova sv. Filipa Nerija. Ondje se sprijateljio s nekim kardinalima, koji su mu kod Inocenta XI. isposlovali jednu nadarbinu u Barceloni. Ona je bila vezana uz crkvu Santa Maria del Pino. U toj je crkvi počeo vrlo revno vršiti apostolat, a njegova su osobita briga bili vojnici i pomorci. U vjeri je marno poučavao dječake, a mnogima je bio izvanredan i posvvijetljen vođa duše.

Uz naporan apostolat Josip je provodio i vrlo strogu pokoru. Spavao je samo tri sata dnevno i to sjedeći na stolici. Živio je od kruha i vode, nosio je kostrijet.

U travnju 1698. dao se opet na put u Rim i to s namjerom da ga Papa pošalje u misije. No, to nije bila Božja volja. Došavši tek do Marseillesa, Josip te teško obolio; bolest mu je bila znak da ga Bog i dalje želi imati u Barceloni, u njegovu dotadašnjem apostolatu. Vrativši se kući posvetio se naročitoj brizi za bolesnike. Svojim molitvama i blagoslovom mnogim je bolesnicima vratio zdravlje. To je još više povećalo njegovu popularnost u gradu, koji ga je smatrao svojim od Boga danim svecem. Njgovu su smrt 23. ožujka 1702. oplakali mnogi, a na njegovom grobu u crkvi Santa Maria del Pino počeše se događati nova čudesa.

Crkva je toga kreposnoga svećenika 5. rujna 1805. po Piju VII. proglasila blaženim, a 31. listopada 1909. po Piju X. svetim. Za vrijeme strašnog građanskog rata u Španjolskoj od godine 1936. do 1939., kad je mržnja neprijatelja vjere opljačkala, obeščastila i uništila mnoge svetinje, razbijena je i urna koja je čuvala svečeve relikvije. Fanatizam

nema straha ni poštovanja ni pred onim što je svakom normalnom čovjeku sveto i nepovredivo, a to je tijelo pokojnika. Da vjernici Barcelone koji su mnogo častili svoga sveca ne bi ostali bez njegovih relikvija, dobiše na dar dio relikvija od Pija XII. Te je relikvije godine 1908. kardinal Salvatore Casañas bio darovao papi Piju X.

Veliki svetac, pokornik i apostol Josip Oriol bio je i tako ljudski. To najbolje pokazuje i njegova velika ljubav prema rođenoj majci Geltrudi, rođenoj Buguña. Njezinu je smrt veoma bolno osjetio. Da je bio pjesnik kao naš hrvatski svećenik i valpovački župnik Miroljub Ante Evetović, ispjevao bi najljepšu od svojih pjesama baš sjećajući se svoje prve učiteljice života, koju mu je smrt ugrabila. Ali Josip Oriol nije bio pjesnik. On je ojađenoj duši nastojao naći utjehe u rimskom hodočašću na grobovima mučenika, u općinstvu svetih. Vjerovao je i nadao se da će dragu majku vidjeti u vječnosti i ta ga je nada krijepila. Kršćanin u žalosti za milima i dragima plače i žalosti se, jer je to ljudski, ali njegova je žalost puna nade i predanja u začetnika života Isusa Krista, u kojem naši dragi pokojnici žive.

GIOVANNI LUIGI BALBIANO, SVEĆENIK

Evo još jednog vrloga svećenika, Božjega sluge! Svaki pravi svećenik čini da Krist po Euharistiji bude sakramentalno prisutan među nama, ali i u našem osobnom i društvenom životu. Zato je i njegova

uloga nezamjenjiva. Opravdano je stoga dozivati u pamet svijetle svećeničke likove iz prošlosti. Oni ne smiju pasti u zaborav. Zbog svega toga želimo se upoznati s Božjim slugom, svećenikom Balbianom.

On se rodio u pokrajini Piemontu u mjestu Volveri kod Torina. Bilo je to 25. kolovoza 1812. Vrlo rano je osjetio Božji poziv da stupi u sjemenište. Sjemenišni je život proveo u tri sjemeništa: u Giaveno, u Bra i u Chieriu. Posvuda se isticao iskrenom pobožnošću, marljivim studijem i savjesnom disciplinom. Znao je da se bez tih važnih elemenata ne može izgraditi u zrelu i zaokruženu svećeničku ličnost.

Giovanni je zaređen za svećenika 21. svibnja 1837. te postavljen za kapelana u župi Avigliana. Tu je službu revno i savjesno obavljao sve do smrti, premda je lako mogao postati i župnik. Radije ostade na najnižem stupnju crkvene hijerarhije, jer je želio biti ponizan. Kao kapelan slušao je u svemu župnika, koji je bio mlađi od njega. Bio je neumoran u držanju vjeronauka, u propovijedanju, ispovijedanju, pohađanju bolesnika. Pravi pastoralac, koji se dušama nesebično davao.

Nije čudo da je narod iz cijele okolice hrlio k njegovoj ispovjedaonici. Kod njega je tražio svjetla, ohrabrenja, savjeta. I siromasi su dobro znali da će im on uvijek pružiti pomoć. Uz takav svestrani pastoralni rad Giovanni je obavljao i velike pokore i trpio mnogo. To je redoviti put kojim Gospodin svoje odabrane vodi na najviše vrhunce.

Kad je svećenik Balbiano 22. ožujka 1884. umro, čitav je kraj proplakao za njim kao za ocem. Svi su ga nazivali svecem, a sprovodu je prisustvovalo

40.000 vjernika. Božji narod instinktivno osjeća tko je pravi Kristov sluga, tko je svećenik po Njegovu Srcu. Odazivajući se glasu vjernika Crkva je 23. ožujka 1945. za svećenika Balbiana pokrenula proces za proglašenje blaženim. Ako jednog dana dođe na oltar, njegov će lik još više zasjati kao uzor kako onima koji se spremaju na svećeništvo, tako i onima koji već vrše tu nadasve odgovornu službu.

24. ožujka

SVETA KATARINA ŠVEDSKA

Katarina Švedska, kćerka svete Brigite, nije nikad službeno bila proglašena svetom, ali se ipak već stoljećima štuje kao svetica. Crkva je to štovanje bar neizravno potvrdila. Tako je papa Inocent VIII. godine 1484. dopustio da se Katarinu Ulfsdotter — prezime Katarine Švedske — smije smatrati kao suutemeljiteljicu reda svete Brigite. Time je Papa, a da možda i nije htio — izrekao značenje te svete žene. Ona stoji u sjeni svoje svete majke, slavne svete Brigite, te nastavlja njezino djelo.

Katarina se rodila negdje oko godine 1331. kao četvrto od osmero djece Ulfa Gudmarssona i Brigite. Prezime je dobila prema tradicijama švedskih obitelji. Vrlo rano je bila zaručena s Egardom von Kyren, ali su oboje suglasno odlučili živjeti u potpunoj uzdržljivosti, što u srednjem vijeku nije bilo ništa neobično.

Godine 1350. za velikog jubileja nalazila se s majkom u Rimu. Ondje ju je zatekla vijest o muževoj smrti. Otada Katarina prati svoju majku na njezinim velikim hodočašćima, često i uz životnu opasnost, a sudjeluje i u svim njezinim pothvatima za dobro Crkve, koja je tada zbog stolovanja papâ u Avignonu bila u bijednom stanju, osobito u Rimu. To neka osvijetli samo jedna zgoda.

Obilazeći s majkom rimske crkve dva puta je jedva izbjegla da pokvarenjaci nad njom ne izvrše nasilje. O tome je u jednom pismu napisala ovo: »Provodim bijedan život zatvorena kao zvjerka,

dok drugi mogu ići u crkvu i ondje hraniti svoju dušu. Moja braća i sestre u Švedskoj mogu bar u miru Bogu služiti.«

Nakon smrti svoje majke, koja je umrla 23. srpnja 1373. u Rimu, Katarina je pratila njezino mrtvo tijelo u Švedsku prevalivši golem put kroz Austriju, Poljsku i Prusiju. Godine 1375. ušla je u slavni samostan Vadstenu, no brzo se nakon toga opet vratila u Rim, gdje ostade pet godina. Stanovala je u istoj kući, gdje je umrla njezina majka. Ta se kuća nalazila na trgu Farnese. Razlog je njezina boravka u Rimu bio postupak za kanonizaciju njezine majke. Nije dočekala završetak toga postupka.

Prema jednoj legendarnoj predaji Katarina je spasila Rimljane i njihov grad od vodâ Tibera. U kapeli podignutoj njoj u čast u kući na trgu Farnese čudo je naslikano na jednoj fresko-slici.

Godine 1380. biskup je imenovao Katarinu opaticom u samostanu Vadsteni. No, ona je već slijedeće godine na današnji dan ovaj život zamijenila boljim. Glas se o njezinoj svetosti proširio po svoj Švedskoj. Po njezinu zagovoru dogodila su se i mnoga čudesa. Sve je to u njezinim sunarodnjacima probudilo želju da je vide ubrojenu među svece. Proces za kanonizaciju vođen je od godine 1466. do 1489., ali nikad nije bio dovršen. Redovnici samostana u Vadsteni zamolili su papu Siksta IV. da je skupa sa svetim Bonaventurom proglasi svetom, ali Papa nije udovoljio njihovoj molbi.

God. 1488. papa Inocent VIII. dopustio je ipak svečani prijenos njezinih relikvija, koji je izvršen 1. kolovoza 1489. u prisutnosti kralja Stena Sturea. Iako nije bila proglašena svetom, ipak je od po-

četka štovana kao svetica. Na brojnim je slikama prikazana s jelenom, jer ju je prema jednoj legendi ta životinja spasila iz smrtne pogibelji. Zadnje dane života mnogo je trpjela od boli u želucu. To joj je onemogućilo primanje svete pričesti. Mučena željom za svetom hostijom molila je da je bar izlože u njezinoj sobi i tako je promatrajući je i klanjajući joj se crpila snagu za podnošenje svojih teških boli.

BLAŽENI JOSIP MARIJA TOMASI

Kardinal Josip Marija Tomasi svojim je djelima bio jedan od davnih preteča liturgijske obnove, koja je doživjela svoju potvrdu i trijumf u naše dane na II. vatikanskom saboru. On je želio da se vratimo starim obredima Crkve, onoj jednostavnosti i svježini koja ih je resila na početku.

Josip se rodio u plemićkoj obitelji u jednom zamku na južnoj obali Sicilije, koja je skroz-naskroz bila prožeta kršćanskim duhom. Rodio se 12. rujna 1649. u Licati. Njegova oca vojvodu od Palme narod je nazivao »svetim vojvodom«. On je utemeljio samostan benediktinki, u koji uđoše njegove četiri sestre, a kasnije i njegova žena.

Mali je Josip već od malena osjećao izvanrednu sklonost prema bogoslužju pa je na malom oltaru »služio misu«. To je išlo tako daleko, a bio je južnjak pa ga kao takvoga valja i promatrati, da je molio oca da bi svaki dan smio nositi odijelo u boji liturgijskog ruha dotičnog dana. To je ipak bilo previše, pa mu je pametni otac savjetovao neka jedino oblači čarape prema liturgijskoj boji dana.

Josipova neobična sklonost prema bogoslužju rodila je u njemu živu želju da postane svećenik. I tako kad se njegov otac počeo baviti mišlju da ga pošalje na kraljevski dvor u Madrid, petnaestogodišnji Josip Marija izrazi želju da stupi u red teatinaca, regularnih klerika, koji su tada u narodu bili veoma obljubljeni. Oni su posvuda gradili sjajne crkve i razvijali sjaj svetog bogoslužja, pa je Josip osjetio duhovnu srodnost s njima. Otac je pristao i Josip se odreče prava na baštinu. Učinio je to radosna srca, jer mu je ljubav bila drugdje, a ne u vremenitim stvarima.

Stupivši u novicijat u kući »Ai Quattro Canti« u Palermu započe svoj redovnički život. Na putu do oltara morao je proći kroz mnoge kuće svoga reda. Bio je u Messini, Ferrari, Modeni, dok nije napokon u Rimu na sam Božić 1673. odslužio svoje prve tri mise. Od tada Rim vije nije napuštao. Najveći dio života proveo je u samostanu sv. Silvestra na Kvirinalu, u blizini današnje predsjedničke palače.

U Rimu se sav posvetio istraživanju po raznim bogatim bibliotekama, koje mu postadoše kao neki treći zavičaj. Proučavao je djela svetih Otaca i starokršćansku liturgiju. O tom je svom radu zapisao ovo: »Neka neki idu u Atenu, drugi neka slijede Platona, treći neka proučavaju Aristotela, moja je sklonost da duhom živim u Jeruzalemu te dan i noć razmatram nad Svetim pismom puštajući profane znanosti po strani. Svoju hranu želim tražiti do nogu Kristovih i Njegovih apostola te cijeli svoj život pabirčiti po spisima svetih Otaca, koji su bili puni apostolskoga duha.«

Josip Marija Tomasi imao je sposobnosti za istraživački rad, jer je bio i strpljiv i savjestan. Sam je rekao: »Strpljivost je korisnija od samoga kruha, jer kruh trebamo samo dva put na dan, a strpljivosti sto put u jednom satu.«

Da bi što više i dublje ušao u smisao Svetog pisma, Tomasi je jedno vrijeme studirao kod židovskog rabina Mojzesa de Calvi te se u njegovoj školi veoma sprijateljio sa starim istočnim jezicima, osobito hebrejskim, na kojem je napisan Stari zavjet. Svojom upornošću, a još više dobrotom, pridobio je svog učitelja rabina za kršćansku vjeru.

Tomasi je bio pravi učenjak, koji je izvrsno poznavao klasične jezike, latinski i grčki, i njima odlično vladao. Kao učenjak izišao je na glas objavljivanjem starih sakramentara, što ih je kraljica Kristina Švedska donijela sa sobom u Rim. Od godine 1709. do 1712. izdao je svoj veliki »Uvod u teologiju svetih Otaca«. Tim je djelom svojim suvremenicima približio važne kršćanske izvore prvih stoljeća. Svim se silama trudio da u puku pobožnost stopi s liturgijom. On je davno prije II. vatikanskog sabora došao do uvjerenja da pobožnost puka, valja hraniti Svetim pismom i spisima svetih Otaca. Ta spoznaja nagnala ga je na posao pa je priredio razna djela za redovnice i svjetovnjake, koja su puna starih molitava, svetopisamskih tekstova, izreka svetih Otaca, dijelova iz raznih starih liturgija. Blaženu Djevicu Mariju u njezinu »Magnificatu« promatrao je kao uzor kako se moli, kako se slavi Bog. Ona je za njega »bila prva učiteljica koju susrećemo u Novom zavjetu, a koja je slavila Boga riječima iz Svetoga pisma.«

Izdao je i vrlo zanimljiv Psaltir, u kojem je iz psalama ispustio povijesne tekstove, a zadržao samo molitvene. Time nije htio osakatiti sveti tekst, već ga bar djelomično približiti onima koji su nesposobni da shvate cjelinu. Bio je neobično moderan u današnjem smislu riječi, jer je želio da se u selima gdje nema svećenika ljudi skupljaju u nedjelju barem na pjevanje psalama, dakle, na službu riječi. Svojim je radom postao pionir liturgijske obnove i Papa ga je za njegove neprocjenjive zasluge godine 1712. imenovao kardinalom.

Tomasi nije bio nikakav karijerist ni slavohlepnik pa je kardinalski grimiz primio teška srca. Bio je velik učenjak i vrlo skroman i jednostavan čovjek, koji nije težio za častima i slavom. Papi Klementu XI. nije preostalo drugo nego da mu zapovjedi pod poslušnošću da primi kardinalsku čast. Tomasi je u jednostavnosti srca kod svog kardinalskog imenovanja rekao ovo: »Što mi treba naslov uzoritost, kad ja ipak ostajem onaj stari kao i prije?!« On je sav živio samo za Boga i za liturgiju. Kad ga je uz upalu pluća zahvatila smrtna groznica, klicao je: »Dođite, dođite, jer je vrijeme da idemo na službu Božju!«

Taj sveti neobični učenjak pretrpio je mnogo duševnih muka. Otkrio ih je u pismima svojoj najdražoj sestri Mariji Krucifiksi. Trpio je mnogo od melankolije, od skrupula, nemira i tjeskoba. Zato je jednom zapisao: »Ovaj je život više smrt nego život No zbog toga nije padao u očaj, već se trudio »da iz ove zemlje smrti traži onu zemlju života«.

U svojim je nutarnjim sukobima tražio svjetlo i rješenje u Gospodinu. Njegovo je kardinalsko geslo bilo: »Moja nada počiva u Gospodinu.« Ta ga nada nije prevarila. Sveto je preminuo 1. siječnja 1713. a papa Pijo VII. proglasio ga je 16. rujna 1803. blaženim.

25. ožujka

NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO: BLAGOVIJEST

»Poslije šest mjeseci posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret, k djevici zaručenoj s mužem iz Davidove kuće, komu je bilo ime Josip. A djevici bijaše ime Marija. Kad anđeo uđe k njoj, reče joj: 'Raduj se, milosti puna! Gospodin je s tobom!' Na te riječi ona se prepade i počne razmišljati što znači taj pozdrav. Anđeo joj reče: 'Ne boj se, Marijo, jer si našla milost kod Boga. Evo, ti ćeš začeti i roditi Sina komu ćeš nadjenuti ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Previšnjega. Gospodin Bog dat će mu prijestolje Davida, oca njegova. On će vladati kućom Jakovljevom dovijeka. I kraljevstvo njegovo neće imati svršetka.'

— Kako će to biti — reče Marija anđelu — jer se ja ne sastajem s mužem? —

— Duh Sveti sići će na te — odgovori joj anđeo — sila Previšnjega zasjenit će te; zato će se dijete koje ćeš roditi zvati svetim, Sinom Božjim. Gle! I tvoja rodica Elizabeta zače sina u svojoj starosti. Već je u šestom mjesecu ona koju zovu nerotkinjom. Jer Bogu ništa nije nemoguće.

Marija mu reče: 'Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj!' Tada je anđeo ostavi« (Lk 1, 26—38).

U posljednja vremena kršćanska teologija ponovno otkriva tajne iz Isusova života. Njihov je početak Gospodinovo utjelovljenje po Duhu Svetom od Marije Djevice. Dok je prijašnja teologija u prvi plan

stavljala Kristove takozvane apstraktne povlastice, kao što su: znanje, svetost, čini zadovoljštine, zasluge itd., dotle se danas ne zanemarujući ih uz njih raspravlja i o pojedinim tajnama Kristova života.

Put je takvoj teologiji već u prošlom stoljeću utro slavni kölnski dogmatičar Matthias Scheeben (1835—1888). Bio je on ne samo velik teolog i originalan mislilac, već još više svećenik Isusa Krista i Njegove Crkve, koji je iz poniznosti odbio naslov monsignora. On je u svom vrlo vrijednom djelu »Tajne kršćanstva« pokušao dati teološko tumačenje ne samo kršćanskim istinama već i pojedinim tajnama Isusova života. U našem je stoljeću to još više razvio benediktinac Casel. Poticaj za to sigurno je proizašao iz razmatranja Svetog pisma, osobito Evađelja, kao i iz proučavanja djela svetih Otaca, koji su u izlaganju tajna Kristova života još uvijek nenadmašivi. Koliki su od njih izrekli uvijek suvremene govore nad izvještajem svetoga Luke o Gospodinovu navještenju! Navedino bar nekoliko zrnaca iz toga neprocjenjivog blaga!

»Naš je Bog Isus Krist, rođen od Davidova sjemena bio nošen u Marijinu krilu« (sv. Ignacije Antiohijski).

»Krist je bio rođen od Djevice« (sv. Irenej).

»Kršćani vuku svoje podrijetlo od Isusa Krista, koji je uzeo tijelo i bio rođen od svete Djevice« (apologeta Aristid).

»Krist je postao čovjekom od Djevice« (sv. Justin).

»Riječ je sišla u svetu Djevicu Mariju da se u Njoj utjelovi« (sv. Hipolit).

»Djevica je začela i donijela na svijet Emanuela. A On kao što je prije rođenja od Djevice mogao imati Boga za Oca bez majke, tako je kad se rodio od Djevice mogao imati jednu ženu za majku bez ljudskog oca« (Tertulijan).

»Krist je uzeo tijelo od Djevice Marije i postao je čovjekom za nas« (sv. Atanazije).

Iz cjelokupne kršćanske predaje, kojoj su najodličniji predstavnici i svjedoci sveti Oci, slijedi da je preblažena Djevica svojom rađalačkom djelatnošću dala Isusu ljudsku narav ili materiju od koje bi sazdano Njegovo tijelo. I to je tijelo kao svaka druga ljudska majka u svome krilu pod srcem nosila 9 mjeseci hraneći ga svojom krvlju. Zato sveti Beda Časni s pravom tvrdi: »Krist je bio začet iz djevičanskog krila, ne uzimajući tijelo iz ništavila niti drugim putem već iz majčinoga tijela.« A sveti Andrija Kretski uči: »Presveta je Marija sjedinila Kristovu ljudsku narav s Bogom.«

Za današnju je teologiju u Kristovu utjelovljenju snažno naglašen događaj spasenja. Sin Božji se utjelovio da postane Spasitelj, da izvrši djelo spasenja. Zbog toga se i ne promatra utjelovljenje odijeljeno od ostalih tajna Kristova života, već povezano s njima, štoviše sjedinjeno s čitavim Isusovim bogočovječjim životom.

»S Lukinim pripovijedanjem nalazimo se na vrhuncu koji povezuje Stari i Novi zavjet. U nj se slijevaju sva proroštva, a iz njega odsijeva sav budući razvoj, pa i onaj eshatološki povijesti spasenja. Na tom vrhuncu se nalazi Krist, bogočovjek, Spasitelj, Isus, koji kao Jahve u svetinji nad svetinjama prebiva u Marijinu krilu, a Ona je prava

Majka pravoga Božjega Sina . . . »— uči nas u naše dane kardinal Pietro Parente, pa nastavlja: »Utjelovljenje je povijesni čin (iako ne i iskustveni). On uključuje duboku tajnu božansko-ljudske veze (bogočovještva) u osobi Isusa Krista.«

Budući da se radi o jednom povijesnom događaju, pravo je da ga na Blagovijest svake godine svečano, u tihoj radosti i dubokoj zahvalnosti slavimo. Opravdano je da nam već stoljećima taj preznameniti spasenjski događaj i draga naša zvona svojim zvukom tri put dnevno naviještaju. A što ćemo na glas zvona činiti, poučio nas je u naše dane Pavao VI. Njegovom poukom završimo ovo naše letimično razmišljanje!

»Naša riječ o Angelusu želi biti samo jednostavan ali živ poticaj da se običaj njegova moljenja sačuva gdje i kada je to moguće. Toj molitvi nije potrebna obnova: njezina jednostavna struktura, njezin biblijski značaj, njezino povijesno podrijetlo, koje je povezuje uz moljenje za očuvanje mira, njezin takoreći liturgijski ritam koji posvećuje razne trenutke dana, njezina otvorenost prema vazmenom otajstvu koja nas navodi da spominjući Utjelovljenje Sina Božjega molimo da po Njegovoj muci i križu budemo privedeni k slavi uskrsnuća, čine da ta molitva, nakon stoljećâ, zadržava svoju nepromijenjenu vrijednost i netaknutu svježinu. Istina je da su neki običaji, koji su tradicionalno bili povezani s moljenjem Angelusa, već nestali, ili da teško mogu opstati u modernom životu; ali se tu radi o rubnim elementima: vrijednost razmatranja otajstva Utjelovljenje Riječi, pozdrava Djevici i utjecanja Njezinu milosrdnu zagovoru ostaje

nepromijenjena. Unatoč novim uvjetima vremena, karakteristični trenuci dana — jutro, podne i večer — koji razgraničavaju periode djelovanja te pozivaju da se zaustavimo u molitvi, ostaju za veći dio ljudi nezamjenjivi« (Marialis cultus, broj 41).

MOLITVA

Bože, Ti si htio da Tvoja Riječ u utrobi Djevice Marije uzme pravo ljudsko tijelo: udijeli, molimo, da mi, koji Otkupitelja svoga ispovijedamo Bogom i čovjekom, zavrijedimo biti i suobličeni Njegovoj božanskoj naravi! Po istom Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI DOBRI RAZBOJNIK

»Čudesan je Bog u Svojim svecima!« Ako to u većoj ili manjoj mjeri vrijedi za svakoga sveca, onda to pogotovo vrijedi za desnog razbojnika, koji je s Kristom bio razapet na križ. On prema svim našim mjerilima nikad ne bi bio svetac, a ipak upravo je on zaslužio da čuje s Kristovih usta ove riječi: »Zaista, kažem ti, danas ćeš sa mnom biti u raju!« (Lk 23, 43).

Iako Evanđelje ne navodi zločine zbog kojih su razbojnici bili raspeti, iz uobičajenog pojma kojim su nazvani znači da su bili sve prije nego sveci. Bili su jednostavno razbojnici, pljačkaši na veliko, hajduci, pustahije, a možda i ubojice zbog grabeža. O tome govori i težina njihove kazne: smrt na križu, najokrutnija smrt. Sam dobri razbojnik priznaje

svoju i svoga plačidruga grešnost: »Mi smo ovdje po pravdi, jer primamo zasluženu plaću za svoja djela« (Lk 23, 41).

Po zlim djelima oba su razbojnika bila jednaka, ali kad su se našli razapeti uz Isusa, nasta među njima preokret. Sv. Luka piše: »Jedan od obješenih zločinaca vrijeđao Ga (Isusa): 'Zar nisi ti Mesija? Spasi sebe i nas!' Tada drugi progovori i ukori ga: 'Zar se Boga ne bojiš, ti koji podnosiš istu kaznu?' ... 'Ovaj nije nikakva zla učinio.' Pa nadoda: 'Isuse, sjeti me se kada dođeš u svoje kraljevstvo!'« (Lk 23, 39—42).

U riječima dobrog razbojnika jasno se nazrijeva kajanje, osuda svih njegovih zlih čina, primanje kazne kao zadovoljštine za počinjene nepravde, vjera u Isusa Krista, Gospodina i Kralja, koji ima kraljevstvo. Takvo kajanje pribavilo mu je od Isusa ne samo oproštenje već i svečanu kanonizaciju, jer Isus mu jamči da će ući u njegovo kraljevstvo, a tamo ulaze sveti. Isus ga je opravdao za svetost i osposobio za ulazak u Božje kraljevstvo.

Evanđelje nam o dobrom razbojniku više ništa ne pripovijeda, no unatoč tome on je u carstvu svetih postao vrlo popularna ličnost. Njega jednako uzvisuju kao istočni tako i zapadni sveti Oci. Čujmo bar neke!

Sv. Augustin: »Apostoli su se pokolebali u vjeri u Isusa Krista, iako su vidjeli da je uskrisivao mrtve. Dobri razbojnik ga je vidio kako visi na križu i povjerovao u njega kao u Boga.«

Sv. Leon Veliki: »Dizma (tako nazivaju dobrog razbojnika apokrifna Evanđelja) nije vidio čudesa koja je Gospodin učinio za života; nije mogao vidjeti ni ona što ih je učinio poslije smrti. Pa ipak

je sudruga u patnji priznao za svoga Gospodina. U krivcu koji umire s njime zaziva svoga Spasitelja.«

Sv. Ivan Zlatousti: »Dok svećenici i narod jednoglasno kažu da je Krist zločinac, Dizma Ga proglašuje nevinim i svetim. Dok Ga svi zlostavljaju kao roba, on Ga naviješta kao Gospodina. Dok Ga svi napadaju kao najgoreg između ljudi, dotle Mu se on obraća kao svome Bogu. Svi hule na Isusa, samo Ga Dizma brani. Svi Ga preziru, samo Ga on hvali. Svi Ga optužuju, samo Ga on proglašava nevinim.«

Sveti Ciprijan ide čak tako daleko da dobrog razbojnika naziva »mučenikom i krštenim u svojoj krvi, dok ispovijeda Kristovo božanstvo.«

Evo i čitav niz raznih časnih naslova, kojima sveti Oci nazivaju dobrog razbojnika. Oni ga nazivaju:

prijatelj Isusa Krista,
sudrug Njegova mučeništva,
optužitelj Njegovih mučitelja,
čuvar raja,
evanđelist Isusa Krista,
Gospodinov prorok i odvjetnik, koji Ga naviješta i brani od napadaja,
prvina Isusova križa,
Isusov pobočnik,
orao koji leti u nebo.

Dobroga razbojnika štuju mnoga mjesta kao svoga zaštitnika. Ponajbolji slikari ovjekovječili su ga svojim slikarijama.

Papa Siksto V. dopustio je redu mercedarijevaca da liturgijskom službom časte dobrog razbojnika kao priznavaoca. Svi u dobrome razbojniku vide

primjer savršenog pokajanja, koje briše grijehe, a zazivaju ga i osuđenici na smrt.

U Zagrebu na Kaptolu postoji mala kapelica svetog Dizmuša. Pokojni isusovac o. Miroslav Vanino, dok je mogao, svaki je dan hodočastio do te kapelice, da si od dobrog razbojnika izmoli sretnu smrt. Posve dobra pobožnost! Ona nas sjeća Isusova beskrajnog milosrđa i mogućnosti spasenja i u posljednji čas. Doista je čudesan Bog u svojim svecima!

Mariju si opravdao,
Raj zločincu obećao
Pa i meni nadu dao.

Molitva mi nema moći,
Al' Ti blag si, ne daj poći
U plam vječni mojoj zloći!

K ovcama me svojim kreni,
Među jarad ne daj meni,
S desne strane mene djeni!

Kad pretreseš grješnim svijetom,
Plamenu ga predaš kletom,
Zovni mene s vojskom svetom!

SVETI IRENEJ, SRIJEMSKI BISKUP I MUČENIK

Kršćanstvo je u naše krajeve došlo davno prije dolaska Hrvata. Na našem se tlu organiziraše brojne biskupije. Po važnosti se ističe biskupija u Sirmiumu, današnjoj Srijemskoj Mitrovici. Jedan od

slavnih srijemskih biskupa bio je sv. Irenej, čiji spomendan Rimski martirologij slavi na današnji dan, dok ga đakovačka biskupija nasljednica srijemske svetkuje 6. svibnja. Iako nas od sv. Ireneja dijeli lijepi niz stoljeća, drag nam je ipak jer je ovo naše tlo natopio svojom mučeničkom krvlju i jer nam pruža primjer herojske vjernosti idealima vjere.

O mučeništvu sv. Ireneja postoje dva zapisa: jedan na grčkom a drugi na latinskom jeziku, no čini se da nijedan od njih nije izvoran. Oba potječu iz starijeg grčkog izvornika, koji je jednostavan panegirik — pohvala u čast svetog mučenika, sastavljena prema usmenim predajama sačuvanima o njemu. Ako se iz njega ukloni govornički stil, taj je dokumenat prihvatljiv kao vjerodostojan, vrijedan da mu poklonimo pažnju. On sadrži podatke koji su nam dragocjeni.

Irenej je vrlo mlad postao biskupom u Sirmiumu. Prema tadašnjem običaju bio je oženjen, a imao je i djece. Za vrijeme Dioklecijana uhvaćen je te predveden pred sudište samoga Proba, prefekta rimske pokrajine Panonije. Ondje mu bi naloženo da žrtvuje bogovima i tako otpadne od kršćanstva, što on najodlučnije odbi. Tada je stavljen na muke, ne bi li silom učinio što nije htio milom. Za vrijeme mučenja došli su mu roditelji, žena i djeca i molili ga da posluša carsku naredbu, žrtvuje bogovima i spasi svoj život. Ali sveti mučenik »meliore cupiditate detentus« — zahvaćen uzvišenijim težnjama nije se dao nagovoriti da čini ono što je bilo protiv njegova uvjerenja. Zbog toga prefekt ga zatvori u tamnicu, gdje je hrabri mučenik

morao još mnogo toga podnijeti. No, njegovu postojanost i vjernost ništa nije moglo slomiti.

Ponovno predveden pred sudište odbio je i taj put da žrtvuje bogovima. Tada su ga počeli udarati toljagama osudivši ga na smrt. Konačno mu je na bosutskom mostu odrubljena glava i tijelo bačeno u Savu. Prije toga mučenik je poput Krista bio lišen svojih haljina, pomolio se za se i za svoje vjernike i tako slavno završio svoj životni hod. Bilo je to 25. ožujka 304. godine.

Dok se uživljavamo u likove starih svetaca i mučenika, činimo to da bismo dali odgovore na današnje probleme i da bismo one istinske vrijednosti prošlosti uklopili u sadašnjost te je obogatili. Mučenici nam jednoglasno govore kako valja biti vjeran i u najtežim okolnostima života i u patnjama te kako je vjera vrhunska vrednota za koju valja žrtvovati i život. To je poruka sv. Ireneja i svih svetih mučenika koji izgiboše na ovom našem tlu.

SVETA LUCIJA FILIPPINI

U srijedu 28. travnja 1976. sakupiše se »Maestre pie« — Pobožne učiteljice sa svojom generalnom poglavaricom, stotinama svojih gojenica, i sadašnjih i bivših, da u bazilici sv. Petra u Vatikanu proslave 50. obljetnicu proglašenja blaženom Lucije Filipini. Svetom je obredu predsjedao kardinal Pietro Palazzini, koji je prisutnima podijelio euharistijski blagoslov. Pred gigantskim kipom, koji je postavljen u posljednju lijevu nišu središnje lađe Petrove bazilike, kardinal se obratio prisutnima

uputivši im tople riječi o dubokoj duhovnosti svete Lucije Filippini. Upoznajmo tu ženu i utemeljiteljicu, koja se odlikovala izvanrednom jakošću!

Lucija Filippini rodila se 13. siječnja 1672. u Carnetu u Italiji. Bila je posljednje od petero djece svojih roditelja Filipa Filippini i Magdalene, rođene Picchi-Falzacappa. U prvoj godini života mala ostade siroče bez majke, a u sedmoj i bez oca. Brigu za nju, njezinu stariju sestru Elizabetu i brata Giovanni Francesca, dvoje djece je umrlo, preuzeo je vrijedni ujak.

Lucija se već zarana odlikovala izvanrednim umnim sposobnostima, a još više krepostima pa joj je mjesni župnik povjerio katehizaciju djevojčica. Kasnije joj kardinal Marcantonio Barbarigo povjerio brigu za samostan klarisa u želji da ondje podigne prilično olabavljelu redovničku stegu. Sestre su je primile kao anđela s neba. Osvojila ih je njezina poniznost, razboritost, zdrava širokogrudnost.

Kasnije Lucija s Rozom Venerini osniva dvije ustanove učiteljica za odgoj ženske mladeži. Ona se nije zadovoljavala da djevojčice napreduju samo u znanju već još više u vjerskom životu. U tu je svrhu nakon obuke, a osobito subotom i nedjeljom, okupljala žensku mladež, vodila je u bolnice u posjet bolesnicima, siromasima, učeći ih kršćanskoj ljubavi. Svoje je gojenice pratila i kasnije u njihovu životu i onda kad su već postale majke.

Sv. Lucija Filippini je bila silno pobožna i odana prema presvetoj Djevici. Svaki dan je molila Mali časoslov bl. Gospe i krunicu. Kadgod bi čula otkucavati sat, pozdravila bi Gospu sa Zdravomarijom. Marijini blagdani bili su za nju uvijek dani

velike duhovne radosti. Dan uoči blagdana strogo bi postila. U svakoj je ustanovi Pobožnih učiteljica na počasnom mjestu držala sliku Majke Božje. Svom je dušom željela umrijeti na koji Gospin blagdan. Godine 1832. bila je pogođena teškom bolešću. 19. ožujka rekla je bolničarki: »Umrijet ću na dan navještenja. Isti anđeo koji je presvetoj Djevici navijestio tajnu utjelovljenja Riječi, meni će navijestiti smrt.« Tako je i bilo. Na Blagovijest, dok su zvona u podne zvonila na Anđeoski pozdrav, koji je Lucija s najvećom pobožnošću izmolila, preminu u Gospodinu. Papa Pijo XI. proglasio ju je 13. lipnja 1926. blaženom, a 22. lipnja 1930. svetom.

26. ožujka

SVETI MONTAN I MAKSIMA, SRIJEMSKI MUČENICI

Za vrijeme Dioklecijanova progonstva godine 304. sklonio se u Sirmij svećenik Montan sa svojom ženom Maksimom. Tu je bio nepoznat. Međutim, prijavljen kao kršćanin uhvaćen je zajedno sa svojom Maksimom, Kvadratom, Teodozijem, Emanuelom i 40 drugih, mučen i bačen u Savu.

I to je sve što znamo o tim svetim mučenicima. Budući da su poginuli na našem tlu, dobro je da sačuvamo trajnu uspomenu na njih. Crkva bez tradicije sliči drvetu bez korijena. Istina je da Crkva prima svoje životne sokove od Krista, ali su nam za naš život po vjeri predragocjeni i primjeri onih koji nas pretekoše. Možda o njima ne znamo mnogo, ali i ono malo što znamo dragocjena je poruka i poticaj za nas. Oni nam govore da nismo od jučer, a niti samo za sutra, već da nam je prošlost i duga i slavna, a da nam se budućnost slijeva u vječnost. Ta spoznaja u nama rađa opravdan ponos, a još više svijest o vrijednosti našega kršćanskog života, koji je određen za vječnost.

SVETI LIUDGER

Sveti Liudger je bio suvremenik cara Karla Velikog. Rodio se iste godine kao i on, tj. 742. u Zuylenu kod Utrechta, u današnjoj Holandiji. Umro je 5 godina prije njega, tj. 26. ožujka 809. u Biller-

becku. To vrijeme, iako je nama vremenski vrlo daleko, bilo je veoma značajno i za Crkvu i za franačku državu. Tada se stvarala kršćanska Evropa. Bilo je to njezino mladenačko doba, tzv. karolinška renesansa, vrhunska točka ranog srednjeg vijeka. Karlo Veliki je u nekom zaletu još nepokrštene Germane htio na silu učiniti kršćanima, a to je bilo promašeno, jer se vjera i krst ne mogu silom nametnuti. Put do srdaca valjalo je tražiti na drugi, bolji način. To su mjesto cara učinili sveci, pa tako i sveti Liudger.

Rijetko nam je koji svetac iz toga razdoblja tako živ i prisutan i danas kao što je to sv. Liudger. To imamo zahvaliti njegovu životopiscu Altfridu. On je na molbu redovnika iz Werdena sastavio svečev životopis. Pri tom se poslužio samim svečevim zapisima, koji nose naslov »Erinnerungen an Gregor von Utrecht und Bonifatius« (Uspomene na Grgura od Utrechta i Bonifacija). Tim je dragocjenim spisom Liudger podigao trajan spomenik ne samo svojim duhovnim ocima, kojima je vrlo mnogo dugovao, već i samome sebi. Iz spisa jasno izbija njegova duša, misao, značaj i ideali.

Obitelj je iz koje potjecaše Liudger zdušno pomagala misionarsko djelovanje sv. Willibrorda. On sam je već u mladim godinama dospio u samostansku školu sv. Martina u Utrechtu. Tada je jedina Crkva preko svojih redovnika benediktinaca i preko svojih kaptola imala škole. Kod kuće i u školi čuo je Liudger mnogo o misijskoj djelatnosti svetoga biskupa Willibrorda, koji je umro godine 739. Kao jedanaestogodišnji dječak vidio je slavnog apostola Njemačke sv. Bonifacija. Kasnije će o tom

susretu sav potresen zapisati ovo: »da je svojim očima vidio časnoga starca, sjedokosog Bonifacija.«

Gotovo 12 godina pripremao se Liudger pod mudrim vodstvom Bonifacijeva učenika opata Grgura u Utrechtu, da bi sam pošao slavnim stopama svojih duhovnih otaca. Više puta je slušao i učenoga Alkuina, koji je bio pravo čudo učenosti svoga vremena. U društvu učenih ljudi i on je zavolio knjigu i znanost. No i misijski rad pa je već kao mladi đakon djelovao kao misionar. Nakon svećeničkog ređenja u Kölnu godine 777. djelovao je kroz 7 godina u Dokkumu, mjestu mučeništva sv. Bonifacija. Od godine 784. do 787. putovao je kao hodočasnik na jug, pa je dopro čak i do Rima, gdje se sastao s papom Hadrijanom I. Iz Rima je pošao u slavni samostan Monte Cassino, kolijevku benediktinskog reda, gdje je ostao dvije godine te pod mudrim vodstvom opata Theodemara proučavao pravilo sv. Benedikta. Tu je živio potpuno kao monah, makar da nije položio zavjete. I kroz čitav će život ostati duhovno povezan s benediktinskim redovničkim idealom. Duhovno izgrađen vratio se na sjever da nastavi s misijskim radom. Bila je to želja samoga Karla Velikoga, koga je susreo u Monte Cassinu. Vladara je na njega upozorio njegov nekadašnji učitelj Alkuin. Karlo Veliki je Liudgeru ponudio čak biskupsku stolicu u Trieru, no on je radije još neko vrijeme ostao na misijskoj fronti. Njegov životopisac Altfrid piše o njemu: »Trudio se svim žarom i velikom brižnošću oko divljeg saskog naroda, da mu služi porukom o spasenju. Posvuda je iskorjenjivao otrov trnja, a u revnoj pastirskoj brizi sijao sjeme Božje riječi. Podizao je crkve i

postavljao u njih svećenike, koje sam odgoji za svoje vrijedne suradnike u naviještanju Božje riječi.«

Središte Liudgerove djelatnosti postade Münster. Ono što je naučio u Utrechtu, Yorku i Monte Cassinu dijelio je na svom misijskom području. Sam nikad nije težio za biskupskom čašću, ali je Providnost htjela da 30. ožujka 805. postane prvi biskup Münstera. Kao biskup želio je u apostolskom siromaštvu i jednostavno provesti posljednje godine svoga plodonosnog života.

Pravo se kaže: »Kakav život takva smrt!« To vrijedi i za Liudgera. Kako je živio, tako je i umro. 25. ožujka g. 809. bila je Gluha nedjelja. On je toga dana još propovijedao u Coesfeldu. Poslije toga je hodočastio u Billerbeck. I ondje je još jedanput propovijedao te oko devet sati »bolesna tijela, ali jak po svojoj žarkoj ljubavi, služio pobožno svoju posljednju misu. Tu je također slijedeće noći u prisutnosti svojih vjernih učenika predao svoju dušu Gospodinu« (Altfrid).

Prema vlastitoj želji prvi biskup Münstera pokopan je u Werdenu, u oblasti Ruhra, gdje je godine 800. podigao samostan po pravilu sv. Benedikta. Jedan njegov noviji životopisac piše o njemu: »Luidger stoji pred nama kao neobično privlačiva i osvajalačka ličnost. On nije želio biti drugo do čovjek Evanđelja, kao što je i sam nazivao sv. Bonifacija. Njegov je ideal bila evanđeoska, apostolska savršenost. Pri tom je ipak nastojao da odgovori svim zahtjevima svoga vremena. Vjeran u nasljedovanju svoga raspetoga Gospodina bio je uvijek spreman na sve. Revnost koja nije poznavala umora, skromnost, mudrost i umjerenost u duhu pravila sv. Benedikta, prijateljstvo koje osvajaše, ljubav i dobrota bile su plemenite crte Liudgerova značaja« (B. Senger).

Odmah nakon smrti Liudgera počeše štovati kao sveca. Posvećene su mu brojne crkve, tako u Münsteru, Albachtenu, a u novije doba i u Billerbecku i Duisburgu. Billerbeck i Werden postadoše hodočasnička mjesta posvećena sv. Liudgeru. Njegov blagdan 26. ožujka slave još i danas ove biskupije: Münster, Osnabrück, Paderborn, Hildesheim, Köln i Utrecht. O svetom Liudgeru postoji i bogata ikonografija, ali ograničena na područje njegova štovanja.

DON ORESTE FONTANELLA, SLUGA BOŽJI

»Svaki put kad napustim sakristiju, nakon što sam slavio svetu misu, oborim glavu, jer mislim da među prisutnima ima mnogo drugih vrednijih od mene« — riječi su svećenika Fontanelle, koji je gotovo naš suvremenik, jer je veći dio života proveo u ovom našem stoljeću. Sva je njegova duhovnost svećenička. On je izrekao »da je za životnu radost dostatno biti svećenik.« No, to ne znači da svećenički život nije također i put križa. O tome svjedoče ove njegove riječi: »Čovjek je kao harfa od sedam žica: šest odzvanja bolima a samo jedna radošću.« No, u toj boli čovjek kršćanin, a pogotovo svećenik nije osamljen, »jer je Isus iz Getsemania naš Isus.«

Don Oreste se rodio 1. prosinca 1883. u talijanskoj pokrajini Piemontu u mjestancu Stroni, kod Bielle, kao prvi od troje braće. Iz ranog djetinjstva sjeća se ove zgode: Jedne večeri kad je majka skupljala svoja tri mališana pred lik smeđe Gospe u Oropi da s njima izmoli krunicu, Oreste je bio žalostan i nije molio. Brižno je majčino oko to primijetilo, no ona je s još većim žarom nastavila moliti. Najednom mali brizne u plač.

— Mama, oprosti mi!

— Moli, sine moj!

— Ali. mama, ne mogu moliti, Madonna mi se više ne smiješi .... Mama opraštaš mi?

— Ako hoćeš moj poljubac praštanja, moraš obećati da više nećeš prkositi. Promisli da nisi uvrijedio mene već Madonnu. Vidiš li ovu krunicu? Nakvašena je suzama tvoje majke. Bit će tvoja ako budeš ozbiljno uznastojao da se popraviš.

— Da, mama: obećajem ti to pa radilo se o ne znam kakvoj žrtvi, samo mi daj krunicu. Očekivao je međutim milost oproštenja.

Kad Oreste postane svećenik, reći će u jednoj propovijedi: »Bio sam spašen od zajedničkog brodoloma po ovoj svetoj krunici orošenoj suzama moje majke.«

Devet godina nakon te zgode, a bilo je to 29. prosinca 1892. ta je sveta majka završila svoje zemaljsko poslanje. Bog ju je pozvao k sebi, a ona je svojim milostivim pogledom iz visina gledala na svoje sirotane, osobito na svoga Oresta, koji u rodnoj kući osjeti strašnu prazninu. Nema više njegove drage, neusporedive majke.

Kod smrti svake dobre mame uvijek mi dolaze na pamet stihovi našega pjesnika, svećenika Ante Evetovića Miroljuba:

»Jorgovane, jorgovane,
Kad ti vidim tanke grane
Žalosno je srce moje,
Ja se majke sjećam svoje.

Miris-cvijeće tvoje milo,
Majčino je cvijeće bilo;
Njim su bili dvori njeni
Jednom krasno iskićeni.

Tu je slavuj biljisao,
Zorom majku pozdravljao,
Kad je milo brala cvijeće
Na uranku u proljeće.

Ali jao! dvori njeni,
Sad su pusti, osamljeni;
Tvoje grane, jorgovane,
Raku kite moje Nane.

Ni slavuja nema više,
Ranom zorom ne biljiše,
Samo ja još suze lijem
I pjesmice sjetne vijem . . .«

Majčina je smrt pogodila ne samo djecu već i oca Federica. I on je na domaćem ognjištu osjetio takvu strašnu prazninu, jer ga je sve podsjećalo na dragu pokojnicu. Stoga već slijedeće godine otputuje na rad u daleku Australiju ostavivši svoju siročad Oresta, Guida i Rema kod svojih roditelja.

Mali je Oreste za utjehu bolnom srcu svaki dan recitirao molitvu siročeta, koju ga je naučila jedna časna sestra. Kad je već postao svećenik, napisao je subratu, komu je umrla majka ovo: »Mama nikad ne umire, pogotovo za nas svećenike. Vjeruj to meni koji o tome imam iskustva već godinama.« Oreste je u svojoj siromašnoj sobici stalno imao u siromašnom okviru sliku svoje drage mame, a pred njom je gorjelo malo svjetlo i bdio stručak cvijeća. Kakva ljubav i pijetet prema pokojnoj majci!

Oreste piše pismo ocu u daleki svijet 4. listopada 1896. To je pismo otac čuvao kao najdražu uspomenu. U njemu sin piše ocu da će sutra stupiti u sjemenište, pa nastavlja: »I mama je uvijek željela da pođem tim putem u koji ću zakoraknuti. I kad bude vidjela da stupam u sjemenište, tko zna neće li se radovati na nebu!«

Oreste je na cilju svojih želja 29. lipnja 1907. Toga je dana u svetištu Majke Božje od Orope zaređen za svećenika. Bile su mu 24 godine, a prva mu je svećenička služba bila u rodnoj Stroni, gdje je kroz dvije godine kapelanovao. Poslije toga postaje duhovnik bogoslova u Bielli. I na toj će službi ostati sve do smrti. Tko je kroz dugi niz godina bio duhovnik u sjemeništu, lako se može uživjeti u to te razumjeti don Oresta Fontanellu. Strepio je pred tom odgovornom službom. Zato je otišao pred lik Majke Božje u Oropu i vapio: »Daj da prije umrem nego postanem duhovnik bogoslova!« No njegov je biskup bio neumoljiv te mu u ime poslušnosti naložio da se lati te službe i dodao: »A sada idi natrag k Majci Božjoj i opozovi ono za što si Je molio!«

Jedna baka čuvši da je tako mlad postao duhovnik i da se tu radi o nečem vrlo odgovornom

reče: »Imenovali su ga duhovnim dužnikom. Ali kakvih duhovnih dugova može imati Don Oreste, koji je anđeo?«

Postavši duhovnikom njegova je soba, a još više srce, ostajala uvijek otvorena, danju i noću. Svjetlo se u njegovoj sobi gasilo uvijek vrlo kasno. No i poslije uvijek bijaše spreman upaliti ga ako bi tko pokucao na njegova vrata. O divan je to bio duhovnik! Njegov je duhovnički rad prekinuo I. svjetski rat kad je postao vojni svećenik. Ali čim je rat svršio, on se vratio natrag u svoje sjemenište na svoju staru službu.

Godine 1933. obavio je velike duhovne vježbe od mjesec dana. Prije njih se znao potužiti na boljetice koje su ga mučile. Poslije njih više ne. Živio je još 18 mjeseci mučen šećernom bolešću, ali sve je podnosio šutke i žeđ i glavobolju i bolove u kičmi.

Godine 1934. proslavio je srebrni jubilej svoje duhovničke službe. Tada je rekao: »Potrebni su nam sveti svećenici, a to je tako velika milost da je jedino plod molitve.« On je za nju mnogo molio, a još više trpio. I sam je bio svet svećenik. Zapisao je jednom ovo: »Oh! neka moje mise budu svaki dan kao prva koju sam služio i kakvu bih želio da mi bude posljednja kad bih je znao!« Don Oreste je u molitvi ponudio Gospodinu svoj život za drago sjemenište, a Gospodin je primio njegov izazov. Šećer je u krvi učinio svoje. Iscrpio ga je do kraja i doveo na rub groba.

24. ožujka 1935. ponudili su mu sakramenat svete pomasti. On je uskliknuo: »O kako je lijepa stvar o kojoj mi govorite! Dakle je sve svršeno: ne preo-

staje mi drugo nego poći Gospodinu. Brzo prolazi ovaj svijet, a zatim vječnost. Uvijek s Gospodinom!«

Oko jedan sat u noći 26. ožujka Don Oreste je svetačkim žarom primio posljednju pričest. Tada je izjavio: »Rado umirem. Na ovom svijetu ima tako malo radosti. Molit ću da bi našim klericima i svećenicima izmolio duh Srca Isusova.« Posljednje su mu riječi bile ove: »Dužnik sam svima.« To je rekao rano ujutro kad su njegovi dragi klerici došli k njemu da ga posljednji put vide, pozdrave i izraze mu zahvalnost na ovome svijetu. Umro je kao svetac. U svojoj oporuci je ostavio malu svotu novca za služenje svetih misa, »da bi nad sjemeništem izmolio posebnu zaštitu Srca Isusova i da bi Ono njegovu siromašnu dušu brzo primilo u nebo.« Nimalo ne sumnjamo da je Srce Isusovo uslišilo njegove molitve.

Danas se vodi postupak za proglašenje toga kreposnoga duhovnika blaženim. Za njega se, doista, može reći da je bio jedna lijepa svećenička duša.

27. ožujka

SVETI FILET, LIDIJA, MAKEDONIJ, TEOPREP, KRONID I AMFILOH, MUČENICI

Već treći dan uzastopce pratimo kršćanske mučenike s našega tla. Opis je njihova mučeništva doduše dosta legendaran, no njihova se povijesna opstojnost ne dovodi u pitanje. Prema legendi Filet je bio odlični senator u Iliriku, dakle, u našim krajevima. Lidija mu je bila žena, a Makedonij i Teoprep sinovi. Čitava je obitelj bila kršćanska. Car Hadrijan je naložio svome visokom carskom službeniku, koji je nosio naslov »dux« (vojvoda), da protiv njih povede postupak. Uzrok je ležao jednostavno u tome što su bili kršćani, a kršćanstvo je u Rimskome Carstvu bilo proskribirano, stavljeno izvan zakona. Carski službenik Amfiloh stavio je sve članove te slavne kršćanske obitelji na muke. Kako su oni i u mukama ostali postojani u svojoj kršćanskoj vjeri, to je tako snažno i uvjerljivo djelovalo na samoga Amfiloha da se i on obratio na kršćanstvo. I ne samo on već i Kronid, tzv. »commentariensis«, tj. časnik zatvorske straže. Doznavši za sve to sam car je pohitio u Ilirik te svu petoricu stavio na nove muke. Poginuli su uronjeni u bazen vrelog ulja. Spomen tih svetih mučenika nalazi se kako u bizantskom tako i u rimskom martirologiju.

Na primjeru postojanosti svetih mučenika napajala su se mlada pokoljenja i tako je kršćanstvo raslo i napredovalo unatoč progonima. Ono je u na-

šim krajevima prisutno već tamo od apostolskih vremena. Bilo je tijekom stoljeća izloženo najrazličitijim nedaćama, ali se sačuvalo sve do danas. Na nama je da ga prenesemo i budućem pokoljenju. To je naš povijesni zadatak. Težak doduše, ali ipak za svjesnog vjernika ostvariv. Već sam naš život po vjeri, dosljednost u evanđeoskim načelima djelovat će privlačno na druge. Bez mnogo fraziranja živimo po svojoj vjeri i naš će primjer djelovati snažno i na druge.

SVETI IVAN DAMAŠĆANSKI, SVEĆENIK I CRKVENI NAUČITELJ

Blagdan se ovog svetog i velikog crkvenog naučitelja slavi sada na 4. prosinca, a nekoć na današnji dan. Smatrali bismo velikim i neoprostivim propustom kad ga ne bismo stavili u ovu zbirku duhovnih velikana. Nismo to učinili u prosincu, pa činimo danas.

Začudo o svetom Ivanu Damašćaninu ne znamo točno ni godinu njegova rođenja ni smrti. No njegov život i pisana djela svjedoče snažno za njega, tako da taj povijesni nedostatak ne znači mnogo. Svetac je živio između 650. i 750. godine. Rodio se na istoku dvadesetak godina poslije Muhamedove smrti, čija se nauka već tada na daleko proširila. Njegov je rodni grad Damask, u kojem je proživio i prvu polovinu svoga života. Taj je grad od godine 660. bio prijestolnica kalifa, prorokovih nasljednika, a to znači duhovnih i svjetovnih predstojnika islama. Tako je to bilo sve do godine 750.,

kad Damask morade ustupiti prednost Bagdanu, jer kalifi onamo premjestiše svoje sjedište.

Ivanov otac Sargun ibn Mansur, iako bijaše kršćanin, na kalifovu dvoru bio je ništa manje nego ministar financija, dakle, čovjek najvećeg povjerenja. Bilo je to u doba kad odnosi između islama i kršćanstva još nisu bili opterećeni raznim nepravdama bilo s jedne bilo s druge strane. Danas nastojimo te nepravde zaboraviti i opet se jedni drugima približiti, iako to ne ide tako lako, jer još uvijek ima fanatika i ekstremista koji ne mogu priznati nikakav pluralizam mišljenja. Takvi ne vuku povijest naprijed već natrag. Nakon tolikih žalosnih iskustava iz prošlosti bilo bi već vrijeme da jednom afektivno dozorimo, a to znači da jedni drugima počnemo pristupati ne vođeni slijepim osjećajem već razumom, koji mirno uočava ono što nas zbližava i što nam je zajedničko. I takav je stav jedino nužan preduvjet za bolju budućnost, koju moramo svi graditi, dakako, uvijek uz žrtve.

Sargun je sanjao o budućoj karijeri svoga sina Ivana, pa mu je skupa s posinkom Kuzmom pružio temeljitu izobrazbu, kakva je u ono doba bila pristupačna samo najpovlaštenijima. Njegov je sin bio čak neke vrste paž budućega kalifa Yazida.

Kad je Ivan odrastao, bio je najprije suradnik, a zatim nasljednik u poslovima svoga oca. Koncem stoljeća počela se za kršćane u Siriji situacija mijenjati na gore. Novi kalif Abd el Malek (685—705) više nije bio sklon kršćanima kao njegovi prethodnici. I Ivanova je obitelj to vrlo brzo osjetila. Da bi izbjegao sve veći pritisak, Ivan je sa svojim pobratom pošao u Jeruzalem. Ondje obojica uđoše u glasoviti samostan sv. Sabe. To je bilo vjerojatno

negdje oko godine 700. Malo kasnije jeruzalemski je patrijarh Ivan V. Ivana iz Damaska zaredio za svećenika. Ivan se sada počeo sve više aktivirati u crkvenom životu, što kao patrijarhov savjetnik i suradnik što opet kao pisac. Ivan je po svojoj naravi težio za tihim samostanskim životom u kojem bi se sav predao kontemplaciji, razmatranju Božjih tajna i eventualnom pisanju. Ali potrebe vremena nisu mu priuštile takav luksus. Valjalo je ući u borbu života i boriti se. U toj borbi Ivan brzo postade glasovita ličnost, uvažen teolog, čija se učenost proširi po cijelom Istoku.

Ivan nije bio toliko originalan mislilac i teolog, koliko vješt kompilator, koji je mudrost velikih svetih Otaca, onih duhovnih genija iz IV. i V. stoljeća prenio na kasnija pokoljenja. On sam u jednostavnosti i skromnosti srca svoj rad uspoređuje s pčelom koja odasvud skuplja med.

Glavno Ivanovo teološko djelo nosi naslov »Izvor spoznaje«. Njime je Ivan istočnoj Crkvi dao dogmatiku, koja postade sveopćim teološkim priručnikom. »De fide orthodoxa« ili Izlaganje prave vjere samo je treći svezak toga velikoga djela, a po njemu se često naziva i navodi čitavo djelo. Početkom XII. stoljeća djelo je prevedeno na latinski pa se njime obilno služio i sv. Toma Akvinski. U pregovorima za sjedinjenje između istočne i zapadne Crkve u XIII. i XV. stoljeću Damašćaninovo je djelo služilo kao podloga svih teoloških rasprava. Papa Leon XIII. počastio je Ivana Damašćanina godine 1890. naslovom naučitelja Crkve.

Ivan Damašćanski je u svom vremenu vrlo hrabro ušao u borbu oko štovanja svetih slika. U obranu štovanja svetih slika izrekao je tri slavna govora. On jasno naučava da štujući svete slike zapravo štujemo osobe koje one prikazuju. Ne radi se, dakle, o obožavanju materije, o klanjanju idolima, već o čašćenju onih koji se nalaze u općinstvu svetih. Svojim je govorima i naukom Ivan postao klasik teološke nauke o štovanju svetih slika. Ivan je hrabro nastupio protiv careva ukaza o zabrani štovanja svetih slika, jer je bio uvjeren da se bori za Božju stvar. Samo tako možemo razumjeti njegovu izvanrednu hrabrost.

Ivan je kao pisac bio svestran: dogmatičar, apologet, tumač Svetoga pisma, filozof i hagiograf. Uz prozu pisao je i poeziju, pa se mnogi njgovi himni u istočnom bogoslužju upotrebljavaju i danas.

Duhovne su značajke Ivanove ličnosti ove:

Prvo izvanredna poniznost. On je potekao iz bogate i ugledne obitelji. Njegov je otac bio na vrlo visokom položaju, a i on je sam prvi dio života proveo u svijetu u tadašnjem visokom društvu. Ipak mu je bio tuđ svaki sjaj, a još više nadutost i oholost. Kad se povukao u samostansku tišinu, imao je samo jednu želju: Bogu služiti. Kraj sve svoje učenosti o sebi je vrlo skromno mislio i sudio. Nazivao se »beskorisnim i najmanjim slugom, za koga je bolje da pred Bogom oplakuje svoje grijehe nego da se upušta u probleme teologije i crkvene politike.« Da je ipak nastupao u javnosti, bio je prisiljen poslušnošću i brigom za Crkvu i njezine probitke.

Druga je značajka Ivanova života vjernost tradiciji, predanoj nauci prijašnjih stoljeća. To je bila i opća značajka istočne Crkve njegova vremena. Ona je kod Ivana postala prava moralna obveza i

zakon. On je imao tako razvijen osjećaj poštovanja prema objektivnoj istini da je svoje vlastite misli stavljao u pozadinu. I tako je postao jednim od glavnih posrednika, mostova, između staroga i visokoga srednjega vijeka — patristike i skolastike.

Treća je Ivanova značajka izvanredno istančan i razvijen osjećaj za Crkvu. Zbog njega se upuštao u borbu za Crkvu izlažući se i najvećim opasnostima. Osjećaj za Crkvu dao mu je svjetla da je dobro znao razlikovati duhove i uvijek se opredjeljivati za ono što je dobro i pravovjerno. Sam nije tražio borbu, nije bio nikakav svadljivac, ali kad je vidio da je istina napadnuta, odlučno je ustao da je brani. Pri tom se nije bojao ni kalifa ni bizantskog cara. Nastupao je hrabrošću Ivana Krstitelja.

Kao dan smrti, pa po obnovljenom kalendaru i blagdan sv. Ivana Damašćanina uzima se 4. prosinca 749. godine, iako to nije posve sigurno. Čini se da je sv. Ivan umro u samostanu svetog Sabe. To se dade zaključiti iz činjenice da su se ondje štovale dugo vremena njegove relikvije. O njima svjedoči početkom XII. stoljeća ruski iguman Danijel, koji je u to doba pohodio taj glasoviti samostan. Povjesničar Ivan Foca u XII. stoljeću u svome »Opisu svete zemlje« potvrđuje gornju tvrdnju. Oko god. 1400. isti je samostan pohodio ruski arhimandrit Grethenios. Njemu su tada pokazali sobu u kojoj je u davna vremena stanovao sv. Ivan Damašćanski, ali o nekim njegovim relikvijama nema više ni riječi. Relikvije su tada već bile prenesene u Carigrad. Ruski hodočasnik đakon Zozim, koji je između 1419. i 1421. posjetio Carigrad, piše da se ondje u samostanu Kheharitomene časti tijelo sv. Ivana iz Damaska.

Branič svetih slika ima trajan spomen na brojnim ikonama. Štoviše, čak ga majstori svetih slika smatraju svojim zaštitnikom. Na Zapadu je manje zastupan u slikarstvu, ali ga zato neki krajevi zazivaju u pomoć kod dječjih bolesti.

Sveti Ivan Damašćanski ovako opisuje svoje duhovno poslanje: »Sada si me, Gospodine, pozvao rukama Svoga biskupa da poslužujem Tvojim pitomcima. Što je na to ponukalo Tvoju Providnost, ne znam, Ti jedini to znadeš. Samo, molim Te, Gospodine, olakšaj tovar mojih grijeha kojima sam se teško ogriješio; očisti mi duh i srce! Vodi me putem pravim kao moje zapaljeno svjetlo!

Metni mi u usta pravu riječ; po ognjenu jeziku Duha Svoga udijelili mi jasan i vješt govor, i neka me Tvoja nazočnost uvijek nadgleda.

Pasi me, Gospodine, i budi sa mnom pastir, da srce moje ne zastrani ni nalijevo ni nadesno, nego neka me Duh Tvoj dobri vodi pravim putem, i neka sva djela moja, osobito posljednja, budu po Tvojoj volji!

A ti, odlični zbore Crkve, ti što si plemeniti vrh najdotjeranije nepokvarenosti te uživaš zaštitu Božju, ti, počivalište Božje, primi od mene nauku nezabludive vjere da bude potporom Crkvi onako kako je to predano ocima našim.«

MOLITVA

Gospodine, na molitve svetog Ivana, prezbitera, priteci nam u pomoć, da prava vjera, koju je on izvrsno naučavao, uvijek bude našem životu svjetlost i snaga. Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI RUPERT

Rimski martirologij kaže o sv. Rupertu da je »kod Bavaraca i stanovnika Norika čudesno širio Evanđelje.« Njegovo ime izvorno glasi Hrodpert, a potjecao je iz jedne plemićke franačke obitelji. U drugoj polovini VII. stoljeća postigao je u Wormsu visoko crkveno dostojanstvo. No ondje se nije zadržao već je pošao u Bavarsku. Na ruševinama staroga rimskoga grada Juvavuma sagradio je crkvu i samostan i posvetio ih sv. Petru. Samostan je brzo postao središtem duhovne kulture. Oko njega je nastao jedan od najljepših gradova na svijetu — Salzburg.

Crkvi sv. Petra pripadala je i crkva u Pongau, koja se danas zove ćelija sv. Maksimilijana, a spominje na tragove ranijeg kršćanstva. Maksimilijan je u III. stoljeću bio prvi mučenik Štajerske. Prenijevši njegove relikvije u svoj biskupski dvor kod sv. Petra Rupert je udario temelje tradicije za kasniju biskupiju u Salzburgu, koja je raznim uspomenama sezala sve do u prva kršćanska vremena.

Sveti Rupert je također utemeljio i jedan ženski samostan te ga posvetio Majci Božjoj. To je današnji samostan Nonnberg, koji je nekoć vodila njegova nećakinja Erintruda. Sv. Rupert je umro baš na Uskrs, koji je g. 718. pao upravo na današnji dan. Pod glavnim oltarom prekrasne salzburške katedrale nalaze se posmrtni ostaci sv. Ruperta i sv. Virgila, biskupâ u Salzburgu, a u staroj benediktinskoj crkvi sv. Petra pokazuje se još i danas dragocjena škrinja, gdje je prvotno počivalo svečevo tijelo.

Sv. Ruperta štuje kao svog zaštitnika grad, nadbiskupija i pokrajina Salzburg, a u pomoć ga već stoljećima zazivaju rudari soli. Njegov život i misijska djelatnost osvjetljuje područje, koje će kasnije u životu evropske Crkve imati veliko značenje. Trajnu uspomenu na njega čuvaju i brojne crkve podignute njemu u čast. Ima ih 125.

Veličina je sv. Ruperta u tome što je osnovao jedan snažan misijski centar u Salzburgu, koji će se kasnije razviti u sjedište nadbiskupije i metropolije. On nije bio ni putujući, a ni teritorijalni biskup, već opat-biskup samostana sv. Petra bez određenog područja. Često ga prikazuju i sa soljenkom u ruci; jasna aluzija na njegovo zaštitništvo nad rudarima soli. Prikazuju ga i s buretom, ali ne punim vina, već soli, koja se kopa u blizini grada kome je zaštitnik, a po kojoj je Salzburg dobio i ime, jer »Salz« u njemačkom znači sol. Slikaju i prikazuju sv. Ruperta vrlo često i s crkvom u ruci, a ona označuje ustanove od njega podignute.

OTAC PETAR MARIJA JOSIP COUDRIN

U najnovijem popisu o stanju kauzâ beatifikacije Božjih slugu i kanonizacije blaženikâ Svetog zbora za kauze svetaca nalazi se i osnivač Družbe presvetih Srdaca Isusa i Marije, zvane Picpus, o. Coudrin. No, njegova se kauza nalazi među onima »koje šute«, koje su zamrznute i ne idu naprijed. Nije nam poznat uzrok tome zastoju, a svakako ga žalimo jer smo duboko uvjereni da je otac Coudrin, koji je živio u doba strahovlade francuske revolu-

cije i pokazao neobičnu hrabrost, bio velik čovjek. Radovali bismo se iskreno, kad bi ga Crkva jednoga dana proglasila blaženim i svetim, no njegovu kao i tolikih drugih vjernih i vrijednih Božjih slugu i službenica proslavu prepustimo Providnosti. Koga Bog hoće proslaviti, On će ga i proslaviti, pa makar prema našim sićušnim ljudskim mjerilima stajale na putu nepremostive zapreke.

O. Josip Coudrin se rodio 1. ožujka 1768. u Coussay-les-Bois, u francuskoj pokrajini Poitou. Bio je već đakon kad ga je francuska revolucija prisilila da napusti sjemenište. Njegov je biskup živio u izgnanstvu. Neprijatelji vjere mogli su zatvoriti sjemenište, ali nisu mogli ubiti njegovo svećeničko zvanje. I tako je Josip u Parizu od jednog biskupa potajno primio ređenje za svećenika. Počeo je odmah hrabro kao svećenik djelovati znajući dobro da se izlaže velikom riziku.

Njegova svećenička revnost nije poznavala granicu. Bio je neumoran u radu za kraljevstvo Božje. Izgledalo je kao da ga po Crkvu teške prilike upravo sile na još veće i svjesnije zalaganje. Bilo je u njemu nešto od apostolske zauzetosti jednoga sv. Pavla. A izvor njegove duhovnosti bilo je Srce Isusovo i Gospa. Crpeći iz tih dvaju izvora i sam je sve više postajao duboko produhovljen svećenik, pun žara i neustrašivosti za Božju stvar. Ugledajući se u najdivnija Srca i sam je oplemenjivao svoje srce što je zračilo neobičnom dobrotom. Uvijek je bio spreman svakome učiniti bilo kakvu uslugu, pogotovo kad se radilo o potrebama duša.

Bezbožni su revolucionari osjećali njegovu prisutnost, ali mu ipak ne mogoše ući u trag. Josip se jedno vrijeme sakrivao u nekom hambaru, u kojem

bi po noći služio svetu misu, dok bi po danu obilazio sela i dijelio sakramente. Jedno je vrijeme djelovao i u gradu Poitiersu. U vrlo teškim okolnostima kroz pet godina učinio je kao svećenik sve što je mogao. Obavljao je i službu generalnog vikara u biskupiji Rouen.

Kasnije uz pomoć grofice Henriette Aymer osnova Družbu presvetih Srdaca: mušku i žensku granu. Rim ju je potvrdio godine 1817., a Josip joj je stajao na čelu sve do svoje blažene smrti. Pod njegovim se vodstvom Družba rascvala i proširila svoju misijsku djelatnost sve do u daleku Oceaniju. Životno je načelo oca Coudrina bilo: »Činiti dobro bez mnogo buke.« On je u svom životu učinio, doista, mnogo dobra. Umro je u Parizu na današnji dan godine 1837.

Već smo spomenuli da je bio veliki štovatelj Srca Isusova i blažene Gospe. To je bila njegova duhovnost. Već je u sjemeništu bio član društva u kojem je cvala osobita pobožnost prema Srcu Isusovu i Marijinu. Prije nego je bio ređen za svećenika, obavio je duhovne vježbe u kući Družbe koju je osnovao isusovac otac Clorivière, a u njoj se također osjećao žar pobožnosti prema presvetim Srcima.

U božićnoj noći godine 1800. o. Coudrin je položio vječne zavjete kao revnitelj ljubavi prema presvetim Srcima Isusa i Marije. Njima u čast ustanovio je vječno klanjanje u naknadu za ljudske uvrede i nezahvalnosti. Njegovi redovnici i redovnice nose bijelo odijelo sa škapularom presvetih Srdaca. Sva njegova pisma odišu ljubavlju prema Isusu i Mariji.

Tako je pisao sestrama u Sées: »Imajte veliko pouzdanje u Srce Isusovo! Vaše stalno utočište ne-

ka bude bezgrešno srce Marijino! U tim ćete Srcima naći svoj mir i sreću.«

U okružnom pismu od 14. travnja 1817. piše svojim duhovnim sinovima: »Imajte na pameti da nakon Srca Isusova moramo osobito štovati slatko srce Marijino ... U svojim se patnjama tješimo mišlju da je Marija ona koja će uvijek biti naša zaštitnica i naša potpora.«

U svojim uputama o klanjanju piše ovo: »Marijino je srce bilo probodeno mačem boli da bi postalo put koji vodi k Srcu Isusovu, koje nije bilo probodeno već otvoreno da bi bilo naše utočište ...«

Sinovi i kćeri oca Coudrina u svom obrascu zavjetovanja izriču želju da žele biti revnitelji presvetih srdaca Isusa i Marije te da u njihovoj službi žele živjeti i umrijeti. Zato se i obvezuju da će širiti pravu pobožnost prema Srcu Isusovu i Marijinu. Njihove blagdane Družba slavi s najvećom svečanošću, a njezini članovi veoma promiču i posvetu obitelji. Koje onda čudo da je Družba presvetih Srdaca dala Crkvi velikih junaka. Dosta se samo sjetiti jednoga apostola gubavaca, oca Damiana De Veustera. On je izdahnuo oguban na Molokaju uz poklik: »O kako je slatko umrijeti kao sin presvetih Srdaca!«

Za vrijeme pariske komune bila su strijeljena iz iste Družbe četiri savjetnika oca generala. Poginuli su uz poklik: »Živio Isus! Živjela Marija!«

Za vrijeme građanskog rata u Španjolskoj 14 je redovnika Družbe presvetih Srdaca pošlo u smrt »za Srce Isusovo i Marijino!«

Eto, to su duhovni plodovi te časne Družbe, koju osnova otac Coudrin. Ona još i danas plodno djeluje na svim stranama svijeta.

28. ožujka

SVETI SIKSTO III., PAPA

Sveti Siksto je po rodu bio Rimljanin, postao je svećenik, a po smrti pape Celestina I. 27. srpnja 432. izabran je jednoglasno za njegova nasljednika te 4 dana kasnije posvećen za rimskoga biskupa. Bilo je to samo godinu dana nakon Efeškog sabora koji je osudio dvije krive nauke: pelagijanizam i nestorijanizam. Siksto je nastojao da one koji su u zabludi vrati natrag kršćanskoj istini i jedinstvu Crkve. Zato je netko o njemu zapisao ovo: »Kako vjerujemo uzdignut si na apostolsku stolicu za dobro čitave zemlje. Kristove Crkve raspršene po svijetu imat će sada svjetionik, koji će osvjetljivati ne samo Zapad, već i posljednje okrajke svijeta.«

U svom pismu antiohijskom patrijarhu Ivanu Papa je pisao: »Iskusio si iz sadašnjih događaja što znači dijeliti našu vjeru. Blaženi je Petar, apostol, predao svojim nasljednicima ono što je sam primio: potpunu i jednostavnu vjeru, koja je strana svađama, a koju moramo neprestano razmatrati i u njoj ustrajati. Nije mala briga i posao koji nas čeka da bi Crkva bila bez ljage i bore.«

Djelovanju sv. Siksta III. valja pripisati i završetak gradnje nekih rimskih bazilika, tako bazilike sv. Sabine, koje je započeta gradnja već za pape Celestina I., sv. Lovre in Lucina, sv. Petra u okovima, a Lateranska je bazilika dobila velebnu krstionicu u osmerokutnom obliku. No najveće je djelo bazilika sv. Marije Sniježne na Eskvilinu, zvana općenito Sveta Marija Velika. U njoj prekrasni mozaici svjedoče još i danas o događajima na Saboru

u Efezu godine 431., gdje je osuđena kriva Nestorijeva nauka o dvjema osobama u Kristu, a i definirano da je Marija Bogorodica, tj. Majka Božja.

Iako je sveti Siksto umro 29. ožujka 440., rimski martirologij slavi ipak njegov blagdan na današnji dan. I njegov pontifikat dokazuje jasno primat rimskoga biskupa, koga se priznavalo već tada ne samo na Zapadu nego i na Istoku. Grob svetog Siksta III., pape, nalazi se pokraj groba svetog mučenika Lovre na Tiburtinskoj cesti.

BLAŽENA IVANA MARIJA DE MAILLÉ, UDOVICA

Blažena se Ivana rodila 14. travnja 1331. u dvoru La Roche, u biskupiji Tours, u Francuskoj. Već u 11. godini života imala je viđenje u kojem je vidjela blaženu Gospu s djetetom Isusom. Taj milosni događaj potaknuo ju je na žarču pobožnost. Osjetila je izvanredan nutarnji poticaj da se sva posveti čašćenju Kristove muke. Ne treba se tome čuditi, jer je prvi religiozni odgoj primila od franjevca, koji bijaše ispovjednik njezine obitelji, a franjevački je red u srednjem vijeku posvuda širio pobožnost prema Kristovoj muci.

Ivana je željela živjeti sva za Boga, ali ju je njezin zaštitnik protiv njene volje godine 1347. udao za Roberta de Sillé. To nam danas izgleda neshvatljivo, ali u ono je doba ženska morala slušati i u izboru staleža bilo roditelje bilo skrbnike. Na sreću je i Ivanin zaručnik bio dobar kršćanin pa je odlučio živjeti s njome u čistoći. A da se tu

radilo o nečem vrlo ozbiljnom, vidi se po tome što su se oboje za takozvane velike pošasti crne kuge, koja je harala Evropom od 1346. do 1353. posvetili dvorbi bolesnika. Imali su, dakle, oboje smisla za žrtvu, pa im onda nije bilo teško živjeti u potpunoj uzdržljivosti.

Francuska je tada bila u ratu s Engleskom. Ivanin je muž Robert bio zarobljen od Engleza te otkupljen uz cijenu polovice svoga imanja. Vrativši se kući umro je godine 1362. Obitelj de Sillé njegovu je udovicu jednostavno otjerala. Ivana se tada povukla u Tours i ondje se posve posvetila molitvi i dobrim djelima, onome čemu ju je srce vuklo od malena. U ruke nadbiskupa iz Toursa položila je zavjet vječne čistoće te ušla u jedan gostinjac da ondje služi bolesnicima. No i tu je bilo uskogrudnih srdaca, koja su je progonila, pa se morala povući u neke vrste pustinju Planche de Vaux, gdje je u samoći provodila kontemplativni život. Njezino zdravstveno stanje prisililo ju je da se vrati natrag u Tours, gdje se godine 1386. nastanila pokraj crkve franjevačkog samostana te stavila pod duhovno vodstvo oca Martina de Bis-Gaultier. Njezina velika revnost više puta ju je nagnala da pođe na dvor maloumnog francuskog kralja Karla VI. bilo u Toursu bilo u Parizu. Razlog putovanja je bio poboljšati pali moral na kraljevskom dvoru. Kako je bila obdarena izvanrednim mističnim darovima, mnogi su je rado slušali i pitali za savjet. Umrla je na današnji dan godine 1414.

Brzo je pokrenut postupak za proglašenje blaženom, jer ju je narod veoma štovao. Za vrijeme hugenotskih ratova godine 1562. hugenoti su u svom fanatizmu oskvrnuli njezin grob. Štovanje od pam-

tivijeka što se blaženici iskazivaše službeno je potvrdio 28. travnja 1871. papa Pijo IX. Blaženu Ivanu česte ove biskupije: Tours, Bourges, Le Mans, Laval, Poitiers te franjevački red. Iako je blaženica bila povezana s franjevcima, ne može se dokazati da je bila i njihova trećoredica. No, to nije ni važno. Daleko je važnije da je bila od Boga izabrana duša, da je mnogo molila, trpjela, dobra činila i posvetila se.

29. ožujka

CASSIODOR

U ljudskoj povijesti bilo je prijelomnih razdoblja. Jedno je takvo razdoblje seoba narodâ kad se rušio stari, a u bolovima polako rađao srednji vijek. Pred tim naletom barbara bila je velika opasnost da propadne sve blago grčko-rimske kulture. Time bi čovječanstvo, pogotovo Evropa, postalo duhovno silno osakaćeno. Čovjek koji je taj udarac u dobroj mjeri spriječio bio je Magnus Aurellius Cassiodorus Senator.

Cassiodorova je obitelj potjecala s istoka, iz daleke Sirije, no u Italiji je kroz tri generacije obnašala visoke državne službe. Cassiodorov otac je za vrijeme Odoakara, koji je godine 476. srušio Zapadno Rimsko Carstvo, bio upravitelj carskih privatnih dobara, zatim upravitelj državne blagajne i napokon guverner Sicilije. Novi vladar Teodorik predao mu je na upravu pokrajinu Kalabriju, a od godine 503. do 507. i službu vrhovnog suca i upravitelja Zapadnog Rimskog Carstva.

Cassiodor, koji se rodio u Squillace, u Kalabriji negdje oko g. 485. u mladenačkoj je dobi bio savjetnik svoga oca u njegovim visokim poslovima, zatim činovnik u carskoj palači, koji je jezično i stilski dotjerivao zakone i pripremao govore, a kroz godinu dana vršio je i službu konzula. U svojoj političkoj karijeri činio je ustupke, koji na njegov lik bacaju sjenu. Neki te ustupke barem donekle nastoje opravdati, jer misle da ih je Cassiodor činio kako bi bar nešto spasio od vrijednosti latinskog jezika i kulture.

Godine 538. Cassiodorov je život doživio bitnu promjenu. Opozvan je sa svojih službа, a dan mu je samo počasni naslov patricija. I tako se posve oprostio od političkog života i sav posvetio studiju i duhovnom životu, najprije u Ravenni, mjestu njegove političke djelatnosti. Početkom godine 540. Justinijanov je vojskovođa Belizar osvojio Ravennu te Cassiodora skupa s najuglednijim Gotima odveo u Carigrad.

Godine 554. Cassiodor je dobio dopuštenje da s ostalim italskim emigrantima smije napustiti Carigrad i vratiti se u zavičaj. I tada je, iako već 70-godišnjak, započeo djelo koje će mu u povijesti zapadne kulture ostaviti trajno mjesto. Godine 555. na svom očinskom imanju u zaljevu Squillace osnovao je samostan, koji je zbog ribnjaka, latinski vivarium, dobio ime Vivariense. Ne znamo točno da li je i sam Cassiodor postao redovnik ili je bio samo mecena i zaštitnik redovnika. Ne znamo pouzdano također da li su ti redovnici živjeli po pravilu sv. Benedikta ili po takozvanoj »Regula Magistri«, koja je za rano latinsko redovništvo bila od najvećeg značenja.

Samostan je tada bio grad sam za se. Za njegovo uzdržavanje služili su prihodi iz Cassiodorovih velikih imanja. Na brdu zvanom Mons Castellanus mogli su pokraj samostana Vivariense i pustinjaci provoditi samotnički život. Redovnici su u samostanu provodili dane u molitvi, studiju i ručnom radu, koji se prvenstveno sastojao u prepisivanju starih spisa i knjiga. To je pak za zapadnu i uopće ljudsku kulturu bilo od neprocjenjiva značenja. Tako su nam spašeni mnogi dragocjeni spisi klasične starine, prenesene kasnijim pokoljenjima

mnoge vrijedne misli, koje bi bez rada tih Cassiodorovih redovnika, sigurno, propale. Primjer samostana Vivariense prihvatili su i mnogi benediktinski samostani i tako se taj plamen spašavanja vrijednih starina malo-pomalo proširio cijelom Evropom.

Studij se u Cassiodorovu samostanu odvijao prema jednom planu, kome je možda kao uzor služila slavna teološka škola u Nisibisu u Siriji. O radu te škole Cassiodor se mogao bar donekle upoznati za vrijeme svoga boravka u Carigradu. Evo kako je izgledao studij u Vivariense. Redovnici su najprije učili napamet psalme i druge tekstove Svetoga pisma. Zatim je slijedilo proučavanje svetih Otaca, osobito njihovih egzegetskih djela, u kojima su tumačili Sveto pismo. Uz svete Oce proučavali su i opće sabore, pa stare povjesničare i zemljopisce. Prema Cassiodorovu mišljenju sve je svjetovno znanje proizašlo iz duhovnoga pa zato su njegovi redovnici učili i gramatiku, govorništvo, filozofiju, aritmetiku, geometriju, glazbu, pa čak i astrologiju. Sam je Cassiodor za samostansku knjižnicu skupljao stara djela iz svih područja znanosti, tako i djela o medicini, poljodjelstvu i vrtlarstvu. Bio je to pionirski rad za budućnost evropske kulture i civilizacije od izvanrednog značenja. Mi smo ponosni da se odvijao u jednom samostanu, a kasnije manje-više u svim samostanima. Taj ponos potrebno je naglašavati danas, kad nas neki smatraju nosiocima mraka.

Cassiodor se i sam ogledao u pisanju. Tako je poznat njegov spis »O duši«. Kao i u ostalim svojim djelima tako i tu on ne iznosi svoju vlastitu misao. Stoji pod neposrednim utjecajem Tertulija-

na, Augustina i Claudianusa Mamertinusa. Njegove misli o duši sežu i do Platona i njegovih Dijaloga. U zatišju Vivariuma nastao je i jedan komentar psalama, a svrha mu je bila da Agustinove komentare sažme u jednu cjelinu. To je zapravo i najbolje Cassiodorovo djelo, iz kojeg izbija visoka izobrazba i dubok religiozni osjećaj. Najvažnije pak Cassiodorovo djelo jesu »Institutiones«. Njihovo je značenje kao i svih Cassiodorovih djela u tome što čine most između stare grčkorimske i rane srednjovjekovne kulture. »Institutiones« sadrže plan izobrazbe redovnika. Osobito je vrijedna prva knjiga koja uvodi u teološki studij. Glavni pak dio »Institucija« sačinjava znanstvena obrada knjiga Svetoga pisma, a nabrajaju se i sredstva koja će pripomoći da se lakše uđe u sadržaj, poruku i smisao svetih knjiga.

Samostan i biblioteka u Vivariumu nakon smrti svoga osnivača brzo propadoše, ali je Cassiodorovo djelo ipak nadživjelo. Ostao je njegov primjer, upute, pa i spisi, koje poprimiše drugi samostani i tako nastaviše spasavanjem onoga najvrednijega u povijesti ljudske misli. Povijesno i duhovno značenje Cassiodora bilo je u tome što je samostanima i njihovim stanovnicima otvorio novo polje kulturnoga rada. A takav je rad bio samo jedno od sredstava za asketski život redovnikâ. Zaposlen redovnik, koji se neprestano uživljavao u svijet misli i duha, lakše je obdržavao i svoje redovničke zavjete, osobito potpunu uzdržljivost. Svojim radom redovnici su malo-pomalo tekovine svjetovne kulture nadopunjavali i usavršavali vrijednostima kršćanstva.

Dan Cassiodorove smrti nam je nepoznat, a umro je negdje oko godine 583. također u Squillace. Peter Manns stavio ga je u svoju veliku zbirku »Reformatori Crkve«, koju najvećim dijelom sačinjavaju sveci i blaženici. Mislimo da Cassiodorovo životno djelo i dug koji mu duguje zapadna kultura opravdava trajan spomen na njega. Kako su benediktinci i benediktinke i na hrvatskom polju odigrali veliku povijesnu, duhovnu i kulturnu ulogu, a također i pod duhovnim utjecajem Cassiodora, opravdano je da toga duhovnoga velikana i mi upoznamo, barem u onom u čemu je bio velik i nadišao svoje vrijeme.

30. ožujka

SVETI LEONARDO MURIALDO

Veliki je ruski romanopisac Dostojevski negdje zapisao ovo: »Kad su ljudi postali zli, tada su počeli govoriti o bratstvu i čovječnosti.« Njegov suvremenik, a danas katolički svetac, sveti Leonardo Murialdo, nije o ljubavi i čovječnosti mnogo frazirao, govorio, već je kao svećenik nastojao biti pravi socijalni radnik, osobito radničke mladeži i radničkog staleža, i to u Torinu, jednom od talijanskih najvećih industrijskih centara. On se stvarno držao onoga što Ivan piše u svojoj prvoj poslanici.

»Ljubljeni, ljubimo jedan drugoga, jer ljubav dolazi od Boga, i tko god ljubi, od Boga je rođen i poznaje Boga. Tko ne ljubi, nije upoznao Boga, jer je Bog ljubav. U tome nam se očitovala ljubav Božja što je Bog poslao na svijet Svoga jedinorođenog Sina da živimo po Njemu. U ovome se sastoji ljubav: nismo mi ljubili Boga, nego je On ljubio nas i poslao Sina svoga kao žrtvu pomirnicu za naše grijehe« (I. Iv 4, 7—10).

Upoznajmo toga duhovnog velikana, koga je sadašnji papa Pavao VI. za vrijeme zasjedanja II. vatikanskog sabora 3. studenoga 1963. proglasio blaženim, a 3. svibnja 1970. svetim, želeći staviti pred nas jedan sjajan lik koji će nam pokazati ne kako se govori o ljubavi, već kako se živi i djeluje prema ljubavi.

Leonardo se rodio 26. listopada 1828. u Torinu u krilu bogate obitelji, ali koja se odlikovala dosljednošću u kršćanskim načelima. Završivši nauke po-

stao je 20. rujna 1851. svećenik. Još je jednu godinu proboravio u Parizu, gdje se sav prožeo duhom kršćanske ljubavi sv. Vinka Paulskoga, koji su svuda širile njegove duhovne kćeri sestre milosrdnice. Vrativši se u domovinu preuzeo je u Torinu upravu jednog doma za šegrte, među kojima je djelovao kao najbolji socijalni radnik kroz 37 godina. A evo kako je izgledala ta njegova djelatnost.

Često je za uzdržavanje svojih mladića morao prosjačiti. Ti su dečki potjecali iz najsiromašnijih slojeva društva, često su bili pravi sirotani i beskućnici, kojima je valjalo sve priskrbiti i osigurati. Svetac se za njih borio više od 30 godina s najrazličitijim poteškoćama pouzdavajući se jedino u Božju Providnost. Njegovo je načelo bilo: »Šuti i radi!« I tako se očuvao od demagoških fraziranja o društvenoj pravdi, o borbi za potlačene, a stvarno pomagao onima socijalno najugroženijima.

Da bi svome zavodu za šegrte osigurao stalnu materijalnu bazu, osnovao je gotovo neopazice Pobožno turinsko društvo svetog Josipa, uzora i zaštitnika radnika, koje se proširilo po čitavoj Italiji, a kasnije po Americi i po misijskim zemljama.

Odgojni Murialdov rad, koji se temelji na vjerskoj pouci i ćudorednoj izgradnji, sav je bio nadahnut očinskim razumijevanjem prema odgajanicima. Ono je često išlo do granica nemogućega. U svojim je zavodima gajio obiteljski duh, a brinuo se i za primjerenu zabavu mladih u glazbi, kazalištu i tjelovježbi. Postao je i pionir ljetnih i drugih kolonija za mlade, koji su zalutali s pravoga puta.

Upoznavši dobro radničku klasu, sve opasnosti kojima su išla ususret radnička djeca, Leonardo

Murialdo je nastojao kod katolika probuditi socijalnu svijest i odgovornost. Kako nikad nije improvizirao svoje poslove, sudjelovao je na raznim socijalnim tjednima, tečajevima i kongresima te podržavao vezu s katoličkim socijalnim gibanjem u Francuskoj. Posjećivao je mnoge socijalne ustanove da uvijek nešto novo nauči i na taj način usavrši i svoje djelovanje.

Imao je veliko pouzdanje u svjetovnjake, pa je tako postao pokretač i duša prvih oblika Katoličke Akcije u Piemontu. Posvuda je širio dobru štampu, osnivao knjižnice s poučnom i širokim slojevima pristupačnom literaturom. Čak je pokrenuo i tjednik »Glas radnika«, koji izlazi još i danas, samo pod naslovom »Glas naroda«.

Širio je i pučke pobožnosti, osobito pobožnost Srcu Isusovu i Majci Božjoj. U svetištu Majke Božje od utjehe primio je mnoge milosti i učinio mnoge važne životne odluke. Nalazeći se već na umoru, još je jedanput sišao s kreveta da napiše pismo jednom svom bivšem štićeniku, radniku. Taj čin najbolje označuje čitav njegov život. On je živio za svoga bližnjega, za onoga koji je u društvu bio najviše ugrožen, za mladoga, siromašnoga, neiskusnoga čovjeka u jednom velegradu, gdje se s jedne strane rađala velika industrija i kapital, a s druge velika ljudska bijeda i mnoštvo siromašnih proletera. Nije dizao revolucije, nije propovijedao klasnu borbu, ali zato nije bio ništa manje iskren prijatelj i dobrotvor radničke klase. Znao je i vjerovao da je najbolja metoda socijalnoga rada onakva ljubav kakvu nas uči Isus Krist.

A Isus uči: »Ovo je moja zapovijed: ljubite jedan drugoga kao što sam ja ljubio vas! Nitko nema

veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje« (Iv 15, 12—13). Sveti Leonardo Murialdo bez mnogo vike i galame trošio je svoje vrijeme, talente, sredstva, zdravlje, živce i život za svoje mlade prijatelje, za radnike, za sve one koji su bili socijalno ugroženi. Umro je 30. ožujka 1900. iscrpljen radom za bližnjega. On je sve svoje sile u službi ljubavi istrošio do zadnjega.

Na njegovu grobu u crkvi sv. Barbare u Torinu svaki posjetnik može čitati dvije izreke:

»Radimo i šutimo!«

»Tko se ponizi bit će uzvišen!«

One izriču život sveca čiji nam primjer Crkva baš u naše dane stavlja pred oči. A stavlja zato da pođemo njegovim stopama. To su stope po kojima se malo govori a mnogo čini, malo teoretizira o ljubavi, a više čine djela ljubavi prema bližnjemu. Prilike za to ima svaki dan u izoblju.

31. ožujka

SVETI AMOS, PROROK

Sveto pismo Staroga zavjeta poznaje 4 velika i 12 malih proroka. U male proroke ubrajamo i Amosa, čiji blagdan istočnogrčka Crkva slavi 15. lipnja a zapadna na današnji dan. Njegov se navodni grob u Tekoi pokazivao hodočasnicima sve tamo do XII. stoljeća. Ime Amos u hebrejskom znači nosilac. Prorok je to i bio: nosilac jedne velike Božje poruke.

Vrlo škrte biografske podatke o proroku Amosu crpimo iz njegove knjige. On u uvodu svoga proroštva piše: »Riječi Amosa, pastira iz Tekoe. Njegova viđenja o Izraelu u doba judejskoga kralja Uzije i Jeroboama, sina Joaša, izraelskoga kralja, dvije godine prije potresa« (1, 1). Time je barem naznačeno mjesto i vrijeme njegova rođenja. Rodio se u VIII. stoljeću prije Krista u Tekoi, u Judeji, seocu oko 8 i pol kilometara jugoistočno od Betlehema. Selo se nalazi u brdovitom i pustinjskom kraju. U njemu je tamo od izraelskoga kralja Roboama bila mala vojna postaja, dok su preostatak stanovništva sačinjavali seljaci i pastiri. I Amos je bio pastir. Još nešto znamo o njemu. On sam o tome piše: »Bio sam stočar i gajio sam divlje smokve: ali me Jahve uze od stada i Jahve mi reče: 'Idi, prorokuj mojemu narodu Izraelu!'« (7, 14—15). Ta su ga zanimanja, a pogotovo proročko, izvukla iz uskoga kruga njegova kraja i postavila na pozornicu javnoga života u Judeji.

Njegov siromašni život razvio je u njemu smisao za Božju veličinu, za Njegovo gospodstvo nad svijetom. Prožet dubokom sviješću o Bogu prorok je

postao Njegov glasnik, koji govori glasno, slobodno, s ponosom, jezikom punim energije i one iskonske snage što katkada u izražavanju odiše hrapavošću. Njegov je izražajni oblik pastirâ-nomadâ.

Čujmo ovaj snažni tekst kojim Amos izražava neotklonivost proročkoga poziva!

»Idu li dvojica zajedno
da se ne dogovore?
Riče li lav u šumi
ako plijena nema?
Reži li lavić u brlogu
ako ništa ne ulovi?
Pada l' ptica na zemlju
ako na njoj zamke nema?
Diže li se mreža sa zemlje
ako se ništa ne uhvati?
Trubi li truba po gradu
da se narod ne uzbuni?
Hoće li kob pogoditi grad
ako je Jahve ne pošalje?
Ništa ne čini Jahve Gospod
a da osnove svoje ne otkrije
slugama svojim prorocima.
Lav riče: tko da se ne prestravi?
Gospod Jahve govori:
tko da neprorokuje?« (3, 3—8)

Knjiga proroka Amosa sadrži u sebi čudesnu suvremenost, osobito u onim dijelovima u kojima šiba na bogoslužje koje se svelo na puku vanjštinu, bez sadržaja i duha. Prorok udara i na lažnu sigurnost u vlastiti stav pred Bogom. Vrlo su suvremene i

njegove socijalne misli. On je branitelj siromašnih i potlačenih. Protiv varalica i pljačkaša ovako grmi:

»Evo što mi pokaza Jahve Gospod:
Gle, Jahve Gospod pozva oganj
da kažnjava;
već proždrije veliki Bezdan
i uprav poče gutati polje . . .« (7, 4).

»Slušajte ovo, vi što gazite potrebnika i satirete uboge u zemlji! Kažete: 'Kad li će mlađak proći, da prodamo žito, i subota, da tržimo pšenicu. Smanjujć efu, povećavajući šekel, da varamo krivim mjerama; da kupimo siromaha za novac, potrebita za sandale, i da prodajemo otražak od žita'. Zakle se Jahve Ponosom Jakovljevim: 'Dovijeka neću zaboraviti nijednoga vašeg djela.'

Neće l' se od toga zemlja potresti, protužiti svi njeni stanovnici, neće li se sva podići kao Nil, spustiti kao Rijeka egipatska?« (8, 4—8).

Veliki umjetnici uvijek su se nadahnjivali na likovima proroka. Tako je i lik proroka Amosa poslužio nepoznatom majstoru da ga ovjekovječi na najprofinjeniji način na krstionici u Parmi. U koru katedrale u Cefalù prikazan je u već poodmakloj dobi. Neki ga umjetnici, kao majstor Jean Pucelle na jednoj minijaturi, prikazuju kao pastira sa stadom, dok mu se iz visina javlja vječni Bog. U jednoj Bibliji, koja se čuva u benediktinskom samostanu u Admontu, u Štajerskoj, Amos je prikazan za svog razgovora s Bogom. Već sama činjenica da je prorok Amos tako bogato zastupan u ikonografiji govori o snazi njegove poruke. Ta je poruka bila kroz stoljeća bogato nadahnuće.

DODATAK

DIJALOG S JEDNIM ČITATELJEM

Teško propovjedniku čije riječi ne nalaze odjeka u srcu slušatelja, a još teže piscu čije knjige čitatelje ostavljaju ravnodušnima, hladnima i nezainteresiranima! Propovjednik i pisac čije riječi izazivaju odjek, koji se pretvara u dijalog, može reći da je uspio. Ako se radi o piscu s religioznom tematikom, onda je važno da čitatelji njegovih knjiga budu izazvani na dijalog s Bogom, a bar donekle i sa samim piscem.

Znam da jedna lasta ne čini proljeće pa tako ni pisma jednog čitatelja »Duhovnih velikana« još ne znače da su knjige o njima naišle na silan odjek. No, jer se radi o pismima jednoga našeg visokog intelektualca laika, navest ću nešto iz njih, jer ona govore jasno o smislu, vrijednosti i značenju pisanja o duhovnim velikanima baš danas. Autor pisama susreo je duhovne velikane s naših strana, za koje bi želio da ne padnu u zaborav te mi je dao mnogo poticaja da ih stavim u svoju zbirku. Uostalom dajmo mu riječ u onome što je dobro objaviti!

22. rujna 1975.

»... Neki mi je dan došla u ruke Vaša najnovija knjiga: S duhovnim velikanima kroz siječanj. Budući da radim u jednoj knjižnici, imam priliku vidjeti svaku Vašu knjigu — i okoristiti se, dakako, njome.

Vidim da ste uvrstili u svoja razmatranja ne samo službene svece, nego i potencijalne. Izvrsna stvar!

Čini mi se da bi u slijedeće Vaše knjige (pretpostavljam, naime, da ćete nastaviti tom kolekcijom) mogli naći, makar i skromno mjesto i dva zadarska velikana: O. Ciprijan Lisica i O. Eugen Zaninović . . .«

1. listopada 1975.

»... Svi žele svece, ali ih ne žele ni u čemu imitirati. U drugoj su skupini oni koji smatraju da nisu sveci uopće potrebni (kako im ne bi svojim primjerom smetali). Ipak, neka bude knjigâ, nek se čuje o svecima — barem se nitko neće moći ispričati da nije znao . . . Čini mi se da je potrebno baš o svećenicima govoriti, jer o njihovu primjeru bi trebalo ovisiti ponašanje drugih svećenika, pa i vjernika. Jedan bolestan čovjek može zaraziti tisuće drugih, jedan svetac može 'zaraziti' druge. Danas je uobičajeno ne 'oponašati' svete ljude, njihove veličine, jer 'neka ne bude mistike!' Što onda ostaje? — Običan čovjek, o kome onda ne treba pričati. Kao što ne treba pričati ni o funkcioniranju pluća ili želuca, jer su to obične, neinteresantne stvari . . .«

11. siječnja 1976.

»... Šaljem Vam na kserox-kopiji 'in memoriam' ocu Zaninoviću, što se pojavilo u dnevnom tisku. Možda će Vas zanimati. Koliko je meni poznato, to je jedini fratar, svećenik, kome su vjernici na taj način (i na taj način!) iskazali svoje štovanje. Možda vrijedi i to upamtiti . . .«

Taj je spomen donio nedjeljni »Vjesnik« 25. i 26. kolovoza 1974., a piše» Redovniku, župniku, prijatelju, ocu Fra Eugenu Zaninoviću štovaoci i prijatelji.« Spomen je prigodom prve obljetnice smrti.

Drugi je spomen donijela »Slobodna Dalmacija« od 26. kolovoza 1974., a sadrži ovo: »U spomen dobrom župniku, prijatelju i dobročinitelju O. Eugenu Zaninoviću prijatelji.«

Na trećem spomenu prigodom druge obljetnice smrti u »Vjesniku« 26. kolovoza 1975. stoji ovo: »Za svaku dobru riječ, što reći si nam znao . . . od sveg srca hvala! (prema Domjaniću, Hvala). U spomen župniku dobrotvoru O. Eugenu Zaninoviću župljani i prijatelji.« Na sva tri spomena donesena je Zaninovićeva slika.

19. siječnja 1976.

»... Raduje me Vaša knjiga: neka i to bude jedan od kamenova, koji gradi pobožne duše . . . O blagoslovljeni stari misnici, Zaninovići, Lisice, Škunce i drugi mrtvi . . . Pišem ove retke radosna i žalosna srca, jer se broj takva formata smanjuje.

Ali čemu duljiti? Moji komentari nisu potrebni, prilozi neka govore o onima, koji su pošli pred nas u Galileju . . .«

29. siječnja 1976.

»Divne tri duše — Ciprijana, Roberta i Eugena! Sigurno je, da je dar Božji, da su bili takvi. Uz to dodajmo i njihove vlastite napore, ali — i njihove sigurno uzorne odgojitelje i povoljnu atmosferu u zavodima. Bili su prije svega, po mom skromnom sudu, ozbiljni ljudi (ozbiljni u radu, ozbiljni u hodu, u saobraćaju s ljudima, u odjeći, govoru, u kosi, u vršenju obreda itd.) To je, čini mi se, prvi uvjet za svaku javnu službu, bila ona religiozne

naravi iil uopće društvene. A to je ono što danas fali kod, na žalost, premnogih službenika oltara...

Uvjeren sam da ćete Vi, koji ih niste osobno poznavali, moći dati objektivnu sliku o njima na temelju pisanih podataka, koji nisu nipošto uvećani; dapače, sigurno je da su dosta škrti. Oni su mnogo veći, nego što bi se iz tih napisa moglo zaključiti.

Među Vašim siječanjskim velikanima rado sam pročitao ime Vašega P. Jovića. Imao sam čast slušati ga u Zagrebu 1960. u katedrali kad je držao misije, a zatim opet ovdje, 1966., ako se ne varam, opet u misijskom poslanju.

Za nas obične, male ljude, mnogo znače takvi pastiri. Ako su oni hodali, mi možemo bar hramati, ali se ipak nešto micati. Ako su oni imali veliku vjeru, mi imamo bar nešto vjere... Ako su oni sveti ljudi, mi smo, da grešnici, ali ne odmetnici...«

26. veljače 1976.

»... Naš narod ovdje običava kazati: 'Kada smo već vuka ubili, hajdemo ga i u jamu baciti!'... Tako mi upravo sada pada na pamet kad mi je u ruci atlas. Kad sam Vam već o pokojnom Lisici dosta ispričao, evo Vam i komadić zemljopisne karte, da vidite Petrčane, Diklo i Kožino — kamo je pješačio stari fratar Lisica, da bi ljudima bio pastir: i po kiši i ljetnom suncu, čak ni po cesti, jer tada je postojao samo kozji put. Bosonog je išao i zimi! To nije bilo u srednjem vijeku, to je bilo pred 20 godina. Skoro svi su živi koji su ga viđali. I za ono doba on nije bio baš redovita pojava, a što bi tek danas kraj sve razmaženosti pastira, premnogih pastira?! Nije tamo on išao jednom na mjesec, nego više puta na sedmicu, ako ne baš svaki dan. Ljeti

bi dolazio u zadnju župu u 12 sati — usred ljeta natašte, jer je još važio post, a zimi gladan, i nije pio ni vode ljeti ni čaja zimi. Nije to bilo maltretiranje sebe, bio je to osjećaj dužnosti. Često se vraćao mokar od kiše, jer između Dikla i Zadra nije bilo kuća... Danas sve to izgleda kao priča — možda postoji još pokoji otac Gabrić u misijama...«

O. Ciprijan Lisica, o. Robert Škunca i O. Eugen Zaninović bijahu članovi dalmatinske franjevačke provincije sv. Jeronima sa sjedištem u Zadru. Oni kao i svi duhovni velikani pokazuju kako vjerodostojni život jednog svećenika, redovnika ostavlja dubok trag u dušama vjernikâ, te kako se doslovce ispunjaju riječi Svetog pisma da će uspomena pravednika dovijeka živjeti i da će njihova djela Božji narod naviještati.

O. Ciprijan Lisica umro je u Zadru uoči Uskrsa 1962. godine. Točan datum: 16. travnja.

O. Eugen Zaninović umro je također u Zadru 26. kolovoza 1973.

O. Robert Šunca umro je u Zadru 19. siječnja 1960.

O prvoj dvojici možda bude još prilike za pisanje, ako imadnem mogućnosti opisati i duhovne velikane kroz travanj i kolovoz. Ocu Škunci, koji je umro u siječnju, prema želji moga dopisnika želim postaviti barem mali spomen ovdje. Njemu — ocu Škunci, naročito mnogo duguje grad Zadar. Njegovom je zaslugom oživio gotovo srušeni samostan svetog Franje. Njegovom je zaslugom sređena bogata i vrijedna samostanska knjižnica. Na Voštarnici je iz ruševina podigao ratom porušenu kapelu i u tamošnjoj župi obnovio vjerski život. Prvi niz

poslijeratnih teških godina bio je vjeroučitelj zadarskih gimnazijalaca. Bio je kateheta i u sjemeništu.

Zbog svega toga Zadrani su ga cijenili i voljeli. Jedan je u ime njih prigodom 10. obljetnice Škuncine smrti zapisao ovo: »Nemojmo zaboraviti svoje velike ljude! Na popis svojih velikih ljudi stavimo još jedno ime: o. fra Robert Škunca!«

Sve ovo malo podrobnije i opširnije navedeno glasno govori da i danas ima smisla pisati o duhovnim velikanima. Njihov je svijetli primjer potreban i našemu vremenu. Oni koji se i danas s mukom probijaju na uskom, strmom i trnovitom putu do svetosti potrebni su ohrabrenja koje dolazi od duhovnih velikana. Smijemo li im to uskratiti? — Ne smijemo! Svim planinarima na goru Gospodnju želim da im duhovni velikani budu svakidašnji nerazdruživi suputnici.

A svome dopisniku, s kim sam započeo ovaj dijalog, poručujem da Božja milost i u ove naše dane može oblikovati dobre i svete svećenike, revne duhovne pastire, koji u svom radu i požrtvovnosti neće ništa zaostajati za onima iz prijašnjih vremena. Računajmo uvijek s tom milošću i molimo da nam Bog i danas pošalje svetaca. Oni su najveća potreba našega vremena. Crkva nas je na II. vatikanskom saboru upozorila na tu potrebu kad nas je sve pozvala na svetost. Ona nas uči: »Svi su vjernici pozvani i dužni da teže za svetošću i savršenošću u vlastitom staležu. Neka dakle svi nastoje da ispravno upravljaju svojim osjećajima, da ne bi upotrebom stvari ovoga svijeta i privezanošću uz bogatstvo protivno duhu evanđeoskog siromaštva bili zapriječeni da teže za savršenom ljubavlju . . .«

HAGIOGRAFSKA LITERATURA

Otkako je **sv. Atanazije** napisao slavni **Životopis sv. Antuna pustinjaka,** hagiografska književnost veće ili manje vrijednosti sačinjava znatan dio crkvene povijesti i kršćanske duhovnosti. Ona sadrži u sebi duhovno blago neprocjenjive vrijednosti. Kako je i hagiografija samo ljudsko djelo i u njoj može biti napretka od nesavršenog k savršenom, od slabijeg boljem, od nekritičnog i naivnog kritičnom i ozbiljnom. Na sreću, takav napredak možemo ustanoviti, a dugujemo ga neumornim pregaocima, koji su svoje vrijeme i talente uložili u službu proslave svetaca. Spomenimo barem neke od njih!

Odličan uvod u hagiografiju napisao je **R. Aigrain: »L' hagiographie. Ses sources, ses méthodes, son histoire«,** Pariz 1953. (Hagiografija. Njezini izvori, njezine metode, njezina povijest).

Bolandisti, skupina isusovačkih učenjaka u Belgiji, pokrenula je godine 1643. u Bruxellesu **zbirku »Acta Sanctorum«.** Ona sadrži zbirku hagiografskih tekstova, koja još ni danas nije zaključena. U Bruxellesu kraj kolegija Saint Michel postoji još i danas bogata bolandistička biblioteka kao znanstvena ustanova prvog reda, u kojoj radi skup stručnjaka. Začudio sam se koliko u toj biblioteci, što je inače za Zapad neobično, postoji slavenske literature, posebno hrvatske.

U našem su stoljeću bili vrijedni nasljednici bolandista **De Smedt, H. Delehaye i P. Peeters,** koji su služeći se metodom povijesne kritike iz građe legendarnih predaja izvukli ono što ima povijesnu vrijednost i što je vjerodostojno, pa prema tome i za svakoga prihvatljivo. Rezultate njihova rada donosi revija **»Analecta Bollandiana«** koja izlazi u Bruxellesu sve tamo od godine 1882. Na temelju tih radova možemo kod mnogih svetaca s priličnom sigurnošću razlikovati legendu od povijesne zbilje ili barem jezgre.

A. Ehrhard je uspješno i duboko sa svojim hagiografskim studijama ušao u jedan za Zapad novi svijet.

U njegovu djelu **»Die Kirche der Märtyrer«**, München 1932 (Crkva mučenika) i sveci istočne Crkve zauzimaju dostojno mjesto, što je za ekumenski pokret od velikog značenja.

Jedan bolandista u Bruxellesu upozorio me na vrlo vrijedno djelo **»Vie des Saints et des Bienheureux selon l' ordre du calendrier avec l'historique des fêtes«** (Život svetaca i blaženika prema redu kalendara s povijesnim izlaganjem blagdana. 13 svezaka, Pariz 1935—1959). On to djelo u novijoj hagiografiji smatra jednim od najboljih. Sastavili su ga **J. Baudot i L. Chaussin.**

Protestant **Walter Nigg** i katolik **W. Schamoni** pokrenuli su g. 1960. niz knjiga pod naslovom **»Heilige der ungeteilten Christenheit«** (Sveci nepodijeljenog kršćanstva). To zajedničko djelo opisuje sve značajnije svece prije reformacije. Odlikuje ga originalan način pisanja, koji ne slijedi nikakve uzore i ustaljene oblike hagiografije, već se na temelju izvještaja svetačkih suvremenika nastoji prikazati svetački lik onako kako će biti lako razumljiv današnjem čitaocu. Djelo je svake preporuke vrijedno.

U suvremenoj hagiografiji stručnjaci ističu kao vrlo uspjelo djelo što ga je napisao pokojni isusovac **Hugo Rahner,** koji je kao i njegov brat Karlo također velik teolog. Djelo nosi naslov **»Ignatius von Loyola als Mensch und Theologe«** (Ignacije Lojola kao čovjek i teolog. Freiburg i. Br. 1964.). Djelo je sinteza svih ranijih Rahnerovih studija o svetom Ignaciju.

Peter Manns u suradnji sa stotinjak autorâ izdao je djelo **»Die Heiligen in ihrer Zeit«** (Sveci u svom vremenu, Mainz 1967. u dva sveska). Isto je djelo izišlo u 1 svesku g. 1970. pod naslovom **»Reformer der Kirche« 400 Biographien nach den Quellen.** (Reformatori Crkve, 400 biografija prema izvorima). Najnovije izdanje istoga djela imamo iz g. 1975. pod naslovom **»Die Heiligen.« Alle Biographien zum Regionalkalender für das deutsche Sprachgebiet** (Sveci. Sve biografije za pokrajinski kalendar njemačkog jezičnog područja.) To veliko djelo uz talijansko »Biblioteka svetaca« poslužilo mi je u ovome svesku kao vrlo važan izvor povijesnih i drugih podataka o svecima.

Kad sam već spomenuo **»Biblioteku svetaca«**, napominjem da je njezin izdavač Institut Ivana XXIII. u sklopu Lateranskog sveučilišta u Rimu Città Nouva Editrice. Djelo je vrlo opsežno te ima 12 svezaka i 13. svezak, koji sadrži razna kazala. Tu vrijednu svetačku biblioteku radila je ekipa od 500 stručnjaka, pa nije čudo da je obrađeno 30.000 svetačkih imena, a sadrži i 3.000 vrijednih ilustracija. To je prava svetačka divot-enciklopedija, pravi rudokop vrlo dragocjenih podataka, pogotovo o velikim i poznatim svecima, s vrlo iscrpnom literaturom o njima. Tko se bavi hagiografijom naći će skupljeno na jednom mjestu sve ono što nas o svecima može zanimati. Radi se o jednom zaokruženom, cjelovitom, povijesno vrijednom prikazu velikih i malih, više i manje poznatih svetaca, tih junaka svetosti. Većini od njih Crkva je i službeno priznala naslov blaženika i svetaca, a o nekima se radi na tome da u doglednoj budućnosti budu proglašeni blaženima i svetima te postavljeni na časti oltara.

O. Ivan Beaudoin, O. M. I., vrlo revni arhivar Kongregacije za kauze svetaca, sastavio je **Popis i stanje svih kauza,** koje se vode u toj Kongregaciji. Knjiga je izašla g. 1975.

Naveo sam samo nešto od hagiografske literature. Ona je daleko brojnija i opširnija. No kako niz »S duhovnim velikanima« kroz pojedine mjesece nema pred očima znastveni već posve informativni cilj, spomenuo sam ono što se danas u krugovima stručnjaka smatra najvrednijim.

SADRŽAJ

Prvi petak — Velika devetnica spasa 5

1. ožujka:
Sveti Albin, biskup 11
Blaženi Roger Le Fort, nadbiskup 13

2. ožujka:
Sveti Simplicije, papa 16
Papa Pijo XII., sluga Božji 17

3. ožujka:
Sveta Kunigunda 20
Blaženi Petar-Renato, mučenik 22

4. ožujka:
Sveti Kazimir 25
Blažena Placida Viel, djevica 27
Otac Ante Antić 29

5. ožujka:
Sveti Ivan Josip od Križa 34

6. ožujka:
Sveta Koleta 37
Blažena Janja Praška 40

7. ožujka:
Sveta Perpetua i Felicita, mučenice 45
Sveta Terezija Margareta od Presv. Srca Isusova 48

8. ožujka:
Sveti Ivan od Boga, redovnik 52
Kardinal Benjamin de Arriba y Castro . . . 55

9. ožujka:
Sveta Franciska Rimska, redovnica 58
Sveti Cezarije iz Nazianza 59
Sveta Katarina Bolonjska 62
Sveti Dominik Savio 67

10. ožujka:
Četrdeset mučenika 71
Dobra kraljica Jelena 73

11. ožujka:
Blaženi Dominik Cam, mučenik 76
Heinrich Hahn 78

12. ožujka:
Časni Dionizije, kartuzijanac 83
Blaženi Jeronim Ghirarducci 85
Blaženi Josip Tchang-Ta-Pong, mučenik . . 87

13. ožujka:
Svetni Nicefor, carigradski patrijarh . . . 91
Sveta Eufrazija, pustinjakinja 94

14. ožujka:
Sveta Matilda 97
Blaženi Jakov iz Viterba 99

15. ožujka:
Sveti Klement Marija Hofbauer 102
Sveta Lujza de Marillac 111
Petnaesti u mjesecu dan molitve za proslavu Petra Barbarića 117

16. ožujka:
Sveti Hilarije i Tacijan, mučenici 120
Sveti Heribert, nadbiskup 121

17. ožujka:
Sveti Patrik, biskup 125
Sveti Josip iz Arimateje 132

Sveti Gabriel Lalemant, mučenik 134
Blaženi Ivan Sarkander, mučenik 136

18. ožujka:
Sveti Ćiril Jeruzalemski, biskup i crkveni naučitelj 143
Sveti Salvator d'Horta 147
Leo Dupont, Božji sluga 149
O. Vendelin Vošnjak 152

19. ožujka:
Sveti Josip, zaručnik B. D. M. i zaštitnik Crkve 154
Josip Anchieta, časni sluga Božji 167
Papa Klement XI. 171

20. ožujka:
Blaženi Mauricije Csák 173
Blaženi Hipolit Galantini 174

21. ožujka:
Sveti Serapion Thmujski, biskup 177
Blažena Klemencija od Hohenburga 178
Toma od Lancastera 178
Simbol proljeća 180

22. ožujka:
Sveti Nikola Owen, mučenik 183
Pavao Kolarić 185
August Klemens von Galen 188

23. ožujka:
Sveti Turibije Mongrovejski 190
Sveti Josip Oriol 195
Giovanni Luigi Balbiano 197

24. ožujka:
Sveta Katarina Švedska 200
Blaženi Josip Marija Tomasi 202

25. ožujka:
Navještenje Gospodinovo: Blagovijest . . . 207
Sveti dobri Razbojnik 211
Sveti Irenej, srijemski biskup i mučenik . . 214
Sveta Lucija Filippini 216

26. ožujka:
Sveti Montan i Maksima, srijemski mučenici . . 219
Sveti Liudger 219
Don Oreste Fontanella, sluga Božji 223

27. ožujka:
Sveti Filet, Lidija, Makedonij, Teoprep, Kronid i Amfiloh, mučenici 229
Sveti Ivan Damašćanski, svećenik i crkveni naučitelj 230
Sveti Rupert 236
Otac Petar Marija Josip Coudrin 237

28. ožujka:
Sveti Siksto III., papa 241
Blažena Ivana Marija de Maillé, udovica . . 242

29. ožujka:
Cassiodor 245

30. ožujka:
Sveti Leonardo Murialdo 250

31. ožujka:
Sveti Amos, prorok 254

Dodatak
Dijalog s jednim čitateljem 259
Hagiografska literatura 265